

Dionýz Kartuzián

PO SMRTI ...

**O posledných veciach človeka
O SMRTI – O BOŽOM SÚDE – O PEKLE – O NEBI**

itaq' hoc D. *itaq'*
DIONYSIVS
CARTHVSIANVS

DE QVATVOR

de nouissimis ho-
minis.

*
Morte,
Iudicio,
Inferni poenis,
Gaudiis coeli.

EIVSDEM

de la Genoa de uny
de la Genoa de uny
de la Genoa de uny
Colloquium de particulari iudicio
animarum. Modus optimus sub-
ueniendi, tum in extremis vita,
tum in purgatorio, animabus.

fr. ju' de Villegas

LVGDVNI,

Apud Hæredes Iacobi Iuntæ;

1558.

Ctihodný Dionýz Kartuzián (1402-1471)

Po smrti ...

O posledných veciach človeka

Preklad z češtiny: *Ctih. Diviš Kartuzián. Po smrti... O posledních věcech člověka.*

Nihil obstat: P. Aemilianus Soukup OP, Censor ex offio.

Imprimatur: Dr. Joannes Martinů, Vicarius generalis.

Olomucii, die 22. IX. 1939. Nr. 13.697.

Pozn.: Citácie svätého Písma uvedené v publikácii zodpovedajú českému prekladu z r. 1939

OBSAH

Predhovor spisovateľa	3
POSLEDNÉ VECI ČLOVEKA	5
O SMRTI	7
O BOŽOM SÚDE	41
O PEKLE	88
O NEBI	121
PRÍLOHY	166
Dies irae	167
Ct. Dionýz Kartuzián	169
Podrobný obsah	172

Predhovor spisovateľa

„Je to národ bez rozvahy a bez opatrnosti, ó, kiežby boli múdri a opatrní a pomysleli na veci posledné!“¹

Tak hovorí Duch Svätý ústami Mojžiša a tieto slová sa týkajú všetkých nespravodlivých, ktorí nemajú rozvalu, teda nutné pomyslenie na to, čo je treba robiť a nemajú ani naozajstnú opatrnosť, ktorá je cnosťou. Je treba totiž podľa prikázaní Božích konať a treba naplniť tieto prikázania, ktoré riadia a spravujú celý ľudský život. Ale to, ako splniť Božie prikázania, o to bezbožní nedbajú; a keby sa im aj povedalo, ako majú byť Božie prikázania splnené, nestarajú sa o to, ale páchajú zlo, ako hovorí Šalamún, *bez akejkoľvek bázne², dokonca sa radujú, keď konajú zlo a plesajú nad najhoršími skutkami.*³ Boh, akoby mal súciti s blodom a nebezpečenstvom takých ľudí, keď hovorí: *„Kiežby boli múdri!“* to jest pocítili v mysli, ako nanajvyš a neporovnateľne má byť všemohúci Boh milovaný, obávaný a uctievaný; Boh, ktorý môže spasiť a zatradiť. Preto Kristus v evanjeliu napomína: *„Toho sa bojte, ktorý má moc telo i dušu uvrhnúť do pekla!“⁴ A kiežby pomysleli“*, to jest, pozorovali a zvažili, v akom nebezpečnom stave sa nachádzajú, ako bezcenní, nevďační, nemúdri a zavrnutiahodní stoja pred Najvyšším! O tých zaiste povedal Šalamún: *„Hlupákov je nespočetný počet.“⁵ Či nie sú nerozumní tiež všetci tí, ktorí sa zdráhajú počúvať vôľu najlepšieho a najvernejšieho Stvoriteľa a svojho Boha a neprestávajú plniť vôľu svojho najkrutejšieho nepriateľa - diabla - ktorí sa neboja denne zraňovať svoje duše, usmrcovať ich smrteľnými ranami, a tak si pre seba rozmnožujú najťažšie pekelné tresty a so zaslepenými očami srdca sa rútia do pekla? O tých hovoril Pán u proroka Jeremiáša: „Akú nepravosť našli na mne vaši otcovia, že sa vzdialili odo mňa, išli za márnosťou a stali sa márnymi?“⁶ Sú to úbožiaci, ako svedčí prorok Izaiáš: „Urobili zmluvu so smrťou a spojili sa s peklom.“⁷ O tých hovorí Pán: *„A kiežby pomysleli na posledné veci!“**

¹ Deut. 32, 28-29.

² Kaz. 8, 11.

³ Prísl. 2, 14.

⁴ Mt. 10, 28.; Lk. 12, 3.

⁵ Kaz. 1, 15.

⁶ Jer. 2, 5.

⁷ Iz. 28, 15.

Keby pomysleli na tieto veci, iste by sa starali o to, čo od nich Boh žiada, čo im prikazuje a ako by sa mu mohli ľúbiť zachovávaním prikázaní, neustálym a starostlivým chránením si svojho srdca, a tak by s veľkou starostlivosťou a s bázňou kráčali v Božej prítomnosti a pred očami najvyššieho Sudcu, ktorého sa je potrebné najviac obávať.

Keďže úvaha o posledných veciach nabáda a vedie k takémuto životu, tak v tejto knihe zamýšľam, s pomocou Božou, hovoriť o týchto posledných veciach.

Ako súhlasne učili sv. Otcovia, tieto posledné veci sú štyri. Prvá je telesná smrť, ktorá je poslednou v časnom živote a je jeho hranicou. Druhá je Boží súd, to jest posledný rozsudok, ktorý má byť nad človekom vyneseny. Tieto dve posledné veci sú spoločné všetkým, dobrým aj zlým. Treťou vecou je pekelný trest a to je konečná mzda bezbožných. Štvrtou je večná blaženosť, ktorá je konečnou, plnou a vrchovatou odmenou pre blažených.

POSLEDNÉ VECI ČLOVEKA

ČLÁNOK 1.

O SPOJITOSTI A PORADÍ ŠTYROCH POSLEDNÝCH VECÍ ČLOVEKA

„Pri každej práci pamätaj na posledné veci.“⁸

Tieto slová napísal Sirachovec, aby nám pripomenul, že nech robíme čokoľvek, nemáme zabúdať na posledné veci, a to preto aby sme Boha ničím neurazili. Medzi týmito poslednými vecami je na prvom mieste **smrť**; na druhom **súd**; na treťom zavrhnutie do **pekla**, ak ide o nespravodlivých a hriešnych; pokiaľ však ide o vyvolených a blažených tak tretia je **nebeská blaženosť**. Niektorí do nej vchádzajú bez pretrpenia očistcových trestov, pokrstené deti, ktoré umierajú skôr, ako prišli k užívaniu rozumu, ďalej svätí mučeníci, ktorí preliali krv za Krista a dokonalé duše. Ostatní sa do tohto blaha dostávajú až potom ako prešli očistcovými trestami.

Prvou z posledných vecí je smrť. Hoci táto je sama o sebe bolestnou a tak strašnou, že Aristoteles o nej hovorí, že je zo všetkých hrôz najhroznejšia; predsa by nebola taká hrozná, keby ju nesprevádzali dve iné z posledných vecí, ešte hroznejšie ako smrť, totiž súkromný súd, ktorý sa koná pri smrti každého človeka a pekelný trest, ak ide o zavrhnutých alebo očistcový trest, ak ide o niektorých vyvolených, ktorí si majú ešte odpykať tresty za hriechy.

Podobne je to aj so súkromným a všeobecným súdom. Hoci tak súkromný ako aj všeobecný súd sú strašné a prísne, tak že Apoštol hovorí: *„Je hrozné upadnúť do rúk živého Boha“⁹* a Jób volá: *„Kto mi dá, aby si ma v pekle chránil a skryl ma, než prejde Tvoj hnev?“* predsa však Boží súd by nebol taký hrozný, keby s ním nebol spojený strašný a večný trest pre zavrhnutých – totiž trest pekelný. Ako hovorí svätý Augustín, aj očistcový trest je strašný, lebo prevyšuje všetky muky tohto sveta. A vieme, že mučeníci znášali naozaj tie najkrutejšie tresty, najhroznejšie a najstrašnejšie spôsoby smrti. Keď sa Boží súd kladie medzi posledné

⁸ Sir. 7, 10.

⁹ Žid. 10, 31.

veci, je pod tým treba chápať tak súd súkromný, ktorý sa koná pri smrti každého človeka a tiež súd všeobecný na konci sveta.

Nakoniec ani pekelný trest by nebol taký strašný, keby s ním nebol spojený trest straty, teda nenapraviteľne a naveky stratená dokonalá večná spása a túto nemať je strašnejšie ako znášať citel'né tresty pekelné.

O SMRTI

ČLÁNOK 2.

TELESNÁ SMRŤ JE STRAŠNÁ A BOLESTNÁ NIELEN SAMA OSEBE ALE AJ PRE INÉ PRIRODZENÉ PRÍČINY

Ako je prirodzené, že človek túži byť živý a radovať sa, tak je mu vlastné veľmi sa báť trpkkej smrti a trestov, ktoré ju predchádzajú. Ľudia cnostní, dokonalí a svätí obyčajne po smrti túžia, ale len ak je koncom biedy prítomného života a bránou do budúcej blaženosti. Právom po smrti túžia tí, ktorí na tomto svete nič nedovolené nemilujú a pohrdajú všetkými márnosťami, svetskou rozkošou, poctami, výhodami a bohatstvom. A keď najhorúcejšou túžbou vzdychajú po blaženom pozeraní na Boha, ktorého nadovšetko, z celého srdca, milujú, horia žiadostivosťou po nebeských radoostiach a jeho večnom bohatstve, a preto hovoria s prorokom: *„Ako jeleň dychtí po vode z prameňa, tak moja duša, Bože, túži po tebe. Po Bohu žízni moja duša, po Bohu živom, kedyže už prídem k nemu a uzriem Božiu tvár.“*¹⁰ Pre túto túžbu po Bohu svätý Pavol volá: *„Ja nešťastný človek! Kto ma vyslobodí z tohto tela smrti?“*¹¹ t. j. z tohto smrteľného a strastiplného tela? A zase: *„Túžim zomrieť a byť s Kristom.“*¹² Smrť sama o sebe, pokiaľ je najtrpkším trestom a stratou ľudského života je prirodzene hodná obavy a je až taká strašná, že aj náš Pán Ježiš Kristus, blížiac sa ku smrti, bál sa jej, bol smutný a smrti sa hrozil, hoci ju na seba vzal dobrovoľne.

Takáto bázeň pred smrťou je užitočná, pokiaľ nie je neúmerná, pretože človeka odtrháva od telesných rozkoší a svetských márností. Kto si vážne uvedomí, aký strašný je koniec, aká trpká je smrť, ako sa k nej denne stále viac približuje a snád' je k nej už celkom blízko, ten sa zdrží klamlivej istoty, roztopašností, smiechu, hier, hovoriac so Šalamúnom: *„Smiech som mal za bláznovstvo a radostne som hovoril: Prečo sa zbytočne klameš?“*¹³ A tak v srdci cíti, že je pravdou to, čo dosvedčuje najmúdrejší Šalamún: *„Lepšie je ísť do domu smútku, ako do domu, kde hodujú. Lebo v tom prvom sa nám pripomína koniec všetkých ľudí a človek, kým ešte žije, premýšľa o tom, čo bude a čo na neho čaká.“*¹⁴ Preto ako hovorí Písmo sväté: *„Šťastný človek, ktorý nikdy nie je bez*

¹⁰ Ž. 42, 2-3.

¹¹ Rim. 7, 24.

¹² Flp. 1, 23.

¹³ Kaz. 2, 2.

¹⁴ Kaz. 7, 3.

*strachu.*¹⁵ Preto slávni učitelia Hieronym i Augustín píšu o tom, ako slávny, vznešený a hlbokomyseľný filozof Platón opustil hriešne a rozmarné Atény a s niektorými svojimi žiakmi sa rozhodol usadiť v akomsi v polorozborenom a častým zemetrasením skoro zrútenom dome, aby strachom pred nebezpečenstvom a smrťou v sebe umŕtvovali telesnú žiadostivosť a zdržali sa hriechu i nečistých žiadostí. Ak toto robili pohanskí učitelia, o koľko viac by sa z bázne pred smrťou mali od rozkoší zdržiavať kresťania.

Aby v nás úvaha o smrti takýto spasiteľný strach vyvolala, je dobré predstaviť si rozpoloženie zomierajúceho človeka. Vedzte teda čo hrozné sa v človeku deje vo chvíľach, keď sa duša oddeľuje od tela, ku ktorému má predsa prirodzenú náklonnosť a lásku. Celé telo človeka bledne, chladnú mu nohy, modrajú mu sklesnuté ruky, tvár stráca farbu, hlboko zapadnuté oči hasnú a pre neznesiteľný strach sa stĺpkom obracajú. Pozrite ako mu aj visia vlasy, tvrdne tvár, tuhnú všetky údy, opadá brada, praskajú pery, ústa sa sťahujú, tepna preskakuje, dych sa kráti a ustáva. Hľa, smrť sa rýchlo hlási a smrteľné úzkosti vrážajú svoj trň až do jeho srdca, ktoré ako prvé ožíva a ako posledné zomiera. Až teraz prichádza a na čelo vyráža smrteľný pot a dokazuje, že prirodzenosť je premožená, a tak keď prevahu nadobúdajú bolesti a muky, srdce puká a duša opúšťa svoj príbytok. Ak si uvedomíme rozpoloženie zomierajúceho a denne si pomyslíme na to, že aj nás toto skoro čaká, niet pochýb o tom, že zakúsime spasiteľný strach zo smrti.

ČLÁNOK 3.

SMRTI JE TREBA SA STÁLE BÁŤ PRE NAJSTRAŠNEJŠIE A NAJNEBEZPEČNEJŠIE POKUŠENIE, KTORÉ ZOMIERAJÚCEHO PREPADÁ

„Zostúpil k vám diabol plný zlosti, lebo vie, že má málo času.“¹⁶

Najstivejší a najnešľachetnejší nepriatelia našich duší, diabli, vedia veľmi dobre, že smrťou pre človeka prestáva možnosť získať si zásluhy alebo hrešiť a že duše nezmeniteľne zotrývajú v tom stave, v ktorom

¹⁵ Zjv. 12, 12

¹⁶ Zjav. 12, 12.

pri smrti telo opúšťajú, a preto diabli najsilnejšie pokúšajú zomierajúcich v hodine smrti. Niektorých sa pokúšajú vohnať do zúfalstva a to najmä tých, ktorých život bol hriešny a veľmi oň nedbali. Iných sa pre ich zásluhy snažia zviest' k nesmiernej samolúbosti a prílišnej bezstarostnosti i opovážlivosti. Takto zvyčajne pokúšajú niektorých rehoľníkov a dobré svetské osoby. Ďalších zase pokúšajú k netrpezlivosti pri znášaní bolesti. Iných potom pokúšajú vo veci viery a snažia sa ich priviesť k rúhaniu alebo niečomu, čo sa pravej viere protiví. Ostatných, obzvlášť svetské osoby, pokúšajú prílišnou starostlivosťou o veci pozemské, ktoré majú opustiť, o príbuzných a o usporiadanie majetku. Tiež sa stáva, že toho istého umierajúceho často pokúšajú viacerými už uvedenými alebo inými spôsobmi. Koho nemôžu priviesť do zúfalstva, k neviere, k netrpezlivosti, toho sa snažia zviest' k duchovnej pýche, k márnej sláve, k nerozumnej samolúbosti alebo k opovážlivosti. Hoci sme povedali, že hriešnikov a nedbanlivcov zvyčajne navádzajú k zúfalstvu a spravodlivých zas navádzajú k márnej samolúbosti, predsa sa niekedy stáva, že aj veľmi cnostných a dokonalých mužov v hodine smrti pokúšajú k neviere a k rúhaniu sa. Čítame, že svätého Eusébia, najmilšieho žiaka sv. Hieronyma, dlho a veľmi silne týmto spôsobom pokúšali. V poslednej hodine niekedy niektorých nedbalých rehoľníkov a nešľachetných svetských ľudí pokúšajú s veľmi veľkým nebezpečenstvom prílišnej bezstarostnosti tak, že títo sa málo, alebo vôbec neboja Božieho súdu a neoplakávajú ani svoje hriechy, pretože diabol im našepkáva, že milosrdenstvo Božie je nesmierne a že hriešnik dosiahne odpustenie v ktorejkoľvek chvíli, keď svoje hriechy oľutuje.

Z toho vyplýva, že zomierajúci musí byť proti týmto pokušeniam obrnený. Ak sa ešte pred chorobou proti nim nevyzbrojil cnosťami a necvičil sa v boji proti neviditeľným nepriateľom, tak v okamihu smrti len veľmi ťažko, alebo možno vôbec, nezvíťazí. Môže sa tak stať iba so zvláštnou a milostivou pomocou Božou, pomocou svojho anjela strážneho alebo slávnej Panny alebo jej matky blahoslavenej Anny alebo iných svätých. Najláskavejší Boh, jeho anjeli a svätí zaiste ani v hodine smrti nie sú od vyvolených ďaleko, ale zomierajúcim pomáhajú tak, ako si to predtým nejakým spôsobom zaslúžili. Zomierajúci majú pevne veriť všetkému, čo všeobecná Cirkev učí. Nemajú sa však hádať s diablami, ktorí sa pokúšajú ich vieru spochybniť, skôr sa im majú vysmiať a svoje srdce obrátiť k Bohu, aby si získali jeho lásku i milosť.

Zaiste je dobré často sa cvičiť vo vzbudzovaní si úkonov našej svätej viery a tešiť sa z jej krás. Umierajúci sa majú proti pokušeniam k zúfalstvu vyzbrojiť dôverou v Božiu lásku. Ved' čo všetko urobil Boh, aby nás spasil? Dal nám svojho Syna, Božiu Rodičku. Umierajúci sa k nim majú s dôverou utiekať a majú si byť istí, že milosrdenstvo Všemohúceho je nekonečne krát väčšie ako ich neprávosť, ba že Boha by v hodine smrti nemohli uraziť viac, ako zúfaním nad jeho láskou a milosťou. Aj zradca Judáš, ako to dosvedčuje svätý Hieronym, sa viac prehrešil zúfalstvom než zradou Krista, Syna Božieho. Proti pokušeniam a netrpezlivosti v nich sa treba vyzbrojiť pravou trpezlivosťou. S úprimnou a ozajstnou ľútosťou treba myslieť na vlastné hriechy a na to, čo si za ne zaslúžime. Zaiste oveľa viac ako skutočne trpíme. Tieto utrpenia trvajú len krátky čas, po ktorých nás čaká slávne víťazstvo. Zomierajúci by tiež nemali zabúdať na horké a nekonečné utrpenie nášho Pána Ježiša Krista. Svoje utrpenie majú spojiť s jeho utrpením, a tak celú svoju chorobu i sklúčenosť znášať s pokojnou myslou. Proti pokušeniam k samolúbošti a opovážlivému spoliehaniu sa na vlastné zásluhy i proti prílišnej bezstarostnosti sa zomierajúci majú vyzbrojiť uvažovaním o skrytých a tajomných súdoch Najvyššieho a o tom že nikto nevie či je hoden hnevu alebo lásky, ved' v mnohých veciach sme sa veľmi previnili všetci, a to aj v tých, na ktoré si práve nemôžeme spomenúť. Preto sa mnohí svätí muži v posledných hodinách života veľmi báli Božieho súdu. V životopisoch Otcov sa o svätom opátovi Arseniovi hovorí, že keď sa v hodine jeho smrti zdalo, že má veľký strach, tak sa ho jeho žiaci pýtali: „*Otče, naozaj sa aj ty bojíš smrti?*“ Svätec na to odpovedal: „*Bázeň, čo ma teraz zvierá, bola vo mne vždy.*“ Podobne svätý opát Agathon sa v hodine smrti veľmi bál a hovoril: „*Iné sú súdy Božie, iné súdy ľudské.*“ Ba muž najsvätejšieho života, opát Sisois, keď sa mu v okamihu smrti viditeľne zjavil Spasiteľ, náš Pán Ježiš Kristus, tak prosil o zhovievavosť, aby ho Pán ešte krátko nechal na svete, aby sa mohol kajať.

Ak je niekto v hodine smrti zvädzaný k nedôvere, k malomysel'nosti alebo k zúfalstvu, je dobré, aby si spomenul na svoje zásluhy a tak si dodal nádeje i odvahy. Domnelé zásluhy však má pripočítat' Bohu a jeho milosti a nie svojim silám. Nádej je totiž isté očakávanie budúcej blaženosti, ktorej sa dúfajúci z milosti Božej dočká pre svoje zásluhy. Preto svätý Gregor píše v 22. knihe Mravouky: „*Kým žijeme, máme svoje dobré skutky vymazať z pamäti, aby sme nespýšneli, ale keď sa blíži smrť, máme si na ne často*

spomínať, aby nám dodávali dôveru a potláčali strach, ženúci do zúfalstva.“ Lebo ako nás ubezpečuje Klimakus, diabol nahovára zdravému človeku, že Boh je neuveriteľne láskavý a že je vždy ochotný odpúšťať, nech sa teda človek hriechu nebojí a nech len smelo hreší. Však sa pôjdeš vyspovedať a všetko bude v poriadku! Keď však človek zomiera, tu ho diabol zase presviedča, že Boh je nanajvýš prísny a spravodlivý a desí ho, že má veľa hriechov a to hriechov úplne najťažších. Áno, pripomína mu hriechy nevyznané, zabudnuté, tajné, aby si človek zúfal. Preto je v tejto chvíli prospešné spomenúť si na predchádzajúce zásluhy.

Najnešľachetnejší diabli okrem uvedených pokušení mnohých umierajúcich a ťažko chorých pokúšajú vzbudzovaním si nádeje na uzdravenie, takže už nemyslia na spoveď, ani na to, aby sa náležite na smrť pripravili, a tak títo ľudia bývajú náhle, neočakávane a bez prípravy smrťou prekvapení a zahynú. Preto svätý Gregor v 8. knihe Mravouky píše: *„Mysel' zavrhnutých je tak spútaná láskou k pozemskému životu, že hoci sa telo trasie bolesťou a blížiaci smrť uvoľňuje puto medzi telom a oživujúcim duchom, predsa si zomierajúci myslia, že smrť je ešte d'aleko a neprestávajú mať starosť o to, čo patrí svetu; nehasne v nich nádej na život, hoci jeho koniec sa neodvratne blíži. Zatvrdnutou mysl'ou veria, že smrť je ešte d'aleko, hoci ju už pociťujú. Takým je treba poradiť, aby túto neistú, nebezpečnú a falošnú nádej odmietli a radšej sa na smrť celým svojim úsilím pripravili, pretože aj keby sa uzdravili, takáto príprava im neuškodí, ale iba prospeje.“*

Nakoniec, a to práve robí smrť veľmi hroznou, sa údajne každému zomierajúcemu zjavuje zlý duch v tej najohavnejšej podobe. Nemožno ani opísať, aký je strašný. V čítaní o najsvätejšej Panne Márii sa dozvedáme, že keď ešte bola na zemi prosila svojho Syna, aby až bude umierať, žiadneho z nečistých duchov nevidela. Aj tí zomrelí, ktorí sa z milosti Božej vrátili do života, po svojom vzkriesení hovorili, koľkí a akí strašní diabli sa im pri odchode zo sveta a po ňom zjavili. Z toho jasne vyplýva, ako je potrebné sa smrti báť, ako je potrebné o nej stále rozjímať a bezprestania sa na ňu pripravovať. Taktiež sa v čase mladosti a zdravia máme vyzbrojiť na dobrú smrť, aby sme dokázali odolať pokušeniam, ktoré sa pri smrti vyskytujú.

ČLÁNOK 4.

TREBA SA BÁŤ SMRTI A UŽ VOPRED O NEJ ROZJÍMAŤ, LEBO PO NEJ NIET NÁVRATU DO STAVU, V KTOROM BY BOLO MOŽNÉ ZÍSKAŤ SI ZÁSLUHY, KAJAŤ SA ALEBO ZNOVU NADOBUDNÚŤ ZANEDBANÉ MILOSTI A SPÁSU

Šalamún hovorí: „Ak strom padne južne alebo severne, zostane ležať na mieste, kam padol.“¹⁷

Stromom sa rozumie človek, pádom smrť, juhom oheň lásky a milosť Ducha Svätého, severom sa rozumie neprávosť. Zmysel uvedených slov je tento: v akom stave človek zomrie, v takom zotrvá bez zmeny naveky. Ak zomrie v láske a milosti Ducha Svätého, nikdy sa už od Božej lásky neodvráti, hoci by aj ťažko trpel v očistci. Ak však zomrie odvrátený od Boha a v akejkoľvek hriešnej láske, zostane nezvratne a naveky v tomto odvrátení a v tomto hriešnom stave. Preto zavrhnutí nemajú nikdy skutočnú ľútosť, a hoci by aj mali bolesť za svoje hriechy, lebo pre ne sa dostali do takej biedy a trestov, predsa nepocitujú za ne bolesť ako za hriechy a urážky Boha. Lebo oni milujú neresti a chcú aj naďalej užívať si hriešne rozkoše. Boha však náruživou nenávidia, rúhajú sa mu, preklínajú ho. Preto hovorí svätý Ján Damaský: „*Čo bol pre anjelov pád, je pre človeka smrť.*“ Totiž padli anjeli, odvrátení od Boha, kvôli ktorému padli a sú zavrhnutí, v tomto stave ustavične zotrývajú, a tak aj ľudia ak zomrú v hriechoch, zostávajú v nich naveky a bez zmeny.

Keďže po smrti si už nie je možné získať žiadne zásluhy, ani sa z hriechov kajať, ani z hriechov povstať, je treba sa smrti čo najviac báť, hlavne smrti, na ktorú človek nie je pripravený. Na smrť, ktorá sa k nám neustále približuje, je treba stále myslieť, aby nás, nedopusť Bože, nezastihla nepripravených. Inak by sme upadli do nenapraviteľných strát a nevyliciteľného utrpenia, ktorého sa je treba najviac obávať. Stihlo by nás totiž večné zavrhnutie, strata najvyššej blaženosti a všetkých Božích darov; stratili by sme milosť a cnosti, ktorými môžeme večnú blaženosť dosiahnuť. Preto sa musíme na smrť stále pripravovať svätým životom a nikdy neodkladať obrátenie a pokánie, ale stále byť na smrť pripravený. V tom spočíva umenie vedieť dobre zomrieť a to je spasiteľná a užitočná veda zomierania. Tomuto umeniu a vede sa naučíme, keď sa budeme

¹⁷ Kaz. 11, 3.

denne umŕtvovať, to jest potláčať v sebe zlé žiadosti, lámať vlastnú vôľu, zapierať sa a premáhať sa a nič okrem Boha, podľa Boha a pre Boha si nežiadať, a pritom sa horlivo oddávať úkonom kajúcnosti.

Preto sväté Písmo napomína: „*Neodkladaj so svojim obrátením sa k Pánovi, ani to neodsúvaj zo dňa na deň. Lebo jeho hnev príde nečakane a rozmetá ťa, až príde jeho pomsta.*“¹⁸ A zase: „*Nehromad' hriech na hriech. Ani si nehovor: Pánovo zľutovanie je veľké, lebo na hriešnikov číha hnev Boží.*“¹⁹ Preto píše Klimakus: „*Toho psa, totiž diabla, k sebe nepripúšťaj, keď ti našepkáva, že Boh je dobrotivý, ale vtedy si spomeň na Božiu dobrotivosť, keď sa ti zdá, že padáš do hlbín zúfalstva. Úmyslom toho psa je potlačiť v tebe kajúci plač a bázeň pred smrťou, a preto ťa chce uspať takým našeptávaním o Božej dobrotivosti.*“ Čujme a robme to, na čo nás vyzýva Šalamún: „*Všetko, čo je schopná tvoja ruka vykonať, konaj bezprestania, lebo za hrobom, kam sa ponáhľaš, nebude ani dielo, ani rozumnosť, ani múdrosť, ani veda.*“²⁰ Preto napomína vyvolená nádoba, svätý Pavol: „*Bud'te pevní, neochvejní, čoraz horlivejší v Pánovom diele, ved' viete, že vaša námaha nie je daromná v Pánovi.*“²¹

ČLÁNOK 5.

JE SPASITELNÉ PREDSTAVIŤ SI STAV ZOMIERAJÚCEHO ČLOVEKA

„Lebo isto zomrieme a sme ako voda vyliata na zem, ktorú nemožno pozbierať.“²²

Svätý kráľ Dávid, oplakávajúci svojho syna Absolóna, o ktorom vedel, že zomrel v mnohých ťažkých hriechoch, volal: „*Syn môj, Absolón, syn môj, syn môj, Absolón! Keby som ja bol zomrel namiesto teba, Absolón, syn môj, syn môj!*“²³ A tak, aby sme si v sebe vyvolali skrúšenosť a spasiteľný strach pred smrťou, zbavili sa lenivosti i nedbanlivosti a dali sa smelo a neodkladne na skutky kajúcnosti a na cnostný život, vtedy nám

¹⁸ Sir. 5, 8.

¹⁹ Sir. 5, 5-7.

²⁰ Kaz. 9, 10.

²¹ 1. Kor. 15, 58.

²² 2. Sam. 14, 14.

²³ 2. Sam 19, 1.

najviac prospeje pozorne si predstaviť rozpoloženie človeka na smrteľnej posteli a zamyslieť sa nad jeho stavom.

Predstav si teda človeka v strednom veku, ktorý náhle smrteľne ochorel. Človeka, ktorý bol obdarený prirodzenými darmi, oplýval statkami šťasteny a až do choroby sa oddával svojim žiadostiam. Pozri ako teraz leží opustený na posteli, akými úzkosťami a mukami srdca a tela je zvieraný, akými prevelkými nebezpečenstvami je obklúčený, ako besne naňho útočia neviditeľní nepriatelia. Aký strašný súd ho čaká, aké neznesiteľné tresty sa k nemu blížia! Počúvaj jeho vzdychy, vzlyky, náreky, pozri na jeho slzy, pozoruj jeho neskoré a azda aj neúčinné pokánie (čoho sa treba obávať)! Počúvaj ho, ako bolestne narieka: *„Beda, aká krutá rana na mňa znenazdajky dopadla! Síce pri mne stoja príbuzní a svetskí priatelia, ktorí ma na moje vlastné nebezpečenstvo dokonca utešujú a predpovedajú mi, že na túto chorobu nezomriem. Ale ja cítim, že mi neustále ubúdajú sily, že smrť je už blízko, aby mi prebodla srdce a zadusila ma. Beda, beda, ako zle a nedbanlivo, ako telesne a nemúdro, ako nielen neužitočne, ale dokonca ako som čas mi dožičený hriešne prepásol v márnostiach, v opovážlivosti, v hodovaní, v nezdržanlivosti, v hrách, v žartovaní, v smiechu, v rozhovoroch a v lenivosti! Hľa, už vidím obávaného sudcu, pred ktorého súdnu stolicu skoro predstúpim, ktorého som však toľkokrát a tak nesmierne urazil, zneuctil a opustil. A tak ma preniká hrôza a strach, lebo poznávam nezmerateľnosť jeho spravodlivosti i to, aké skryté a prísne sú jeho súdy.“*

Beda! Kam sa obrátim? Chcem sa kajať, ale cítim, že len z otrockej bázne pred trestami. Veru, prečo som zarmútený, keď všetko čo som hriešne miloval, som teraz nútený opustiť? Lebo to všetko ešte aj teraz milujem? S takou láskou sa však nezlučuje láska k Bohu. Čo teda urobím? Nemal by som zúfať, ale zas dúfať bez zásluh sa mi zdá byť bláznovstvom. Hoci viem, že zostáva ešte jeden prostriedok, totiž vzývať Boha, aby mi zo svojej nesmiernej dobrotivosti ráčil udeliť milosť pravej ľútosti, predsa je však môj rozum teraz tak zatemnený a má toľko prekážok, že nedokáže ani správne myslieť a nemôže ani riadne uvažovať. A to pre veľkosť môjho súženia, pre silu úzkostí, pre mnohé zmätené predstavy pochádzajúce zo slabosti rozumu a z rozkladu prirodzenosti, pre bázeň a hrôzu, pre opustenosť a žiaľ. Znepokojujú ma neviditeľní nepriatelia svojím odporujúcim si našepkávaním, bezprestania na mňa útočia tak, že

sa sotva môžem úprimne obrátiť k Bohu a nemôžem ani posúdiť množstvo a veľkosť hriechov, lebo už spomienka na ne ma naplňa hrôzou. Skutočne ma bolí, že ich plnšie neľutujem, ale zúfalstvo si nepripúšťam. Kto vie, či takto získam odpustenie? Aké nebezpečné, zvrátené, neisté a pochabé je to, ako ma teraz učí skúsenosť, odkladať obrátenie i pokánie, zbytočne plytvať časom a vzácnu mladosť obetovať nie cnostným životom Bohu, ale bezbožným, pohoršlivým a telesným životom ho obetovať diablove na potupu Stvoriteľa. Teraz teda, vy všetci, ktorí okolo mňa stojíte, pozrite sa na mňa ako do najbiednejšieho zrkadla a poučte sa z môjho nebezpečenstva a z mojej bolesti a buďte opatrní. Šťastný, kto sa z cudzej chyby poučil. Zvoľte si bezpečnú cestu, nech sa vaša myseľ hneď obráti k Pánovi, aby sa v hodine smrti vaše srdce potešilo zo spomienky na život minulý, cnostne strávený!“

Nakoniec niečo o preslávenom kniežati Mágovi, bratovi kartáginského vládcu a kráľa Hanibala, ktorý keď ranený umieral hovoril bratovi: „Beda, aký koniec šťasteny! Aké smiešne je tešiť sa z vysokého avšak vratkého postavenia! Mocní musia čeliť nespočetným búrkam a ich koncom je pád. Beda, chvejúci sa hrot veľkej dôstojnosti, klamná nádej ľudí a márna sláva napájaná klamnými lichôtkami! Ó, život neistý, venovaný ustavičnej námahe! Čo mám z toho, že som vypálil domy a pevnosti, spustošil mestá, uviedol ľudí do zmätku? Načo sú mi, brat najmilší, vysoké zlaté, mramorové a zo slonoviny postavené paláce, keď umieram pod holým nebom? Aké veci pre mňa chystáš, neistý koniec horkosti? Hľa, umieram a vedz, že aj ty skoro prídeš za mnou!“

ČLÁNOK 6.

AKÝ VÝZNAM MÁ ROZJÍMANIE O SMRTI A AKÉ SÚ ÚČINKY STRACHU PRED ŇOU

„Človek nepozná svoj čas, ale ako ryby chytajú do zhubnej siete a ako vtáky uviaznu v osídle, tak môže aj ľudí zasiahnúť osídlo v nešťastnom čase, keď na nich takmer nečakane dopadne.“²⁴

Svätý muž Klimakus hovorí: *„Ako človek pred všetkými pokrmami dáva prednosť chlebu, tak je potrebné uprednostniť rozjímanie o smrti pred všetkými ostatnými, pre človeka dobrými skutkami a cvičeniami. Niektorí sa však natoľko snažia bezuzdne žiť v rozkošiach, že o smrti nechcú ani hovoriť, ba nechcú na ňu ani pomyslieť. To sú tí, ktorí si chcú vytvoriť z miesta vyhnanstva trvalú vlasť a z údolia slz a nárekov svoj raj!“* Tým Spasiteľ hovorí: *„Beda vám, ktorí už máte svoju útechu, beda vám, čo sa teraz smejete, lebo budete žiaľiť a plakať!“²⁵* Niektorí však majú také zatvrdnuté srdce, že ani pohľad na umierajúceho, ani myšlienka na smrť, ani pohľad na hroby a kosti zomrelých ich nedejajú. Nepocitujú strach, ani sa nenapravujú. Ba na kosti hľadajú ako na kamene, na hroby ako na jamy a vyvýšeniny a pohľadom na umierajúcich ľudí nezmäknú viac ako pri pohľade na zomierajúce zviera. Na umierajúcich pozerajú tak, akoby sami neboli smrteľnými. A predsa, keby častejšie pozorne mysleli na smrť a na to, čo po nej príde, na rozpoloženie umierajúceho a jeho pokušenia, úzkosti a nebezpečenstvo, rýchlo by zmäkli kajúcnosťou a bážňou a vo všetkom by celý svoj život napravili.

Prvý účinok, plynúci z úvahy o smrti, je teda báť sa smrti podľa slov Žalmu: *„Obklúčilo ma smrtiace vlnobitie a vydesili zlostné prívaly. Ovinuli ma povrazy záhrobia, zovreli ma osídla smrti.“²⁶*

Strach však vyvoláva starostlivosť a usilovnosť. Bázeň predsa robí človeka ostražitým a usilovným, aby sa vystríhal zla, ktorého sa bojí, alebo sa bojí niečoho pre zlo. Druhý účinok, plynúci z rozjímania o smrti, je mať sa bedlivo na pozore pred smrťou bez prípravy. To zas nie je nič iné, ako kajať sa z minulých hriechov a zdržiavať sa hriechov v budúcnosti. Preto rozjímanie o smrti navádza človeka k spasiteľnej kajúcnosti. Jej časti sú:

²⁴ Kaz. 9, 12.

²⁵ Lk. 6, 25.

²⁶ Ž. 18, 5-6.

pravá ľútosť, ich úplné vyznanie a hodné zadost'učinenie. Všetko to vzniká z bázne pred smrťou. Preto hovorí Šalamún: „*Múdry sa úzkostlivo chráni zla, pochabý sa však bezstarostne doň vrhá.*“²⁷

Tretí účinok z rozjímania o smrti je uvedomenie si vlastnej krehkosti a smrteľnosti a z toho vyplývajúce ponížené zmýšľanie o sebe samom. Preto hovorí Písmo: „*Čo sa vynášaš zem a prach?*“ Teda, prečo človek vzatý zo zeme a majúci sa vrátiť do popola a prachu, neuvažuje o nestálosti svojho postavenia?

Štvrtý účinok z rozjímania o smrti je: zanechať svetské starosti, zmätok a nepokoj tohto sveta. Ten, kto dôkladne o smrti uvažuje, stará sa iba o to, aby dobre a šťastne zomrel. Preto zo srdca odmieta starosti, zmätky a telesný a časný nepokoj.

Piaty účinok z rozjímania o smrti je: odvrátiť sa od nezriadenej lásky k tvorom a vyvolať si v sebe horúcu a čistú snahu zapáčiť sa Bohu. A tak úprimné rozjímanie o smrti spôsobí, že človek pohrdne všetkou telesnou útechou a z celého srdca sa snaží dosiahnuť pravú spásu.

Šiesty účinok z rozjímania o smrti je útecha a radosť v Duchu Svätom. Táto útecha je vlastná svätým ľuďom, ktorí z celého srdca túžia po smrti ako po konci biedy a previnení prítomného života a ako po bráne do budúceho blaženého života. Zaiste, tak ako rozjímanie o Božom súde vyvoláva v nedokonalých bázeň, ale u dokonalých útechu, ako o tom hovorí Kristus v evanjeliu: „*Ak sa teda začnú diať znamenia a prípravy na súd, zdvihnite hlavy*“ t. j. potešte svoje srdce, lebo sa priblížila vaša spása, tak rozjímanie o smrti pôsobí u nedokonalých strach a u dokonalých radosť. Avšak ako už bolo uvedené, občas sa aj dokonalí a svätí ľudia boja smrti aj súdu, podľa toho ako rôzne vo vyvolených Duch Svätý pôsobí.

Preto si o účinkoch, vyplývajúcich z rozjímania o smrti, povieme podrobnejšie.

²⁷ Prísl. 14, 16.

ČLÁNOK 7.

O PRVOM ÚČINKU ROZJÍMANIA O SMRTI, TEDA O BÁZNI KTORÁ PRICHÁDZA NA UMIERAJÚCEHO.

Hoci o tomto strachu umierajúcich a o tom, prečo a ako je smrť obávaná, sa už veľa povedalo, predsa je možné niečo pridať zo slov svätého Gregora z 24. knihy Mravouky, kde tento svätý hovorí: *„Vyvolení s veľkou starostlivosťou pamätajú na prísny súd, ktorý Boh vykoná nad svetom, denne pozerajú na svoj vlastný koniec a skôr ako ten deň prísneho súdu nastane, myslia na účty, ktoré budú skladať. A hoci sa z bázne pred nadovšetko prísny Sudcom vyvarovali všetkých zlých skutkov, pokiaľ ich mohli rozpoznať, predsa však majú veľký strach pre chyby, ktoré spáchali len letmo v myšlienkach, ktoré prídu a odídu a o ktoré sa už ďalej nedbá. Takéto chyby, totiž v myšlienkach hriechne dokonané, si neuvedomili, pretože je ľahšie vyvarovať sa zlých skutkov, ale je viac ako zložité, uchovať si čisté srdce od nesprávnych myšlienok. Predsa však pociťujú nad tým stále bázeň a táto bázeň sa s blížiacou sa smrťou stupňuje a stáva sa tým ťaživejšou, čím bližší je okamih večnej odplaty. Stane sa však skutočnou hrôzou, keď bezprostredne nastane oddelenie duše od tela. Pred očami už nemajú žiadne preludy obrazotvornosti, pretože práve zapadlo všetko pozemské, a preto myslia len na seba a na Boha, pred ktorým sa majú objaviť. A hoci si spomínajú aj na dobro, ktoré nikdy neopomenuli konať, predsa majú veľký strach pre to, čoho si nie sú plne vedomí, pretože nie sú schopní sami seba posúdiť a ani dokonale poznať. A ich strach je ťaživý a tiež odôvodnený, lebo ich duša skutočne nie je bezdôvodne v strachu a v úzkosti, keď za chvíľu nastane to, čo sa naveky nebude dať zmeniť: totiž rozsudok o ich večnosti. Obzvlášť keď k dobru, čo urobili, sa primiesilo aj veľa zlého.“* Tolko svätý Gregor. Taktiež nech sa povie to, čo hovorí zbožný Jób: *„Boh sám je a jeho myšlienku nikto nemôže odvrátiť a čokoľvek jeho duch chce, to tiež urobí. Preto som pred Jeho tvárou zmätený a rozjímajúc o ňom, som bážňou sklúčený.“*²⁸ Uvedme k tomu ďalšie slová toho istého svätca: *„Hned' sa naľakám všetkých svojich bolestí, lebo viem, že nešetriš previnilcov.“*²⁹

²⁸ Jób 23, 13. 15.

²⁹ Jób 9, 28.

Ó, zat'atý človeče, prečo si bezcitnejší ako zvieratá? Hľa, ovca uteká, keď sa blíži vlk, chvejúca holubica sa skrýva, keď vidí jastraba, smädná myš si netrúfa vyliezť zo skrýše, keď je nablízku mačka; ty sa však nebojíš, hoci vieš, že ťa obchádza hrozná smrť a čaká prísny súd?

ČLÁNOK 8.

O DRUHOM ÚČINKU, KTORÝ VYPLÝVA Z POZORNÉHO ROZJÍMANIA O SMRTI.

„Len dávaj pozor na seba a veľmi chráň svoju dušu!“³⁰

Keď kupci prechádzajú pustým krajom, alebo kráčajú po nebezpečných chodníkoch, tak sú tým ostražitejší a opatrnejší, čím cennejší tovar so sebou vezú a čím viac sa boja, že ich prepadnú lúpežníci alebo krutí nepriatelia. Aj my, ktorí tu žijeme vo vyhnanstve a tu putujeme, keďže náš život nie je nič iné ako cesta do večnosti, musíme tým starostlivejšie a ostražitejšie putovať prítomným životom, čím viac sme presvedčení, že nás obkľučujú krutí, ľstiví, odvážni a neviditeľní nepriatelia, ktorí akýmkoľvek spôsobom usilujú o to, aby nás strhli do večnej skazy a olúpili nás o najcennejšie statky, totiž o Boha a večný blažený pohľad na neho. Preto Písmo hovorí: *„Blahoslavený človek, ktorý sa stále bojí.“³¹* A okrem toho nám prikazuje: *„S bázňou a chvením pracujte na svojej spáse.“³²*

K tejto duchovnej starostlivosti a vnútornej bdelosti a ostražitosti nás veľmi nabáda strach pred smrťou, aby sme neprišli na druhý svet nepripravení. Tento spasiteľný strach spôsobuje, že spáchané hriechy oplakávame, kajáme sa z nich, konáme zadosťučinenie za ne, a tak sa máme na pozore pred každým novým poškrvrnením hriechom, ako je aj napísané: *„Ako pred jedovatým hadom, tak utekaj pred hriechom,“³³* lebo len tak sa pripravíme na žiaducu a spasiteľnú smrť.

Preto svätý Gregor píše v 13. knihe Mravouky: *„Čím viac duše vyvolených cítia, že sa blížia pred večný súd, tým vážnejšie sa zaoberajú*

³⁰ Dt. 4, 9.

³¹ Prísl. 28, 14.

³² Fil. 2, 12.

³³ Sirach 21, 2.

sebaspytovaním, keď v sebe spozorujú nejaké telesné a nezriadené myšlienky a sú spaľovaní žiarou kajúcnosti, lebo majú stále pred očami blízky súd.“ Zavrhnutí zase páchajú mnohé nešľachetnosti, pretože si myslia, že tu pobudnú ešte dlho. Avšak spravodliví, keďže spoznávajú krátkosť svojho bytia, sa previneniam z pýchy a každej nečistote vyhýbajú. Kto skutočne uváži, akým bude v smrti, vždy sa dá do práce, aby netúžil po ničom ponižujúcom a aby odporoval všetkým telesným žiadostiam prítomného života.

To je dôvod, prečo v 3. knihe Kráľov čítame, že keď Achab, kráľ izraelský, počul z Eliášových úst, že mu hrozí smrť, roztrhol si od žiaľu rúcho a odel sa do vrecoviny, postil sa, spal v popole a chodil so sklonenou hlavou. Podobne sa môžeme dočítať v knihe proroka Jonáša, ako ninivský kráľ, keď sa dozvedel o Jonášovom kázaní, že ninivská krajina bude po štyridsiatich dňoch zničená, zostúpil z trónu, odložil kráľovské rúcho, obliekol sa do vrecoviny, sadol si do popola a nariadil, aby ľudia ani zvieratá v Ninive nič nejedli a nepili, aby sa obliekli do rúch kajúcnosti a aby zo všetkých síl volali k Bohu, a aby každý z nich sa odvrátil od svojej zlej cesty.

Je zvykom, že keď veriaci cítia, alebo si myslia, že skoro zomrú, tak sa spovedajú a konajú pokánie. Keďže je potrebné, aby každý veriaci považoval každý deň za svoj posledný a usporiadal a využil ho tak, akoby počas neho mal zomrieť, preto sa máme na smrť pripraviť rozjímaním o nej, ľútosťou, spovedou, obrátením sa a zadosťučinením, lebo celý čas nášho žitia je v porovnaní s trvaním budúceho večného života iba okamžik. Každý človek má teda celú dobu svojho života považovať za jedinú hodinu, a tak sa so všetkým úsilím bezodkladne pripraviť na šťastnú smrť a pominuté veci má užívať iba tak, akoby ich mal čo najskôr opustiť a nie ich požívať. Nie bez príčiny napomína svätý Pavol: *„Čas je krátky a teda aj tí, ktorí si užívajú tento svet, akoby ho neužívali, lebo tvárnosť tohto sveta sa pomíňa.“*³⁴ Preto sa Jób modlil: *„Ušetri ma Pane, lebo ničím nie sú moje dni.“*³⁵ A narieka: *„Dni môjho žitia potrvajú krátko, dovoľ mi teda, aby som sa máličko vyplakal zo svojej bolesti, skôr ako zostúpim do zeme plnej temna, z ktorej by som sa nevrátil.“*³⁶

³⁴ 1. Kor. 7, 29. 31.

³⁵ Jób 7, 16.

³⁶ Jób 10, 20.

V ktorej, ako to hovorí večná Pravda, bude „*plač a škrípanie zubami*“ a tma.

Ako hovorí svätý Augustín, tento život sa zdá niekedy dlhým, pretože ešte trvá a človek v ňom zakúša námahu, ale keď nastane jeho koniec, ukáže sa, aký bol krátky. Zakúsil to na sebe kráľ Dávid, keď žil sedemdesiat rokov a takto hovoril k Bohu: „*Lebo my sme pred tebou cudzinci a pútnici, ako všetci naši otcovia a ako tieň sú naše dni na zemi, bez nádeje.*“³⁷ Aj patriarcha Jakub na otázku faraóna, egyptského kráľa: „*Koľko máš rokov?*“ odpovedal: „*Nemnohé a nešťastné sú roky môjho života.*“³⁸ Ba keby niekto žil niekoľko tisíc aj viac rokov a zrazu by mal zomrieť, celý uplynulý čas by sa mu zdal byť okamžikom, zvlášť keď si uvedomí večnosť budúceho života.

A tak uvažujúc o tom všetkom, musíme sa bezodkladne odhodlať ku skutkom kajúcnosti. Veď nie je nič nezmyselnejšie, ako keď čas kedy môžeme každú hodinu vykonať toľko dobra, prospievať v láske a každej cnosti, kedy si môžeme zaslúžiť slávu večnej blaženosti a jej rozmnoženie, keď tento čas premárnime v lenivosti, ba dokonca ho strávime v hriešnosti. Za akého blázna by sme pokladali obchodníka, ktorý by mohol každú hodinu získať sto tisíc a predsa by na túto príležitosť nedbal a oddával by sa lenivosti, alebo by dokonca svoj majetok ešte rozhadzoval. Či by sme nepovažovali za hlupáka toho, kto by mohol z darov Ducha Svätého každú hodinu rásť a bohatnúť a v nebi by si mohol rozhojniť neporovnateľný poklad večnej blaženosti, keby si tieto výhody nevšímal, ale ešte by aj svoju vznešenú dušu ochudobnil, okradol, zranil, zahubil a zavrhol?

A tak čohokol'vek, čo by nás učinilo na spasiteľnú smrť nepripravených, toho sa hrozme a vyhýbajme sa tomu ako pekelnému ohňu! Naopak chopme sa a skutočne vykonajme všetko to, čo nás uschopňuje a uspôsobuje ku šťastnejšiemu koncu, aby sme sa raz s veľkou dôverou mohli vystáhať z tohto tela.

³⁷ 1. Krn. 29, 15.

³⁸ Gen. 47, 8-9.

ČLÁNOK 9.

O TREŤOM ÚČINKU POCHÁDZAJÚCOM Z ROZJÍMANIA O SMRTI

„Či snád' nepoznáte samých seba? Ibaže by ste boli nehodní.“³⁹

Tretím účinkom pozornej úvahy o smrti je poznanie hriešnosti, mdloby a vratkosti a z toho plynúce uznanie svojej malosti. Niektorí sa veru tak zaujímajú o svoju vznešenosť, krásu, o svoju mladosť, bohatstvo, moc, slávu, česť, poznanie, či úspech, že sa neusilujú pravdivo sa spoznať a uvedené dary šťasteny alebo prirodzenosti si cenia viac a vyzdvihujú ich viac, ako to pravda dovoľuje. Preto sa nerozumne nafukujú, vyvyšujú sa nad iných, pohrdajú bližnými aj tými, ktorí sú z hľadiska duchovných alebo nadprirodzených darov, milostí, zásluh a cností na d'aleko vyššom mieste a sú lepší ako oni sami. Títo zaslepení a márniví ľudia nech sa predovšetkým naučia pomyslieť na to, že smrť sa k nim približuje stále rýchlejším krokom a nech si dôkladne predstavia, akými v hodine smrti budú a ako všetok ich lesk zvädne, krása sa zmení na škaredosť, česť na poníženie a sláva sa zmení na hanbu a keď im ani rodina, ani bohatstvo, ani spoločenské postavenie už nebudú môcť pomôcť.

„Lebo keď zomrie, nič si nevezme so sebou, jeho poklad s ním nepôjde.“⁴⁰ Potvrďuje to aj Jób: *„Bohatý si však ľahne a už nevstane, oči otvoriť chce, už ho niet. Hrôzy ako záplava ho stihnú.“* Po tom všetkom nech si boháči uvedomia, že svojou prirodzenosťou sú ako všetci ostatní ľudia, ale ako hriešnici stoja tým hlbšie pod ostatnými, čím viac sa predary udelené im od Boha vyvyšovali nad ostatných a voči svojmu Stvoriteľovi boli nevďační a neposlušní. Ak zotrývajú vo svojej pýche a nepolepšia sa, budú mať smrť oveľa trpkjšiu, nebezpečnejšiu a zavrhnutiahodnejšiu ako ostatní.

To ako prítomné a prežité trápenie privádza k rozumu a k pokornému zmýšľaniu o sebe samom, to sa ukázalo na Antiochovi, pyšnom kráľovi, ktorý zasiahnutý ranami sa vyznal: *„Je spravodlivé byť poddaným Bohu a smrteľník nech si spupne nenamýšľa, že je rovný Bohu.“⁴¹* Súženie precítené vopred, a ktoré má človeka iba postihnúť, ho

³⁹ 2. Kor. 13, 5.

⁴⁰ Ž. 49, 18.

⁴¹ 2. Mach. 9, 12.

osvecuje a učí ho považovať sa za malého. Veľmi mocný kráľ Alexander, keď bol zasiahnutý šípom hovoril: *„Ľudia vykladajú, že som synom Jovovým. Ale táto strela dosvedčuje, že som človekom smrteľným.“* Xerxes, mocný kráľ, si z vyvýšeného miesta prehliadal svoje vojsko, jedno z najpočetnejších na svete, a zaplakal, pretože predvídal jeho pád a zánik a aj to, že za sto rokov budú už všetci mŕtvi.

Pri úvahe o smrti sa majú najviac strachovať boháči, vznešení, mocní a vôbec všetci tí, ktorí niekoho spravujú; mali by sa báť a ponížovať sa tým viac, čím rýchlejšie, ako sa to obyčajne deje, zomierajú, lebo prísnejšie bývajú súdení, ťažšie sú trestaní a málo z nich dosiahne spásu. Preto Písmo hovorí: *„Každá vláda má krátke trvanie; a tak kráľ dnes je a zajtra zomrie.“* V prvej knihe Machabejskej hovorí Matatiáš o pyšnom kráľovi: *„Hrozí zločinca sa nestrachujte, lebo jeho sláva bude kalom pre červov. Dnes sa povyšuje a zajtra ho už nebude; obráti sa zasa na svoj prach, z jeho plánov nezostane nič.“*⁴² Ale aj v knihe Múdrosti hovorí Božie slovo: *„Vy, čo spravujete ľud, pozorne počúvajte, učte sa sudcovia zeme, ved' Pán vám dal moc a vládu. On je ten, kto bude skúmať vaše skutky a prezerat' vaše úmysly. Lebo hoc ste služobníci jeho Kráľovstva, nevládli ste správne, nezachovávali zákon, ani nekráčali podľa Božej vôle. Strašne a skoro sa vám ukáže, lebo proti vládcom bude prísny súd. Malému sa dostane milosrdenstva, ale mocní budú mocne trestaní.“*⁴³ Veru, keby si to panovníci, mocní, bohatí a vznešení uvedomovali, ponížili by sa a stali by sa lepšími. Úvaha o vlastnej nedokonalosti, čo sa týka prirodzených darov nášho tela a našej duše, pobytu a trvania, je veľmi užitočná, aby človek sám seba nevyvyšoval, ale aby svetskými vecami pohrdol a staral sa o dary Ducha Svätého. Preto sväté Písmo často poukazuje na ľudskú nedokonalosť a nestálosť, na nebezpečenstvo i trampoty, ktorým je človek vystavovaný a porovnáva človeka s vecami krehkými, bezcennými a úplne vratkými, aby sa tak naučil seba nevyvyšovať. Pozoruj teda, človeče, ktorý si myslíš, že si niečo a vysoko zdvíhaš hlavu, ktorý si s nepochopiteľnou opovážlivosťou sľubuješ dlhý život a chováš sa tak sebaisto, ako by si nikdy nemal zomrieť a upadnúť do rúk živého Boha a počuj, čo o tvojej veľkosti, skôr však o tvojej biede, hovorí Duch Svätý ústami starého patriarchu a proroka: *„Ved' človek, čo sa zrodil zo ženy, má dni krátke a plné starostí, ako keď kvet pučí, vzápätí však vädne, ako keď*

⁴² 1. Mach. 2, 62 – 63.

⁴³ Múd. 6, 1. 3. 6.

tieň beží a nezastaví sa.“⁴⁴ A zase: „*Moje dni ušli rýchlejšie, ako by tkáč nit prestrihol, sú stratené bez akejkoľvek nádeje.*“⁴⁵ To je to, čo zbožný kráľ Ezechiáš vyznáva: „*Snujem ako tkáč svoj život; odtrhá sa od vlákna. Od dňa do noci so mnou skončíš.*“⁴⁶ Preto aj výkvet prorokov, Izaiáš, chystajúc sa predniesť niečo dôležité a hlboké, začíнал takto: „*Hlas volajúceho: Volaj! A povedal som: Čo budem volať?*“ A hneď dodáva, čo sa má volať, nad čím sa má stále uvažovať a čo sa má slávne hlásať a to, že: „*Každý človek je ako tráva a všetka jeho sláva je ako poľný kvet.*“ Veru trávou je aj sám národ. Uchla tráva, opadol kvet.

S tým súhlasí aj svätý apoštol Jakub. Vo svojej epištole píše o boháčoch: „*Bohatý nech sa chváli svojou úbohosťou, lebo sa pominie ako kvet trávy: slnko vyjde so svojou páľavou a trávu vysuší, jej kvet odpadne a krása jej zjavu zanikne. Tak zvädne aj boháč na svojich cestách.*“⁴⁷ Apoštol Jakub karhá tých, ktorí sa opovážlivo spoliehajú na dlhý život a hovorí k nim: „*Ved' ste ako para, ktorá sa na chvíľku ukáže a potom zmizne.*“⁴⁸ A pretože boháči majú väčšiu náklonnosť k opovážlivosti a pýche, tak s úmyslom pokoriť ich, dodal: „*A boháči, plačte a kvíľte nad biedami, ktoré na vás prichádzajú. Vaše bohatstvo zhnilo a vaše šatstvo rozožrali mole. Tu na zemi ste hodovali a hýrili. Vykrmili ste si srdcia na deň zakáľačky.*“⁴⁹

Narážajúc na tieto prirovnania, žalmista hovorí: „*Nerozhorčuj sa nad ničomníkmi a nežiarli na tých, ktorí páchajú nepravosť. Ved' oni uschnú rýchlo ako tráva a zvädnú ako zelená bylina. Videl som bezbožného, ako sa vytáhoval a vypínal s'á košatý céder; no sotva som prešiel, už ho tam nebolo, aj som ho hľadal, ale nenašiel som ho.*“⁵⁰ Ten istý prorok hovoriac všeobecne o človeku, uvádza: „*Ved' on dobre vie, z čoho sme stvorení; pamätá, že sme iba prach. Ako tráva sú dni človeka a s'á poľný kvet odkvitá. Ledva ho vietor oveje, už ho niet, nezostane po ňom ani stopa.*“⁵¹

⁴⁴ Jób 14, 1-2.

⁴⁵ Jób 7, 6.

⁴⁶ Iz. 38, 12.

⁴⁷ Jak. 1, 10 – 11.

⁴⁸ Jak. 4, 14.

⁴⁹ Jak. 5, 1. 2. 5.

⁵⁰ Ž. 37,1-2. 35-36.

⁵¹ Ž. 103, 15-16.

Blázniví a bezbožní milovníci sveta sú tí, čo sa spoliehajú na svoje bohatstvo, hanebne sa oddávajú telesným rozkošiam, tento život považujú za dlhý a šťastný, lebo majú myseľ zaslepenú nerestami. Čujme, čo hovoria, keď upadli do trestov a poučilo ich vlastné trápenie: *„A tak teda my sme zišli z cesty pravdy, nesvietilo nám svetlo spravodlivosti a slnko nám nevychádzalo. Pechorili sme sa na chodníkoch nerestí a záhuby, neschodné púšte sme poprechádzali, ale cestu Pána sme nepoznali. Čo nám pomohla namyslenosť? Čo nám osožilo vystatovanie sa imaním? Toto všetko pominulo ako tieň, tak ako letmá zvesť alebo ako keď vtáča vzduchom preletí, nemožno nájsť nijaký znak, kadiaľ preletelo.“*⁵²

Z toho vyplýva aký krehký, nestály a vratký je náš osud. Preto má človek o tom všetkom uvažovať, aby sa stále hlboko pokoroval, aby pozemskými a pomínutelnými vecami pohrdal a stále sa na spasiteľnú smrť pripravoval. A preto, keďže vznešenejšia časť človeka, totiž rozumná duša, je nesmrteľná a je schopná milovať svojho Stvoriteľa a požívať večnú blaženosť, má sa človek oddať svätej a Božej láske k svojmu Stvoriteľovi, túžbe po duchovných milostiach i večnej blaženosti a každodennému, neustálemu napredovaniu v cnostiach.

ČLÁNOK 10.

O ŠTVRTOM ÚČINKU VYPLÝVAJÚCOM Z ROZJÍMANIA O SMRTI

*„Lahko nadobudnutý majetok sa rozplynie.“*⁵³

Z rôznych úvah vznikajú rôzne záujmy a starosti. A tak tí, ktorí si myslia, že budú mať dlhý život a nedbajú na večnosť budúceho života, venujú svoju starostlivosť zhromažďovaniu pozemských statkov, aby oplývali časným majetkom a seba čo najlepšie na tejto zemi zaistili. Lenže to je telesná a svetská starostlivosť, plná nepokoja, nerozumná, pochádzajúca zo svetskej opatrnosti, o ktorej hovorí svätý apoštol Pavol, keď píše: *„Zmýšľať podľa tela je smrť.“*⁵⁴ O nej píše aj svätý Jakub: *„To nie*

⁵² Múd. 5, 3. 6-9. 11.

⁵³ Prís. 13, 11

⁵⁴ Rim 8, 6.

*je múdrosť, ktorá zostupuje zhora, ale pozemská, telesná, diabolská.*⁵⁵ Túto ustarostenosť zakázal Kristus slovami: „*Nebud'te ustarostení o zajtrajšok.*“⁵⁶ Teda tí, ktorí rozumne nazerajú na život, aký je veľmi krátky, neistý, klamný a nebezpečný a že po ňom budú na onom svete žiť večne v najväčšej a najkrajnejšej biede alebo v úplne dokonalej blaženosti, tí nedbajú o telesné a pominuteľné veci, ale sa usilujú získať si duchovné statky, ktoré budú po skončení časného života večne a blažene užívať. Preto sa snažia byť bohatí na dobré skutky, zhromažďujú si poklady v nebi. Ich najvyššou a jedinou starosťou je Bohu zapáčiť sa, dosiahnuť blaženosť, a tak prechádzať medzi časnými statkami, aby pohľadom na ne, starosťou o nich a záujmom o ne, nestratili večné statky nebeskej slávy. To je dobrá, múdra a spasiteľná starostlivosť, o ktorej hovoril prorok Micheáš: „*Oznámim ti, človeče, čo je dobré a čo žiada od teba Pán: aby si so všetkou starostlivosťou kráčať pred svojim Bohom.*“⁵⁷ Aj Mojžiš hovorí: „*Starostlivo opatruj sám seba a svoju dušu!*“⁵⁸ Bez tejto starostlivosti nikto nemôže dosiahnuť spásu.

Ako bolo uvedené v 6. článku, štvrtým účinkom vyplývajúcim z vážnej úvahy o smrti je nedbať na časné starosti, nezaplietať sa do neodôvodnených zmätkov a nezmietať sa v nepokoji tohto sveta. Ved' ten, kto stále a dôkladne uvažuje nad tým, že sa veľmi rýchlo ocitne na prahu smrti, že nepozná dňa svojej smrti, že sa rýchlo vystáhuje zo svojho tela a opustí všetko pozemské a pominuteľné, aby to už nikdy v tomto svete nemal, ten sa o to viac stará, aby si získal blaženosť budúceho života a vyhol sa ťažkostiam v podsvetí, aby mal bohatstvo a slávu svojej duše. Ved' o čo je budúci život dlhší ako tento časný, o čo je lepšia a viacej žiaduca večná a nebeská blaženosť ako šťastie v tomto živote a o čo je duša cennejšia ako telo! Nijako nie je možné porovnávať časný pobyt s večnosťou, pozemské šťastie s blaženosťou anjelov a nebešťanov, úplne bezcenné telo s rozumnou dušou a obrazom preblahoslavenej a klaňania hodnej Svätej Trojice. Z toho vyplýva, že stále a hlboké rozjímanie o smrti zahradí a zapudí každú neprimeranú starosť o pozemské veci a nedovolí, aby človek v nešťastí upadol do zmätku. Naopak taká úvaha spôsobuje, že človek aj pri bezpráví, prenasledovaní,

⁵⁵ Jak. 3, 15.

⁵⁶ Mt. 6, 34.

⁵⁷ Mich. 6, 8.

⁵⁸ Deut. 4, 9.

výsmechu, v súžení chorobami, v šťastí aj úspechu, zostáva pokojný a stály, ba dokonca sa pri veľkom neúspechu raduje a o to viac túži po protivenstvách ako po šťastí, tým viac čím tieto starosti prispievajú k spasiteľnej smrti a k šťastnému koncu ako úspechy. Písmo hovorí: *„Do Božieho kráľovstva máme vojsť cez mnohé súženia.“*⁵⁹ A ďalej: *„Ved’ všetci, čo chcú žiť nábožne v Ježišovi Kristovi, budú prenasledovaní.“*⁶⁰

Veru pravdivo je napísané: *„Pán vyskúšal vyvolených ako zlato v peci a prijal ich ako zápalnú obeť.“*⁶¹ Zápalnou obeťou sa rozumie obeť, ktorá sa na počesť Boha úplne spálila. Tým bolo naznačené, že človek sa má celkom oddať službe Stvoriteľovi a všetko, čo vlastní, čo môže a čímkol'vek je, má použiť na česť a slávu toho, od koho prijal to, čím je, čo má a čo môže.

Boh teda svojich vyvolených v tomto živote páli a čistí ohňom súženia, ako to sám dosvedčuje: *„Zavediem ich do ohňa a roztavím ich, ako sa taví striebro a vyskúšam ich, ako sa skúša zlato. A ja ich vyslyším, a poviem: To je môj ľud, a on povie: »Pán Boh náš.«“*⁶² Ó, veru šťastný je ten, koho Boh, spravodlivý sudca, silný a trpezlivý, tak cvičí a čistí na tomto svete, ako to dosvedčuje ústami proroka Izaiáša: *„Obrátim na teba svoju ruku, vylúčim s lúhom tvoju trosku.“*⁶³ Preto hovoril Mojžiš židovskému národu: *„A rozpamätúvaj sa na celú cestu, po ktorej ťa Pán, tvoj Boh, vodil štyridsať rokov na púšti, aby ťa pokoril, vyskúšal a zvedel, čo je v tvojom srdci, či budeš zachovávať jeho príkazy alebo nie.“*⁶⁴

Z toho je zrejmé, ako pravdivo hovorili svätí Otcovia, že nie je nič nebezpečnejšie, ako sa mať dobre na tomto svete, v tomto vyhnanstve, v tomto slzavom údolí, na mieste pokánia a putovania, žiť tu v rozkošiach a nebyť skúšaný od Boha, ako hovorí sv. Jób o bezbožných: *„Nuž hriešnici, prečo sú nažive, veru aj zostanú a silou mocnejú? Aj ich domy sú pokojné, bez obáv a Boží prút nad nimi nie je.“*⁶⁵ O tom, k akému koncu takýto život vedie, tento svätý muž hovorí, keď dodáva: *„V šťastí trávia svoje dni a razom zostupujú do podsvetia.“*⁶⁶ Úvaha o smrti však spôsobí, že človek

⁵⁹ Sk. 14, 22.

⁶⁰ 2. Tim. 3, 12.

⁶¹ Múdr. 3, 6.

⁶² Zach. 13, 9.

⁶³ Iz. 1, 25.

⁶⁴ Dt. 8, 2.

⁶⁵ Jób 21, 7. 9.

⁶⁶ Jób 21, 13.

takým životom pohrdne a vyhne sa márnostiam, tancom, hrám, žartom, zábavám i veľavravnosti.

Dobré svetské osoby, zvlášť šľachtici, panovníci, preláti a kniežatá, ktoré sa túžia Bohu zaľúbiť, budú môcť zaiste k tomu povedať: „*Ak úvaha o smrti a duchovná starostlivosť spôsobí, aby sa všetkým pozemským pohrdlo a vyhýbalo sa svetským starostiam a nepokojom, čo máme robiť? Kto z nás bude môcť byť spasený?*“ Tým odpovedám slovami svätého Gregora: „*Tí, čo sú zamestnaní časnými vecami, budú robiť dobré skutky vtedy, keď sa so všetkou pokorou uchýlia do svojho vnútra, keď nebudú milovať hlučný zhon života, ale ak budú môcť, odoberú sa na duchovné cvičenia a každodenne si budú spytovať svedomie! Kto však tak nerobí, ale svoje srdce úplne venuje vonkajším záležitostiam, rýchlo na svoju spásu zabúda a každým dňom býva zaslepanejší a upadá do mnohých ťažkých hriechov*“. Ako hovorí svätý Bernard: „*Srdce, ktoré nemyslí na budúcu blaženosť, prepadá láske k svetským veciam, a tak mu dušu pohlcuje márnosť, vedie ju zvedavosť, otravuje rozkoš, rozpaľuje žiadostivosť, sužuje smútok, znepokojuje podozrenie, mátie hnev, znečisťuje smilstvo a mučí závisť*.“ Preto povedal pravdu Šalamún: „*Lebo dobrému človekovi dáva Boh múdrosť, rozum a radosť; hriešnikovi však trápenie a zbytočné starosti*.“⁶⁷ Z toho vyplýva, že život cnostného človeka je ďaleko príjemnejší ako život hriešnika.

ČLÁNOK 11.

VŠETKO POVAŽUJEM ZA BLATO, ABY SOM ZÍSKAL KRISTA.

(*Fil. 3, 8.*)

Slová patria svätému apoštolovi.

Piaty účinok úvahy o smrti spočíva v tom, že odmietneme každú nezriadenú lásku ku tvorom a vyvoláme si horúcu a úprimnú snahu zapáčiť sa Bohu. Kto skutočne pozorne a často spomína a pomyslí si na to, ako rýchlo odíde z tohto sveta a ako skoro potom bude večne žiť v budúcom veku, ten považuje prítomný život len za púť a beh do budúceho života a užíva pozemské bohatstvo a ostatné veci iba ako nevyhnutné prostriedky na dosiahnutie spasiteľnej smrti a blaženého

⁶⁷ Kaz. 2, 26.

konca. Nemiluje ich nezriadene, ale v Bohu a podľa Boha, a preto lebo sú mu užitočné a potrebné pre život, aby mohol dobre žiť. A taká láska k stvoreným veciam nezadržiava a nezmenšuje, ale rozmnožuje a pestuje Božskú lásku. A tak to, čo hovorí Ján Zlatoústy, že: *„Z akej veľkej časti je tvoje srdce oddané nejakej stvorenej veci, z takej istej časti nepatrí Bohu“*, to je treba rozumieť aj o nezriadenej a nemiernej láske k tvorom. Je to tak u tých, ktorí v jedle a v pití, v odievaní sa, v bývaní a v iných vonkajších veciach nevidia, že toto všetko potrebuje prirodzenosť a že to všetko je dovolené užívať podľa učenia evanjelia, ale v tom všetkom hľadajú telesné potešenie, márnosť, nádheru, ľudskú samolúbosť a nie Božiu česť, ale svoju vlastnú samochválnu slávu. Múdra úvaha o smrti tým všetkým pohrda a zavrhuje to. Preto Klimakus svedčí, že: *„Skutočným dôkazom, že v duchovnom zmysle myslíme na Boha a na smrť je, keď dobrovoľne nemáme záujem o žiadneho tvora a úplne sme sa vzdali vlastnej vôle.“*

Okrem toho táto úvaha spôsobuje, že cena nášho pozemského života u nás klesá a to hlavne preto, že podliehame toľkým hriechom, nedokonalostiam a biedam, ktorými je náš život úplne pošpinený. Preto sa svätý otec Bernard pýta: *„Prečo s toľkou láskou túžime po tomto živote, v ktorom čím dlhšie žijeme, tým viac hrešíme? Čím je život dlhší, tým je hriešnejší. Denne rastú hriechy a všemohúci Boh je stále viac a viac urážaný; a čím dlhšie tu zostávame, o to z väčšieho počtu vecí budeme Bohu skladať účty.“*

A tak úvaha o smrti zaženie lakomstvo a naučí nás uspokojiť sa s nevyhnutným. Ó, ako múdro o tom uvažoval svätý prorok, ktorý hovorí: *„Prehovoril som svojím jazykom: Oznam mi, Pane, môj koniec (t. j. daj mi milosť posväcujúcu, z ktorej by som vytušil, ako rýchlo sa blíži koniec môjho života), podobne mi tiež oznám počet mojich dní, aby som vedel, čoho sa mi nedostáva.“* Teda pokiaľ by som z úvahy o málopočetných a krátkych dňoch svojho života vypozeroval hriešnosť svojho života, tak by som sa napravil tým rýchlejšie a vrúcnejšie, čím kratší a neistejší je zbytok môjho života. Preto z úvahy o nestálosti a krátkosti ľudského života pripojil: *„Naozaj, každý človek je úplná márnosť a skormútený sa vláči celý deň.“*⁶⁸ Ak je to tak, potom je márnosťou a bláznovstvom starať sa o časné veci. A aby túto pravdu

⁶⁸ Ž. 37, 5-7.

odporučil, pripojil: „*Celkom zbytočne sa trápi taký človek, ktorý si zhromažďuje poklady, keď nevie, pre koho ich hromadí.*“

Ustavične teda majme pred očami, že z tohto sveta skoro odídeme, a preto k žiadnemu tvorovi nezhormujeme nezriadenou a hriešnou láskou, ale snažme sa každodenne upevňovať sa v pravej čistote duše. „*Blahoslavení čistého srdca, lebo oni uvidia Boha.*“⁶⁹ Takým bol svätý a vznešený učiteľ svätý Tomáš Akvinský, ktorý keď sa so študentami vracal do Paríža, pýtali sa ho: „*Pozrite sa, majster, aké krásne mesto je Paríž. Nechceli by ste byť jeho pánom?*“ Odpovedal im: „*Chcel by som mať radšej dokončený výklad svätého Jána Zlatoústeho k svätému Matúšovi, ako byť pánom Paríža.*“ Preto tento svätý muž prosil Pána Boha zvlášť o tri veci, aby mu ich doprial: Prvou bolo, aby vytrval vo svojom pokornom stave a nebol povýšený do žiadnej hodnosti alebo dôstojnosti. Druhou bolo, aby žiadnou láskou k tvorovi neznečistil svoje srdce. Treťou bolo, aby mu Boh zjavil stav duše jeho zomrelého brata. V tých troch veciach ho Pán pre jeho pokoru vyslyšal.

ČLÁNOK 12.

„POĎ DO MOJEJ ZÁHRADY, SESTRA MOJA, NEVESTA“

(Pies. 5, 1.)

To sú slová Všemohúceho Stvoriteľa ku každej svätej duši na púti týmto životom. Tento Stvoriteľ, ktorý je hodný toho, aby sme sa mu klaňali, miluje cnostné duše, a tak sa k nim znižuje, že ich nazýva priateľkami, sestrami, snúbenicami a dcérami. Svätú dušu umierajúceho človeka pozýva do radosti nebeského raja takto: „*Pod’*“, hovorí „*do mojej záhrady*“ (totiž do záhrady najrozkošnejšieho nebeského raja) „*sestra moja, nevesta*“, mne vierou, láskou a stálou vernosťou zasnúbená, aby si mi v budúcnosti vo vlasti blažených, bola zasnúbená blaženým požívaním, svetlom slávy, nerozlučným a ustavičným objatím, plným najčistejších radostí. Takto bývajú dokonalé duše v posledných chvíľach života Kristom potešované, pozývané vnútorným vnuknutím a tajomným oslovením, o čom vydáva svedectvo Duch Svätý skrytým ubezpečením, že sa Bohu páčia a že budú ním blahosklonne prijaté. A to je šiesty účinok z úvahy

⁶⁹ Mt. 5, 8.

o smrti, vznikajúci u tých, ktorí so sladkou nádejou očakávajú a s duchovnou radosťou prijímajú prichádzajúcu smrť ako vstup do večnej blaženosti, tak ako to hovorí svätý Bernard: *„Príde smrť, ale bude snom pre Božích miláčikov, bránou do života, začiatkom zotavenia, rebríkom pre vstup do neba.“* *„Spravodlivý, i keď zomrie predčasne, bude na pokoji.“*⁷⁰

Tomu neodporuje, keď sa aj spravodliví prirodzene smrti boja a hrozia sa jej, lebo aj preblahoslavenému kniežat'u apoštolov Kristus predpovedal: *„Keď zostarneš, iný ťa opáše a povedie, kam nechceš.“*⁷¹ Ako evanjelista poznamenáva, toto skutočne povedal Kristus a naznačuje to, akou smrťou tento apoštol Boha oslávi. Klimakus preto hovorí: *„Strach pred smrťou patrí k prirodzenosti človeka a pochádza z priestupku neposlušnosti (t. j. z dedičného hriechu prvého stvoreného človeka), avšak strach pred smrťou je znamením nedokončeného pokánia za hriechy.“* Aj Kristus sa smrti bál, avšak nedesil sa jej, aby dosvedčil vlastnosti oboch prirodzeností v sebe. A Klimakus zase tvrdí: *„Ako sa jasne rozoznáva zinok od striebra, hoci na prvý pohľad sú si podobné, tak u ľudí citlivých je jasný rozdiel medzi prirodzeným strachom pred smrťou a neprirodzeným strachom, pochádzajúcim z výčitiek svedomia.“*

O tom, ako tieto veci súvisia - totiž túžiť po smrti a báť sa jej - učí osvietený pápež Gregor Veľký v 31. knihe Mravouky: *„Statočný muž, ktorý sa ozbrojí predtým, ako pôjde do boja, myká sa z nedočkavosti, ponáhľa sa, chveje sa a je nepokojný. Z jeho bledosti sa dokonca zdá, že sa bojí, ale je rozhodnutý nepoddať sa. Podobne svätý muž, keď vidí, že sa blíži utrpenie alebo smrť, trasie sa z prirodzenej slabosti, ale zase sa upokojuje zo svojej pevnej nádeje. Chveje sa pre blízkosť smrti, ale predsa jasá, že po smrti bude žiť skutočnejšie a šťastnejšie. Do kráľovstva totiž nemožno vojsť inak, ako prostredníctvom smrti. A tak sa z radosti strachuje a zo strachu sa raduje, lebo vie, že nemôže získať odmenu nadprirodzeného pokoja, iba ak s námahou prekoná to, čo mu stojí v ceste.“*

Takým bol onen veľký a svätý biskup Martin, ktorý keď zbadal stáť zlovoľného nepriateľa pri svojej posteli, s pokornou dôverou povedal: *„Čo tu stojíš, ty kruté zviera? Na mne nenájdeš nič smutného. Lono Abrahámovu ma prijme.“* Svätý Hugo, biskup z Lincolnu, kartuzián,

⁷⁰ Múd. 4, 7.

⁷¹ Jn. 21,18-19.

v hodine svojej smrti hovoril z Božieho popudu podobne: „*Nebude to deň súdu, ale osvieženie, až budem zomierať.*“ Akým veľkým uľahčením je teda pre umierajúceho čisté svedomie, z ktorého vie, že cnostne žil a spasiteľne zomrie! Ale tí, ktorí sa pri smrti nestrachujú, mali by uvážiť to, čo hovorí Klimakus: „*Sú takí, ktorí si podľa vlastného úsudku a z pýchy myslia, že sú očistení od vášní, a preto sa smrti neboja.*“ Spytuj si teda, človeče, dôkladne svoje svedomie a nebuď opovážlivým ani neopatrne bezstarostným! Svätým je ten, kto si denne z pokory a vrúcnej lásky, praje smrť. Takto zvláštne to robil apoštol Ondrej, ktorý keď v diaľke zbadal kríž, pripravený pre neho, nezľakol sa, ani nezbledol, ale s veľkou radosťou ho privítal.

A nakoniec ešte aj veľký a vznešený filozof Platón povedal to, čo sa zhoduje s vyššie uvedenými pravdami. Vo Faedone totiž hovorí: „*Muž, ktorý svoj život zasvätil filozofii, verí, že keď zomrie, bude požívať najväčšie dobré*“; a zase: „*Ak vidíš niekoho, kto ťažko nesie to, že má zomrieť, tak nebol filozofom*“; a ďalej: „*Je smiešne, keď muž, ktorý sa po celý život pripravoval na smrť, ťažko znáša, keď sa táto smrť blíži!*“

ČLÁNOK 13.

BUĎME PRIPRAVENÍ NA SMRŤ, LEBO AJ VEĽMI VZNEŠENÉ OSOBY PODĽAHLI ZÁKONU SMRTI

„Kdeže sú vládcovia národov, kde sú tí, čo panujú nad zverinou zeme? Čo sa ihrajú s vtáčkami neba, čo zhromažďujú striebro a zlato, do ktorého ľudia skladajú svoju nádej a hrabú sa za ním bez hraníc? Stratili sa, zostúpili do podsvetia.“⁷²

K tomu, aby sme pohrdli svetom, odvrátili sa od prítomného života a pripravili sa tak na smrť, je veľmi osožné, keď uvážime, ako rýchlo odišli z tohto sveta tí, proti ktorým sme my len veľmi maličkí. Uvažujme o tom, že im ich dôstojnosť nepomohla, aby unikli smrti a aby dosiahli pravú spásu, ale že skôr ňou boli oklamaní a pre ňu zavrnutí. Potom dostatočne pochopíme a seba pohneme k tomu, aby sme takou dôstojnosťou pohrdli.

Daj si teda veľký pozor, človeče, ktorý sa prikláňaš k tomu, čo je zo sveta, ktorý túžiš po telesnom, miluješ pomíňajúcu sa slávu, ktorý si

⁷² Bar. 3, 16-19.

hovieš v pozemských daroch, statkoch šťasteny, obľubuješ rúcha, umenie, získané poznanie, a tým sa honosíš! Povedz, kde sú tí, ktorí tým všetkým oplývali? Kde je Paris, syn trójskeho kráľa, najkrajší mládenec? Kde je Adonis, Venušin milenec? Kde je najspanilejší Absolón? Kde je najkrajší Thalamon? Kde je Hektor, najsmelší muž alebo mocný Herkules? Kde je Platón, kde sú platónovci, čo vynikali bystrým dôvtipom? Proklus, Plotinus, Porphyus, Avicbron, Apulejus a Makrobius? Kde je Cicero, kde sú ciceroniáni chváliaci sa svojou rečníckou výrečnosťou? Menujem Demosthena, Xenophonta a Ktesifonta. Kde sú známi hvezdári Albumasar, Almyon, Albategni, Alfraganus, Thebit a iní? Kde je najučenejší Aristoteles, knieža filozofov s celou školou a družinou Peripatetikov, Avicennov, Andronikom, Algazelom, Themistiom, Averrom, Alphorabiom, Theophrastom, Simpliciom? Kde sú cisári, králi a kniežatá kedysi mocní a známi Alexander, Cyrus a Darius, Oktavianus, Hannibal, Nimrod a Julius a Pompejus? Kde je najbohatší Kroesus? Kde je veľkodušný Achilles, kde je vynikajúci básnik Vergilius? Kde najchytřejší Joab? Kde sú dlhovekí ľudia, ktorí ako čítame, žili pred potopou viac ako deväťsto rokov?

Z toho sa pouč a pozri, že krása, česť a svetská sláva, statočnosť, vznešenosť rodu, kniežatstvá, vláda, bohatstvo, výrečnosť, talent, dlhý život a nadobudnuté vedomosti bez pokory a milosti, bez lásky a čistoty srdca, nikomu k spásu nepomohli. Naopak, mnohým sú a boli príležitosťou na zavrhnutie. Nespoliehajme sa teda nerozumne na tieto dary, tak neobyčajne poskytnuté práve zavrhnutým a nežiadajme si ich márne. Radšej bezprestania prosme Všemohúceho o dary milosti posväcujúcej! Majme za nič hriešnikov ako takých, nedávajme sa na cesty márných a nerestných ľudí, o ktorých svätý Bernard hovorí: *„Povedz mi, kde sú milovníci sveta, čo nedávno boli medzi nami, ktorí rozmarne a skvelo hodovali, rozkošnícky pili, ktorí v obžerstvách a v hostinách, v nehanebnostiach, v žartoch, v hrách a v zábavách strávili svoj najnešťastnejší život a nenapraviteľne ho stratili? V hroboch z nich nezostalo nič, iba červy a prach, pleseň a hniloba, smrad, hrôza a kosti. Ich telá tam boli dané napospas červom a ich duše sa prepadli do pekla, kde sa zase nešťastne spolu spoja, aby boli ešte neznesiteľnejšie mučené v plameňoch pekelného ohňa.“*

Hľa, po krátkom a bezcennom veselí, po hnusnej a márnej rozkoši, po pustom smiechu, hrách a žartoch sa ocitli vo večnom smútku,

v pekelnjej samote sírnatého ohňa, v kruto trestajúcom mraze, v plači a v škripaní zubov. Za svetskú spoločnosť našli náhradu medzi diablami. Čo im je teraz platná prežitá rozkoš, pýcha srdca, bezuzdnosť v reči, hriešna sloboda v páchaní zlých skutkov? Čo vychvaľovanie sa bohatstvom, slávny rod, nákladnosť v obliekaní, nádhera skvostov, rozvetvená rodina, časný prospech? Či sa to všetko veľmi rýchlo nestratilo a po sebe zanechalo len pohromu, večné hrozby, najkrutejší trest, zúfalstvo, biedu a úzkosť? Ako hovorí prorok: *„Ich dni ukončil ako dych, ich roky náhlou smrťou.“*⁷³

Prečo sa vychvaľuješ a chvastáš svetskou opatrnosťou, filozofickou vedou, svojou krásnou postavou, svetskou mocou, keď apoštol vyvoleným veriacim hovorí: *„Len sa pozrite na svoje povolanie, bratia, že tu niet veľa múdrych podľa tela ani veľa mocných, ani veľa urodzených, ale čo je svetu bláznivé, to si Boh vyvolil, aby zahanbil múdrych a čo je svetu slabé, to si Boh vyvolil, aby zahanbil silných.“*⁷⁴ Či Boh neučinil múdrosť tohto sveta nerozumnou? O takýchto múdrych hovorí Syn Boží v evanjeliu: *„Velebím Ťa, Otče, Pán neba i zeme, že si toto skryl pred múdrymi a opatrnými a zjavil si to maličkým“*⁷⁵ t. j. pokorným. Prorok Izaiáš potom hovorí: *„Kde je mudrc? Kde vykladač slov zákona? Kde je učiteľ maličkých?“*⁷⁶ Na inom mieste hovorí Izaiáš o každom jednom: *„Tvoja múdrosť a tvoje vedomosti ťa zviadli.“*⁷⁷ O tých povedal aj prorok Jeremiáš: *„Sú múdri, aby páchali zlo, dobro však robit' nevedeli.“*⁷⁸

*„Kde sú obri, tí oddávna povestní, veľkí postavou, čo vyznali sa v boji?“*⁷⁹ Na týchto sa bezpečne vyplnilo to, čo čítame u Jóba: *„Ved' to aj sám vieš, že odjakživa od čias keď bol človek daný na zem, že sláva hriešnikov je krátka a radosť pokrytco trvá len chvíľku. Hoci by sa jeho pýcha vypínala až k nebu a jeho hlava sa dotýkala oblakov, nakoniec bude zmarený a ako zašlý sen bude nájdený, zapadne ako nočný prelud a tí, ktorí ho videli sa opýtajú: »Kdeže je?«*⁸⁰

⁷³ Ž. 78, 33.

⁷⁴ 1. Kor. 1, 26 – 28.

⁷⁵ Mat. 11, 25

⁷⁶ Iz. 33, 18.

⁷⁷ Iz. 47,10.

⁷⁸ Jer. 4, 22.

⁷⁹ Baruch 3, 26.

⁸⁰ Jób 20, 4-8.

Preto však vznešení, učení a mocní a v svetských veciach opatrní nemusia zúfať, treba iba aby si uchovali bázeň a udržovali sa v pokore. Ved' aj Kristus mal niektorých svojich žiakov bohatých, mocných a učených. Totiž Nikodéma, Zacheja, Jozefa z Arimatei aby naznačil, že aj z takýchto niektorí dosiahnu spásu.

ČLÁNOK 14.

UVÁDZAJÚ SA PRÍKLADY A UDALOSTI, Z KTORÝCH SA ČLOVEK MUSÍ POVZBUDIŤ, ABY SA STÁLE PRIPRAVOVAL NA SMRŤ

„Ja som síce veru smrteľný človek a podobný všetkým ostatným, z pokolenia pozemského som dýchal vzduch pre všetkých spoločný, padol som na zem podobne učinenu a prvý hlas, ktorý som vydal, bol ako u všetkých plač, lebo ani jeden kráľ iného počiatku od narodenia nemal.“⁸¹

Počujme, čo o sebe hovorí najznámejší a najbohatší kráľ Šalamún: *„Uskutočnil som veľké dielo: Postavil som si skvelé domy a vysadil som vinice, zriadil som záhrady a ozdobné sady a vysadil som ich všelijakými ovocnými stromami, vytvoril som jazerá pri vodách, aby som z nich zavlažoval háje, porastené stromovím. Nadobudol som si sluhov a služobnice, aj domácej čelade som mal prehojne. Aj stád rožného dobytky som mal viac, ako všetci moji predchodcovia v Jeruzaleme. Nahromadil som si striebra a zlata, vzácne poklady, aké dávajú králi a mestá. Zadovážil som si spevákov, speváčky, doprial som si všemožné ľudské rozkoše, čaše a džbány, aby v nich podávali víno. Stal som sa takým mocným, že som prevýšil všetkých, čo boli kedy pred mnou v Jeruzaleme, k tomu aj múdrosť zotrvala so mnou.“⁸² „Ale ako som sa pozrel na všetky diela, ktoré vykonal moje ruky a po všetkých prácach, pri ktorých som sa nadarmo potil, videl som vo všetkom márnosť a trápenie ducha a že pod slnkom nemá nič trvania. Zomiera učený ako aj neučený. A preto zunoval som ten život, keď som videl, že všetky veci pod slnkom sú zlé a že všetko je márnosť a trápenie ducha. Lebo čo má človek zo všetkej svojej práce a z trápenia ducha, ktorým sa moril*

⁸¹ Múdr. 7, 1. 3. 5.

⁸² Kaz. 2, 4 – 9.

*pod slnkom? Všetky jeho dni sú plné bolestí a bied a ani v noci neodpočíva jeho myseľ.*⁸³

Pozrite len, čo vyznal múdry Šalamún, poučený vlastnou skúsenosťou? Že vo všetkom bohatstve, vo všetkých rozkošiach a sláve sveta nie je nič iné, len márnosť, bieda a súženie srdca. A že aj do týchto rozkoší sa pripletajú mnohé smútky i žiale. K bohatstvu je pridružený nepokoj, starosti, bázeň a bolesť. Dôležitosť postavenia a úrady prinášajú zas úklady, závisť, starosti a úzkosť. Preto Šalamún začal knihu, z ktorej už bolo citované, takto: *„Márnosť len márnosť, hovorí kazateľ, márnosť nad márnosť, všetko je iba márnosť.*⁸⁴ Tie isté slová zopakoval na konci knihy a nakoniec to, čo majú všetci robiť, vyjadril takto: *„Výsledok reči počujme všetci spolu: Boha sa boj a jeho prikázania zachovávaj, lebo to je povinnosť každého človeka.*⁸⁵

Aj Daniel rozpráva o tom, ako babylonský kráľ Baltazár vystrojil svojim mocným veľkú hostinu. Uprostred nich so svojimi ženami a služobnicami hodoval, opil sa a ešte tej noci ho zabili za trest za jeho zločiny. Podobne aj pyšného Holofernesa po opojnej a vyberanej hostine, ktorú podával svojim služobníkom, zabila žena, keď sa už chystal oddať sa hriешným pôžitkom. Rovnako Aman Krutý, ktorého kráľ Asver povýšil nad všetky kniežatá kráľovstva, v deň keď si myslel, že bude najveselšie hodovať s kráľom a kráľovnou, bol pre kráľovninu lešť a na rozkaz kráľa za svoje zločiny obesený. Podobne sa hovorí v Skutkoch apoštolov ako kráľa Herodesa odetého do kráľovského rúcha a tešiaceho sa z rúhavých lichôtok, zranil anjel a strávili ho červy.

Ďalej v knihe proroka Ezechiela je v mnohých kapitolách opísané bohatstvo a vznešenosť mesta Týru, kde sa okrem iného hovorí: *„Toto vraví Pán Boh: »Týrus, ty si povedal: Som dokonale krásny. V srdci mora mám svoje hranice. Peržania, Lídyjci a Lýbijci boli v tvojom vojsku bojovníkmi, na tvojich múroch si navešali štíty a prilby a dodávali ti lesku. Kartáginci boli tvojimi kupcami a striebrom, železom, cínom a olovom naplnili tvoje trhy. Grécko, Tubal a Mosoch aj oni s tebou obchodovali a otrokov, kone a jazdcov a muly priviedli na tvoj trh. Kupci zo Sáby aj oni s tebou kupčili so všelijakými vzácnymi voňavkami, drahými kameňmi*

⁸³ Kaz. 11, 16. 17. 22. 23.

⁸⁴ Kaz. 1, 2.

⁸⁵ Kaz. 12, 8-13.

a zlatom, ktoré vykladali na tvojom trhu. Júdovci a kraj Izraela aj oni s tebou kupčili s najlepšou pšenickou, balzomom, medom a olej ti dávali na výmenu. Ale aj Pygmejovia, ktorí bývali v твоjich vežiach, zavesili svoje tulce dookola na твоjich múroch a doplnili tvoju krásu. Ale náhle si sa v nivoč obrátil a zahynul. Tvoje bohatstvo a tvoje hojný ľud, ktorý býval v tvojom strede, to všetko rovnako zahynulo.»⁸⁶

Klimakus okrem toho hovorí: „*V Horebe býval akýsi pustovník, ktorý zostal vlažný vo viere. Ťažko ochorel a na hodinu upadol do bezvedomia. Keď však prišiel k sebe, požiadal nás, aby sme od neho odišli. Keď sme tak urobili, zavrel dvere na svojej izbe a zostal v nej dvanásť rokov. S nikým sa nerozprával, nepožíval nič len chlieb a vodu. Sedel užasnutý nad tým, čo videl, zostával tak sklúčený žiaľom, že už nikdy nezmenil spôsob svojho života a stále prelieval vrúcne slzy. Keď sa mal potom pobrat k Pánovi, vyrazili sme dvere a vošli sme k nemu. Veľmi sme ho prosili, aby nám niečo povedal, ale počuli sme od neho iba: „Odpustite mi! Nik, kto myslí na smrť, nezhrší.“ Obdivovali sme človeka, predtým tak vlažného a teraz tak obráteného šťastnou zmenou. Keď sme ho potom pochovali a na druhý deň sme hľadali jeho ostatky, nič sme nenašli. Boh nám tak vydal svedectvo o jeho prísnom pokání, avšak tiež o jeho spasení. Iný zas prebýval na púšti na mieste zvanom Tholas. Z úporného rozjímania o smrti často upadal do vytrženia mysle a bratia ho nachádzali takmer v bezvedomí. Tak ho odnášali do jeho izby.“* Tolko hovorí Klimakus.⁸⁷

Z literatúry sa dozvedáme, že v Ríme bolo kedysi zvykom, aby sa pred pápežom po jeho zvolení niesla a páčila kúdel' a pritom sa hovorilo: „*Tak mizne sláva sveta!*“ Podobný zvyk bol v Carihrade. Po korunovácii cisára položili pred neho istí ľudia tri až štyri druhy mramoru s prosbou, aby si vybral, z ktorého chce mať hrobku. Aj svätý Ján Almužník nariadil, aby počas jeho života nedokončili jeho hrobku a pri slávnostných dňoch, keď žiaril v lesku svojho postavenia, prichádzal jeden zo sluhov a oznamoval mu: „*Pane, tvoja hrobka nie je doposiaľ dokončená. Rozkáž ju dokončiť, lebo nevieš dňa ani hodiny!*“ Robilo sa to tak preto, aby ani títo ľudia časnou slávou nespýšneli, ale aby si uvedomili, že sú smrteľní.

Na záver čosi, čo rozprával Petrus Alfonzus. Keď zomrel Alexander Veľký, vládca sveta, zišli sa mnohí filozofi, z ktorých jeden riekol: „*Včera*

⁸⁶ Ezech. 27, 3. 4. 10. 12.-14. 17. 11. 36. 34.

⁸⁷ Seal. par. gr. 6.

nestačila Alexandrovi rozloha celého sveta a dnes mu stačí priestor troch či štyroch lakt'ov.“ Iný povedal: „Včera mohol Alexander zachrániť pred smrťou mnohé národy, dnes nemohol sám seba z pazúrov smrti vytrhnúť.“ Iný, vidiac jeho zlatý hrob povedal: „Včera si robil Alexander poklad zo zlata, dnes si zlato urobilo poklad z neho.“ Pridal sa aj ďalší: „Včera Alexander dobyl zem, dnes zem pohltila jeho.“ A pridávali sa ďalší, každý povedal čosi pozoruhodné, aby naznačil márnosť prítomného života a pozemského panovania.

ČLÁNOK 15.

O BIEDACH A STRASTIACH ĽUDSKÉHO POKOLENIA

„Veľké trápenie je určené pre všetkých ľudí a ťažké jarmo spočíva na synoch Adamových“⁸⁸

V čom tkvie vrchol ľudskej biedy? Iste v tom, že čím väčší sa ľudom zdá byť blahobyť a ľudské šťastie, tým horšie je s nimi, lebo čím lepšie sa ľudia majú, tým viac a ľahšie hrešia. Niet však väčšej ľudskej biedy ako hriech, ktorý rozumnému tvorovi škodí najviac a neporovnateľne zle, lebo ho oddeľuje od jeho Stvoriteľa a Spasiteľa, zbavuje ho milosti Ducha Svätého a nebeskej blaženosti a uvrhuje ho do večného zatratenia. Hriešna rozkoš a každá márna veselosť je hriech. Svetský blahobyť je zvlášť príležitosťou páchať neprávosti a je najväčším pokušením na hriech. Ako hovorí Šalamún: *„Ved' blahobyť nerozumných je ich záhuba.“⁸⁹* Hoci ľudské telo je prameňom mnohých nečistôt, chýb, naničhodností, zápachu a strastí, napriek tomu je duša vystavená ešte väčším nebezpečenstvám, ešte väčšej biede, naničhodnostiam, špine a nedostatkom. Vlastne celý človek je úbohý tvor a je tak vydaný napospas osídlam a nebezpečenstvám a je nimi tak spútaný, že sa z nich nemôže vyslobodiť.

Preto hovorí Inocent: *„Kto mi dá výdatný prameň, aby som oplakal biedny vstup ľudského tvora do života, jeho hriešny pobyt tu na zemi a zavrnutiahodný odchod pri smrti? So slzami som pozoroval, z čoho je*

⁸⁸ Kaz. 11, 1.

⁸⁹ Prísl. 1, 32.

človek stvorený, čo robí a čím bude. Stvorený je zo zeme, počatý v hriechu, narodený pre trest. Pácha neprávosti a hanebnosti, ktoré nie sú dovolené, oddáva sa márnostiam, ktoré mu nie sú na prospech. Stane sa pokrmom pre oheň, potravou pre červy, je hnijúcou hmotou. Hľa, byliny a stromy vydávajú kvety, lístie a ovocie a ty - hmyz a červy. Z tých prvých prýšti olej, víno a balzam, z teba sliny, moč a lajna. Oni vydávajú l'úbeznú vôňu, ty odporný a neznesiteľný zápach. Na koniec, keď človek zostarne, jeho srdce slabne, hlava klesá, ťažko dýcha, dych zapácha, čelo sa krčí vráskami, údy sa chvejú, tečie mu z nosa, oči slabnú, postava sa nakláňa, vlasy vypadávajú. Je po čulosti, zuby práchnivejú, sluch vypovedá poslušnosť.“

Preto hovorí svätý Bernard: *„Starostlivo pozorujúc, čo vyteká z úst, nosa a ostatných otvorov tela, nevidel by si otrasnejšie hnojisko. Ak by si chcel jednotlivé svoje biedy vyrátať, akými hriechmi si zaťažený, do akých nerestí si sa zamotal, ako prekypuješ žiadosťami, ako si oddaný vášňam, ako si sa svojou obrazotvornosťou pošpinil, že si vždy naklonený na zlé, náchylný ku každému hriechu, tak si neschopný toto všetko uvážiť a vyznať. Prečo sa potom naparuješ? Prečo do nádherných rúch odievaš telo, ktoré po niekoľko málo dňoch rozožerú červy? Prečo cnosťami nezdobíš dušu, ktorá bude predstavená Bohu a anjelom? Prečo si svoju dušu tak nízko ceníš a svojmu najnečistejšiemu telu dávaš pred ňou prednosť? Akými nerestami sa denne znečisťujeme! Aké nesmierne sú naše hriechy! Aké nedokonalé sú naše dobré skutky! A pritom nevieme, či sme hodní lásky alebo hnevu a čo nakoniec dostaneme, či večné zavrhnutie alebo večnú blaženosť.“*

Nuž pre toto všetko sa máme stále cvičiť v najhlbšej pokore, pohrdať telesnosťou a bezprestania sa pripravovať na smrť. Lebo ako hovorí Platón vo Faedone, pri rozjímaní kladie naše biedne telo duši desaťtisíce prekážok. Filozof Sekundus, ktorého sa cisár Hadrián opýtal: *„Čo je človek?“* Odpovedal: *„Duša ľudská, umiestnená do tela, prízrak na istý čas, pozorovateľ života, zajatec smrti, odchádzajúci pútnik, hosť jedného miesta, duša súžená, domov krátkeho trvania.“* Užívajme teda svet ako nocľaháreň a zo všetkých síl sa ponáhľajme do vlasti vyvolených, aby sme do nej mohli skoro po smrti vstúpiť a neprestajným cvičením sa v cnostiach sa pripravujeme na dobrú smrť!

O BOŽOM SÚDE

ČLÁNOK 16.

O DRUHEJ ZO ŠTYROCH POSLEDNÝCH VECÍ, O BUDÚCOM BOŽOM SÚDE, KTORÉMU SA MÔŽU PRIVLASTNIŤ VŠETKY ÚČINKY, KTORÉ BOLI UŽ SKÔR PRIPÍSANÉ SMRTI

„My všetci sa musíme ukázať pred Kristovou súdnou stolicou, aby každý dostal odplatu za to, čo konal.“⁹⁰

Ako už bolo uvedené, druhou z posledných vecí človeka je prísny Boží súd. Preto keď sme skončili o smrti, zostáva, aby sme trochu pohovorili o tomto súde.

Tento súd je oveľa hroznejší ako samotná telesná a časná smrť, ba aj ako pekelné tresty, keby neboli večnými, ako hovorí Jób: *„Kto mi dá, aby si ma v pekle chránil skrze mňa, než prejde tvoj hnev?“⁹¹* Tiež sme si povedali, že podľa učenia svätých Otcov krátka telesná smrť nie je strašná sama o sebe, ale je hrozná pre s ňou súvisiaci Boží súd a pre tresty, ktoré sú podľa spravodlivého súdu Všemohúceho ukladané nespravodlivým. Na základe pozornej úvahy o smrti je možné spoznať šesť účinkov, o ktorých sme sa už zmienili a ktorými sú: veľmi sa báť, byť bdelym pred Bohom, dať sa na pokánie, pokoriť sa, pohrdáť pozemskými vecami a o nič na zemi nemať hriešny a nezriadený záujem. Pozorné rozjímanie o Božom súde vyvoláva tiež isté úkony, a tak rozjímaním o oboch týchto veciach sa silnejšie povzbudíme k týmto spasiteľným úkonom.

Pozorujme Najvyššieho sudcu, na čo všetko najjasnejšie prihliada a že nás bude skoro súdiť. V jeho prítomnosti budme bdelí a bohabojní a s blaženými mužmi Eliášom a Elizeom hovorme: *„Žije Pán, pred jeho očami dnes stojím,“⁹²* aby sme tak z úvahy o tom, poslúchajúc Najvyššieho, mohli povedať so žalmistom: *„Zachoval som prikázania tvoje a ustanovenia tvoje, pretože všetky moje cesty sú pred očami tvojimi.“⁹³* Boží súd je totiž tak strašný, že ako povedal blažený Makarius, keby niekto o tomto súde rozjímal, tak po zásluže by jeho kosti zo strachu

⁹⁰ 1. Kor. 5, 10.

⁹¹ Jób 13, 14.

⁹² 1. Kr. 17, 1.; 2. Kr. 3, 14.

⁹³ Ž. 119, 4-5.

nezostali s telom spojené. Preto svätý kráľ Dávid vyznáva: „*Keďže musím hlasite nariekať, od náreku som len kosť a koža.*“⁹⁴

Chcime teda oplakávať svoje viny a svoje ničomnosti a pre nevýslovne obrovské nebezpečenstvá, ktorým sme vydaní, volajme spolu, utiekajúc sa k Božej добрote podľa príkladov, ktoré nám skutkami a slovami dali svätí Otcovia. Veru, keď svätý muž opát Pastor počul, že blažený opát Arsenius odišiel k Pánovi, plakal hovoriac: „*Blahoslavený si opát Arsenius, lebo si plakal v tomto živote sám nad sebou, lebo tí čo na tomto svete sami nad sebou neplačú, budú sa oplakávať na druhom svete!*“ Preto keď uvedený opát Makarius prišiel k svätým Otcom a bratom na horu, povedal: „*Plačme, bratia! Oplakávajme teraz aj sami seba skôr než prídeme tam, kde naše slzy spália naše telá!*“ A tak sa všetci dali do plaču, vrhli sa tvárou na zem, hovoriac: „*Oroduj za nás, Otče.*“ Právom hovoril Syn Boží: „*Blahoslavení plačúci, lebo oni budú potešení.*“⁹⁵

Snažme sa my, slabí, nedokonalí a chybujúci, oddaní mnohým hriechom, aby sme mali stále na pamäti strašný Boží súd, aby sme o ňom premýšľali, báli sa ho, ako sa ho stále a veľmi bál svätý učiteľ Hieronym, ktorý hovorieval: „*Koľko rás si na ten deň spomeniem, chvejem sa na celom tele. Či vtedy jem alebo pijem, či robím niečo iné, vždy sa mi zdá, že ma volá tá strašná poľnica a do uší mi volá: „Vstávajte mŕtvi, podťe pred súd.“* Ten svätý stavec sa tak úprimne Božieho súdu bál, že keď videl niektorého brata smiať sa, povedal: „*Pred nebom a zemou zložíme účty z celého svojho života a ty sa smeješ?*“

⁹⁴ Ž. 101, 6.

⁹⁵ Mt. 5, 5.

ČLÁNOK 17.

TREBA SA BOŽIEHO SÚDU VEĽMI BÁŤ PRE PRÍSNE SÚDY, KTORÉ BOH UŽ
NIEKEDY NA TOMTO SVETE VYKONAL

„Keďže súd nad zlými sa nevynáša rýchlo, ľudskí synovia páchajú zlo bez bázne.“⁹⁶

To, ako pravdivo Šalamún predniesol tieto slová, učí skúsenosť. Sú totiž mnohí, ba premnohí, ktorí denne kopia hriechy na hriechy a bez miery a bez počtu krát urážajú svojho Stvoriteľa, zraňujú a ničia si vlastnú dušu, počúvajú diabla a nakoniec spútaní hriešnymi návykmi, sú premožení, a tak úplne zaslepení a bez strachu prestupujú prikázania Všemohúceho Zákonodarcu. Ved' skúsili, že dlho beztrestne hrešili, ba že napriek nerestnému životu sa im dobre darilo a rovnako tak aj iným. Tu pramení ich opovážlivosť hrešiť a ľahkomyselne si nahovárajú, že pokánie budú konať neskôr. Ale títo nemúdri a úbohí klamú sami seba. Preto im odporuje Šalamún a hovorí: *„Všetko sa do budúcnosti uchová neistým, preto aj srdcia Adamových synov sa naplňajú zlobou a pohrdaním pokým žijú. A potom sa dostávajú do pekla!“⁹⁷*

Keďže bezbožníci tak dlho beztrestne hrešia a napriek svojim hriechom sa tešia blahobytu (Ako prorok Jeremiáš diviac sa tomu, povedal: *„Si iste spravodlivý, Pane, nechcem sa prieť s tebou, ale predsa sa však chcem s tebou spravodlivo dohovoriť: Prečo sa bezbožníkovi darí práca a prečo je dobre všetkým neveriacim bezbožníkom? Zaštepuješ ich a oni zapúšťajú korene.“*), naproti tomu však spravodlivých často stíha nešťastie a sú utláčaní bezbožnými, trpia rôznymi chorobami (ved' aj Písmo hovorí, že: *„Mnohé súženia prichádzajú na spravodlivých“*). Z toho dôvodu si mnohí našli zámienku, aby blúdili a hovorili, že Boh o pozemské veci a o ľudské činy nedbá. O takých Duch Svätý u Ezechiela svedčí: *„Hovorili, že Pán opustil krajinu a Pán nás nevidí.“⁹⁸* Následne potom jasne hovorili, že nie je žiaden budúci Boží súd. Kniha Múdrosti opisuje ich rozumovanie: *„Bezbožní nesprávne uvažujúc si hovorili: Krátky je bolestný čas nášho života, nieto lieku pre človeka, keď skonáva a nie je známe, že by sa niekto vrátil z podsvetia, pretože sme zrodení*

⁹⁶ Kaz. 8, 11.

⁹⁷ Kaz. 9, 2. 3.

⁹⁸ Ez. 9, 9.

*z ničoho a potom budeme, ako by sme neboli bývali.*⁹⁹ Pre tento blud povolili uzdu svojim žiadostiam a bez zábran slúžili svojim rozkošiam. Kniha Múdrosti tiež uvádza záver z ich nesprávnych úsudkov: *„Hor sa teda! Požívajme rozkoše, ktoré sú skutočné! Užime si sveta rýchlo, pokiaľ sme svieži! Opájajme sa drahocenným vínom a natierajme sa voňavkami, kým nepominie jarný kvet! Ovenčime sa ružami, prv než odkvitnú! Nech neexistuje lúka, ktorú by neprešla naša bujarosť, všade zanechajme stopy veselosti! Ved' to je náš údel a to je náš lós!*¹⁰⁰

Ale títo nerozumní a bezbožní sa klamú neodôvodnenou úvahou. Hoci ako už bolo povedané, často sa stáva, že bezbožní kvitnú a žijú si v blahobyte a na tomto svete dlho beztrestne hrešia, predsa sa často stáva aj opak. Ba mnohokrát bezbožných spravodlivý Boh už v tomto živote nielen potrestal, ale ešte aj neobyčajne rýchlo a obzvlášť tvrdo postihol, zahubil a zavrhol tak, že nielen musíme mať istotu o Božej prozreteľnosti a budúcom Božom súde, ale musíme sa aj veľmi diviť prísnosti Božieho súdu. A toho sa musíme odôvodnene obávať.

Či na počiatku sveta pre priestupok našich prarodičov Boh nielenže ich neodvolateľne vyhnal z pozemského raja, ale či ešte aj celé ich potomstvo nezbavil príjemného pobytu? Či ich potomkom neodňal, a to je ešte horšie, ich pôvodnú spravodlivosť? A či nevyhlásil, že prepadli hriechu a zavrnutiu, takže až do dnešného dňa prichádzajú na svet ako synovia hnevu? V hriechu sú počatí a podliehajú natol'ko ťažkým utrpeniam, že Jeremiáš, posvätený v matkinom lone, sa post'ážoval: *„Prečo som vyšiel z materského lona, aby som videl len námahu a bolesť, aby som strávil svoje dni v hanbe?*¹⁰¹ Ďalej všemohúci Boh zjavil hrôzu a prísnosť svojej spravodlivosti, keď celé ľudské pokolenie až na niekoľkých, teda len osem ľudí, zahubil potopou. Pri potope zahynuli mnohé deti, ktoré sa ničím neprevinili. Podobne Najvyšší ukázal svoju spravodlivosť pri hroznom zbúraní a spálení Päťmestia sírou; zahynuli tam všetci obyvatelia aj deti a síce pre najnečistejšie zločiny dospelých.

Prísnosť svojej spravodlivosti Boh ukázal niekoľkonásobne strašnejšie a mimoriadne zrozumiteľne aj v celej egyptskej krajine a na všetkých Egypt'anoch, ktorých zranil desiatimi význačnými

⁹⁹ Múd. 2, 1-2.

¹⁰⁰ Múd. 2, 6-9.

¹⁰¹ Jer. 20, 18.

a mnohými ďalšími ranami a okrem toho ešte aj mnohých z nich utopil v Červenom mori. Či neukázal Boh prísnosť svojej spravodlivosti neraz so všetkou dôraznosťou na židovskom národe pri prechode púšťou? Keď sa tento národ klaňal zlatému teľaťu, skoro ich bolo pobitých dvadsaťtisíc. Keď dvaja Áronovi synovia vložili nedovolený oheň do kadidelnice, Boh dopustil, že vyšľahnutý oheň ich spálil. Pretože synovia Izraela mnohorakým spôsobom hrešili na púšti proti Bohu a žiadali mäsité pokrmy, boli netrpezliví, rôznym spôsobom reptali, stihli ich hrozné rany tak, že zo šesťsto tisíc i viac mužov, ktorí z Egypta vyšli, len dvaja - Jozue a Kaleb - vstúpili do zaslúbenej zeme.

Okrem toho pri porážke a vyhubení veľmi statočných a početných kanaánskych národov, Boh svoju spravodlivosť ukázal strašným spôsobom skrze synov Izraela, podobne ako aj pri vyhubení iných pohanov za čias Sudcov. Alebo či snád' neboli v Novom Zákone potrestaní mnohí cisári a králi náhlou a neočakávanou smrťou, lebo prenasledovali Cirkev? Ba aj na počiatku stvorenia dokázal Boh svoju prísnosť zavrnutím hriešnych anjelov, ktorých pre jediný hriech spáchaný rýchle okamžitou myšlienkou, naveky potrestal a zavrhol.

Týmito príkladmi svojej spravodlivosti nám Boh pohrozil a spasiteľne nás napomenul, aby sme sa báli nevýslovnej spravodlivosti Božieho súdu, ktorý bude súdiť a trestať oveľa prísnejšie na onom svete ako na tomto tu. A tak môžeme s Jóbom povedať: *„Hľa čo je povedané, sú to len samé odrobinky jeho diela, kde sme zachytili šepot jeho reči; kto bude môcť znieť hrmenie jeho veľkosti?“*¹⁰² Šepot jeho reči sú zaiste jeho súdy na tomto svete, hrmenie jeho veľkosti znamená budúci súd a konečný rozsudok nad bezbožnými: *„Odíd'te odo mňa, zlorečení, do večného ohňa!“*¹⁰³ Preto preblahoslavené apoštolské knieža Peter v 2. liste píše: *„Keďže Boh neodpustil hriešnym anjelom, ale povrazmi mrákoty stiahnutých do pekla ich dal mučiť a podržať na súd. Ani starodávnomu svetu neodpustil, keď priviedol potopu na bezbožný svet a mestá Sodomu a Gomoru obrátil na popol a odsúdil na skazu a položil ako príklad tým, ktorí budú bezbožne žiť; Pán dokáže vyrvať zbožných z pokušenia, ale nespravodlivých zachovať na súdny deň, aby boli mučení.“*¹⁰⁴

¹⁰² Jób 26, 14.

¹⁰³ Mt. 25, 41.

¹⁰⁴ 2. Pet. 2, 4-6. 9.

ČLÁNOK 18.

O MNOHÝCH VECIACH, Z KTORÝCH AK ICH SPRÁVNE POCHOPÍME, JE ZREJMÉ, AKO SA TREBA BÁŤ PRÍSNEHO BUDÚCEHO BOŽIEHO SÚDU, AKO VŠEOBECNÉHO NA KONCI, TAK AJ SÚKROMNÉHO SÚDU PRI SMRTI JEDNOTLIVÝCH ĽUDÍ

„Hľa prichádza Pán medzi tisícimi svojich svätých, aby vykonal súd a usvedčil všetkých bezbožných zo všetkých ich skutkov bezbožnosti a zo všetkých urážok, ktoré bezbožní hriešnici hovorili proti Pánovi.“¹⁰⁵

Je mnoho vecí, z ktorých sa môžeme poučiť, ako sa treba báť Božieho súdu, tak súkromného ako aj všeobecného. Áno, ten kto chce byť v deň všeobecného súdu pokojný, nech sa ustavične snaží Bohu páčiť a nech sa snaží dospieť k spasiteľnej smrti. Tak bude zachránený pri súkromnom súde a potom môže byť pokojný aj v posledný deň. Niektorí sa zaiste menej boja budúceho súdu na konci sveta, lebo si myslia, že je ešte veľmi ďaleko. Tí by si však mali uvedomiť, že ich súkromný súd je len máličko vzdialený a ak ich smrť nájde pri ňom nepripravených, tak budú pri tomto, ako aj pri budúcom súde zavrhnutí.

Nakoniec je potrebné sa nevýslovne obávať oboch súdov pre tri okolnosti. Po prvé pre vznešenosť samotného sudcu; po druhé pre úbohosť súdeného človeka; po tretie pre účinky aké rozsudok má. Čo sa týka sudcu je treba sa oboch súdov obávať z mnohých dôvodov. Po prvé pre nevysloviteľnú Božiu výsosť a Vznešenosť, takže sa za jeho rozsudok už nie je možné k nikomu odvolať. Po druhé je sa treba báť jeho rozsudku pre nesmiernu Božiu Múdroosť. Ved' pred ňou nie je možné nič utajiť. Po tretie je sa treba jeho rozsudku báť pre Božiu Všemohúcnosť. Tej nie je možné odporovať a pred ňou nikto nemôže uniknúť. Po štvrté je sa treba Božieho súdu báť pre jeho Spravodlivosť, ktorá tak nenávidí každý hriech, že žiadne ani akékoľvek malé previnenie, nenechá neodsúdené a nepotrestané. Po piate je potrebné sa súdu obávať, lebo sám všemohúci Boh je nielen sudcom ale aj žalobcom. Sám totiž býva každým hriechom urážaný, keďže pri každom hriechu sú prestupované jeho prikázania, a tak ide vždy o spor medzi ním a súdeným. Najväčšia bázeň na nás však doľahne, keď máme byť súdení tým, koho sme urážali. Po šieste sa treba

¹⁰⁵ Júd 1, 14-15.

bát' Božieho súdu pre nekonečnú Božiu blahosklonnosť. Čím bol Boh k nám v tomto živote láskavejší a milostivejší, čím viac a väčších dobrodení nám udelil, čím trpezlivejšie čakal na naše polepšenie sa, čím častejšie a zreteľnejšie nás napomínal, tým tvrdšie potrestá nevďačných hriešnikov. Ďalej oba súdy sú strašné pre ľudí, ktorí budú súdení. Po prvé preto, lebo ľudia sú tak krehkí a slabí. Po druhé, lebo v mnohom pochybili. Po tretie, lebo nevedia, či sú hodní nenávisť, alebo sa Bohu páčia. Oboch súdov sa treba báť aj pre účinky rozsudku. Tými sú buď večné zatratenie, ktorého je treba sa báť nadovšetko, alebo večná spása a tú nemať, je nevýslovné nešťastie.

Ale ešte okrem toho všetkého je sa treba báť všeobecného súdu z týchto dôvodov: Najskôr pre hrozné znamenia, ktoré ho budú predchádzať, pretože večná Pravda v evanjeliu dosvedčuje, že: *„Budú znamenia na slnku a na mesiaci atď.“* Po druhé pre stav, v ktorom sa bude svet vtedy nachádzať. Lebo oheň naplní zem a vzduch a všetky tvory sa dajú do boja proti bezbožným. Budú ozbrojení a pripravení pomstiť na nich urážku Stvoriteľa. Po tretie pre sudcovo vojsko, pretože sa dostavia všetci svätí anjeli a nebeskí občania sa viditeľne zjavia. Po štvrté pre prítomnosť všetkých rozumných tvorov, keďže byť zahanbený, zavrhnutý a usvedčený v ich prítomnosti bude najväčším trestom.

ČLÁNOK 19. O HRÔZE BOŽIEHO SÚDU PRE NAJvyššiu VÝSOSŤ A VZNEŠENOSŤ SUDCU, KRISTA

„Boh je, ktorého hnevu nemôže nikto odolať a pod ktorým sa klonia tí, ktorí nesú zem. A kto mu povie: prečo tak činíš?“¹⁰⁶

Ľudia sa menej obávajú rozsudkov nižších sudcov, pretože hoci by ich odsúdili, môžu im uniknúť odvolaním sa k vyššiemu súdu. Ale rozsudku najvyššieho Sudcu, Boha, je sa treba čo najviac báť, lebo tu nie je možné a nie je ani dovolené odvolať sa. Jeho rozsudky, hoci nemôžu byť nespravodlivé, predsa sú nepochopiteľné, čudné a tak skryté alebo tajomné, že mnohé z toho, čo sa zdá byť ľudskému úsudku spravodlivé

¹⁰⁶ Jób 9, 13.12.

a dobré, je ním zavrhnuté a odsúdené. Preto hovorí v žalme: „*Aj keď si vezmem čas, súdiť budem spravodlivo,*“¹⁰⁷ teda vyskúmam či skutky zodpovedajú pravej spravodlivosti.

Príklad o tom máme v 3. knihe Kráľov o prorokovi, ktorého Pán poslal pokarhať modloslužbu izraelského kráľa Jeroboama. Pán prikázal prorokovi, aby v zemi toho kráľa nejedol, ani nepil. Keďže však proroka oklamal nejaký falošný prorok, tak v tej zemi jedol. Za trest pre svoju neposlušnosť ho skoro roztrhal lev. Zdá sa, že proroka by bolo možné ospravedlniť, lebo sa domnieval, že ten kto ho oklamal, nebol falošný, ale Boží prorok a myslel si, že by hrešil, keby mu nevyhovel. Falošný prorok totiž k nemu hovoril: „*Aj ja som prorok, podobný tebe a anjel ku mne hovoril slovom Božím, hovoriac: Zaved' ho do svojho domu, aby jedol.*“ Z toho možno usúdiť, že sudy Božie sú celkom iné ako naše. Veľa ráz si myslíme, že máme v mnohom pred Bohom ospravedlnenie, ale Boh, sám nepochopiteľný, nás za ospravedlnených nemá. To isté sa prejavuje aj pri zavrnutí troch Jóbových priateľov. Zdalo sa, že proti Jóbovi hovorili z horlivosti pre Božiu česť, lebo si mysleli, že Jób svojimi slovami urazil Božiu spravodlivosť, a predsa Boh najdôležitejšiemu z nich povedal, že zle hovorili: „*Môj hnev vzkypel proti tebe i proti tvojim dvom priateľom, lebo ste o mne nehovorili ako môj služobník Jób.*“¹⁰⁸

Veľmi sa teda bojme rozsudku Najvyššieho sudcu, pred ktorého sa postavíme! Pred ním nie je možné sa vyhovárať, ani mu odporovať. Od neho sa nemožno k nikomu odvolať. Dbajúc na to, Jób hovorí: „*Kto som ja, aby som sa s ním svojimi slovami prel, aby som sa s ním dohováral, kto by snád' mal právo? Nechcem sa obhajovať, ale svojho žalobcu budem prosit' ... Ak ide o moc, on je najsilnejší, ak ide o riadny súd, kto sa odváži pre mňa svedčiť? Keby som svoju pravdu chcel obhajovať, vlastné ústa ma odsúdia, keby som chcel dokázať nevinu, usvedčí ma zo lži.*“¹⁰⁹

Aj keby sme urobili všetko, čo nám bolo nariadené a keby sme si s najväčšou starostlivosťou spytovali svedomie a vyspovedali sa a tiež podľa schopnosti zadostučinili, napriek tomu je ešte potrebné, aby sme sa pred Všemohúcim pokorili, báli sa jeho súdov a modlili sa: „*Očisti ma od pokleskov, ktorých nie som si vedomý!*“¹¹⁰ Lebo nevieme, či najvyšší

¹⁰⁷ Ž. 75, 3.

¹⁰⁸ Jób 42, 7.

¹⁰⁹ Jób 9, 14-15. 19-20.

¹¹⁰ Ž. 19, 13.

sudca príjme naše zadosťučinenie, nevieme či sme mali skutočnú ľútosť a či naše pokánie vytrysklo z lásky. Keď o tom uvažoval svätý Dávid, modlil sa: *„A svojho sluhu, Pane, nevolaj na súd, lebo pred tvojimi očami nebude ospravedlnený žiaden živý!“*¹¹¹

Keby nás na tomto svete niekto nespravodlivo odsúdil a potrestal, zostáva nám ešte útecha pomyslením si na to, že keď Boh príde preskúmať nespravodlivý súd, posúdi nás správne a za bezprávie nám dá náhradu. Ale po Božom rozsudku, ktorým sme odsúdení a snád' aj zavrhnutí, nám nezostáva žiadna útecha, ako hovorí Písmo: *„Hľa, Boh vznešený je vo svojej moci a nikto mu nie je podobný medzi panovníkmi. Kto môže skúmať jeho cesty? Alebo kto sa mu odváži povedať: spáchal si krivdu?“*¹¹² A tak nám nezostáva nič iné, len aby sme sa pred ním pokorovali a uznali sa v mnohých a veľkých veciach vinnými.

Strachujme sa tiež o to, aby snád' naše skutky, v ktoré dôverujeme, že sú dobrými a cnostnými, neboli Bohom posúdené tak, že boli vykonané bez zásluhy a akoby bez lásky. Hoci boli podľa ľudského súdu dobrými, predsa nevieme s akou prísnosťou a s akou dôkladnosťou a z akých skrytých dôvodov ich bude Boh súdiť. Stále teda súdme sami seba, nemajme sa za nič a neprestávajme sa báť skrytých Božích súdov. Každá opovážlivosť a falošná bezpečnosť nech je od nás vzdialená! Preto keď alexandrijský patriarcha prišiel na púšť a opýtal sa opáta bratov: *„Čo zvláštne ste prišli objaviť na tomto mieste?“* Opát mu odpovedal: *„Ustavične sa obviňovať a odsudzovať.“* Na to povedal patriarcha: *„Veru, niet inej cesty.“* Preto hovorí svätý apoštol: *„Keby sme súdili sami seba, neboli by sme súdení.“*¹¹³

¹¹¹ Ž. 142, 2.

¹¹² Jób 36, 22-23.

¹¹³ 1. Kor. 4, 13.

ČLÁNOK 20. AKO SA MÁME BOŽIEHO SÚDU BÁŤ PRE NESMIERNU SUDCOVU MÚDROŠŤ

„Pred očami toho, ktorému sa budeme zodpovedať je všetko obnažené a odkryté.“¹¹⁴

Čím je niekto múdrejší, svätejší a čestnejší, tým je trápnejšie objaviť sa pred ním špinavý a nízky a byť ním usvedčený z ničomnosti, byť zahanbený, zavrhnutý a potrestaný za neprístojnosi. Lebo *múdrost' Božia nemôže byť zmeraná*¹¹⁵ a jeho svätosť a dôstojnosť je bezhraničná a nezmerateľná a taká je aj jeho česť a sláva. Preto je pre dušu hriešnika nevýslovne ťaživé, zahanbujúce aj opovážlivé objaviť sa pred súdnou stolicou Božského Veličenstva v ničomnosti, odpornosti a nečistote hriechov, byť vyšetrovaný a usvedčený, skúmaný a zavrhnutý samotným svätým a najmúdrejším Bohom.

Predpokladajme, že by sme mali navštíviť vznešené kniežatá alebo vynikajúcich prelátov. Iste by sme si na návštevu obliekli to najkrajšie, tie najlepšie šaty, aké máme. Urobíme tak preto, aby sme neboli odmietnutí a aby sa nezdalo, že si nevážime ich výsosť. Preto čítame v knihe Ester, že nebolo dovolené, aby na kráľovský dvor vstúpil niekto odetý do smútočného šatu. V Zjavení hovorí Pán k hriešnikovi: *„Obleč sa do bielych rúch, aby nebolo vidieť hanbu tvojej nahoty.“*¹¹⁶ Bielymi rúchami sú totiž cnosti a dobré skutky, ktorými sa duše zdobia a odievajú; kto ich nemá je duchovne nahý, je na hanbu a škaredý pred Bohom.

Tiež v knihe Danielovej sa môžeme dočítať, že babylonský kráľ Nabuchonozor nariadil hlavnému služobníkovi, aby zo synov izraelských vybral synov zrodenných z kráľovskej krvi, na ktorých by nebolo poškrvny, pekných postavou a vzdelaných v akejkol'vek múdrosti, skúsených v učení a vyspelých vo výchove, aby mohli byť pri kráľovi a posluhovať mu. Ak teda pozemský kráľ chcel, aby pred neho predstúpili a pri ňom zotrvali len chlapci úslužní, múdri, vtipní, bez poškrvny a vznešení, prečo by sme sa čudovali, keď Kráľ všetkých vekov, nesmrteľný, neviditeľný a neskonale dokonalý, žiada od svojich sluhov

¹¹⁴ Hebr. 4, 13.

¹¹⁵ Ž. 146, 5.

¹¹⁶ Zjav. 3, 18.

cnosti, svetlo múdrosti, ušľachtilosť mravov, vznešenosť života a bezhriešnosť, a to zvlášť pokiaľ ide o hriechy smrteľné. Preto je neznesiteľným zahanbením a najťažším trestom, objaviť sa pred najmúdrejším a najsvätejším Bohom, pošpinený nerestami, znetvorený hriešnymi návykmi, s hnilobou najnešľachetnejšieho života, t. j. života hriešneho.

Okrem toho, o čo jasnejšie nebeský Sudca pozná všetky naše priestupky a všetky okolnosti, pramene a počet našich vín, o to viac sa musíme jeho súdu báť. Veď sám všetko najjasnejšie vidí a veľmi prísne sa pozerá na naše hriešne skutky, neoprávnené zanedbania, a to aj na tie najmenšie. Treba sa teda veľmi báť súdu tohto Sudcu, lebo žiadnu nedovolenú myšlienku, žiaden záujem, žiaden rozhovor alebo nejaký skutok, ba ani žiadne opomenutie, žiadnu nedbanlivosť nenechá nepreskúmanú, neposúdenú a nepotrestanú.

Preto, aby sme boli naplnení spasiteľnou bázňou a neustále si chránili svoje srdcia a vo všetkom sa správali s bázňou, všemohúci Boh v Písme Starého a Nového Zákona často a rázne upozorňuje, že všetko vidí, všetko pozoruje a všetko skúma. Preto u proroka Amosa hovorí: *„Poznal som mnoho vašich zločinov a potrestám všetky vaše neprávosti a nikdy nezabudnem na vaše skutky.“*¹¹⁷ V 1. knihe Kráľov dosvedčuje: *„Súdim nie tak, ako človek hľadá na veci. Človek vidí čo je zjavné, ja vidím do srdca.“*¹¹⁸ Preto hovorí prorok Jeremiáš k Bohu: *„Pane, Bože; najstatočnejší, veľký, mocný a nepochopiteľný myslením, ktorého oči pozerajú na všetkých synov Adamových, aby si každému jednému odplatil podľa jeho skutkov.“*¹¹⁹ O tom uvažuje aj svätý Jób: *„Či Boh nepozoruje moje cesty a nepočíta všetky moje kroky?“*¹²⁰ A zase: *„Dával si pozor na všetky moje chodníky a pozoroval si stopy mojich nôh.“*¹²¹ O tom čítame aj v knihe Múdrosti: *„Najvyšší sa spýta na vaše skutky a preskúma vaše myšlienky.“*¹²² Veľký a teda skutočne nevyhoviteľne veľký dôvod máme, aby sme sa báli a žili v bázni pred Bohom, lebo každý náš počin

¹¹⁷ Amos 5, 12. 3, 2. 8, 7.

¹¹⁸ 1. Král. 16, 7.

¹¹⁹ Jer. 32, 17-19.

¹²⁰ Jób 31, 4.

¹²¹ Jób 13, 27.

¹²² Múdr. 6, 4.

a celé naše bytie je pred očami Najvyššieho Sudcu, ktorý všetko vidí, všetko vie a všetko súdi.

Podľa možnosti uvažujme, aké máme denne márne myšlienky, aké neužitočné predstavy, nedovolené záujmy, aké zbytočné a zlé slová hovoríme a aké zlé skutky páchame. Koľko rozptýleností srdca pri modlitbách a Božích službách denne znášame a strpíme! Koľko dobra neustále opomíname. Ako neužitočne, ba až hriješne trávime čas! Ako veľa jedla, pitia a spánku si denne nadmieru doprajeme a aké nedokonalé a chybné sú naše dobré skutky. Boh sa na všetko ustavične pozerá. A pretože sám mlčí a odkladá trest, sme zaslepení, nevďační, nešťastní a pochabí a pridávame hriech ku hriechu bez počtu a miery. Čo teda povieme, čo urobíme, kam sa obrátíme až budeme postavení pred jeho súdnu stolicu, až nám v okamihu predhodí a jasne nám ukáže všetky naše hriechy, veľké i malé, väčšie i najväčšie, menšie i najmenšie? *„Keby sa niekto chcel s ním pustiť do hádky, iste mu neodpovie ani na jednu vec z tisíca.“*¹²³ Ak neprinesieme medzitým hojné ovocie kajúcnosti a ak nebudeme bezprestania dávať na seba pozor, spytujúc sa, trestajúc sa a pohrdajúc sebou samými, čaká nás prísny trest.

Preto svätý Bernard hovorí: *„Čoho by sme sa mali tak nesmierne báť, ako postaviť sa pred súdnu stolicu tak prísneho Sudcu, ktorý nepotrebuje svedkov a skúma zámery srdca a ktorého vyšetovanie preniká až do tajov mysle? Zaiste, tak ostro pozoruje život jednotlivcov, že ani najnepatrnejšia myšlienka, ani najkratšie slová, ktoré v bežnom živote pokladáme za nič, nezostanú pred jeho úsudkom bez povšimnutia.“* Právom povedal svätý Izidor: *„Pred prísny výsluchom sudcovým nie je istá ani spravodlivosť spravodlivého.“* Ba ako hovorí opát Agathon: *„Keby nám Boh pripočítal roztržitosť myšlienok a nedbanlivosť, do ktorej pri modlitbe a službe Božej upadáme, nemohli by sme byť spasení.“* Stále teda myslime a vážne sa obávajme toho, čo napísalo najblaženejšie apoštolské knieža vo svojom Prvom liste: *„Ak sa spravodlivý ťažko zachráni, kde sa podeje bezbožný a hriešnik?“*¹²⁴ „Iste“, ako vyznáva svätý Hieronym, *„mnohí málovravní, nemí a koktaví budú šťastnejší ako výreční a veľavravní, mnohí pastieri a honelníci budú mať prednosť pred filozofmi, mnohí sedliaci pred kniežatami, mnohí tupí pred chytrými.“* Preto pápež Lev usudzoval: *„Také sú vedomosti najvyššieho Sudcu, taký ostrý je jeho zrak, že prenikne cez každú hmotu a každé tajomstvo. Jemu je temné jasným, jemu nemota*

¹²³ Jób 9, 3.

¹²⁴ 1. Petr. 4, 18.

odpovedá, mlčanie je veľ'avravné a duch k nemu hovorí bez slov.“ Preto keď je taká a taká veľká Božia múdrosť, tak proti nej nič nezmôžu a nič nebudú platné nápady advokátov, výhovorky filozofov, výkony rečníkov, ani aristotelovské duchaplné argumenty.

ČLÁNOK 21.

O HRÔZE BOŽIEHO SÚDU PRE VŠEMOHÚCNOŠŤ NAJvyššieho Sudcu

„Boh je spravodlivý sudca, statočný a trpezlivý. Ak sa neobrátite, meč svoj tasí, luk napne a pripraví.“¹²⁵

O tom ako prestrašne sa máme najvyššieho Sudcu báť, nás on sám poučuje v evanjeliu cez podobenstvo: *„Keď sa kráľ chystá do boja s iným kráľom, či si najprv nesadne a neporozmýšľa, či sa môže s desiatimi tisícami postaviť proti tomu, ktorý ide proti nemu s dvadsiatimi tisícami? Ak nie, vyšle posolstvo, kým je tamten ešte d'aleko a prosí o podmienky mieru.“¹²⁶* Týmito slovami Kristus naznačuje, že človek, ktorý má byť súdený samotným Kristom, kráľom nebies, sa má sám seba denne spytovať a premýšľať o tom, či pred súdom obstojí a vydá odpočet zo všetkých svojich skutkov vnútorných i vonkajších, zo slov a zo všetkého, čo zanedbal. Ak si je vedomý toho, že je to pre neho nemožné, musí sa pričiniť o uzmierenie Všemohúceho a nakloniť si strašného Sudcu prúdmi sĺz, rozdávaním almužny, dávaním na sväté misie, svätými úkonmi, bdením, modlitbami, umŕtvovaním seba samého a pôstmi.

Všimnime si a obávajme sa hrozieb, ba aj všetkých predpovedí Všemohúceho, ktorý skrze svätých apoštolov, prorokov, evanjelistov a ostatných svätých Otcov tak strašne predpovedal prísnosť budúceho súdu a hrozí večnými trestami, aby sme pre bázeň pred Bohom, pre starostlivosť o svoju dušu, pre horlivú bdelosť nad svojim srdcom, pre každodenné zadost'učinenie, pre ľútosť s ktorou oplakávame svoje hriechy, zaslúžili si uniknúť prísnosti takéhoto súdu, toľkým nebezpečenstvám a súženiam. Preto povedal skrze Mojžiša: *„Keď svoj meč naostrím ako blesk a moja ruka sa dá k súdu, pomstím sa nad svojimi*

¹²⁵ Ž. 7, 12-13.

¹²⁶ Lk. 14, 31-32.

*nepriateľmi.*¹²⁷ A skrze Izaiáša: „*Mlčal som, trpezlivý som bol. Ako v pôrodných bolestiach budem kričať, pohltím a roztrhám jednu ranou.*“¹²⁸ A zase: „*Hľa velebnosť Pána prichádza zd'aleka, hnev jeho planie, ťažko ho je zniest', jeho pery sú plné rozhorčenia a jeho jazyk ako oheň zožierajúci, jeho dych ako dravý prúd, aby národy zničil, hrôzu svojho ramena ukáže hrozivým hnevom, plameňom ohňa zožierajúceho.*“¹²⁹ A zase: „*Rozhnevá sa Pán na svojich nepriateľov, lebo, hľa Pán príde v plameni, aby v hneve vykonal svoju roztrpčenosť a v plameni ohňa svoju nespokojnosť.*“¹³⁰ Navyše Jeremiáš predpovedá: „*Hľa Pánova víchrice hnevu vyrazí, búrka vybuchne, spustí sa na hlavu bezbožníkov. Neodvráti sa Pánov hnev, pokiaľ nesplní plány svojho srdca a nevydá bezbožníkov na večnú hanbu, na ktorú sa nezabudne.*“¹³¹

Bojme sa súdu Všemohúceho, na ktorého pokyn sa trasú a chvejú základy nebies, pod jeho pohľadom sa pohnú nebesia nebies, priepasti a celá zem i všetko, čo je na nich a keď sa na to Pán pozrie, *hrôzou sa všetko trasie.*¹³² A napriek tomu je ľudské srdce bezcitné a ani takého veľkého Pána sa nebojí, ale jeho prikázania bez hanby prekračuje. Je to podlosť, ktorú sotva môžu zniest' ostatné tvory. Horia pomstou, aby odčinili urážku svojho Stvoriteľa a len z milosti Božej sa táto pomsta odkladá. Preto o tejto Jeremiášovej reči píše svätý Hieronym: „*Žasnite nebesia! Nebesia, vidiac, že sa šliape po Božích prikázaniach, trnú a nemôžu potlačiť svoj úžas. Každý tvor zaiste plače nad ľudskými hriechmi.*“ O tých je v Knihe Múdrosti napísané: „*Ale bezbožníci, podľa toho ako zmýšľali, budú potrestaní, pretože nedbali na spravodlivosť a odpadli od Boha. Ich manželky sú nerozumné a ich synovia najnešľachetnejší.*“¹³³ „*Ak budú dlho žiť, budú pokladaní za nič, ich staroba bude nakoniec bez cti. Ak zomrú skôr, nebudú mať nádej ani útechu v deň súdu, lebo koniec nespravodlivého je zlý.*“¹³⁴ „*Potom budú bezcennými mŕtvolami a pohanou medzi mŕtvymi naveky a budú čo možno najviac opustení a budú nariekať. Prídu ustrašení pri myšlienke na*

¹²⁷ Deut. 32, 41.

¹²⁸ Iz. 42, 14.

¹²⁹ Iz. 30, 27. 28. 30.

¹³⁰ Iz. 66, 14. 15.

¹³¹ Jer. 23, 19. 20. 40.

¹³² Jób 26, 11. Sir. 16, 18. 29.

¹³³ Múd. 3, 10.

¹³⁴ Múd. 3, 10. 12. 17-19.

*svoje hriechy a neprávosti povstanú proti nim a obvinia ich.*¹³⁵ Teda pre spomienku na svoje hriechy a výčitky pre ne, predstúpia ustrašení pred konečný súd.

Pokorme sa teda pred Všemohúcim Sudcom, a keďže nemôžeme uniknúť jeho moci, utiekajme sa k jeho milosrdenstvu plní pokory a kajúcnosti. Nechcime urážať jeho moc, aby sme azda získali nejaký úspech, alebo aby sme snád' unikli nejakému nešťastiu, majúc na pamäti to, čo povedal slávny mučeník v 2. knihe Machabejcov: *„Aj keby som unikol ľudským mukám, predsa neuniknem ani živý ani mŕtvy rukám Všemohúceho.*¹³⁶

ČLÁNOK 22.

O HRÔZACH A PRÍSNOSTI BOŽIEHO SÚDU PRE BOŽIU SPRAVODLIVOSŤ

*„Pretože si spravodlivý, spravodlivo všetko usporadúvaš. Tvoja moc je zaiste počiatkom spravodlivosti.*¹³⁷

Tak ako čím ostrejšie a prenikavejšie je telesné oko a tým zreteľnejšie vidí všetky veci, i akokoľvek malé, tak podobne aj duševné oko, o čo by bolo jasnejšie, múdrejšie, zreteľnejšie a spravodlivejšie, o to tiež zreteľnejšie by videlo i tie najmenšie viny a nenávidelo by ich. Preto Najvyšší Sudca, ktorého duch je nad všetkých nekonečne spravodlivý a múdry, vidí úplne jasne všetky aj jednotlivé hriechy ľudí, hoci by boli celkom maličké. Vidíme tiež, že čím svätejším a spravodlivejším by kto bol, o to viac nenávidí, zavrhuje a trestá hriechy. Preto nadzemský Sudca, nekonečnej svätosti a spravodlivosti, nevýslovne hriechy nenávidí. Zavrhuje ich a trestá. Právom je sa treba čo najviac obávať, aby sme neboli karhaní a vypočúvaní týmto Sudcom, ktorý rozhorčene a strašne pozerá na hriešnikov a oslovuje ich čo najprísnejšie, ako hovorí prorok: *„Vtedy k nim prehovorí vo svojom hneve a vo svojom rozhorčení ich vydesí. Ten, čo je na nebesiach, sa im vysmeje, Pán ich privedie na posmech.*¹³⁸ A zase: *„Nenávidíš, Pane, všetkých, ktorí páchajú*

¹³⁵ Múd. 4, 18–20.

¹³⁶ 2. Mach 6, 26.

¹³⁷ Múd. 12, 15–16.

¹³⁸ Ž. 5, 4.

*zlo, zničíš tých, ktorí hovoria klamstvá. Mužov krvi a podvodníka má v ošklivosti Pán.*¹³⁹ Preto hovorí aj u proroka Amosa: „*Hľa, bude škrípať pod vami ako škrípe voz plný snopov. Vtedy rýchly stratí schopnosť behania, silný si nezachová svoju silu.*“¹⁴⁰

Správne teda hovorí svätý Bernard: „*To čoho sa naozaj treba báť, čo nás zaručene naplní úzkosťou a strachom, je myšlienka, že staneme ako vinníci pred súdnou stolicou Najvyššieho a že budeme musieť čakať na neznámy rozsudok takého prísneho Sudcu. Veľmi sa je treba báť, keď to príde, aby pri tak prísnom a tak dôkladnom šetrení sa mnohé naše spravodlivé skutky (za aké ich aspoň považujeme) neukázali ako hriešne. Však aj medzi ľuďmi si môžeme všimnúť, že nedokonalí a nevzdelaní si myslia, že mnohé ich slová a skutky sú dobré, ale ľudia vzdelaní a zbehlí v duchovných veciach ich považujú za nedovolené a nesprávne. O čo pravdepodobnejšie Boh nesmiernej výsosti, vo všetkej múdrosti, cnosti a svätosti prehlási za nespravodlivé a chybné mnohé naše slová a skutky, o ktorých si myslíme, že sú pravdivé a správne?*“
Bojme sa teda tohto Sudcu, ktorého si nie je možné získať ani milosťou, ani pohnúť ho dovolávaním sa milosrdenstva, ani podplatiť darmi, ani uzmierniť kajúcnosťou! Jeho rozhodnosť bude taká, že hoci by aj najblahoslavenejšia Panna Mária, aj všetci svätí anjeli a aj všetci vyvolení prosili za spásu jediného človeka, zavrhnutého kvôli smrteľnému hriechu, predsa ich nevyslyší.

Nakoniec hnev onoho Sudcu bude vtedy veľmi horieť a bude nezmieriteľný voči bezbožníkom, proti ktorým bude jeho rozhorčenosť tak zúriť, ako to povedal evanjelista Ján v Zjavení: „*A volali vrchom a bralám: „Padnite na nás a skryte nás pred tvárou Sediaceho na tróne a pred Baránkovým hnevom, lebo prišiel veľký deň hnevu; t. j. hnevu Božieho proti nim.*“¹⁴¹

Preto tiež u Ozeáša čítame: „*Povedia vrchom: Prikryte nás! A pahorkom: Padnite na nás.*“¹⁴² Svätý Augustín hovorí: „*Zavrhnutí a nespravodliví by chceli radšej zničiť akýkoľvek trest, než aby videli rozhnevanú tvár Sudcu.*“ To predpovedal prorok Daniel: „*Jeho trón bol ako plamene ohňa a jeho kolesá blčiaci oheň. Ohnivá a dravá rieka*

¹³⁹ Ž. 5, 7.

¹⁴⁰ Am. 2, 13.

¹⁴¹ Zjav. 6, 16. 17.

¹⁴² Oz. 10, 8.

*vychádzala z neho.*¹⁴³ Tým všetkým sa označuje hnev, prísnosť a rozhorčenosť Božej spravodlivosti proti zlým. Krutosť a množstvo múk, ktorých sa im dostane, zas označuje dravá ohnivá rieka. A ako sa v plameni skutočne nachádza svetelný jas a žiara ohňa, tak aj v onom Sudcovi je najrozpálenejší odpor spravodlivosti a najjasnejšia znalosť pravdy. Kolesami Sudcovými sa označuje sila jeho moci a rýchlosť jeho spravodlivosti, ktorou sa ženie a postupuje proti tým, ktorí majú byť zavrnutí.

Aj prorok Izaiáš hovorí o Bohu Sudcovi, ktorému sa treba klaňať, ako o ozbrojenom mužovi ponáhl'ajúcom sa do boja a horiacom pomstou: *„Odel sa do spravodlivosti ako do panciera, prilbu spásy si dal na hlavu, obliekol sa do rúcha pomsty, odel sa horlivosťou ako plášťom, aby vykonal pomstu, odplatil sa protivníkom svojim hnevom a odmenil sa svojim nepriateľom až príde ako dravá rieka.*¹⁴⁴ Vtedy sa doslova splní, čo bolo predpovedané v knihe Múdrosti: *„Vezme si ako výzbroj svoju horlivosť i tvorstvo ako zbraň, aby potrestal nepriateľov. Ako do panciera sa oblečie do spravodlivosti, prísny súd si ustanoví ako prilbu, nepremožiteľnú svätosť si vezme za štít a tvrdý hnev za oštep.*¹⁴⁵

Preto hovorí Ján Zlatoústý: *„Vtedy boháčom nepomôže ani bohatstvo, ani rodičia nepomôžu deťom, ani anjeli, ako vždy ľudom pomáhali, vtedy ľudom nepomôžu, lebo vlastnosťou posledného súdu je nepriznať milosrdenstvo.*“ Preto tiež Šalamún prehlasuje: *„V deň pomsty nepomôže bohatstvo.*¹⁴⁶ Vtedy sa doslova splní to, čo povedal Pán u Ezechiela: *„Ak by Noe, Daniel a Jób boli predo mnou, nezachránia si synov a dcéry, ale svojou spravodlivosťou si vyslobodia len svoje duše.*¹⁴⁷

Preto cez tohto istého proroka hovorí Pán k hriešnikovi: *„Hľa tlesknem dlaňami nad tvojou zlobou! Či vydrží tvoja srdnatosť alebo či obstoja tvoje ruky v dňoch, ktoré ti ja dám?‘‘¹⁴⁸*

Hľa, ako strašne hovorí spravodlivý a všemohúci Pán proti bezbožným! Aj u Ozeáša povedal: *„Napadnem ich ako medvedica, ktorej zobrali mlád'atá, roztrhám ich vnútornosti, pohltím ich ako lev.*¹⁴⁹ Ako

¹⁴³ Dan. 7, 9-10.

¹⁴⁴ Iz. 59, 17-19.

¹⁴⁵ Múd. 5, 18 – 21.

¹⁴⁶ Prísl. 11, 4.

¹⁴⁷ Ez. 14, 1. 18. 20.

¹⁴⁸ Ez. 22, 13-14.

¹⁴⁹ Oz. 13, 8.

hovorí znalci prírody, niet nič strašnejšie ako medvedica, ktorej vzali mláďatá. Prvého, ktorého stretne, na toho sa vrhne so všetkou možnou dravosťou.

Prečo teda Boh, ktorého prirodzenosťou je dobrotá a ktorého vlastnosťou je láska, je porovnávaný s najzúrivejšou šelmou? Iba preto aby naznačil neznesiteľne prísny súd spravodlivosti. Aj u Mojžiša prikázal Boh: *„Pri súde sa nezmiľuješ nad chudobným na úkor spravodlivosti alebo na škodu druhej strany.“* Ničím sa tak nepreslávi Sudca, ako keď miluje spravodlivosť a uplatňuje ju bez ohľadu na osoby. Veď aj Tullius hovorí: *„Osobnosť sudcovskú zvlieka, ktokoľvek priateľa oblieka. Spravodlivosť, ktorej slúži sudca, nepozná ľavicu nenávisťi a pravicu lásky.“* Sudca a sluha práva musí byť takým, aby sa pod vplyvom žiadnej osoby nechvela a nekolísala váha spravodlivosti v jeho ruke.

ČLÁNOK 23.

NEPOROVNATEĽNE S NIČÍM INÝM JE POTREBNÉ SA OBÁVAŤ BOŽIEHO SÚDU, PRETOŽE NAJvyšší SUDCA JE ZÁROVEŇ AJ ŽALOBCOM

„Ak sa človek prehreší proti človeku, môže k nemu byť Boh milostivý, ale ak sa prehreší proti Pánovi, ktože bude zaňho orodovať?“¹⁵⁰

O niektorých hriechoch sa hovorí, že sú proti Bohu, lebo sú priamo proti prikázaniam, ktorými sa nám prikazuje ctiť a klaňať sa Bohu, a to sú prvé tri prikázania Desatora. O iných hriechoch sa zase hovorí, že sú proti blížnemu. To sú tie, ktoré priamo škodia a v sebe uchovávajú bezprávie proti blížnemu, a to sú priestupky proti ostatným siedmim prikázaniam Desatora. Avšak o všetkých hriechoch sa môže povedať, že sú proti Bohu, lebo sú prestúpením proti niektorému z Jeho prikázaní, ako je krádež, lúpež, cudzoložstvo, vražda a podobne. Okrem toho, keď hovoríme všeobecne, hriechy proti Bohu ako nenávisť Boha, nevieru, rúhanie sa, zúfalstvo sú ťažšie ako hriechy proti blížnemu. Tieto hriechy sú oveľa ťažšie ako lúpež a krádež. Ak však hovoríme o jednotlivých hriechoch, niektoré hriechy proti blížnemu sú ťažšie, ako niektoré hriechy proti Bohu: cudzoložstvo a vražda sú iste ťažšie ako nejaké porušenie nedele

¹⁵⁰ 1. Sam. 2, 25.

alebo ľahkomyselná prísaha týkajúca sa malichernej veci. A podľa toho je zložitejšie alebo ľahšie zadostučiniť Bohu za hriechy spáchané proti nemu alebo za hriechy spáchané proti blížnemu.

Keďže však každý smrteľný hriech je proti niektorému z Božích prikázaní, a teda proti Bohu, sám najvyšší Sudca, tak pri súkromnom súde, ale aj pri súde všeobecnom, nie je sudcom, ale je aj stranou proti obvinenému, ktorý má byť Ním súdený pre priestupok voči Božiemu prikázaniu. Takže spor sa vedie medzi Bohom Sudcom a vinníkom. Je teda jasné, že sa musíme mimoriadne báť, keď máme byť súdení tým, ktorý je našim odporcom a čakať rozsudok od toho, kto bol nami urazený. Je to tak, ako keby vrah urazil sudcu alebo zabil jeho syna, a potom by mal byť týmto sudcom súdený. Čo teda povie, čo urobí nešťastný hriešnik, až bude postavený pred súdnu stolicu toho, ktorého toľkokrát a tak veľmi zneuctil, urazil a potupil a ktorého adoptívnych synov a dcéry, priateľov a sluhov, teda svojich blížnych, toľkokrát duchovne zabil, vystavil ich pohoršeniu alebo nejakým spôsobom ich zvädzal na hriech? S akou tvárou pohliadne na Sudcu? A ako sa ten do neho pustí, ako ho pokarhá, ako ho zavrhuje a potrestá! Iste tak, ako to predpovedal u proroka Ozeáša: *„Podľa svojej vôle ich pokarhá.“*¹⁵¹

Predstavme si váhu ktoréhokolvek smrteľného hriechu a pritom sa ukáže, ako neopísateľne hriešnik Boha zneuctuje a uráža. Čím väčší je význam pána, tým väčšia vina je uraziť ho a prestúpiť jeho príkaz. Keď je teda význam Boha najväčší, nekonečný, je teda niečím neporovnateľne ťažkým a bezbožným, nedbať na Božie prikázania. A zase o čo väčšia je dobrota a dôstojnosť Božia, o to väčším priestupkom je dať čomukolvek prednosť pred ním. Keď teda pri každom smrteľnom hriechu dáva hriešnik prednosť vlastnej vôli pred vôľou Božou a dobrou stvorenému, vratkému, telesnému alebo zlému dáva prednosť pred dobrom nestvoreným, nezmeniteľným, nesmiernym, úplne dokonalým a nekonečne naj dôstojnejším, je teda isté, že ten, kto smrteľne hreší, vmieta Bohu do tváre nevýslovne veľkú a nekonečnú urážku, neúctu i bezprávie. Dáva totiž pred Bohom prednosť tomu najbezценnejšiemu a najnečistejšiemu, telesnému a pozemskému. Ďalej o čo väčšia je svätosť a spravodlivosť Božia, o to viac sa mu protiví neprávosť, o to viac ju nenávidí a zavrhuje. A keďže je nekonečne svätým a spravodlivým, tak že

¹⁵¹ Oz. 10, 10.

jeho svätosti a spravodlivosti niet konca, nemožno ich zmerať ani s ničím porovnať a je teda isté, že Bohu sa nesmierne protiví a nepochopiteľne veľmi nenávidí každý smrteľný hriech. A okrem toho, o čo je väčšia Božia múdrosť a vernosť voči človeku, o to je bláznivejšie neuposlúchnuť jeho príkazy, odporovať jeho radám a neustále robiť to, čo zakazuje.

Preto si bezbožní zaslúžia, aby ich najvyšší Sudca čo najnemilostivejšie vyšetroval, čo najprísnejšie potrestal, čo najviac zahanbil a naveky zavrhol. Ak za najmenší smrteľný hriech spomedzi smrteľných hriechov si zasluhujú, aby ich potrestal, potom ako nepochopiteľne tvrdo a najpotupnejšie s nimi naloží Ten, ktorého často bezhranične urážali obrovskými hriechmi, a to tak často, že sa to ani spočítať nedá? A ako naloží s tými, ktorí ešte aj iné osoby priviedli k pádu? Ó, ako stanú zahanbení, zastrašení a usvedčení vlastným svedomím pred Sudcom, ku ktorému boli takí neúctiví a pred ktorým sa správali bez bázne, ktorým tak nesmierne a tak často pohrdali, ktorého prikázania, rady a napomenutia nehanebne denne zavrhovali! Ó, s akou hrozivo rozhnevanou, strašnou a nemilostivou tvárou na nich Boh pozrie, osloví ich a zavrhne! O tom svedčí Pán u proroka Izaiáša: „*Uteším sa nad svojimi nepriateľmi a pomstím sa nad odporcami.*“¹⁵² A u Ezechiela: „*Vylejem svoj hnev, ukojím svoju roztrpčenosť na nich a poteším sa.*“¹⁵³ Týmito slovami Boh hovorí spôsobom rozhnevaného kniežaťa kvôli bezpráviu spáchanému proti nemu, ktorý keď sa pomstil odporcom podľa svojej vôle, je spokojný, raduje sa a odpočíva.

Predstavení zaiste veľmi nemilostivo a ťažko nesú, ak ich poddaní v ich prítomnosti a pred ich očami prestupujú ich prikázania. Všetci však vieme, že Božiemu zraku nič neunikne. A práve táto okolnosť veľmi zväčšuje priestupky a pohrdanie Bohom pri našich previneniach, lebo v prítomnosti Božej a pred jeho očami sa opovažujeme prekračovať jeho prikázania.

A tak si prajme, aby nás Všemohúci Boh pri súkromnom i všeobecnom súde milosrdne prijal a aby s nami láskavo zaobchádzal a aby sme si od neho vypočuli priaznivý rozsudok. Pričinnme sa, aby sme ho vo všetkom ctili a vyhli sa každej Jeho urážke!

¹⁵² Iz. 1, 24.

¹⁵³ Ez. 7, 8.

ČLÁNOK 24. O HRÔZE A PRÍSNOСТИ BOŽIEHO SÚDU, LEBO SME NEDBALI NA JEHO DOBROTU

„Syn ctí svojho otca a sluha sa bojí svojho pána. Ak som ja otec, kde je úcta ku mne? Ak som ja Pán, kde je bázeň predou mnou?“¹⁵⁴

Náš Pán Ježiš Kristus v evanjeliu hovorí, že každému, komu bolo mnoho dané, bude od neho mnoho vyžadované a komu bolo mnoho zverené, viac od neho bude vymáhané. A tak, o čo väčšia je láska a blahosklonnosť Božia k nám, o čo väčšie je jeho milosrdenstvo medzi nami a o čo väčšie a častejšie nám udelil dobrodenia, o to hriešnejšie je Bohu sa nevďakom a neposlušnosťou odplácať a prestupovať jeho prikázania. Za to nám hrozí ťažší a prísnejší súd. Ďalej Božia láska a jeho zníženie sa k nám je také, že chce, aby sme ho my najbiednejší a najúbohejší nazývali Otcom, a preto sme za odmenu zaviazaní ho zase synovsky milovať a ctíť. To sa však nedeje, ak vo všetkom nedbáme na jeho prikázania, ako o tom svedčí sám Boží syn, keď hovorí: *„Kto zachováva moje prikázania, ten ma miluje a ak ma niekto miluje, bude zachovávať moje prikázania.“¹⁵⁵* A preto ten, kto sa nedá pohnúť ani láskou ani bážňou, aby Božie prikázania zachovával, je úplne nevďačný za lásku a zľutovanie Božie voči nemu a zaslúži si byť Bohom nenávidený a ním zavrhnutý.

Okrem toho sa nám od Boha dostáva toľkého dobrodenia, že mu nemôžeme nič rovnocenné alebo rovnako hodnotné vrátiť, aj keby sme mu zo všetkých síl slúžili a ctili si ho. Či teda nie je neopísateľne zvrátený a zavrhnutiahodný nevďak, nešľachetnosť, neposlušnosť a vzburá zo strany bezbožných, ktorí namiesto toho, aby si svojho Stvoriteľa ctili, aby sa ho báli a zo všetkých síl ho milovali, tak ho skôr denne zneuctujú, opovrhujú ním, alebo ho srdcom, ústami a skutkami a tiež mnohonásobným hriešnym zanedbávaním dobrých skutkov opúšťajú? A aj keby akokoľvek tvrdili, že Bohom neopovrhujú, je isté, že ním pohrdajú dovtedy, dokedy prestupujú jeho príkazy a pokiaľ dávajú prednosť telesným a pozemským veciam pred jeho dobrotou

¹⁵⁴ Mal. 1, 6.

¹⁵⁵ Jn. 14, 15.

a nesmiernou dôstojnosťou a dostatočne sa nestarajú o to, aby ho vo všetkom poslúchali.

Potom, čím dlhšie nás Pán na výsostiach šetril a napriek naším priestupkom nás milostivo znášal, tým neopísateľne hroznejšie sú naše prečiny, a tým neznesiteľnejší súd nás očakáva. Preto človeče, s tým väčšou bázňou očakávaj Boží súd, o čo si častejšie, dlhšie a hroznejšie hrešil a čím viac ťa Boh až doposiaľ trpezlivo šetril. Nakoniec Boh hriešnikov nielen láskavo znáša, ale udeľuje im aj mnohé dobrodenia a nedovolí, aby ich diabol zahrdúsil, ako by si to zasluhovali, ale zachováva ich pri živote a poskytuje im nutné živobytie, mnohonásobne ich podnecuje ku kajúcniosti a stále im za zlo poskytuje dobro. Čo povedia teda najvyššiemu Sudcovi, keď začne s nimi účtovať a zistí, že za všetky jeho nespočetné dobrodenia sa mu odplácali nevďakom? Ako veľmi sa na nich rozhnevá? Kam sa skryjú úbožiaci? Čo odpovedia jednorodenému Synovi Božiemu, ktorý sa pre nich stal človekom, žil na zemi a pribili ho na kríž? Ktorému sa nielen sami vyhýbali, hriešne žili, ale aj rôznym spôsobom iných navádzali ku hriechu a tak na sebe samých aj na iných marili ovocie utrpenia a krvi Kristovej, čo je úplne diabolské a je priestupkom proti Bohu najvyššiemu.

Preto teda, keďže Boh s nami tak milosrdne jedná, viac sa bojme jeho súdu a buďme si istí, že keď zostaneme voči nemu nevďační a spurní, tak po tomto živote s nami tým spravodlivejšie a prísnejšie naloží. Nie je veru menšia jeho spravodlivosť než milosrdenstvo. A zase čím početnejšie a väčšie dobrodenie nám poskytol, tým viac si ho ctíme, lebo z každého jednotlivého dobrodenia bude od nás žiadať zloženie účtov, totiž ako sme využili dobrodenia, čo s nimi v budúcnosti urobíme, aký úžitok prinesieme a akí vd'ační sluhovia budeme. Preto každému hriešnikovi apoštol hovorí: *„A myslíš, človeče, ktorý také veci páchaš, že unikneš Božiemu súdu? Či pohrdaš bohatstvom lásky, trpezlivosti a veľkodušnosti Božej? Alebo nevieš, že Božia láska ťa nabáda ku kajúcniosti? Ty si však so zat'atosťou a s nekajúcim srdcom zhromažďuješ hnev pre deň spravodlivého Božieho súdu.“*¹⁵⁶ Z toho vysvitá, že bezbožným kresťanom hrozí súd o to ťažší než ostatným pohanom, o čo početnejšie a väčšie dobrodenia dostali v porovnaní s nimi. Preto ich tiež čakajú a budú im udelené prísnejšie tresty.

¹⁵⁶ Rim. 2, 3. 5.

ČLÁNOK 25. BOŽÍ SÚD JE STRAŠNÝ PRE VINNÍKOV

„Človek pučí ako kvet, však rozšliapaný bude a uniká ako tieň a nikdy v tom istom stave nezotrvá. A ty, Pane, považuješ za hodné nad takým otvoriť svoje oči a postaviť ho pred súd?“¹⁵⁷

Keď sledujeme nesmiernu Božiu výsosť a na druhej strane zase našu veľkú krehkosť a nestálosť, zdá sa nepochopiteľné, prečo Boh tak zhovievavo a milostivo s ľuďmi zaobchádza. Je ale tiež divné, prečo ich na druhej strane tak prísne súdi. Svätý Dávid žasnúc nad tým, sa pýtal Boha: *„Pane, čože je človek, že ho máš v pamäti, alebo syn človeka, že ho navštevuješ?“¹⁵⁸* A zase: *„Pane, čo je človek, že sa k nemu priznávaš, ľudský zrodenec, že si ho všímaš.“¹⁵⁹* A tak, o čo je väčšia naša krehkosť, slabosť a ľudská hriešnosť, o čo viac človek podlieha hriechom, o čo je neistejšie, či sa jeho život Bohu páči a obzvlášť či patrí medzi vyvolených alebo zavrhnutých, tým viac sa musí báť prísnosti a výsledku Božieho súdu. Lebo ako hovorí apoštol Jakub: *„Všetci sa prehrešujeme v mnohom.“¹⁶⁰* Podobne hovorí prorok Izaiáš: *„Všetci sme zblúdili ako ovce, každý sme išli vlastnou cestou.“¹⁶¹* Keď teda podľa Jóbovho svedectva *„človek nie je s Bohom vyrovnaný a ospravedlnený,“* či sa nemusíme báť, aby sme pred tým, ako budeme pred Boha a jeho súd postavení, neboli nájdení ako nespravodliví a hodní zavrhnutia? Lebo sme si istí, že sme často smrteľne zhrešili, ale nevieme, či sme mali nad svojimi hriechmi skutočnú ľútosť.

Úzkostlivo dbajme na to, čo hovorí sväté Písmo: *„Hľa, ktorí Bohu slúžia, nie sú stáli a aj na svojich anjeloch nájde neprávosť.“¹⁶²* O čo viac to platí o tých, ktorí *„prebývajú v hlinených domoch, čo majú pozemský základ? Či nebudú zožratí ako od molí?“* A zase: *„Čože je človek, zrodenný zo ženy, aby bol nepoškvrnený a zjavil sa spravodlivý?“¹⁶³* Hľa, keď medzi Božími svätými nie je každý stály a nebesia nie sú čisté pred jeho očami, aký zavrhnutiahodný a neužitočný je potom človek, ktorý pije neprávosť

¹⁵⁷ Jób 14, 1-3.

¹⁵⁸ Ž. 8, 5.

¹⁵⁹ Ž. 144, 3-4.

¹⁶⁰ Jak. 3, 2.

¹⁶¹ Iz. 53, 6.

¹⁶² Jób 4, 18. 19.

¹⁶³ Jób. 15, 14. 16.

ako vodu? Preto tiež najblaženejší Izaiáš vyznáva: „*Ako človek nečistý, boli sme my všetci a ako skrvavené rúcho ženy boli všetky naše spravodlivosti.*“¹⁶⁴ Táto pozorná úvaha o našej hriechnosti a krehkosti musí každého z nás veľmi vystrašiť, aby sme snád' neboli zavrnutí najprísnejším Sudcom, ktorý všetko najprísnejšie posúdi a najprísnejšie potrestá.

Okrem toho to, čo nás musí najviac vystrašiť, je to, čo sám Sudca dosvedčuje: „*Mnoho je povolaných, ale málo vyvolených.*“¹⁶⁵ Keby nám bolo nad všetku istotu známe, že zo všetkých ľudí, ktorí kedy boli, sú a budú, iba jeden by mal byť zavrnutý, ale keby nikto nevedel, kto by ním bol, právom by sa každý bál, aby nebol on sám tým zavrnutým. Podobne ako keby mali ísť mnohí po moste a vedeli by, že jeden z nich z mosta spadne a utopí sa, potom by sa všetci tohto nebezpečenstva veľmi báli. O čo viac teraz, keď z neomylného svedectva najvyššej Pravdy spoznávame, že len málo ľudí dosiahne spásu a ostatní, že budú zavrnutí, preto by všetky naše kosti a celé naše srdce sa malo chvieť nesmiernym strachom, aby sme neboli pripočítaní do najnešťastnejšieho počtu tých, ktorí majú byť zavrnutí. Otvor oči svojho srdca, aby si túto pravdu spoznal, aby si sa bál tak nesmierneho a večného nebezpečenstva, aby si sa spravodlivým, pokorným, horlivým, vytrvalým a v bázni Božej stráveným životom, vyhol takému zavrnutiu. „*Lebo, nie ten kto začne, ale ten kto vytrvá až do konca, bude spasený.*“¹⁶⁶

Keby nejaké knieža, spravodlivý a mocný sudca vkročil do niektorého mesta, ktoré by mu nemohlo odporovať a keby denne zasadal na súdnej stoličnici a občania by vedeli, že len veľmi málo z nich unikne smrti, lebo sudcu nemožno ničím ani prosbou ani peniazmi obmäkčiť, ó aká bolesť, aký strach, úzkosť, aký žiaľ by prenikol srdcia ľudí, aká sklúčenosť by v meste panovala, takže by nikoho netešilo ani jesť ani piť. Keď teda toľké obavy vzbudzuje časná a krátka smrť, čím to je, že naša pochabá a biedna myseľ sa tak zaslepuje, zatvrdzuje, že sa nebojí Božieho súdu, ktorý vymeria večnú smrť a pekelný trest a že stále na to nemyslí, ale ustrnie a omdlie v márnostiach najnebezpečnejšej bezstarostnosti? Právom pripomína prorok: „*Synovia ľudí, ako dlho budete mať necitlivé srdce?*“¹⁶⁷ Veru, potom sa budú neskoro báť a bez

¹⁶⁴ Iz. 64, 6.

¹⁶⁵ Mt. 22, 14.

¹⁶⁶ Mt. 24, 13.

¹⁶⁷ Ž. 4, 3.

nádeje budú tí, čo sa teraz neboja. Preto Písmo sväté hovorí: „*Úzkosť zovrie bezbožníka ako kráľa, čo sa chystá na boj. Zdvihol totiž svoju ruku proti Bohu. Nemôže dúfať, súc bludom zvedený, v ničotu. Ničoty ako odmeny sa mu dostáva. Skôr ako sa jeho dni naplnia, vädne.*“¹⁶⁸

K múdremu a ustavičnému strachu pred Bohom nás nakoniec musí priviesť skutočnosť, že od počiatku sveta sa Božieho súdu veľmi báli aj svätí a vyvolení Boží. O tom ako už bolo uvedené vyššie, prorokoval svätý Henoch pred potopou: „*Hľa, prichádza Pán medzi tisícami svojich svätých, aby vykonal súd nad všetkými a potrestal všetkých bezbožníkov za všetky ich hriešne skutky.*“ Preto svätý Jób ktorému sa v tých časoch nik na celej zemi nevyrovnal, hovoril: „*Vždy som sa bál Boha, akoby zdvihnuté vlny išli cezo mňa a ich váhu zničiť som nemohol.*“¹⁶⁹ A zase: „*Bál som sa všetkých svojich skutkov, vediac že nešetíš vinníka.*“¹⁷⁰ A ďalej hovorí: „*Čo urobím, až Boh povstane k súdu? Keď ma bude vypočúvať, čo mu odpoviem?*“¹⁷¹ Aj svätý Dávid sa modlil: „*Pane, nekarhaj ma vo svojom hneve, netrestaj ma vo svojom rozhorčení.*“¹⁷² A Jeremiáš: „*Potrestaj ma, Pane, ale mierne, nie vo svojom hneve, aby si ma snád' nezničil.*“¹⁷³ Ako veľmi sa bál Božieho súdu svätý Hieronym, sme už uviedli jeho vlastnými slovami: „*Koľkokrát myslím na ten deň, chvejem sa na celom tele.*“ Rovnako sa veľmi bál Božieho súdu aj svätý Gregor, čo na mnohých miestach vysvitá z jeho slov. Okrem iného hovorí: „*V tomto prítomnom čase sa máme tak radovať, aby sme nikdy nezabudli na trpkosť budúceho súdu.*“ Preto napomínal opát Evagrius: „*Predstavuj si ten strašný Boží súd, maj pred očami zahanbenie, ktoré na hriešnikov čaká pred Bohom a Kristom a pred všetkými anjelmi a ľuďmi. Vzdychaj nad súdom hriešnikov, plač a smúť, aby si aj ty do toho všetkého neupadol.*“ Opát Eliáš zase hovorí: „*Obávam sa troch vecí. Prvá, keď vyjde moja duša z tela, druhá, keď predstúpim pred Boha, tretia, keď nado mnou vynesie rozsudok.*“ Keď sa cnostní a svätí muži tak nevýslovne báli Božieho súdu, ako veľmi je potrebné, aby sme sa ho bezprestania báli my, krehkí a biedni hriešnici.

¹⁶⁸ Jób 15, 24. 25. 31. 32.

¹⁶⁹ Jób 31, 2. 3.

¹⁷⁰ Jób 9, 28.

¹⁷¹ Jób 31, 14.

¹⁷² Ž. 6, 2.

¹⁷³ Jer. 10, 24.

ČLÁNOK 26.

BOŽIEHO SÚDU SA TREBA NEVÝSLOVNÉ BÁŤ PRE ROZSUDOK SUDCU A KONEČNÉ ROZHODNUTIE, KTORÝM JE VEČNÉ ZAVRHNU Tie ALEBO DOKONALÁ BLAŽENOSŤ

„Potom Kráľ povie tým, čo budú po jeho pravici: ‚Pod’te, požehnaní môjho Otca, zaujmite kráľovstvo, ktoré je pre vás pripravené od stvorenia sveta.‘ Potom povie aj tým, čo budú po jeho ľavici: ‚Odíd’te odo mňa zlorečení, do večného ohňa, ktorý je pripravený diablove a jeho anjelom!’“¹⁷⁴

Toto sú slová nášho Kráľa a Sudcu, Ježiša Krista, ktorému je daná všetka moc na nebi i na zemi a ktorý príde súdiť živých aj mŕtvych i svet ohňom.

Ako hovorí svätý Augustín, bázeň pochádza z lásky. Zla sa nebojíme, keď milujeme dobro, ktorému zlo odporuje. Preto je večná nebeská blaženosť viac žiaduca a viac hodná lásky, ako obavy zo zavrhnutia do pekla. Naozaj sa treba viac hroziť straty večnej blaženosti a viac sa tejto možnosti vyhýbať, než ktoréhokolvek trestu zmyslov v pekle. Aj preto sa treba Božieho súdu veľmi obávať, lebo hriešnika pri ňom stihne oboje; ved’ zavrhnutí nebudú iba zbavení blaženého pohľadu na Boha a jeho Všemohúcej prítomnosti, ale budú tiež neodvolateľne podrobení zmyslovým trestom pekelným. Ďalej, tak ako nie je možné porovnať konečné s nekonečným, tak nie možné porovnanie medzi časnosťou a večnosťou, medzi časným trestom a prechodnou smrťou a medzi večnou smrťou v pekle, o ktorej v Zjavení stojí: *„Podiel bezbožných bude v jazere horiacom ohňom a sírou, a to je tá druhá smrť.“*¹⁷⁵ A tak onen večný pekelný trest je neporovnateľne strašnejší ako každý iný trest a každá iná smrť v časnom živote. Preto Boží rozsudok, ukladajúci takýto trest bezbožným, je nekonečne a neporovnateľne tvrdší a strašnejší, ako ktorýkoľvek ľudský rozsudok, ktorým sa vymeriava časný trest alebo telesná smrť.

Pozri len, ako sa ľudia veľmi boja časných strát, telesného zranenia, prechodnej smrti! Ako namáhavo zápasia a pracujú, ako sa zo všetkých síl

¹⁷⁴ Mt. 25, 34. 41.

¹⁷⁵ Zjv. 21, 8.

starajú a bojujú, aby sa vyhli časným stratám, telesnému nepohodliu a zvlášť, aby unikli smrti, alebo ju aspoň oddialili! Prečo teda, v prípade že ide o večnosť, prepadáme slepote a k tomu, čo rozhoduje o našej spáse, sme tak necitliví? A vo všetkom si počínáme tak zvrátene a viac sa bojíme časných strát, telesného nepohodlia, prechodnej smrti, viac pred nimi utekáme, viac sa im vyhýbame, ako trestom večným, duchovným stratám a smrti v pekle?

„Vzbud'te sa, opití nerestami, plačte a nariekajte všetci, ktorí pijete víno s rozkošou, ktorí sa vychvalujete svojimi hriechmi, ktorí ste po vzore dobytku zhnili v nečistote a zápachu svojej telesnosti.“¹⁷⁶ „Plačte v trápeniach, ktoré vás prikvačia, vy, ktorí si ako poklady zhromažďujete pomstu a večný trest pre najposlednejšie dni.“¹⁷⁷ Teraz, keď je čas na kajúcnosť, na oplakávanie minulých hriechov a na nápravu života a uniknutie večnému zavrhnutiu, teraz hovorím, uvážte, aké neznesiteľné, kruté a strašné bude pre bezbožných vypočúť si ten najprísnejší rozsudok: „Odíd'te odo mňa zlorečení, do večného ohňa.“¹⁷⁸ Keď mali Krista zajať, súdiť a ukrižovať, pýtali sa vojakov, ktorí ho prišli zatknúť: „Koho hľadáte?“ a oni odpovedali: „Ježiša Nazaretského!“ Kristus im s trpezlivosťou a miernosťou povedal: „Ja som!“ Potom všetci ustúpili a padli na zem. Ako padnú, ako budú zarazení a ako zahynú tí, ktorí budú počúť hlas osláveného Krista, sudcu prichádzajúceho vo svojej velebnosti a moci, ktorý im rozhnevane a nezmieriteľne povie: „Odíd'te odo mňa zlorečení, do večného ohňa!“¹⁷⁹

Často sa môžeme dočítať, ako svätí proroci z prirodzenej slabosti a strachu padli tvárou na zem, keď počuli hovoriť Pána a videli veľké veci, ktoré im Boh ukázal. A pritom sa zjavenia diali prostredníctvom zjavujúcich sa anjelov a teda nebol to sám Boh vo svojej vlastnej podobe. Keď teda svätí muži tak zoslabli, báli sa a padali na zem, keď ich oslovil a zjavil sa im anjel a keď spoznali podobenstvá, ako padnú, ako budú porazení a ako sa zrútia bezbožní a zavrhnutí, keď sa im zjaví Sudca, ktorý je pravý Boh, ktorý pred nich predstúpi vo vlastnej podobe a hrozným a rozhnevaným pohľadom pozrie na bezbožných a čo

¹⁷⁶ Joel 1, 5. 17.

¹⁷⁷ Jak. 5, 1. 3.

¹⁷⁸ Mt. 25, 41.

¹⁷⁹ Mt. 25, 41.

najrozhorčenejšie ich osloví a bude im vyčítať ich neresti a vynesie nad nimi spomínaný rozsudok!

Ďalej v knihe Exodus čítame, že keď synovia Izraela videli horu Sinaj v oblaku dymu a počuli hlas Boha, hovoriaceho anjelom uprostred ohňa, zdesení a zachvátení hrôzou povedali Mojžišovi: *„Povedz nám to ty a budeme ťa počúvať, ale nech s nami nehovorí Boh, aby sme snád nepomreli.“*¹⁸⁰ Preto je v knihe Deuteronómium napísané, že povedali: *„Ak ešte budeme počuť hlas nášho Pána Boha, zomrieme. Ved' aký by to bol človek, ktorý by počul hlas živého Boha sprostred ohňa a ostal by nažive?“*¹⁸¹ Ak bolo teda pre synov Izraela také neznesiteľné počuť slová anjela, hovoriaceho v mene Boha, láskavo a milostivo a nie hrozivo, aké bude pre bezbožných neznesiteľné počuť rozsudok pravého Boha, najobávanejšieho Sudcu, hovoriaceho za seba uprostred horúceho ohňa, v ktorom ako ďalej vysvetlíme, sa vtedy svet ocitne?

Ešte viac o tom svedčí apoštol Ján: *„Keď som uvidel (anjela v osobe Krista) zjaveného a hovoriaceho, padol som mu k nohám ako mŕtvy.“*¹⁸² Aj prorok Izaiáš, keď videl v duchu pád Babylonu a v ňom povraždených obyvateľov, padol hrôzou na zem a podľa toho sám vyznáva: *„Preto sú moje bedrá plné hrôzy, zachvátila ma úzkosť, ako úzkosť rodičky, padol som, keď som to počul, bol som zdrvený, keď som to videl. Ochablo moje srdce, tma ma prestrašila.“*¹⁸³ Ak z naznačeného videnia a zo súcitu pred budúcou a prechodnou porážkou Babylončanov upadol prorok do takého veľkého pohnutia mysle, dokážeme si predstaviť, akým ťažkým a veľkým bude zdesenie bezbožných v posledný deň, keď nastane konečný súd, a to pre ich prítomné, budúce a večné pohromy a muky? *„Vtedy príde deň Pána zástupov na všetko, čo je pyšné a vysoké a na všetko čo je hrdé a bude to ponížené.“*¹⁸⁴ Ako predpovedal Izaiáš.

V knihe Sirachovej zas čítame: *„Vtedy Múdrosť Boha Otca, Krista Pána vlastnou silou pošliape všetkých pyšných a mocných.“*¹⁸⁵ Vtedy pristúpia k nemu a on ich všetkých zahanbí, tých ktorí mu vzdorujú, ktorí ho neposlúchajú, keď prikazuje, nedbajú naňho, keď radí, nevšímajú si ho,

¹⁸⁰ Ex 20, 18-19.

¹⁸¹ Dt. 5, 25. 26.

¹⁸² Zjv. 1, 17.

¹⁸³ Iz. 21, 3-4.

¹⁸⁴ Iz. 2, 12.

¹⁸⁵ Sir. 1, 1.

keď vyzýva, a naopak spasiteľné a zbožné napomenutia sú im na smiech a žart a láskavé i spravodlivé pokarhanie nevďačne prijímajú a karhajúceho nenávidia. K tým volá Božská múdrosť: *„Čo učiníte v deň navštívenia, keď príde zd'aleka pohroma? Ku komu sa budete utiekať o pomoc? A kde zanecháte svoju slávu?“*¹⁸⁶ Ako povedal Jeremiáš: *„Iste, vtedy budú veľmi zahanbení, bude to večná hanba, ktorá nikdy nebude zahladená.“*¹⁸⁷ A ako písal Izaiáš: *„Vtedy učiní Pán slávu svojho hlasu počuteľnou a hrôzu svojho ramena ukáže hrozným hnevom, plameňom ohňa stravujúceho“* a ako je v žalme napísané *„ako oheň, ktorý spaľuje lesy a ako plameň, ktorý spaľuje hory,“*¹⁸⁸ tak ich bude prenasledovať svojou búrkou a vo svojom hneve ich zmetie.

ČLÁNOK 27.

O HRÔZACH VŠEOBECNÉHO SÚDU PRE ZNAMENIA, KTORÉ HO PREDÍDU

*„Nech sa trasú všetci obyvatelia zeme, lebo prichádza deň Pánov, lebo blízko je deň temnosti a mrákoty. Nebolo mu podobného od počiatku a po ňom už nebude. Pred jeho tvárou zachvacujúci oheň a za ním žeravý plameň. Pred jeho tvárou budú trnúť národy, pred jeho tvárou sa budú triasť krajiny, chviť sa budú nebesia. Slnko a mesiac sa zatemnia a hviezdy stiahnu svoj jas.“*¹⁸⁹

S týmito prorockými slovami sa zhoduje to, čo v evanjeliu hovorí Spasiteľ: *„Budú znamenia na slnku a na mesiaci a na zemi budú národy plné úzkostí a zmätku z hukotu mora a vlnobitia. Ľudia budú trnúť od strachu a očakávania toho, čo príde na svet, lebo nebeské mocnosti budú uvedené do pohybu.“*¹⁹⁰ U sv. Marka čítame toto: *„Slnko sa zatmie a mesiac nevydá svoj jas, hviezdy budú padať a nebeské mocnosti sa budú pohybovať.“*¹⁹¹ Preto Ján Zlatoústý hovorí: *„Ako keď sa pozemský kráľ pripravuje do boja, celé jeho kráľovstvo je v pohybe, vojsko sa zbiera, obyvateľstvo je vzrušené, tak aj keď sa Kristus, kráľ nebies, chystá zostúpiť, aby súdil, je rozrušený celý svet, nebeské vojsko sa dáva do*

¹⁸⁶ Iz. 10, 3.

¹⁸⁷ Jer. 20, 11.

¹⁸⁸ Ž. 82, 15-16.

¹⁸⁹ Joel. 2, 1. 3. 2, 2. 10.

¹⁹⁰ Lk. 21, 25-26.

¹⁹¹ Mk. 13, 24-25.

pohybu a celé ľudské pokolenie zachváti najväčší nepokoj z očakávania budúcich vecí.“ A to všetko nám naznačuje, že nie je možné ani vypovedať, aký obzvlášť prísny, hrozný, veľký a zdrvujúci bude posledný a všeobecný súd, a preto mu predchádzajú spomínané strašné znamenia.

Svätý Hieronym rozpráva, že v židovských knihách našiel pätnásť znamení, ktoré budú počas pätnástich dní posledný súd predchádzať. O týchto znameniach sa zmieňuje len ako spravodajca, ale ich nepotvrďuje. Ostatní sa na tých pätnásť znamení pozerajú inak. Jedni o nich hovoria ako o nepravdepodobných, ale ja mnohé z nich beriem s istotou a ďalšie za pravdepodobné. Učenci totiž hovoria a Zjavenie to dokazuje, že pri poslednom súde bude zemetrasenie, pri ktorom budú pukať skaly a na zemi budú hynúť zvieratá. Bude to niečo podobné, ako keď Kristus visel na kríži a zemetrasením sa trhali skaly. Bude sa zdať, že padajú hviezdy, lebo vo vzduchu bude toľko horúcich výparov a ohnivého iskrenia, že keď sa toto všetko bude rozptyľovať a klesať k zemi, bude sa zdať, že hviezdy padajú. Svätí hovoria, že vtedy bude zem jednou rovinou. Z toho je zrejmé, že hory, pahorky a vysoké budovy sa premenia na prach.

Ďalej to, čo sa hovorí o otváraní hrobov, sa zdá byť dosť pravdepodobné. Ved' aj v čase Kristovho utrpenia sa hroby otvárali, čo však mohlo spôsobiť zemetrasenie. Učenci tiež tvrdia, že tí, čo sa dožijú posledného dňa, zomrú, aby splatili dlh tela, ale vzápätí že s ostatnými vstanú z mŕtvych. Vtedy nastane aj konečné vyhladenie vtáctva, rýb, zvierat, kvetov, bylín a stromov. Pokladám za pravdepodobné, že veľké a nezvyčajné ničenie živočíchov, ich rozptýlenie, premeny a pohyby sa v nich prejavia z tajného popudu. A keďže Kristus svedčí, že vtedy bude súženie a úzkosť národov kvôli zmätku z hukotu mora a riek, je dosť pravdepodobné, že vtedy nastanú neobyčajné povodne a opadávanie morí a riek. Je tiež pravdepodobné, že pre tieto strašné znamenia sa ľudských srdc zmocní taký strach, hrôza, opustenosť, úzkosť a taký zmätok, že ľudia budú chodiť ako rozumu zbavení. To, čo sa hovorí o vyrazení ohnivých riek, sa zdá byť už viac neistým, leda že by sa na to vzťahovalo to, o čom čítame u Daniela: „*Rieka dravá a ohnivá vychádzala z jeho tváre.*“ Ale toto miesto je možné vykladať aj inak.

Ak budú teda také strašné znamenia ohlasujúce posledný súd, aký strašný potom bude samotný súd? Preto keď svätý Gregor uvažuje o príčine takých strašných znamení, hovorí: „*Posledné súženie má mnoho*

predchádzajúcich súžení a hojnými súženiami, ktoré ho predchádzajú, naznačujú sa večné súženia, ktoré prídu.“ Iným dôvodom je, tak ako bezbožní zneužili tvory a mali z toho hriešnu rozkoš, tak aby nimi boli potrestaní podľa slov knihy Múdrosti: *„Čím kto hreší, tým býva aj potrestaný.“*¹⁹² Preto svätý Gregor hovorí: *„Všetko, čo sme dostali k úžitku pre život, zneužívame ku hriechu. Preto všetko, čo sme obrátili na hriech, sa obráti proti nám na naše potrestanie a ktorí sme vo všetkom zhrešili, za to všetko budeme bití.“*

ČLÁNOK 28.

O HRÔZE BOŽIEHO SÚDU PRE STAV, V KTOROM VTEDY BUDE SVET

*„Pánov deň príde ako zlodej. A vtedy nebesia s ohromným rachotom zaniknú, základy sa žiarom rozplynú, aj zem a všetky diela na nej zhoria. A keď sa toto všetko má rozplynúť, ako sväto a nábožne musíte žiť vy, ktorí očakávate príchod Božieho dňa, pre ktorý sa nebesia pál'avou rozplynú a živly sa v ohni roztopia.“*¹⁹³

Toto sú slová svätého Petra, kniežaťa apoštolov v jeho Druhom liste. Hovorí sa tu o nebesiach, ktoré sa očistia páliacim ohňom. Ako nám oznamuje sväté Písmo, prv než Kristus zostúpi a zasadne, aby súdil, zapáli sa Božskou mocou najpruďší oheň a zem, vodu i vzduch naplní a vyčistí, ako hovorí žalm: *„Predchádza ho oheň.“*¹⁹⁴ Tento oheň potrvá a nezoslabne, až kým Kristus nezasadne na súdnu stolicu a nepotrestá zavrnutých avšak nie vyvolených. Preto sa v uvedenom žalme podotýka: *„A spaľuje svojich nepriateľov navôkol.“*¹⁹⁵ A ďalej: *„Oheň spaľujúci pred jeho tvárou a navôkol silná búrka.“* Preto čítame u proroka Malachiáša: *„Hľa, príde deň blčiaci ako pec a všetci namyslenci a všetci čo páchajú bezprávie budú plevou a spáli ich ten prichádzajúci deň“,* hovorí Pán *„a ten nenechá z nich ani koreň, ani lístok.“*¹⁹⁶

Z toho je zjavné, aký strašný bude tento súd, lebo svet sa vtedy ocitne v tak hroznom a obrovskom ohni, spaľujúcim bezbožných. A kamkoľvek

¹⁹² Múd. 11, 16.

¹⁹³ 2. Pt. 3, 10-12.

¹⁹⁴ Ž. 96, 3.

¹⁹⁵ Ž. 49, 3.

¹⁹⁶ Mal. 3, 19.

sa obrátia, kamkoľvek sa zlorečení pozrú, neuvidia nič iba spúšť. Uzrú smútok, hrôzu a rozmnoží sa v nich úzkosť a ako hovorí zbožný Anselmus: *„Uvidia nad sebou Sudcu rozhnevaného na nich, ktorého pohľad bude pre nich nadovšetko neznesiteľný a zahanbujúci. Pod sebou zazrú strašnú pekelnú priepasť, pripravenú ich pohltiť. Vo vnútri ich bude hrýzť mučiace svedomie a spaľovať ich bude výčitkami. Okrem toho uvidia horiaci svet. Po pravici budú svätí a vyvolení a ich blaženosť a sláva rozmnoží biedu bezbožných. Po ľavici budú diabli, čo budú na nich žalovať.“* Nešťastný hriešnik, takto prepadnutý, kam utečie? Nebude možné mu skryť sa, ale neznesiteľné bude preňho aj predstúpiť pred súd.

Okrem toho sa vo vzduchu ukážu znaky utrpenia Pána. A síce tak vyvoleným ako aj zavrhnutým, totiž Kristove zbrane: kríž, klinge a kopija. Ako stojí v evanjeliu: *„Vtedy sa na nebi objaví znamenie Syna človeka,“*¹⁹⁷ aby si bezbožní uvedomili svoju nevďačnosť. Sudca im spočíta a vytkne svoje najtrpkejšie utrpenie, ktoré pre nich podstúpil i svoju najpotupnejšiu smrť. Jeho jazvy budú na jeho tele viditeľné. Vtedy, keď uvidia Spasiteľove rany na jeho tele, vydávajúce svedectvo o jeho utrpení, nebude možná žiadna výhovorka.

Nakoniec ako kráľ, keď sa chystá do vojny a vyzbrojí svojich poddaných, aby sa pomstil na svojich nepriateľoch, tak aj Pán a Spasiteľ, Kráľ vekov, vtedy ozbrojí všetko svoje vojsko, aby za neho bojovalo proti nevďačným a poblúzneným, ako sa to píše v knihe Múdrosti: *„Lebo príroda, ktorá tebe svojmu tvorcovi slúži, stupňuje svoje sily, aby potrestala nespravodlivých“* a zase: *„Lebo vesmír je pomstiteľom za spravodlivých“*¹⁹⁸ t. j. svet pomstí bezprávie na spravodlivých, ktoré im spôsobili bezbožní. Oveľa viac pomstí urážku Stvoriteľa, ako sa v tej istej knihe ďalej píše: *„Celá zem bude bojovať proti bláznom.“*¹⁹⁹ Keď má prísť k vojne, prezerajú sa zbrane a vládcovia sa starajú o to, aby poddaní nastúpili ozbrojení. A tak, keď nastáva zánik sveta a porážka nešťachetných, Kristus, Kráľ kráľov, vyzbrojí na začiatku súdu všetko tvorstvo, aby svojich odporcov zahanbil.

¹⁹⁷ Mt. 24, 30.

¹⁹⁸ Múd. 16, 24. 17.

¹⁹⁹ Múd. 5, 20.

ČLÁNOK 29.

O HRÔZE POSLEDNÉHO SÚDU PRE PRÍTOMNOSŤ VOJSK NAJVVYŠŠIEHO
SUDCU

„Pán vstúpi do súdu so staršími svojho ľudu i s jeho kniežatami.“²⁰⁰

Kristus Pán, Kráľ, Sudca a náš Zákonodarca u sv. Matúša hovorí: *„Keď príde Syn človeka vo svojej sláve a všetci anjeli s ním, vtedy zasadne na stolicu svojej velebnosti, aby súdil.“²⁰¹* Z uvedených slov poznáme, že všetci svätí anjeli a nebeskí duchovia prídu s Kristom k súdu a (ako hovorí svätý Gregor) *„všetkým ľuďom sa viditeľne zjaví.“* A ako sa sudca ukáže strašným pre bezbožných, rovnako aj svätí anjeli ukážu, že sú pripravení vykonať Sudcov rozsudok nad bezbožnými. Ak je teda strašný usporiadaný šík a početné vojsko ozbrojených ľudí, aké hrozné bude ono vojsko nespočetných anjelov, z ktorých každý jeden môže naraz poraziť tisíce ľudí, tak ako keď jeden anjel v okamihu zabil 185.000 ľudí v tábore Asýrčanov!

Nakoniec nás sväté Písmo poučuje, ako veľmi človeka vyľaká zjavenie anjela, zvlášť ak sa zjavuje v strašnej podobe. Preto svätý Daniel, keď uvidel svätého anjela, hovoril: *„Pane, pretože ťa vidím, rozväzujú sa mi kľby a nezostáva vo mne sila, ale aj môj dych sa zaráža a môj výzor sa zmenil, až som zamdlel.“²⁰²* Nakoniec aj v evanjeliu je napísané, že strážnici pri Kristovom hrobe *„zostali ako mŕtvi zo strachu pred anjelom, ktorého uvideli.“²⁰³* Ak jeden zbadaný anjel zrazil na zem tých, čo ho uvideli, ako potom zavrhnutých vystraší pohľad na nespočítateľné tisíce anjelov? Ak teda každý človek na svete má svojho anjela strážneho a každý taký anjel je z najnižšieho anjelského rádu, je isté, že anjelov je najmenej toľko, koľko je ľudí na tomto svete. Keď podľa učenia veľkého Dionýza každý jeden anjelský rád a chór obsahuje v sebe o to viac anjelov, o čo sú vyššie, je isté, že anjelov je nepochopiteľne mnoho a sú ich nespočetné miliardy. Pozerať na nich všetkých bude pre zavrhnutých nevypovedateľne krutým trestom, obzvlášť preto lebo svätí anjeli na seba

²⁰⁰ Iz. 3, 14.

²⁰¹ Mt. 25, 31.

²⁰² Dan. 10, 16. 7.

²⁰³ Mt. 28, 4.

zoberú podoby viac alebo menej desivé a to podľa úradu, ktorý im Boh zveril. Pokiaľ ide o bezbožných, vtedy však budú mať anjeli veľmi prísnu a hroznú úlohu, lebo ich úlohou bude oddeliť týchto od spravodlivých a zvrhnúť ich do pekelného ohňa. Z toho je teda zrejmé, že zavrhnutým sa vtedy objavia v najdesivejších podobách. Okrem toho sa vtedy svätí anjeli rozpália spravodlivým hnevom voči nešľachetným ľuďom, ktorí nechceli vyhovieť ich vnuknutiam, boli nevďační voči ich službám a dobrodeniam, a preto budú proti nim svedčiť. Podobne sa proti bezbožným postavia svätí ľudia, ktorí v hodnosti prísediacich budú s Kristom súdiť a schvaľovať rozsudok. A tak sa zo všetkých strán zväčší ich pohroma a nebude pre nich žiadna útecha ani úniku. Tu na tomto svete je čas neopísateľnej lásky a milosti pre všetkých, ale v súdny deň bude čas neopísateľnej prísnosti a hnevu.

Preto povedal jeden zo svätých Otcov: *„Keby po vzkriesení pri Božom príchode, bolo možné, aby sa zo strachu mohli duše odlúčiť od svojich tiel, celý svet (teda všetci bezbožní ľudia) by zomreli strachom a hrôzou. Čo môže byť strašnejšie, než vidieť otvorené nebesia a Boha zjavne rozhnevaného a rozhorčeného, okolo neho nespočetné vojská anjelov a celé ľudské pokolenie zároveň zhromaždené pred ním, aby bolo súdené? Preto máme žiť tak, ako tí čo majú vydať počet zo všetkých svojich skutkov.“* Iný svätý stavec zas povedal: *„Pri každom skutku a pri každej veci má človek dôrazne povedať svojmu srdcu: ‚Pamätaj, že raz predstúpiš pred Boha!‘“*

ČLÁNOK 30.

VŠEOBECNÝ SÚD BUDE VEĽMI STRAŠNÝ KVÔLI PRÍTOMNOSTI
VŠETKÝCH ROZUMNÝCH TVOROV

„Vtedy sa spravodliví postavia s veľkou dôverou proti tým, čo ich sužovali. Keď ich bezbožní uvidia vo veľkej sláve, budú zdesení hroznou bázňou a zmeravejú od nečakanej spásy t. j. náhle a veľmi rýchle záchranu a oslavy spravodlivých, nariekajúc zo sklúčenosti ducha, kajúc sa a hovoriac si: „To sú tí, ktorí nám kedysi boli na posmech a ktorých potupovanie bolo našim zvykom. My blázni! Nazdávali sme sa, že ich život je šílenstvom a že ich koniec je potupný. A hľa, ako sú pripočítaní k Božím synom a majú údel medzi svätými!“²⁰⁴

Ako hovorí náš Spasiteľ a Sudca, zhromaždia sa v posledný deň, keď zasadne na Stolicu svojej velebnosti k súdu, tam budú anjelskou službou pred neho privedené všetky národy, teda ľudia vzkriesení z mŕtvych a Spasiteľ ich od seba oddelí ako pastier oddeľuje ovce od baranov. Ovce postaví po svojej pravici a barany po ľavici. Zároveň, ako hovoria svätí Otcovia, z moci Všemohúceho Boha všetci spoznajú hriechy jednotlivcov, aby bolo každému jasné, že Boží súd je veľmi spravodlivý. Predstavme si, aké veľké bude zahanbenie pred všetkými anjelmi, ľuďmi a diablami, byť zahanbený, obžalovaný a usvedčený najvyšším Sudcom z každého hriechu, ktorým sa každý pred Bohom previnil. Nech si každý uvedomí a často o tom premýšľa, aká by to bola hanba, aká horkosť by naňho padla, keby mu niekto v prítomnosti jeho niekoľkých príbuzných vyčítal všetky jeho jednotlivé hriechy so všetkými okolnosťami, koreňmi a príťažou, ba snád' by nemohol ani zniest', keby sa pred ním a niekoľko málo jeho príbuznými vyjavili len dva či tri ťažké hriechy a zahanbujúce priestupky. Aké neznesiteľné a krajne zahanbujúce potom bude jeho zahanbenie a jeho žiaľ, keď bude pred všetkými rozumnými tvormi obžalovaný zo všetkých i jednotlivých vín.

Akú-takú predstavu si môžeme urobiť, ak uvážime, čo sa píše v životopisoch Otcov o ktoromsi bratovi, ktorý sa chcel obrátiť. Keď ho matka zdržiavala, nepovolil, ale povedal: „*Chcem spasit' svoju dušu.*“ Tak sa teda stal konečne mníchom, ale aj v tomto povolaní si počínal nedbalo.

²⁰⁴ Múd. 5, 1-5.

Keď po matkinej smrti sám ťažko ochorel, bol istý deň vo vytržení mysle a ocitol sa pred Božím súdom. Medzi tými, ktorí boli súdení, bola aj jeho matka. Vidiac svojho syna užasla hovoriac: „*Ako to, synu, že si aj ty prišiel na toto miesto a máš byť zavrhnutý? A čo tvoje slová, že chceš spasit' svoju dušu?*“ Potom ako bol z Božieho milosrdenstva uzdravený z choroby, pomyslel si, že toto videnie a navštívenie mal z Božieho dopustenia. Preto sa v zostávajúcom čase uzavrel do seba, sedel a premýšľal o svojej spáse, kajal sa zo svojej nedbanlivosti a oplakával ju. Jeho ľútosť bola taká, že mnohí ho prosili, aby máličko zľavil zo svojej prísnosti voči sebe, aby si neublížil a neutrpel nejakú újmu z prílišného plaču, ktorý si uložil. Avšak on sa nijako nedal utešiť, iba opakoval: „*Keď som nemohol znieť matkinu výčitku, ako potom znesiem svoje zahanbenie pred Kristom a jeho anjelmi v súdny deň?*“ Aby sme si teda zaslúžili uniknúť tak veľkému zahanbeniu, snažme sa žiť ako hodní Boha podľa požiadaviek nášho povolania so všetkou duchovnou starostlivosťou a neutíchajúcou horlivosťou a každú hodinu sa pokorujme, hovoriac si každý sebe: „*Vedz, že ťa bude súdiť Boh a hľad', že mu vydaš počet z celého svojho života!*“ A keďže Boh nebude trestať tú istú vec dvakrát, radi a vd'ačne prijmime to, keď nás naši predstavení karhajú a trestajú v tomto živote, ba znesme to aj od všetkých blízných a aj keby sme si snád' neboli vedomí nám predkladanej viny, predsa však pre naše tajné a nám neznáme hriechy s pokojnou mysl'ou trpme, aby sme si za to zaslúžili Božie milosrdenstvo.

ČLÁNOK 31.

POSLEDNÉHO SÚDU SA JE TREBA BÁŤ AJ PRE PRÍTOMNOSŤ TÝCH, KTORÍ VYSTÚPIA PROTI HRIEŠNIKOM AKO ŽALOBCOVIA

„Nebesia odhalia nepravosť jeho, zem sa proti nemu postaví a rozplynie sa v deň Božieho hnevu.“²⁰⁵

Slabí a chudobní, podriadení a poddaní sa nesmierne naľakajú, keď vedia, že sú v spore s váženými a vznešenými osobami. Obžalovaní už nedúfajú, že ich vec zvíťazí, klesajú na mysli, keď vedia, že mnoho pravdovravných svedkov svedčí proti nim. Tak to bude v súdny deň zvlášť pre hriešnikov. Predovšetkým sám Sudca všetkých, Kristus, vystúpi proti

²⁰⁵ Jób 20, 27. 28.

nim a vznesie proti nim žalobu. Lebo takto to povedal u proroka Jeremiáša: „*Ja som sudca, svedok.*“²⁰⁶ A u Malachiáša: „*Pristúpim k vám, aby som vás súdil, budem žalobcom, rýchlym svedkom proti čarodejom, cudzoložníkom, krivoprísazníkom.*“²⁰⁷ Preto tiež hovorí v žalme: „*Mýlil si sa, že ja som ako ty: teraz ťa obviňujem a hovorím ti to do očí.*“²⁰⁸ A u proroka Nahuma tvrdí: „*Chcem odkryť tvoju hanbu a národom ukázať tvoju nahotu a kráľovstvám tvoje zahanbenie.*“²⁰⁹ Nakoniec povie hriešnikom: „*Bol som hladný a nedali ste mi jesť atď.*“²¹⁰

Po druhé, na hriešnikov budú žalovať svätí anjeli, zvlášť ich anjeli strážni, lebo nedbali na ich vedenie. Pre hriešnikov bude obzvlášť horké a zdrvivúce to, že budú obžalovaní tými, ktorí im v živote vždy pomáhali, ktorí pri nich vytrvali až do konca a boli ich najlepšimi priateľmi.

Po tretie, hriešnici budú obžalovaní od diablov. Tí budú ako pri súkromnom tak aj pri všeobecnom súde veľmi zlými a zlomyseľnými žalobcami. Budú im predhadzovať čokoľvek na nich zistili z ich bezbožností a previnení. Sami síce na hriech navádzali, ale pri súde so všetkou zlomyseľnosťou oklamanych bezohľadne obžalujú. Povedia: „*Najspravodlivejší Sudca, prisúd' nám ich! Tvoji boli, lebo Ty si ich stvoril, ale teraz sú naši, lebo prekročili Tvoje zákony. Z milosti im udelenej boli Tvoji, ale hriechmi ju stratili, sú teda naši pre vinu, do ktorej upadli. Boli Tvoji pre zásluhy Tvojho utrpenia a Tvojej smrti, naši sú však, lebo za všetko sa Ti odvd'acili nevďakom. Ty si ich ozdobil cnosťami, ale my sme ich obliekli do špinavých zdrapov hriechu. Keďže sa nám prispôsobili v hriechoch, nech sú teda s nami vo večných trestoch pekelných.*“

Po štvrté, na hriešnikov bude žalovať vlastné svedomie. O tom hovoria Knihy, ktoré sa otvoria a o ktorých sa píše v Zjavení: „*Videl som mŕtvych, veľkých i malých, ako stoja pred trónom ... a mŕtvi boli súdení podľa toho, čo bolo napísané v Knihách.*“²¹¹ O tých Knihách sa píše u Daniela: „*Súd zasadol a Knihy sa otvorili.*“²¹²

²⁰⁶ Jer. 24, 23.

²⁰⁷ Mal. 3, 5.

²⁰⁸ Ž. 49, 20.

²⁰⁹ Nah. 3, 5.

²¹⁰ Mt. 25, 42-43.

²¹¹ Zjv. 20, 12.

²¹² Dan. 7, 10.

Po piate, hriešnici budú obžalovaní ich vlastnými skutkami a hriechmi. Lebo tak čítame u Jeremiáša: „*Usvedčí ťa tvoj zločin a tvoja nevernosť ťa potrestá.*“²¹³ A v Zjavení sa píše: „*Ich skutky idú s nimi.*“²¹⁴ A tieto skutky budú mlčky šepkať hriešnikom: „*Vy ste našimi pôvodcami, sme vaše ovocie, neopustíme vás, ale poponáhľame sa s vami pred súd.*“ „*Vlastné viny zajmú zločinca a bude chytený do osídíel svojich hriechov.*“²¹⁵

Po šieste, na hriešnikov budú žalovať všetky tvory, ktoré rozhorčene preukážu, že sú na hriešnikov rozhnevané, lebo títo ich zneužili a pre svoje zločiny si nezaslúžia, aby smeli tvory užívať a aby ich tieto poslúchali. Naopak, pretože sa vzbúrili proti Tvorcovi, boli nehodní, aby chodili po zemi, dýchali vzduch, boli zaplavovaní slnečným svetlom a živili sa chlebom.

Po siedme, hriešnikov obžalujú Kristove znaky. Na nebi žiariaci kríž, pri ňom klince, kopija a jeho úctyhodné jazvy. Tieto budú pre hriešnikov výčitkou za nevďak. Dokážu im ako boli nedbanliví a ako zneužili tieto milosti, ved' za to, že nie sú spasení, nie je vinný Kristus, ale ich zvrátenosť.

Po ôsme, hriešnikov obžalujú všetci tí, pre ktorých sa stali príčinou zavrhnutia alebo príležitosťou k nemu, a to tým že ich pohoršili, alebo nedbalo riadili, alebo že ich nekarhali, alebo iným spôsobom im nepreukazovali povinnú lásku alebo spravodlivosť, a tak ich strhli medzi zavrhnutých. Preto budú všetci títo volať, aby boli pomstení na hriešnikoch.

²¹³ Jer. 2, 19.

²¹⁴ Zjv. 14, 13.

²¹⁵ Prís. 5, 22.

ČLÁNOK 32.

POSLEDNÝ SÚD BUDE PRETO NAJSTRAŠNEJŠÍ, LEBO NAJVYŠŠÍ SUDCA BUDE ŽIADAŤ ZO VŠETKÉHO, AJ Z JEDNOTLIVOSTÍ, NAJPRÍSNEJŠIE ÚČTY

„Zhromaždím všetky národy a zavediem ich do Jozafatského údolia a budem sa tam s nimi súdiť.“²¹⁶

Všetky naše statky sú dorodeniami a Božími darmi a talentami, ktoré nám Boh zveril, aby sme ich s prospechom užívali na slávu Stvoriteľa a Darcu. Preto z nich všetkých Boh bude pri súdnom dni žiadať účty, ako sme ich využili. Keďže sa skladáme z duše a tela, dvoch podstatných častí, bez ktorých človek nemôže žiť, z tých dvoch ako z prvotných nám daných darov, bude žiadať odpočet. Najprv však zložíme účet z duše, či sme ju užívali na to, na čo bola s telom spojená. Duša bola preto spojená s telom, aby jeho prostredníctvom, prostredníctvom telesných zmyslov, prospievala v rozume a cnostiach a poznaním viditeľných a materiálnych vecí postúpila k poznaniu vecí neviditeľných a duchovných, zvlášť k poznaniu lásky najvyššieho a nezmeniteľného Boha, aby potom, keď ho spoznala, milovala ho s vierou a rozumom, ctíla si ho, vo všetkom ho poslúchala a jemu vo všetkom slúžila. Ak však toto nesplníme, potom nás pri súdnom dni Sudca zavrhne, lebo svoju dušu sme dostali nadarmo a žili sme ako zvieratá, neuvažujúc o dôstojnosti a účele našej duše. Bude sa na nás hodiť to, čo hovorí žalmista: *„Človek, keď bol poctený, nepochopil to; a tak sa podobá nerozumným zvieratám.“²¹⁷* Nezapúdajme a dbajme na napomenutie, ktoré nám dal Boh prostredníctvom Mojžiša: *„Dávaj si veľký pozor na seba a svoju dušu!“²¹⁸*

Nakoniec Boh pre svoju nesmiernu lásku urobil naše duše darmi svojej milosti, svojimi nevestami, priateľkami a svojimi dcérami. Právom sa teda na nás veľmi rozhnevá, keď zo svojich duší urobíme diablove cudzoložnice, dcéry a slúžky pekla a nepriateľky Boha. Toho sa však dopúšťa každý, kto smrteľne hreší, kto žije telesne a všetci tí, čo sú viac oddaní veciam stvoreným, telesným, márnym, pomíňajúcim sa ako Bohu večnému, dokonalému, nesmiernemu a neobmedzenému dobru. Lebo vlastne konajú tak, že ich duša sa poddáva zmyselnosti a telu slúži ako

²¹⁶ Joel 3, 2.

²¹⁷ Ž. 48, 21.

²¹⁸ Dt. 4, 9.

slúžka. Takíto ľudia budú vydaní do moci diablov, budú vo večných mukách a budú pridružení ku kniežatám temnosti, lebo milovali diela temnoty, vášne, bludy a neresti, ako o tom svedčí Kristus u svätého Jána: *„A toto je súd, že svetlo prišlo na svet a ľudia milovali viac tmu, než svetlo. Lebo každý, kto zle robí, nenávidí svetlo.“*²¹⁹ Preto tiež v Knihe prísloví stojí: *„Púť bezbožných je tmavá, nevidia kam sa rútia. Cesta spravodlivých je žiariace svetlo, postupuje a rastie až do plného dňa.“*²²⁰

Svoje telo sme od Boha dostali preto, aby bolo nástrojom, sluhom a príbytkom duše. Preto sme zaviazaní podriadiť ho svojej duši, aby poslúchalo rozum a aby ho rozum slušne viedol. Máme ho použiť na cnostné úkony a neznížiť ho na hriech, rozkoše ani na hnusné telesné žiadosti, podľa napomenutia svätého apoštola Petra: *„Milovaní, prosím vás ako cudzincov a pútnikov, zdržujte sa telesných rozkoší, ktoré bojujú proti duchu.“*²²¹ Podobné napomenutie nám dáva svätý apoštol Pavol: *„Nech vám teda vo vašom smrteľnom tele nevládne hriech, aby ste sa poddávali jeho žiadostiam.“*²²² *„Lebo ak budete žiť podľa tela, zomriete (totiž smrťou večného zavrnutia), ale ak však Duchom umŕtvujete skutky tela, budete žiť.“*²²³ Ak teda budete žiť životom milosti a cnosti v tomto živote, potom budete v budúcom živote žiť životom slávy. Je teda úplne nevyhnutné podmaniť si svoje telo, aby bolo podrobené a skrotené svätým bdením, umŕtvovaním, bičovaním, prácou i námahou a hneď na prvý pokyn poslúchlo svoju paniu, totiž dušu. Keď tak učiníme, tak toto naše smrteľné telo, ktoré je teraz na krátky čas vystavené súženiu a spasiteľnému smútku, bude nakoniec spolu s dušou oslávené a zúčastní sa slávy i útechy naveky. Inak nás Najvyšší Sudca zavrhne a zahynieme zároveň v tele spolu s dušou.

Navyše budeme musieť vydať odpočet z jednotlivých schopností duše a z každého údu tela. Budeme vyšetrovaní, ako sme použili vonkajšie aj vnútorné zmysly, zmyslové žiadostivosti a hlavne rozum, vôľu i pamäť, či sme vnútorné i vonkajšie zmysly a zmyslové žiadostivosti dostatočne držali na uzde a či sme ich chválitebne využívali tak, aby sme prospievali v dobrom. Budeme vyšetrovaní aj v tom, ako sme používali rozum, um

²¹⁹ Jn. 3, 19. 20.

²²⁰ Prís. 4, 19.18.

²²¹ 1. Pt. 2, 11.

²²² Rim. 6, 12.

²²³ Rim. 8, 13.

a pamäť, či sme zlé a zbytočné myšlienky, bludné predstavy a nedovolené záujmy ihneď a úplne zapudili a či sme sa oddávali spasiteľnému rozjímaniu, užitočnému premýšľaniu a cnostným záujmom. Práve tak budeme opytovaní, ako sme použili telesné údy. Budeme musieť vydať odpočet z toho, či sme jazykom a ústami hriješne nevybočili, či sme našimi údmi nepáchali hriješne skutky, lebo sme viazaní používať svoje údy na dobré skutky. Preto napomína apoštol: *„Nevydávajte svoje údy hriechu za nástroj neprávosti, ale Bohu za nástroj spravodlivosti.“*²²⁴ A zase: *„Ako ste vydávali svoje údy na nepravosť, keď slúžili nečistote a neprávosti, tak teraz vydávajte svoje údy na posvätenie, aby slúžili spravodlivosti.“*²²⁵

Okrem toho bude od nás požadovaný odpočet zo všetkých prirodzených darov a z vonkajšieho majetku. Ako sme to všetko užívali, obzvlášť majetok cirkevný. Tu bude vyžadovaný najprísnejší odpočet od kniežat a od cirkevných predstavených a od všetkých, ktorí vládnu, ako si plnili povinnosti svojho stavu. Aj rodičia zložia účet z toho, ako vychovávali deti. Aj od kazateľov sa bude žiadať, či to, čo učili, konali osobnými skutkami a či začali najskôr plniť cnosti a až potom ich vyučovali.

Ó, aký prísny a hrozný bude ten súd. A čo odpovedia a čo si vytrpia tí, ktorí sa zaplietli do veľkých nerestí, keď u proroka Micheáša Pán hovorí: *„Beda tým, ktorí vymýšľajú zlo.“*²²⁶ Sám Pán potom v evanjeliu hovorí: *„Ludia sa budú v deň súdu zodpovedať z každého daromného slova.“*²²⁷ Prísny účet nebude od nás vymáhaný iba z hriješných skutkov, ale zo všetkých zanedbaných cnostných skutkov počas celého času, ktorý nám bol dožičený. Ó, aké veľké hriechy a neresti, z ktorých nás nikto neupodozrieval, sa potom na nás, akoby zo zálohy, náhle vyrútia a povstanú proti nám! Ako hovorí svätý Hieronym: *„Zaiste, keď Pán príde súdiť, celý svet sa bude zadúšať nesmiernym nárekom a národ cez národ sa bude biť do prs; kedysi najmocnejší králi stanú nahí a budú sa chvieť a triasť. Vtedy, keď Syn chudobnej Panny príde súdiť vesmír, nič nepomôžu aristotelovské argumenty.“* S akou bezútešnosťou, s akým žiaľom, s akým úžasom sa na seba pozrú najnešťastnejší zavrženci! Tak

²²⁴ Rim. 6, 13.

²²⁵ Rim. 6, 19.

²²⁶ Mich. 2, 1.

²²⁷ Mt. 12, 16.

ako budú telá svätých prekrásne, tak budú telá bezbožných prehnusné, ťažšie ako blato alebo olovo a viac znetvorené, ako keby ich v hrobe obžrali červy, takže sami sa zhrozia a strnú nad hroznou ošklivosťou a temnotou svojich tiel.

Každodenne teda skúmajme celý svoj život, snažme sa zmieriť sa s Bohom a hovorme so svätým Anselmom: *„Ó, drevo, suché drevo neužitočné, hodné večného ohňa. Čo povieš v onen deň, keď budeš požiadané, aby si ukázalo, ako si využilo celý čas, ktorý ti bolo dožičený až do toho posledného okamžiku?“* Preto sa v životopisoch Otcov hovorí: *„Stalo sa, že ktorýsi zo starcov zomrel a po istom čase znova ožil. Pýtali sme sa ho: ‚Čo si tam, otče, videl?‘ Odpovedal nám s plačom: ‚Počul som žalostný hlas volať bezprestania: ‚Beda mi, beda mi.‘“* Tak máme neustále volať aj my.

ČLÁNOK 33.

O PORADÍ, POSTUPE A SKONČENÍ POSLEDNÉHO SÚDU

„V tom čase povstane Michal, veľké knieža, a príde čas úzkosti, aký nebol, odkedy povstali národy, až po tento čas.“²²⁸

S týmto prorockým svedectvom súhlasí to, čo v Matúšovom evanjeliu hovoril Kristus: *„Vtedy bude veľké súženie, aké nebolo od počiatku sveta až doteraz a už ani nebude.“²²⁹* Z toho všetkého vyplýva, že hoci podľa Kristovho učenia nie je čas posledného súdu známy, predsa sa niektoré veci ku koncu sveta stanú a keď nastanú, bude isté, že deň súdu je blízko. Ale pretože nie je známe, kedy sa znamenia začnú a ako dlho niektoré z nich potrvajú, veľmi správne sa tvrdí, že deň súdu je neznámy.

Podľa Kristovho učenia pred dňom posledného súdu príde Antikrist, ktorý so svojimi prívržencami bude kresťanov veľmi kruto prenasledovať, mnohých z nich rôznym spôsobom oklame, a to nepravými zázrakmi, mocou zbraní, rozdávaním bohatstva, klamným odvolávaním sa na Písmo, prefíkanými rečami a predstieranou svätosťou. Vtedy nastane najkrutejšie prenasledovanie pevných kresťanov. Ale keďže všemohúci a najmúdrejší Boh nedopustí, aby jeho verní boli nad

²²⁸ Dan. 12, 1.

²²⁹ Mt. 24, 21.

svoje sily pokúšaní, z pozemského raja pošle, na veľkú útechu veriacich, dvoch najsvätejších mužov Henocha a Eliáša, aby kázali proti nešľachetnosti a ľstivosti Antikrista. Ako o tom veľa píše evanjelista Ján v Zjavení. Zvlášť o príchode Eliáša Pán hovorí: „*A hľa, pošlem vám proroka Eliáša, skôr ako príde veľký a hrozný deň Pána.*“²³⁰ O tom svedčí večná Pravda v evanjeliu takto: „*Najprv príde Eliáš a všetko obnoví.*“²³¹ Zvlášť o objavení sa Eliáša hovorí Pán u proroka Malachiáša: „*Hľa, ja vám pošlem proroka Eliáša, skôr než príde veľký a hrozný Pánov deň.*“²³² Ale keďže Henoch a Eliáš dosiaľ nesplátili dlhy smrteľnej prirodzenosti, Boh dopustí, aby ich Antikrist usmrtil a onedlho potom samotný Antikrist, človek hriechu a syn skazy, bude zabitý Božskou mocou. Keď sa tak stane, všetkým bude známy jeho klam a takmer všetci neveriaci sa obrátia ku Kristovi a ako mnohí učenci vyvodzujú z Daniela, bude daných 45 dní na pokánie tým, ktorých Antikrist podviedol.²³³ Pravda, niektorí z najzarytejších prívržencov Antikrista zotrývajú v neviere, zaľatosti a nešľachetnosti. Tí, vidiac že koniec sveta ešte nenastáva, povedia: „*Hoci naše knieža zomrelo, my predsa žijeme v pokoji.*“ O týchto hovoril apoštol: „*Keď budú hovoriť: 'Je pokoj a istota,' vtedy znenazdania príde na nich záhuba.*“²³⁴ A u sv. Matúša Kristus hovorí: „*Ako v dňoch pred potopou ľudia jedli a pili, ženili sa a vydávali a nedbali na nič, až prišla potopa a zmietla všetkých, tak bude aj pri príchode Syna človeka.*“²³⁵

Keď uplynie štyridsaťpäť dní, hneď nastane čas súdu, ako na vyššie uvedenom mieste hovorí Kristus: „*Hneď po súžení tých dní sa slnko zatmie, mesiac nevydá svoje svetlo.*“²³⁶ Keď sa potom priblíži posledný deň všeobecného súdu, pred príchodom Sudcu vzplanie prvý oheň, ktorý potrvá až do skončenia súdu, ako už bolo obširnejšie povedané. Aj mŕtvi vstanú skôr ako Ježiš Kristus zasadne k súdu. Ten, keď najskôr vynesie rozsudok nad vyvolenými, hovoriac: „*Pod'te, požehnaní môjho Otca!*“ potom povie nespravodlivým: „*Odíd'te, zlorečení, do večného ohňa!*“²³⁷ Potom hneď na to sám Sudca so všetkými vyvolenými a pred očami zavrnutých vystúpi do kráľovstva nebeského. Vtedy horiaci oheň zachváti nešľachetných a zrúti sa s nimi do hlbín pekla. Zem totiž otvorí svoj pažerák čo najširšie a čo najhroznejšie a pohltí ich a títo sa zaživa zrúti do pekla a zem sa nad nimi potom zavrie. Hoci niektorí hovoria, že

²³⁰ Mt. 17, 11.

²³¹ Mk. 9, 12.

²³² Mal. 3, 23.

²³³ Dan. 12, 11. 12.

²³⁴ 1. Sol. 5, 3.

²³⁵ Mt. 24, 38-39.

²³⁶ Mt. 24, 29.

²³⁷ Mt. 25, 34. 41.

po Kristovom rozsudku vynesenom nad hriešnikmi, diabli strhnú bezbožných so sebou do pekla, predsa sa zdá správnejšie, keď sa hovorí, že celú túto prekliatu spoločnosť zavrnutých ľudí a diablov, zaženú a zvrhnú do pekelného žalára svätých anjeli, lebo v Matúšovi Kristus tvrdí: *„Na konci sveta Syn človeka pošle svojich anjelov a vyzbierajú z jeho kráľovstva všetky pohoršenia a tých, čo páchajú neprávosť hodia do ohnivej pece.“*²³⁸ A zase hovorí: *„Tak bude aj na konci sveta: vyjdú anjeli, oddelia zlých od spravodlivých a hodia ich do ohnivej pece. Tam bude plač a škrípanie zubami.“*²³⁹

Potom, ako zavrnutí skončia v pekle, svet sa obnoví. *„Podľa jeho prísľubu očakávame nové nebo a novú zem.“*²⁴⁰ *„Videl som nové nebo a novú zem, lebo prvé nebo a prvá zem sa pominuli a ani mora už nebolo.“*²⁴¹ Zem sa vyrovná a bude svietiť ako zlato, voda bude ako kryštál, vzduch ako nebo, oheň ako hviezdy, mesiac bude mať lesk ako teraz slnko, stále bude v splne. Slnko bude sedemkrát jasnejšie než v súčasnosti, hviezdy a nebesia budú úmerne tomu ligotavejšie. Slnko zostane navždy pevne na východe, mesiac na západe a nebeský pohyb sa zastaví.

S tým súhlasí aj to, čo hovorí svätý Bernard: *„Vyvolených povolajú do nebeského kráľovstva skôr ako zlorečených zvrhnú do pece večného ohňa, aby zlorečení mali väčšiu bolesť z toho, čo stratili. Spravodliví, aby sa zas tým viac z toho radovali, keď uvidia, čomu unikli. Práve myšlienka na to, čo zavrnutí stratili, bude pri tomto konečnom rozlúčení pre vyvolených nesmiernou pohnútkou, aby Bohu ďakovali a velebili ho. Ó, aký veľký smútok, akú opustenosť, akú najsilnejšiu zúfalosť a nesmiernu úzkosť a tieseň budú zažívať nešľachetní, keď uvidia, že sú neodvolateľne zavrnutí, zhodení a vydaní večnému ohňu! Áno, to bude pre nich najkrutejší trest, že budú navždy zbavení radosti a takej blaženosti vyvolených.“*

Nakoniec pri poslednom súde Kristus zavrhne bezbožných, lebo nekonali skutky milosrdenstva. Ak ktokoľvek chce v Kristovi nájsť milostivého a láskavého Sudcu, nech nezabúda na skutky milosrdenstva, ktoré máme hojne konať z pravej lásky a zbožnosti. Ak takýto skutok nemôžeme urobiť, nech máme aspoň úprimnú vôľu tak konať. Nie sú to vždy telesné skutky milosrdenstva, ktoré máme bližným preukazovať, ale

²³⁸ Mt. 13, 40-42.

²³⁹ Mt. 13, 49-50.

²⁴⁰ 2. Pt. 3, 13.

²⁴¹ Zjv. 21, 1.

aj skutky duchovné. Tie sú ešte cennejšie, ako skutky telesného milosrdenstva a Bohu sú milšie.

ČLÁNOK 34.

UVÁDZA SA PRÍKLAD, Z KTORÉHO VYPLÝVA PRAVDA O TOM, ČO BOLO POVEDANÉ O STRAŠLIVOSTI A PRÍSNOСТИ POSLEDNÉHO SÚDU

„Pamätaj na môj súd, lebo taký bude osud tvoj.“²⁴²

Ako hovorí Písmo: *„Múdry je opatrný v každom počínaní“²⁴³* a čo sa prihodilo blížnemu, o tom si myslí, že sa môže prihodiť aj jemu. A preto, aby sme sa báli prísnosti Božieho súdu, veľmi pomáha príklad, ktorý rozpráva Klimakus.

„Na hore Sinaj žil mních Štefan. Miloval tichý pustovnícky život. Veľa rokov predtým žil v kláštore pod sľubom poslušnosti, vynikal darom slz, umením postiť sa a ešte inými dobrými vlastnosťami. Z túžby po prísnejšej kajúcnosti si nakoniec vyvolil život pustovnícky, samotársky, odlúčený od sveta a čisto rozjímavý. Uchýlil sa preto na úplne odľahlé miesto, ďaleko od kláštora. Tam žil niekoľko rokov veľmi tvrdým životom, lebo to miesto bolo ďaleko od každej ľudskej útechy a bolo takmer neprístupné. Do svojej izby na hore Sinaj sa nakoniec vrátil ku koncu svojho života ako starec. Mal tam dvoch veľmi bohabojných žiakov. V izbičke bol len niekoľko málo dní, ochorel a chorobe aj podľahol. Deň pred smrťou upadol do vytrženia mysle a s otvorenými očami sa pozeral raz na pravú, raz na ľavú stranu svojej postele a akoby ho ktosi nútil podávať vysvetlenie, prehovoril, čo počuli aj všetci prítomní. „Áno, zaiste som sa v tom previnil. Ale vyspovedal som sa a postil som sa tak dlhý čas, aby som odčinil svoju vinu.“ Niekedy zas povedal: „Klamete! Neurobil som to.“ A niekedy hovoril: „Tak veru, je to tak. Ale oplakal som to a slúžil som Bohu.“ Inokedy prehovoril: „Potupne na mňa žalujete.“ K niečomu zas riekol: „Áno, je to tak, na to nemôžem povedať iné, ako že Boh je milosrdný.“ Bolo strašné, toto neviditeľné a prísne vymáhanie požadovaného vyúčtovania, lebo neviditeľní nepriatelia ho obviňovali aj z toho, čo neurobil. A hľa, bol to muž pokojný! Mních a pustovník, ktorý

²⁴² Sir. 33, 14.

²⁴³ Sir. 18, 27.

bol mníchom štyridsať rokov, mal dar slz a predsa o niektorých vinách povedal: „K tomu nedokážem alebo nemôžem povedať nič.“ Ten muž predsa žil na púšti a pásol tam leoparda! A tento vynikajúci muž, takto prinútený zodpovedať sa, zomrel a nik sa nedozvedel, aký bol jeho súd, aký bol nad ním vyneseny rozsudok a aký bol záver jeho konečného účtovania.“

Hľa, tohoto príkladu sa my slabí, malí a nedokonalí musíme právom zľaknúť. Hoci je možné dúfať, že tento muž odišiel šťastne k Bohu, predsa nám to Všemohúci poskytol pre naše poučenie a pre naše varovanie a chcel, aby sme sa my, tak nekonečne vzdialení od jeho spôsobu života, stále báli a mali na pamäti, do akých veľkých ťažkostí sa pri skladaní účtov dostaneme. Ved' keď onen muž, čo žil na takom dokonalom stupni života sa priznal, že na niečo nemôže odpovedať a že sa len dovoľával Božieho milosrdenstva. Robme teda všetko dobré, čo môžeme a keď už sme všetko urobili, čo sme mali prikázané, povedzme zo srdca, že sme neužitoční služobníci, lebo to, čo sme mali vykonať, sme vykonali. Áno, od Boha prijaté dobrodenia sme ničím hodným nesplatili a všetka česť a úcta, ktorú mu vzdávame, je nekonečne krát menšia, než akej úcty a cti je hoden. Ako je nekonečná jeho veľkosť, sila a dôstojnosť! A čo sa týka jeho dokonalosti, tak on sám je hoden nesmiernej cti a úcty.

O PEKLE

ČLÁNOK 35. O TRETEJ Z POSLEDNÝCH VECÍ A TOU JE TREST PEKELNÝ

„V ruke má vejačku, vyčistí si humno, pšenicu si zhromaždí do stodoly, ale plevy spáli v neuhasiteľnom ohni.“²⁴⁴

Vejačkou nášho Pána, Ježiša Krista, sa rozumie jeho sudcovská moc a spravodlivý súd. Humnom sa rozumie ľudské pokolenie alebo sama Cirkev, pšenicom sú vyvolení, plevami zavrnutí, stodolou kráľovstvo nebeské. Zmyslom týchto slov je, že ako sa vejačkou čistí obilie, tak že plevy odlietavajú, ale zrno zostáva, tak Syn Boží prečistí Cirkev, v ktorej sú ešte premiešaní zavrnutí s vyvolenými. Avšak v súdny deň budú od seba oddelení aj čo sa miesta aj odmeny týka, tak ako sa teraz od seba líšia životom a zásluhami. Bezbožní sa správne nazývajú plevami, lebo majú len malú alebo žiadnu hodnotu a svojimi mravmi sa Bohu nepáčia, keďže sú ľahkomyselní, márniví a zmietaní svojimi vášňami. Cnostní sa prirovnávajú k pšenici, lebo sú i Kristovým ovocím, zrodení na poli Cirkvi t. j. znovuzrodení z vody a Ducha Svätého, duchovne žijúci láskou a sú ozdobení Božími darmi. Preto sa z humna Cirkvi víťazne prenášajú do stodoly Cirkvi. Bezbožní však, pretože sú synmi Babylonu, t. j. zmätku, sú uvrnutí do pece neuhasiteľného ohňa a večného zatratenia.

Keď už teda bolo niečo povedané o smrti a súde, zostáva niečo napísať o pekelnom treste.

ČLÁNOK 36. O SILE A HRÔZACH PEKELNÉHO TRESTU

„Hrôzy temnoty sú pripravené pre bezbožných naveky.“²⁴⁵

Božia spravodlivosť si žiada, aby bol trest úmerný vine. A tak čím viac a čím ťažšie hriechy sme páchali, tým tvrdšie tresty sa za ne žiadajú. Z rovnakých dôvodov, z akých sa váži t'archa hriechov, sa odvodzuje aj veľkosť trestov. Práve preto, že hriech a síce hriech smrteľný je

²⁴⁴ Mt. 3, 12.

²⁴⁵ Júd. 1, 13.

nesmiernou urážkou Boha, je zaňho určený veľký a strašný trest pekelný. Ako už bolo povedané, každý smrteľný hriech je tým odpornejší, čím väčšia je vážnosť a dôstojnosť Boha, ktorý má právo nám dávať prikázania. Ďalej, čím väčšia je Božia spravodlivosť, ktorá všetky hriechy zakazuje, čím väčšia je Božia múdrosť, ktorá všetko upriamuje k dobrému a spasiteľnému cieľu, čím väčšia je Božia добрota, úctyhodnosť a láskyplnosť, pred ktorou hriechom dávame prednosť veci stvorenej, ničomnej, nestálej a márnej a ďalej čím väčšie je zníženie sa Boha k nám, jeho vernosť a blahosklonnosť, tým je hriech niečím nesmrteľne ohavnejším. Práve hriechom chceme túto nesmiernu Božiu vznešenosť zmariť. Preto bezbožným patria o to ťažšie pekelné tresty, o čo lepšie, dôstojnejšie, spravodlivejšie a vernejšie je Boh, ktorého hriešnici urazili. Aj podľa ľudského práva sa vymeriava väčší trest tomu, kto urazil knieža alebo preláta, nehovoriac už o urážke kráľa alebo pápeža, ako tomu, kto urazil ľudí nižšieho stavu. Ak sa niekto čuduje, že Boh vo svojej prirodzenosti taký láskavý, tak kruto a večne trestá a pomstieva rýchlo spáchaný hriech, nech veľmi pozorne uváži aká najvyššia, nekonečná a s ničím neporovnateľne väčšia a výnimočná je dôstojnosť, vážnosť, múdrosť, spravodlivosť, blahosklonnosť, добрota a zníženie sa Boha k nám, potom hneď pochopí nesmiernu závažnosť hriechu a uzná, že Boh veľmi spravodlivo vymeriava večný trest za vinu, a áno, aj hriešnikov v pekle trestá menej, ako si zasluhujú.

Ďalej, tak ako hrôza a prísnosť Božieho súdu budú o to väčšie, o čo väčšia je vážnosť, múdrosť, všemohúcnosť, spravodlivosť, добрota, štedrosť a milosrdenstvo Božie v tomto živote, tak potom na druhej strane o to krutejšie a neznesiteľnejšie budú pekelné muky a Boží trest v pekle, o čo dôstojnejší, vznešenejší, múdrejší a mocnejší, spravodlivejší a štedrejší je Boh, ktorého hriešnici urážajú.

A keďže toto je z vyššie uvedeného možné ľahko odvodiť, nie je potrebné to ďalej rozvíjať. Je totiž isté, že o čo spravodlivejší a svätejší je Boh, o to viac sa mu hriech protiví, o to viac ho nenávidí; a o čo viac sa mu hriech protiví a ho nenávidí, o to prísnejšie ho trestá. Práve preto, že veľmi dobre pozná všetky aj jednotlivé hriechy so všetkými okolnosťami, koreňmi a ich účinkami, preto ich všetky prísne a strašne trestá. A keďže je Všemohúci, nik mu nemôže odporovať, ani si nič od neho vynútiť. O čo je k bezbožným v tomto živote dobrotivejší a štedrejší, o to prísnejšie

potrestá nekajúcich sa, nevďačných a zvrátených. To všetko je možné si uvedomiť na základe vyššie uvedených úvah.

Preto povedal apoštol: „*Ved' náš Boh je stravujúci oheň.*“²⁴⁶ Mojžiš hovorí podobne: „*Dávajte pozor, aby ste nikdy nezabudli na zmluvu, ktorú s vami uzavrel Pán, váš Boh. Lebo Pán, tvoj Boh je stravujúci oheň, on je žiarlivý Boh.*“²⁴⁷ A ešte raz Mojžiš: „*Ak sa nebudeš báť mena Pána slávneho a hrozného, Pán rozhojní tvoje rany a ako sa predtým tešil z teba a dobre ti činil, tak sa bude tešiť z toho, keď vás rozptýli a rozvráti.*“ Preto povedal skrze proroka Ezechiela: „*Hľa, v ohni hnevu som hovoril, pretože vás roztopím a podpálím ohňom svojho hnevu, budete roztavení ako sa roztápa striebro uprostred pece.*“²⁴⁸

ČLÁNOK 37.

O RÔZNYCH VECIACH, KTORÉ TREBA MAŤ NA PAMÄTI, AK IDE O TREST PEKELNÝ

*„Všetko, čo hriešnik spácha, si odpyká a predsa bude zničený; podľa množstva svojich neprávostí musí trpieť.“*²⁴⁹

Ako hriešnici rôznym a mnohonásobným spôsobom proti svojmu Stvoriteľovi hrešia a pred ktorým dávajú prednosť tvorom, ktorých nezriadené a hriešne pre svoje rozkoše zneužívajú, tak im nekonečná múdrosť Božej spravodlivosti a nesmierna spravodlivosť Božej múdrosti uloží trest úmerný a zodpovedajúci ich vinám, a to veľmi rôznych a mnohonásobných a o to prísnejších, o čo náruživšie a hriešnejšie sa z tvorov tešili.

Jasne to vidíme znázornené na trestoch, ktoré stihli faraóna, kráľa egyptského a jeho ľud. Keďže, ako hovorí Mojžiš v knihe Exodus, mnohonásobne a ťažko sa prehrešili na synoch Izraela, tak boli pre svoje hriechy mnohonásobne a ťažko potrestaní. Všemohúci zasiahol faraóna a jeho ľud ranami, keď im premenil ich vody na krv. Aj ryby v nich uhynuli a to preto, lebo faraón kázal utopiť židovských chlapcov. Pre tento zločin

²⁴⁶ Hebr. 12, 29.

²⁴⁷ Dt. 3, 23-24.

²⁴⁸ Ezech. 36, 5. 22, 20. - 22.

²⁴⁹ Jób 20, 18.

zahynul vo vodách Červeného mora aj sám faraón so svojím vojskom. Stalo sa to tak aj pre iné jeho previnenia. Ďalej Boh priviedol na Egyptánov nespočetné množstvo odporných žiab, ktoré sa usadili v domoch, v peciach, v pokrmoch a na lôžkach, lebo Egyptania kruto zaobchádzali so synmi Izraela pri ťažkej práci s hlinou, pri výrobe tehál. Keďže týrali Izraelitov urážlivými slovami i ranami, Boh dopustil, aby na Egyptánov prileteli roje komárov, malé, sotva ich bolo vidno, ale hrozne štípali a prebodávali kožu, ako o tom hovoril Origenes. Egyptania boli postihnutí aj inými krutými ranami. Pre ich prehrešky na Izraelitoch rany postihli ľudí, dobytok, úrodu na poli, aj pozemské živly vodu a vzduch. Nakoniec v každom dome boli usmrtení aj egyptskí prvorodenci, lebo predtým Egyptania zahubili židovské batol'atá.

Aby sme si urobili správny obraz o pekelných trestoch, treba si najskôr uvedomiť ich večnosť, ktorá zavrnutých ťaží zo všetkého najviac, naplňa a mučí ich smútkom viac ako skutočnosť, že sú zavrnutí. Svätý Albert V. vo výkladoch k Zjaveniu píše: *„Tých najnešťastnejších netrápi ani tak veľmi pekelný oheň, ako myšlienka a vedomie, že v takých mukách zostanú naveky.“* Z tejto smutnej myšlienky vyplýva ich neznesiteľné zúfalstvo nad každým dobrom.

Po druhé, treba si uvedomiť ničivosť pekelných trestov. Trest ohňom je najprudší. Ale pekelný oheň je nevýslovne horúcejší a mučivejší ako akýkoľvek oheň, ktorý poznáme. Ako je tento oheň najhorúcejší, tak je aj pekelný mráz najprenikavejší. To isté sa dá povedať o všetkých pekelných mukách. Po tretie, je treba si uvedomiť, rôznorodosť pekelných múk, o ktorých sme hovorili. Každý zavrnutý bude totiž mučený rôznymi trestami podľa množstva a veľkosti svojich previnení, o čom ešte zvlášť pohovoríme. Po štvrté, je si treba pri pekelných trestoch uvedomiť ich všeobecnosť, lebo zavrnutí budú mučení na celom tele na každom úde a podobne tak bude mučená aj celá ich duša a každá jej schopnosť. Po piate, treba uvážiť, že pekelné tresty budú obzvlášť neznesiteľné pre mučivú a smutnú spoločnosť, v ktorej sa zavrnutí ocitnú. Po šieste, je si treba uvedomiť, že zvlášťne muky bude spôsobovať aj samotné miesto. Po siedme, hrozným trápením bude vedomie, že stratený a zanedbaný čas nie je možné vrátiť, a tak nahradiť z toho vyplývajúcu stratu. Po ôsme, neobyčajným trestom bude úplný nedostatok útechy. Po deviate, je treba uvážiť trest zavrnutých, že totiž Boha, najvyššie dobro, pojem všetkého

blaha, navždy a naveky stratili. A konečne po desiate, je treba uvážiť citlivosť zavrhnutých na pekelné muky.

ČLÁNOK 38. O VEČNOSTI PEKELNÝCH MÚK

„Všemohúci Pán odsúdi hriešnikov, navštívi ich v deň súdu, ich telo vydá ohňu a červom, aby horeli a cítili bolesť naveky.“²⁵⁰

Zakaždým, keď hriešnik smrteľne hreší, dáva prednosť stvorenému, malému a márnemu tvorovi pred Bohom, ktorý je dokonalou, nesmiernou a neporovnateľnou dobrotou, a tak si hriešnik za takúto neúctu voči Stvoriteľovi, za také bezprávie, ktoré na ňom pácha a za také pohrdanie ním, právom zasluhuje večný trest. Tvor je nič, Boh je všetko. Medzi ničím a všetkým je nekonečný rozdiel. Hriechom povstáva tvor, ktorý je nič, proti tomu, kto je všetkým. Je to nesmierna opovážlivosť, aký trest si za to zaslúži? Nekonečný - večný! Keď hriešnik v stave smrteľného hriechu zomiera, s myslou úplne odvrátenou od Boha a v ničom sa úprimne nekajá a ani sa kajať nechce, ale tvrdošijne zostáva vo svojej hriešnej láske a keď v tomto rozporení mysle sa končí jeho život, po ktorom už niet času, miesta, ani príležitosti na získanie zásluh alebo ku spáchaniu hriechu, tak sa mu právom dostáva od Boha večného zavrhnutia. Ved' keby žil večne, večne by chcel vo svojom hriechu zotrvať.

Tí, ktorí sú tu na zemi sužovaní a trápení mukami, považujú za jediné útechu a zvláštnu úľavu, keď si pomyslia, že nakoniec budú zo svojej biedy vyslobodení. Ved' aj tým, ktorí trpia nevyliciteľnou chorobou alebo sú doživotne odsúdení na isté tresty, je tiež akousi útechou, že raz sa tento život skončí a že s koncom ich života sa skončia aj ich muky, ktoré tu trpia. Zavrhnutým však ich trápenie nesmierne znásobí myšlienka, že ich neznesiteľné muky sa nikdy neskončia, ani sa neskrátia, ani nezmenšia, ale aj keby horeli v pekle celé tisícročia, tak to bude vždy tak, ako by sa ich trest práve začínal.

Keď teda niet žiadneho porovnania medzi konečným a nekonečným, je isté že sa treba neporovnateľne viac hroziť pekelného trestu, báť sa ho

²⁵⁰ Judit 16, 17.

a zo všetkých síl sa treba pred ním vyvarovať, než hocijakých iných akokoľvek dlhodobých múk. Ak by potom na tomto svete nikto nechcel po celý rok, ba ani celý deň, možno ani hodinu ležať a horieť v rozpálenej peci, ako sa potom odvažuje smrteľne hrešiť a tým, sám seba vystaviť nebezpečenstvu večného zavrhnutia? Aká veľká je to hlúposť, aký veľký nerozum, veľká zaslepenosť a zvrátenosť úbohého srdca, keď napriek tomu na to nedbáme?

Keďže večnosť nemôžeme pochopiť, iba pomocou nejakých príkladov a podobenstiev, na to aby sme si v srdci vyvolali spasiteľnú bázeň pred pekelným trestom a zbavili sa nerestí, predstavme si, že pred našimi očami je rozpálená pec, nesmierne horúca, v ktorej leží nahý človek a že sa z nej nikdy nedostane. Či sa nám nebude zdať tento trest neznesiteľný? Sme schopní sa pozerieť na takto mučeného človeka? Nenazvali by sme ho najväčším úbožiakom? Predstavme si, ako by sa zmietať, ako by úpenlivo prosil o pomoc, nariekal, ako by tam žil, aká úzkosť by ho zvierala, aké muky by ho prenikli, obzvlášť keď si uvedomí, že tento neznesiteľný trest sa neskončí! Uvažujme o tom, aká duša, aké srdce by bolo v nás, keby sme ležali v takom žiari, alebo keby sme vedeli, že nás doň hodia. A iste nemôžeme pochybovať o tom, že pekelný oheň svojou silou ďaleko prevyšuje každý oheň tohto sveta. Prečo sa potom čo najviac nebojíme týchto večných múk, zvlášť keď vieme, že málokto im unikne a že sme si ich často zaslúžili a popritom nemáme žiadnu istotu, či sme mali pravú ľútosť nad hriechmi? Ako môžeme byť tak opovážliví a čo i len chvíľku zotrvať v smrteľnom hriechu, ved' predsa nevieme ani dňa, ani hodiny našej smrti a vidíme, že mnohí tak náhle zomierajú a že nespočetní sú oklamaní a budú naveky nešťastní preto, že na čas zotrvali v hriechoch a mysleli si, že kajať sa budú potom.

Keď máme náklonnosť k páchaniu neresti a vieme, že na konci života budeme tak prudko a mnohonásobne pokúšaní, prečo sa stále nebojíme a nezanecháme hriechy, aby sme nakoniec neupadli do tak veľkého trestu a do večného zúfalstva? Spasiteľnú bázeň si zväčšíme, ak si predstavíme obrovskú horu piesku, veľkú ako svet. Po 10.000 rokoch, možno po 100.000 rokoch by sa z hory uvoľnilo jedno jediné malé zrnko piesku. Iste, hora by po nepredstaviteľne dlhom čase zmizla, lebo všetko konečné, keď z neho hoci len pomaly ubúda, nakoniec prestane byť. Ale pekelný trest ani po takej nepredstaviteľne dlhej dobe nebude nikdy menší

a nebude bližšie ku svojmu koncu, ako keď sa z hory oddelilo prvé zrnko piesku. A skutočne keby zavrhnutí vedeli, že po znesení takej hory budú oslobodení, nesmierne by sa potešili.

Z týchto spasiteľných úvah sa naučme báť sa pekelných trestov, vyhnúť sa nerestiam a zotrvať v bázni pred Bohom a v stálej bdelosti nad svojím srdcom.

ČLÁNOK 39. O SILE PEKELNÝCH TRESTOV

„Všetko, čo je schopná tvoja ruka vykonať, konaj horlivo, lebo v podsvetí nebude možné nič konať ani múdro si počínať.“²⁵¹

Boh v tomto živote preukazuje hriešnikom nepochopiteľnú lásku tým, že deň čo deň, mesiac čo mesiac, rok čo rok, znáša ich hriechy a prečiny a správa sa, akoby ich nevidel. Vyzýva hriešnikov na pokánie a pomocou neviditeľných služobníkov, anjelov a hneď zas viditeľných, dobrých ľudí, ich pozýva, aby sa obrátili, k čomu ich navádza tajomnými vnuknutiami. Na tomto svete im preukazuje veľa dobrodenia. Nie je teda prirodzené, že po tomto živote prejavuje nevysloviteľnú prísnosť proti tak nevďačným a bezbožným ľuďom? Ved' oni zneužili tak veľké Božie milosrdenstvo a ako píše svätý apoštol Pavol Židom: *„Šliapu po Božom Synovi, znevažujú krv zmluvy a potupujú Ducha milosti, a tak znova križujú Božieho Syna a vystavujú ho na posmech.“²⁵²* Takí veru, ako pripomína Klimakus, sa boja viac psa ako Stvoriteľa, lebo aby neboli vyzradení brechotom psa, nedopúšťajú sa niektorých zločinov, ktoré by inak zanechali z bázne pred Božím súdom a pred pekelnými trestami. Na takýchto sa teda Všemohúci veľmi spravodlivo hnevá a ukazuje na nich nesmiernosť svojej spravodlivosti, stíhajúc ich najprísnejšími trestami.

Pekelný oheň je totiž zvláštny. Neopísateľne horúci, prenikajúci a mučivý. Nie je ani možné povedať, aký strašný a protivný je pohľad naň, lebo je to oheň kalný a nečistý, páchne akoby sírou a na spôsob sírnatého ohňa vydáva najsilnejšiu žiaru a veľmi ťažký a neznesiteľný zápach. Hovorí sa, že tak ako náš pozemský oheň prekoná žiarom oheň

²⁵¹ Kaz. 9, 10.

²⁵² Hebr. 10, 29. 6, 6.

nakreslený, tak oheň pekelný prevyšuje a prekoná každý oheň pozemský. Preto sa niektorí odvolávajú na svätého Augustína, iní zase na svätého Sebastiána, mučeníka, ktorý hovoril tom, čo mu o tejto veci povedal anjel.

Nakoniec sa nám dostalo poučenia zo zjavení niektorých vierohodných a pozoruhodných úkazov. Lebo niekedy sa zomrelí ukázali živým na zemi a potvrdili údaje o pekelnom ohni. Niektorí zomrelí, odsúdení do očistcového ohňa, aby dokázali jeho silu, spustili iskričku tohto ohňa na ruku alebo na nejakú vec tých, ktorým sa zjavili a tam kam dopadla, okamžite vypálila dieru. To isté dosvedčili aj niektorí zmŕtvychvstalí, ktorí uvideli očistcové alebo pekelné muky. A áno, niektorí z nich to tiež zakúsili, ako bude vysvetlené ďalej. Ved' traja muži o ktorých sa hovorí, že boli pri smrti svätého Hieronyma vzkriesení, hovorili o tom podivné a priam neuveriteľné veci. Keď títo traja po svojom vzkriesení bezprestania žalostne plakali a ničím sa nedali utešiť, pristúpil k jednému z nich svätý Cyril, biskup. Ten muž medzi iným povedal biskupovi, že sila pekelného ohňa je taká veľká, že človek ktorý ho okúsil, by radšej chcel až do skonania ležať v ohni vzniknutom zo všetkých ohňov sveta, ako ležať len jeden deň v ohni pekelnom.

Možno sa dočítať aj o pozoruhodných skutkoch svätého Františka, že ktorýsi mních z rádu františkánov, človek veľkej horlivosti a najprísnejšieho života, jednej noci po ranných modlitbách bol v duchu unesený; videl a okúsil očistcový oheň. Keď potom pred ranným zvonením prišiel k sebe, myslel si, že v tom ohni strávil stopäťdesiat rokov, také strašné to boli muky, ktoré zažil. A hľa, ak muž vyvolený a cnostný tak strašne očistcovým ohňom v duchu trpel, že považoval dobu trestu, ktorý trval sotva dve hodiny za stopäťdesiat rokov, aký veľký je trest zavrhnutých, alebo tých čo len na čas zostávajú v očistci, ktorí sú skutočne trestaní najsilnejším ohňom bezprostredne a čo najprísnejšie a nie iba obrazne?

Skúsme pozorne sledovať, akú teplotu môže dosiahnuť oheň na tomto svete. U Daniela si môžeme prečítať ako Nabuchodonozor, babylonský kráľ, nahnevaný na troch svätých mládencov: Ananiáša, Azariáša a Mizaela, kázal rozpáliť pec sedem ráz viac ako obyčajne. A kráľovskí sluhovia podkúrili pec smolou a suchými vetvami tak, že plamene šľahali do výšky 40 lakt'ov. Aký hrozný a prudký bol žiar tohto ohňa! Aké neznesiteľné a strašné by bolo nechať sa páliť týmto ohňom

v tak rozpálenej peci? Kto by chcel za všetky radosti, poklady a pocty tohto sveta čo i len jeden deň byť v ňom? Aký veľký je teda nerozum, kvôli špinavým a krátkym zábavám tak neistého života, pre pomíňajúce sa poklady a klamné a nestále pocty, vydať sa do týchto večných pekelných plameňov! Uvážme teda, že moderná doba dokáže vytvoriť žiar takmer neopísateľný, ale i ten je ničím v porovnaní s ohňom pekelným.

Ďalej, tak ako pekelný oheň svojim žiarom veľmi prevyšuje všetky pozemské ohne, tak veľmi prevyšuje pekelný mráz svojou treskúcou silou každý mráz tohto sveta. Pomyslime na to, aké neznesiteľné by pre nás bolo, stáť čo i len jednu noc v najkrutejšom mraze nahí pod šírým nebom alebo mrznúť vo vode! Aké to však potom budú muky, keby sme sa ocitli zamrznutí v pekelnom mraze a nemohli ani len dúfať, že tieto muky raz skončia? Lebo hoci muky pekelného žiaru a mrazu sa možno niekedy prerušia, predsa nikdy úplne nepominú. A to prerušenie nie je preto, aby uľavilo úbožiakom a utešilo ich, ale pre prechod k ďalšiemu, silnejšiemu a neznesiteľnejšiemu trestu, ako hovorí sväté Písmo: z nesmiernej páľavy prechádzajú do ľadových vôd a do najukrutnejšieho mrazu. Toto striedanie múk rozmnožuje biedny stav zavrhnutých, lebo prechádzajú z jednej protivnej krajnosti do druhej, teda z najprudšieho žiaru do najväčšieho mrazu bez zmiernenia a bez prechodu stredným stavom.

Nakoniec to isté, čo sa týka ohňa i mrazu a čo sme povedali o krajnej a najprudšej krutosti pekelných trestov, platí aj o ostatných pekelných trestoch. O čo pekelný žiar a mráz prevyšujú akýkoľvek pozemský žiar a mráz, o to je tiež pekelný smrad väčší a odpornejší ako akýkoľvek zápach tohto sveta. To isté je treba povedať aj o temnote, hlade, smäde, hrôze, bázni, kriku, náreku a iných útrapách a mukách tohto miesta, z ktorých najmenšie sú ťažšie ako všetky muky a tresty pozemského života.

V krátkosti, ako oko nevidelo, ani ucho nepočulo, ani ľudské srdce nemôže pochopiť, aké veľké, najväčšie a aké slávne sú radosti blažených v nebi²⁵³, tak nemôžeme ani pochopiť aké veľké, aké najväčšie a najtvrdšie sú tresty zavrhnutých. Zaiste ohňom, mrazom, zápachom a ostatnými pekelnými trestami nebudú všetci zavrhnutí trýznení rovnako a tým istým spôsobom, ale tvrdšie alebo miernejšie, podľa toho či sú viac alebo menej vinní; podobne ako aj svätí v nebi, čo hľadia na tvár

²⁵³ 1. Kor. 2, 9.

prebľaženého Boha sa netešia rovnako, ale v pravde viac alebo menej, podľa toho ako to zodpovedá ich zásluhám.

ČLÁNOK 40. O RÔZNOSTI A ROZLIČNOSTI PEKELNÝCH TRESTOV

„Chlieb bezbožníka sa v jeho živote premení na jed zmyje. Vyvracia bohatstvo, ktoré pohltí a z jeho života ho Boh vytiahne. Bude sat' hlavu zmyje a jazyk zmyje ho usmrtí a každá bolesť ho prepadne a zožerie oheň, ktorý sa nezapálil.“²⁵⁴

V jednom a tom istom smrteľnom hriechu sú rôzne a mnohé ohavnosti a okolnosti, ktoré vinu zväčšujú. V každom smrteľnom hriechu je zaiste veľký nevďak a veľká neúcta voči Bohu, nedbanlivosť voči sebe samému, zaslepenosť srdca, lenivosť a nehybnosť, zatvrdnutosť mysle, bláznovstvo, neposlušnosť, zvrátenosť, hriešna láska k tvorom a samolúbosť. Preto za každý jeden hriech patria hriešnikovi rôzne a rozličné pekelné tresty, a tiež sa za ne aj ukladajú.

Ďalej, ako tento hriešnik pácha rozličné smrteľné hriechy, tak je tiež mučený rôznymi pekelnými trestami. Z nich niektoré zakúša postupne ako oheň a zimu; iné zároveň spolu ako žiar ohňa a najodpornejší zápach, pohľad na diablov, hlad, smäd, temnotu, hrôzu, zúfalstvo, najťažšiu a najbolestnejšiu úzkosť a tieseň mysle, ale tiež trest straty, najťažší zo všetkých trestov, o ktorom si ešte povieme.

V pekle sú teda rôzne druhy múk, z nich prvý je oheň, ktorý bude trápiť každého jedného podľa zásluhy; a o čo viac pochádza hriech z ohnivej nezriadenej lásky, o to prudšie bude hriešnik trestaný a silnejšie stíhaný žiarom pekelného ohňa a čím kto viac rozkoší pociťoval z hriechu, tým bolestnejšie a tvrdsšie bude trestaný pekelným ohňom, ako hovorí Pán v Zjavení: *„Ako veľmi sa kto povyšoval a v rozkošiach žil, toľko mu dajte útrap a smútku.“²⁵⁵* A keďže pri telesných hriechoch je väčší žiar náruživosti, zápach nečistoty a väčšie potešenie, preto sú tieto neresti trestané ohňom zvlášť horúcim, zapáchajúcim a sírnatým. Preto hovorí

²⁵⁴ Jób 20,14 -16.

²⁵⁵ Zjv. 18, 7.

svätý Augustín: „*O čo bola náklonnosť k hriechu horúcejšia, o to bude bolesť mučivejšia.*“ Nakoniec, ak za jeden smrteľný hriech sa ukladá taký veľký trest, akým veľkým pekelným ohňom a ostatnými pekelnými trestami budú veľmi stíhaní tí, ktorí sa pošpinili mnohými a ťažkými smrteľnými hriechmi a nimi zapáchajú! A čo potom tí, ktorí sú zaťažení hriešnymi návykmi? A hoci sme už skôr povedali, že všetci zavrhnutí podstúpia muky jedným ohňom, predsa len sa zdá, že bude rozumnejšie povedať, že na rôznych miestach v pekle nie sú plamene s rovnakým žiarom a že ťažšie hriechy, sa trestajú prudšími plameňmi.

Druhým druhom pekelných múk je najostrejšia a najprudšia zima, ktorá zavrhnutých viac alebo menej preniká a zvierá podľa toho, či sú viac alebo menej hriešni. Obzvlášť sú touto zimou mučení vlašni a leniví, ktorí sa ťažkopádnosťou svojej pohodlnosti zdržali od služby Bohu. Preto ich preniká pekelný mráz, príšerne sa chvejú a najstrašnejšie škrípu zubami.

Tretí pekelný trest pochádza od červov. Podľa Izaiáša: „*Ich červ neumrie*“²⁵⁶ a v knihe Sirachovej sa dočítame: „*Lebo telo hriešne sa trestá ohňom a červom.*“²⁵⁷ Aj kniha Judit hovorí: „*Všemohúci Pán vydá ich telá ohňu a červom, aby naveky kvílili od bolesti.*“²⁵⁸ O čo sa kto v prítomnom živote viac pošpinil hnusnejšími, neprirodzenejšími a hroznejšími nerestami, o to viac ho celkom pokryjú a budú hrýzť najodpornejšie a najhroznejšie červy. A to, čo sa tu uvádza o červoch, Haymo a iní rozumejú, že ide o ozajstné červy, iní zas hovoria, že je to treba chápať obrazne.

Štvrtý pekelný trest je ten najodpornejší zápach, ktorým je postihnutý čuch zavrhnutých a označuje sa zvlášť ako sírnatý zápach, ktorý postihnutého kruto mučí. Preto v Zjavení čítame: „*Podiel hriešnikov bude v jazere horiacom ohňom a sírou.*“²⁵⁹ Jednou z príčin, prečo sú oheň, zima a pekelný zápach tak silné a tak mučivé je, že sa nerozptyľujú, ale stále zostávajú upútané na tesné miesta, a tým sa ich sila stupňuje práve tak, ako sa stále stupňuje a je silnejšia žiara ohňa udržovaného v uzatvorenej peci. Pomyslme si teda, ako ťažko by sme trpeli od zápachu kanála, sírnatého ohňa, mŕtvol v rozklade, keby sme boli nútení uprostred toho prebývať. Z toho možno usúdiť, ako nevýslovne trpia zavrhnutí

²⁵⁶ Iz. 66, 24.

²⁵⁷ Sir. 7, 19.

²⁵⁸ Jdt. 16, 17.

²⁵⁹ Zjv. 21, 8.

v pekelných zápachoch. Telá zavrhnutých budú tak veľmi odporne zapáchať, ako budú obdobne zase telá vyvolených vydávať najpríjemnejšiu vôňu. A tak bude z nespočetných tiel zavrhnutých vychádzať ten najodpornejší zápach.

Piatym pekelným trestom je pohľad na diablov a všetkých zavrhnutých. Ich duše, čo sa odpornosti týka, sa podobajú diablom a ich telá budú po poslednom súde na pohľad ohyzdnejšie a strašnejšie, ako keď boli v hrobe v hnilobnom rozklade napoly zhnité. Ak je však nevýslovne strašné vidieť jedného diabla v celej jeho ohyzdnosti, keďže niektorým sa dostalo ho uvidieť a povedali, že sa radšej chcú vrhnúť do ohnivej pece, než aby ešte raz túto strašnú postavu uvideli, o koľko ťažšie potom bude pozerat' sa na toľkých zlomyseľných, ohavných a zúrivých duchov? Lebo ako Dionýz Aeropagita dokladá, diabli sú stále zachvátení najväčšou zúrivosťou.

Šiestym pekelným trestom je najsilnejší hlad. Čím viac sa zavrhnutý duch v živote oddával nestriedmosti a čím labužníckejšie si počínal, na cirkevné pôsty nedbal, cudzí majetok prejedol, alebo navyše ak nehodne premrhal majetok Cirkvi, tým neznesiteľnejším hladom bude v pekle mučený. Preto hovorí Syn Boží v evanjeliu: *„Beda vám, čo ste teraz nasýtení, lebo budete hladovať.“*²⁶⁰ Rovnako u proroka Izaiáša hovorí Boh k hriešnikom a zavrhnutým: *„Hľa, moji sluhovia budú jesť, ale vy budete hladovať, hľa, moji sluhovia budú piť, ale vy budete žízniť, hľa, moji sluhovia sa budú radovať a vy sa budete hanbiť, hľa, moji sluhovia budú plesat' od blaženosti, vy však budete volat' od žalosti srdca a budete kvíliť so zlomeným duchom.“*²⁶¹ Preto Sirachovec múdro radí: *„Prv, ako skonáš, rob dobre, správne, lebo v podsvetí už nenájdeš pokrm.“*²⁶² V pekle však pre zavrhnutých existuje akési občerstvenie, ale toto občerstvenie je možné nazvať skôr utrpením ako občerstvením, lebo ani v najmenšom neposkytne osvieženie ale najneznesiteľnejší trest. Ako je napísané v Žalmoch: *„Ako ovce sa ženu do priepasti a smrť je ich pastierom.“*²⁶³ Pán potom hovorí u proroka Jeremiáša: *„Hľa, ja ich nakrím palinou a napojím ich žľčou.“*²⁶⁴

²⁶⁰ Lk. 6, 25.

²⁶¹ Iz. 65, 13-14.

²⁶² Sir. 14, 17.

²⁶³ Ž. 49,15.

²⁶⁴ Jer. 23, 15.

Siedmym pekelným trestom je najneznesiteľnejší smäd. Tým bol mučený bohatý hodovník z evanjelia. Hovorí sa o ňom, že z pekla prosil Abraháma: *„Otec Abrahám, zmiluj sa nado mnou a pošli Lazára, nech si namočí aspoň koniec prsta vo vode a zvlaží mi jazyk, lebo hrozne trpím v týchto plameňoch.“*²⁶⁵ Takým smädom budú mučení hlavne pijáci a opilci, milovníci vína, ktorým prorok Izaiáš hrozí: *„Beda tým, čo ráno vstávajú, aby ste sa oddali opilstvu a pijete až do neskorého večera.“*²⁶⁶ Preto v Prísloviach hovorí Šalamún tak dôrazne: *„Počúvaj, syn môj, buď múdry a nezúčastňuj sa pitiek pijanov ani hodov tých, ktorí znášajú k jedlu mäso. Lebo schudobnie pijan i ten, čo sa objedá.“*²⁶⁷ Spomínaným hladom a smädom budú postihnutí hlavne nemilosrdní, ktorí podľa možnosti nenasýtili hladných a neposkytli smädným nápoj. Preto Boh boháčovi odoprel čo len kvapku vody, lebo ten nemal pre úbohého Lazára ani len omrvinky chleba. Ó, ako nepochopiteľne budú mučení hladom a smädom tí, ktorí jedli vyberané jedlá a sýtili si telá nápojmi, ale nemali sústrasť s chudobnými a nedožičili im ani len suchý chlieb alebo ani hlt medoviny. Ďalej, to ako príšerne mučí veľký smäd, vieme z toho, že synovia Izraela, obklúčení Holofernesom, ktorý mesto odrezal od vodovodu, ako čítame, volali: *„Nech zomrieme krátkou smrťou pod ostrím meča, akoby mala byť odd'álovaná trápením smädom.“*²⁶⁸ Človek pociťuje smäd hlavne z horúčavy, z bolesti a z námahy, a tak si môžeme predstaviť, ako trpia zavrnutí, keď sú vydaní napospas najpálčivejším plameňom a neslýchaným mukám, podľa slov Zjavenia: *„A dym ich múk bude stúpať na veky vekov a nebudú mať oddychu vo dne, v noci.“*²⁶⁹ O mukách od hladu hovorí aj Jeremiáš: *„Lepšie by bolo byť zabitým mečom, než usmrteným hladom.“*²⁷⁰

Ôsmy pekelný trest pozostáva z toho, že zavrnutých spútajú a zviažu, ako to vyplýva zo slov Pána v evanjeliu: *„Zviažte mu ruky a nohy a vyhod'te ho von do tmy.“*²⁷¹ V pekle sa najskôr vyplní to, čo píše Šalamún v Prísloviach: *„Bezbožného polapia jeho neprávosti a bude spútaný v putách svojich hriechov.“*²⁷² Preto Izaiáš hovorí

²⁶⁵ Lk. 16, 24.

²⁶⁶ Iz. 5, 11.

²⁶⁷ Prís. 23, 19-21.

²⁶⁸ Jdt. 7, 14.

²⁶⁹ Zjv. 14, 11.

²⁷⁰ Nár. 4, 9.

²⁷¹ Mt. 22, 13.

²⁷² Prís. 5, 22.

o nespravodlivých: „*Budú zviazaní do jedného snopu, do jamy, tam budú uzavretí do väzenia.*“²⁷³ Aj náš Spasiteľ hovorí v podobenstve o kúkole, že Pán povie v čase žatvy žencom: „*Pozbierajte najprv kúkol' a poviažte ho do snopov na spálenie.*“²⁷⁴

Deviatym pekelným trestom je hrozná tma. Jej predobrazom bola tma, ktorú zoslal Boh na Egyptanov a ktorá trvala tri dni. Bola taká hustá, že sa dala takmer hmatať a druh druhu v nej nemohol vidieť. Ale v porovnaní s touto tmou je pekelná temnota oveľa hroznejšia, hustejšia. Preto Jób nazýva peklo: „*Krajinou pokrytou temnotou smrti, zemou bied a tmy.*“²⁷⁵ Avšak zavrnutí, podľa toho čo už bolo povedané, sa navzájom vidia a síce kvôli rozmnoženiu svojich bied a trestov, a tak pekelný oheň prepustí iba toľko svetla, aby zavrnutí na seba videli. Svätý Gregor píše: „*Pekelný oheň môže páliť, ale nevydáva svetlo. Jeho plameň spaľuje, ale nezaháňa tmu.*“ A k tomu dodáva: „*Hoci tam oheň nesvieti pre potechu, predsa však tam nejako svieti, a to aby viac mučil, pretože zavrnutí uvidia v tom plameni a v mukách svojich kolegov. Oheň teda, ktorý mučí temnotou, poskytuje svit len k novým mukám.*“

Desiaty trest pozostáva z neopísateľne strašného a odporného pekelného žalára. S jeho ohyzdnosťou, smradom, špinou a hrôzou sa nemôže porovnať žiadna stoka, hniloba, púšť, žiadna mŕtvola v rozklade, ako o tom budeme ešte obširnejšie písať.

Jedenásty pekelný trest je trest straty, totiž nedostatok blaženého pohľadu na Boha a strata spásy, absolútny nedostatok všetkého a bezhraničné zúfalstvo, o čom sa bude hovoriť neskôr.

Zavrnutí zakusujú ešte aj mnohoraké iné a hojné tresty, totiž žiaľ, bolesť a strach. Žiaľ pre zanedbané dobré skutky, bolesť zo stále trvajúcich múk a strach pred budúcimi mukami, ktoré sa nikdy neskončia. K tomu neopísateľne nenávidia Boha, závidia mu jeho blaženosť a blaženosť všetkých vyvolených.

Ako píše Tullius, podľa ľudského práva a občianskeho zákona existuje osem rôznych druhov trestov, totiž strata peňazí a majetku, väzenie a rany, nutnosť vyrovnania dlhov, strata cti, vyhnanstvo, smrť a otroctvo. Všetky tieto spôsoby sú aj v pekle. Najprv trest straty.

²⁷³ Iz. 24, 22.

²⁷⁴ Mt. 13, 30.

²⁷⁵ Jób 10, 20. 22.

Zavrhnutí stratili predsa všetko: Boha, najvyššie a nekonečné dobro, všetky jeho dary pre dušu, milosť, cnosti, spásu a večnú slávu. O treste rán, ktorému zavrhnutí podliehajú, hovorí Šalamún v Prísloviach: „*Rany kladivom sú pripravené pre telá pochábl'ov.*“²⁷⁶

O treste vyrovnania dlhov čiže odplaty, čítame v Zjavení: „*A počul som iný hlas volať z neba: „Kto ako veľmi sa vyvyšoval a hýril v rozkošiach, toľko mu dajte útrap a múk na tele a na duši.*“²⁷⁷ Netreba to však rozumieť tak, akoby trest, ktorým sa trestá hriech v pekle alebo v očistci, nebol väčší ako bola rozkoš z hriechu, ale porovnanie je treba chápať všeobecne, že čím väčšia bola rozkoš v hriechu, tým mučivejší bude trest za hriech. O treste straty cti čítame v Prísloviach: „*Stihne ho hanba a potupa a jeho hanbu nik nezotrie.*“²⁷⁸ Preto Boh hovorí u Jeremiáša: „*A zahrniem vás hanbou naveky a večnou potupou, ktorá nebude nikdy zahladená.*“²⁷⁹ O treste vyhnanstva sa uvádza toto: „*A dvere sa zatvorili*“²⁸⁰ a sudca povie: „*Vyhod'ite ich von do tmy.*“²⁸¹ A Izaiáš píše: „*Odstráňte bezbožníka, aby nevidel slávu Božiu.*“²⁸²

O treste pekelnéj smrti sa v Zjavení hovorí: „*Ich podielom (t. j. odplatou a odmenou všetkých hriešnikov) bude ohnivé jazero, horiace sírou, čo je smrť ducha.*“²⁸³ O treste otroctva hovorí sväté knieža apoštolské: „*Nespravodliví sú otrokmi skazy.*“²⁸⁴ Aj Kristus hovorí v evanjeliu svätého Jána: „*Každý, kto pácha hriech, je otrokom hriechu.*“²⁸⁵

Uvedené potvrdzuje to, čo sa hovorí v legende o svätom Jánovi, apoštolovi: Akýsi mládenec, ktorého svätý Ján vzkriesil, veľa rozprával o rajskej sláve a o pekelných mukách, zvlášť o ôsmych, ktoré sú obsiahnuté vo veršoch: červy, temnoty, rany, zima, žiar, nárek, pohľad na diabla, zahanbenie zo zločinov.

Hľa, aká nepochopiteľná, nesmierna a večná je bieda, trest a nešťastie zavrhnutých! Koho toto všetko nevyľaká, má zaslepené srdce, duchovne je necitlivý, je mŕtvy. Ale preto si je treba priať, aby sa taký

²⁷⁶ Prís. 19, 29.

²⁷⁷ Zjv. 18, 4. 7.

²⁷⁸ Prís. 6, 33.

²⁷⁹ Jer. 23, 40.

²⁸⁰ Mt. 25, 10.

²⁸¹ Mt. 25, 13.

²⁸² Iz. 25, 10.

²⁸³ Zjv. 19, 20.

²⁸⁴ 2. Pt. 2, 19.

²⁸⁵ Jn. 8, 34.

človek umúdril a vymanil sa z hlbín neprávostí, pozdvihol oči svojho srdca a uvažoval o všetkých popísaných hrôzach. Každý koho ešte ťaží hriech, nech si vtlačí do svojej mysle úvahu o tom všetkom, nech sa vzmuží, aby sa aspoň kvôli tejto hrôze z tak veľkých trestov od hriechov odtrhol a obrátil sa k spasiteľným veciam. A tí, ktorí na cestu cností už vykročili, nech tiež uvažujú o tom všetkom, aby si v sebe potlačili každú nestálosť a vlašnosť. Ba nech sa všetkým veriacim zošklivia a zmenia na postrach všetky telesné rozkoše, svetské márnosti, pomocou ktorých ľahko môžu dospieť k spomínaným pohromám v pekle!

ČLÁNOK 41. V PEKLE PODSTUPUJÚ MUKY VŠETKY ČASTI TELA A VŠETKY SCHOPNOSTI DUŠE

„Vydám ich na mučenie, na kliatbu, na úžas, na posmech i na večnú pohanu, pretože nepočúvali moje slová, teda nevyplnili moje prikázania, hovorí Pán.“²⁸⁶

Božia spravodlivosť vyžaduje, aby hriešnik, tak ako celým telom a dušou a všetkými telesnými údmi i duševnými schopnosťami urážal Boha, aby bol tak potrestaný na tom všetkom aj v pekle. Údy tela a schopnosti duše, v ktorých sa obzvlášť rozhorela bezbožná rozkoš a ktoré viac slúžili hriechom, budú potrestané hroznejšie a silnejšie. A tak budú potrestaní chlípnici na hanblivých údoch, labužníci a táraji na žalúdku a na jazyku. Jednotlivé vonkajšie a vnútorné zmysly a ostatné schopnosti budú zasiahnuté zvláštnymi trestami. Zmyslová žiadostivosť bude zasiahnutá nezmyselnou zlosťou, hrôzostrašnou obrazotvornosťou, zožierajúcou závišťou, bolestivou nenávišťou, ťaživým smútkom, prenikavou bázňou a stravujúcou bolesťou. „*Hriešnik to uvidí a bude zúriť, bude škrípať zubami a hynúť závišťou.*“²⁸⁷ Hriešnici tam budú mučení nerozumnou žiadostivosťou, takže zahoria túžbou po telesných pozemských rozkošiach, ktoré ešte milovali, keď už zomierali. Budú tiež trápení najtrpkejšou lútosťou nad svojimi hriechmi, avšak nie preto, že tieto urážajú a zneuctujú Boha, alebo preto, že sú sami o sebe ničomné

²⁸⁶ Jer. 29, 10. 19.

²⁸⁷ Ž. 111, 10.

a odporne, ale preto že si za ne zaslúžili trest a upadli do takých veľkých bied. Preniknú ich muky a bolesti, ktoré nemožno s ničím porovnať. „*Ich tvár bude černejšia ako uhol*“²⁸⁸ a ich tváre budú spálené a hrozne ohyzdné. Tam budú vyzdvihovaní na tyčiach a uzatváraní do vriacich kotlov.“²⁸⁹ Mozog budú mať celý popletený a akoby stlačený, ich oči budú neustále plné slz, budú škrípať zubami, ich nos bude naplnený najodpornejším zápachom, v ušiach im bude nepretržite znieť rev a nárek, ich jazyk bude vysušený od smädu a ich žalúdok sa bude zvierať od hladu. Ruky a nohy budú mať spútané a všetky ich údy budú mučené raz neznesiteľnou horúčavou a hneď zase treskúcim mrazom. Ich myseľ bude preplnená preludmi, klamom, zaslepenosťou a bludnými úsudkami a ako hovorí svätý Hieronym, nebudú môcť myslieť na nič iné, iba na to, čo im pôsobí bolesť a nebudú môcť uvažovať o ničom, čo by im mohlo len trochu zmierniť ich muky.

A všetko to, čo spôsobí, aby ich trápenie bolo ešte väčšie, budú mať stále pred očami, ako to že ich zavrnutie bude večné, že sa Všemohúcemu nemôžu vzoprieť a že vyvolení sú plní všetkej blaženosti a slávy. Z takýchto úvah zavrnutí pocítia najhroznejšie zúfalstvo, nenávisť voči Bohu a závisť voči vyvoleným. Ich vôľa sa naplní strašnou nenávisťou k Bohu, závisťou voči vyvoleným, a tak sa zatvrdia v každom zle. Budú si spomínať na minulé rozkoše i márnosti, ktoré tak milovali a budú zdrvení tým, že ich už nikdy nebudú môcť užívať.

Preto svätý Gregor hovorí: „*Podivuhodným a strašným spôsobom sa u zavrnutých zmieša bolesť s bázňou, žiar vášní so slepotou ducha.*“ Samotné muky nebudú mať v ich utrpení svoje vlastnosti, ale sa od nich odklonia, a to preto lebo biedni sa svojou vôľou odklonili od Stvoriteľa. Bude v nich smrť bez smrti, koniec bez konca, úbytok bez úbytku, lebo ich smrť stále žije, ich koniec sa bezprestania začína a ubúdanie nepozná ubúdanie, smrť umiera, nie je však vyhladená, bolesť mučí, ale bázeň nezaháňa.

Nakoniec tí, ktorí sa tu tak radi voľne pohybovali, chodili na výlety, skákali, tancovali, hrali, jazdili na koňoch a neustále sa ponáhľali za nerestami, budú tam tesnejšie a násilnejšie zvieraní večnými putami a budú držaní v najtesnejších dierach a zatvorení v peciach. A o čo

²⁸⁸ Nár. 4, 8.

²⁸⁹ Am. 4, 2.

hojnejšie a hriešnejšie sa tu kto tešil zo zmyslových dojmov a prežitkov, o to viac tam bude na svojich zmysloch trápený.

Ó, aké pálenie pocítia v očiach tí, ktorí sa tu žiadostivo pozerali na ženy alebo na neslušné predstavenia a tance. Aké bolesti tam pocítia v ušiach tí, ktorí tu mali zálubu v oplzlých pesničkách, zmyselnej hudbe, v protináboženských debatách, v bláznivých žartoch, v dvojzmyselných rečiach! Aké neznesiteľné muky tam pocítia necudní a labužníci na hmata i chuti. Ako ich obtočia najohyzdnejšie pekelné hady a netvory a ako budú nimi trhaní a mučení zvlášť tí, ktorí boli oddaní nerestiam proti prírode!

To všetko bude v pekle buď skutočné, alebo zavrhnutí budú trpieť také muky, ktoré sa týmto hrôzám vyrovnajú. Nech si to pripustia k srdcu bujní svetáci i zmäkčilí ľudia, ktorí myslia len na potešenie mysle, ktorí idú len za zábavami, ktorí sú tak zhýčkaní, že neznesú ani uštipnutie blchou, ktorí len čo sa prstom dotknú horiacej sviečky, zľaknú sa, ako by to bolo ostrie meča. Ako potom znesú uvedené muky? Áno, keď je skutočne pre každého jedného z nás veľmi ťažké čo i len jeden rok preležať bez prerušenia a bez pohnutia tela v mäkkej posteli, ako potom vydržíme uvedené muky?

Pohrdnime preto statočne a vytrvalo svetskými útechami, telesnými potešeniami, všetkými bezbožnými márnosťami, ktorými býva Boh tak urážaný a nastúpme úzku cestu k spáse, horlivo začnime konať skutky kajúcnosti, usilovne sa cvičme v cnostiach, dôverujúc Bohu a vyprosujúc si jeho pomoc! Určite nám svoju pomoc neodoprie. Ako skutočne povedal: *„Úzka je cesta ku spáse.“*²⁹⁰ A opäť: *„Ak nebudete robiť pokánie, všetci podobne zahyniete.“*²⁹¹ Rovnako po pravde povedal: *„Každý, kto prosí, dostane“*²⁹² a zase: *„Moje jarmo je príjemné a bremeno ľahké.“*²⁹³

Takýmito úvahami boli mnohí úprimne dojatí a obrátili sa. Tak to bolo aj s niektorými šľachtickými mladíkmi, ktorí vstúpili do kláštora. Keď ich odtiaľ lákali priatelia a zvädzali ich, aby vystúpili, že pre nich tak jemne vychovaných sa kláštorná prísnosť nehodí, tak ich títo vtipne odbili. Jeden z nich totiž povedal: *„Ak nedokážem znieť prísny kláštorný život a tvrdosť pokánia, ako znesiem pekelné muky?“* Iný odpovedal: *„Keďže*

²⁹⁰ Mt. 7, 14.

²⁹¹ Lk. 13, 3. 5.

²⁹² Mt. 7, 7-8.

²⁹³ Mt. 11, 30.

som bol rozmaznané vychovaný a nie som zvyknutý znášať ťažkosti, rozhodol som sa radšej tu pretrpieť túto prísnosť pre Boha, než ako po tomto terajšom živote trpieť neporovnateľne ukrutnejšie muky.“ Tretí potom povedal: *„To čo nezvládnem znieť vlastnými silami, to s radosťou vyplním s pomocou milosti Božej.“*

Tak aj herec Fulco rozmýšľajúc o tom, ako by nedokázal ležať bez pohnutia hoci aj v najmäkšej posteli, z bázne pred pekelnými trestami vstúpil do kláštora a žil v ňom tak vzorne, že ho povýšili do biskupskej hodnosti. Preto jeden zo svätých Otcov povedal ktorémusi bratovi, ktorý ťažko znášal sedieť o samote vo svojej izbe: *„Keby si rozumne uvažoval o budúcich trestoch, rád by si sedel v izbe sám, aj keby bola po krk naplnená najodpornejšími červami.“* Učme sa teda z týchto príkladov.

ČLÁNOK 42. O STRAŠNEJ SPOLOČNOSTI ZAVRHNUÝCH V PEKLE

„Kviliť bude Moab nad Moabom, všetok ľud bude kviliť.“²⁹⁴

Známe príslovie, že je útechou mať vo svojej biede spoločníka, pre zavrhnutých neplatí. Ba tí, čo si v prítomnom živote boli blízki, keďže spolu hrešili, sa tam budú v mukách viac nenávidieť, lebo druh druhovi bol príležitosťou alebo príčinou k väčším trestom pekla. Práve tak aj tí, ktorí sa tu milovali hriešnou láskou, budú si sami sebe najstrašnejšími nepriateľmi, lebo sa vzájomne uvrhli do pekla. K tomu ešte pristupuje aj to, že ohyzdnosť zavrhnutých je taká veľká, že vzájomný pohľad na seba v nich ešte viac stupňuje bolesť, než by v nich vyvolával útechu. Taktiež aj svojím revom a kvílením stupňujú spoločné muky. Aj keď zo závidi sa navzájom tešia jeden z múk druhého, predsa im táto škodoradosť neprináša útechu, ale zväčšuje v nich trápenie, lebo všetko sa pre nich mení v zlo a ich muky sa týmto ešte vystupňujú.

Dalo by sa však namietnuť to, čo hovorí prorok Ezechiel: *„Týchto uvidí faraón v pekle a poteší sa nad celým množstvom svojim, ktorých prebodol meč.“²⁹⁵* Prorok tu doslova hovorí o faraónovi a jeho

²⁹⁴ Iz. 16, 7.

²⁹⁵ Ez. 32, 31-32.

zavrhnutom ľude a iných zavrhnutých kráľoch a ich vojskách: keď faraón uvidel toľko spolu zavrhnutých, potešil sa z vlastného zavrhnutia a aj zo zavrhnutia svojho ľudu. K tomu hovorí svätý Hieronym v 7. knihe výkladu k proroctvám Ezechiela: „*Takto pokladal svoje muky za ľahšie, lebo videl okolo seba toľko spolutrpiacich v mukách.*“

Ale to je treba rozumieť tak, že v pekle niet nijakej pravej a skutočnej útechy, pretože tá je tak strávená silou a horkosťou pekelných múk, že netrvá ani chvíľku, a preto je bezcenná. Možno by sa z jednej strany dostala zavrhnutým akási malá útecha zo zavrhnutia ostatných, predsa sa z druhej strany a z mnohých iných dôvodov ďaleko viac stupňuje a zosilňuje ich trápenie zo zavrhnutia iných, práve tak ako sa trest diablov iba stupňuje zo zavrhnutia tých, ktorých priviedli do nerestí a potom do múk, hoci zo zloby a závidosti si želajú ich zavrhnutie a tiež ho dosahujú.

Môžeme sa dočítať, že akýsi otec bol zavrhnutý spolu so svojím synom. A ktorýsi verný sluha Boží sa zo zjavenia dozvedel, že onen otec a jeho syn sa vzájomne veľmi prudko napádali a zlorečili si. Otec totiž vyčítal synovi: „*Ty si príčinou môjho zavrhnutia, pretože aby som ťa obohatil a povýšil, zhrabával som časné statky a po nich som túžil.*“ Syn zas vyčítal otcovi: „*Ty si príčinou mojej biedy, lebo si mi zabránil slúžiť Bohu a aby som ťa neurazil, zostal som vo svete.*“

To nech majú na mysli rodičia a deti, ktorí sa vzájomne milujú iba telesne a chcú vynikať vo svete.

ČLÁNOK 43. O PEKELNOM ŽALÁRI

„Dovoľ mi teda, aby som sa vyplakal z bolesti skôr ako pôjdem do krajín temna, zakrytých mrákotou smrti, do krajov biedy a tmy, kde je tieň smrti, kde nesídli žiadny poriadok, iba stála hrôza.“²⁹⁶

A zavrhnutým je určené isté miesto, ktoré bude ich večným bydliskom.

Podľa učenia svätých Otcov je peklo v strede zeme. Keďže najspravodlivejšia a nekonečná Božia múdrosť určuje každému jednému miesto, ktoré mu prináleží, tak určí aj hriešnikom miesto, aké si zaslúžia.

S čím však porovnáme zatvrdilého hriešnika v smrteľných hriechoch? Istotne je pred Bohom väčším ničomníkom, než akékoľvek iné ohavnejšie stvorenie. Je tisíc ráz horší ako divá zver, je nečistejší, hnusnejší, ohavnejší a viac zapácha ako rozkladajúca sa mŕtvola a ako hovorí Viliam Parížsky, na svete nenájdete tak hnusný kanál, ako je hriešnik, ktorého zavalil hnus nerestí, zápach zločinov a hniloba bezbožných záujmov. Aké miesto môže patriť týmto hriešnikom zatvrdilým v každej zlobe, nenapraviteľne a úplne odvráteným od najvyššieho a nekonečného dobra, od pravého Boha, od vône cností? Celkom iste len to najposlednejšie, najšpinavšie, najohavnejšie, najzapáchajúcejšie, najtemnejšie, najhlbšie a už na pohľad najstrašnejšie.

To miesto, peklo, sa latinsky nazýva *infernus*. Názov je odvodený od *inferendo*. t. j. vhodiť, uvrhnúť, lebo bezbožní tam budú vhodení, uvrhnutí, aby sa už nikdy odtiaľ nedostali, podľa Jóbových slov: *„Ako mizne oblak a celkom sa rozplýva, tak nepríde späť, kto zostúpi do záhrobia.“²⁹⁷*

Je to ono hrozne zožierajúce miesto, o ktorom sa hovorí u Izaiáša: *„Peklo roztvorí svoj pažerák, rozškl'abí svoje ústa bezodné.“²⁹⁸* Peklo sa v latinčine nazýva aj *avemus*, to znamená „bez jari“ alebo v širšom zmysle slova „bez akejkoľvek príjemnosti“, lebo v pekle sú len muky, trápenie, bieda a nedostatok, a to v najvyššej možnej miere, bez najmenšieho

²⁹⁶ Jób 10, 21-22.

²⁹⁷ Jób 7, 8.

²⁹⁸ Iz. 5, 14.

osvieženia. Volá sa tiež *tartarus* - slovo odvodené od *turbatus*, čo je rozčúlený, nepokojný. Lebo peklo je miestom najstrašnejšieho a neustáleho nepokoja, kde niet žiadneho pokoja, ale trápenie a mučenie bezprestania sužujú zavrhnutých, a ktoré stále sa ozýva zúrivým krikom a nárekom. Tam sa deje to, čo Pán hovorí v žalme: „*Osídla nechá Pán padat na bezbožných, kde oheň, síra a búrka budú ich údelom.*“²⁹⁹ *Kto z vás môže bývať s ohňom, čo stravuje? Kto z vás môže bývať s večným požiarom?*“ Svätý Bernard píše: „*Stále volá zavrhnutý na zavrhnutého, diabol na diabla: Bi, trhaj, zabi, rýchlo uchváť korisť, rýchlo ber!*“

Hugo od svätého Viktora o tomto mieste tvrdí: „*Peklo je nezmerané miesto, bezodná hlbina, plná neopísateľného plameňa, nesmiernej bolesti a nekonečného trestu.*“

Peklo sa nazýva aj *acheron*, lebo je najpustejším miestom. Názov pochádza z gréčtiny, znamená „*bez radosti*“. Vo svojom rozprávaní o štyroch posledných veciach sa ktorási zbožná duša dovoľavala Averroa, arabského filozofa, ktorý hovorí: „*V pekle je stály smútok a bezútešný žiaľ.*“ Aké strašné je pekelné miesto, nazývané aj *gehenna*, ako miesto ktorého trvanie nemôžeme vyjadriť žiadnym pojmom, to si môžeme predstaviť na základe žalárov a iných najhnusnejších miest, v ktorých dlhodobý pobyt by bol nad smrť neznesiteľnejším.

Predstavme si širokú, pustú, úplne vypálenú rovinu, v ktorej by bolo mnoho veľmi hlbokých jám a dier, na spôsob studní, z ktorých do výšky šľahá horiaca síra. Predstavme si túto rovinu navyše ešte preplnenú zlými duchmi, najodpornejšími červami, jedovatými hadmi, odpornými ropuchami, drakmi a každým možným zápachom, to všetko by hrôzou a strachom pokrývala a naplňovala najhustejšia tma a potom v nespočetných dierach a jamách by zavrhnutí boli ohlodávaní, ovinutí a pazúrmí trhaní tou najodpornejšou zverou a pekelnými duchmi.

Z tejto predstavy si môžeme vytvoriť akýsi matný dojem o tom, ako asi vyzerá peklo, ktoré je zaiste hroznejšie a strašnejšie, ako si môžeme pomyslieť. Tak ako vlasť blažených duchov, nebeský raj, vyniká neopísateľnou krásou, pôvabom a vôňou, tak sa peklo vyznačuje nepredstaviteľným hnusom, pustotou a zápachom. To nech si uvedomia tí, ktorí milujú nádherné a príjemné obydlia, ktorí spávajú na mäkkých

²⁹⁹ Iz. 34, 14. a 8, 1.

lôžkach. Ako tým, ktorí dnes vo svojich domoch neznesú ani málo dymu, keď budú uvrhnutí do pekelných jám, do horiacej síry, keď budú vydaní napospas strašným zvieratám a hnusným červom?

ČLÁNOK 44. ZAVRHNUÝCH BUDE NESMIERNE MUČIŤ MYŠLIENKA, ŽE STRATENÝ ČAS UŽ NIKDY NEBUDÚ MÔCŤ ZNOVU ZÍSKAŤ

Takto hovorí Pán: „Nezahojiteľný je tvoj úraz, nevyliciteľná tvoja rana.“³⁰⁰

Tieto prorocké slová platia pre každého zavrhnutého. Lebo hoci zavrhnutí nemajú pravú ľútosť nad svojimi hriechmi, predsa z nich cítia najprudšiu bolesť a nedajú sa potešiť, lebo čas svojho života strávili tak neužitočne a hriešne, a tým vyslúžili hrozné tresty a túto nedbanlivosť už nemôžu napraviť, pretože za tak nesmierne krátky čas upadli do takej pohromy. A pritom si v tom čase mohli zaslúžiť nekonečnú blaženosť! Plní zožierajúcej ľútosťi a najtrpkšej bolesti volajú, ako stojí v knihe Múdrosťi: *„Ach my blázniví! Tak sme teda zišli z cesty pravdy a svetlo spravodlivosti nám nesvietilo a slnko poznania nám nevychádzalo. Čo nám pomohla namyslenosť? Čo nám osožilo imanie a vystatovanie? Toto všetko sa pomínulo ako tieň.“³⁰¹* Budú si vážne priať, aby sa neboli narodili. To, čo je prirodzene žiaduce pre všetkých, stalo sa pre nich nenávideným tak, že si prajú nebyť a keby mohli, najradšej by sa zabili. A ako čítame v Zjavení, rúhajú sa Bohu, preklínajú ho a od bolesti si hryzú do jazyka, pretože ten, ktorý má moc nad ich súžením, ich nevyslobodzuje. Ak je duch nezriadený, tak už v tomto živote je na ťarchu sám sebe, duše zavrhnutých sú samy sebe najväčšou trýznou, samy sebe sú najťažšími temnotami, lebo v ich srdci je najväčší zmätok a najstrašnejší nesúladi. Ved' nenávidia všetko, čo je dobré a čestné, sú plní mrzutosti, hrôzy, smútku, zúfalstva, preklínania a rúhania sa voči Stvoriteľovi. A tak svojími nerestami trýznia a mučia sami seba a sú sami sebe nanajvyš odporní.

³⁰⁰ Jer. 30, 12.

³⁰¹ Múd. 5, 6-9.

Čistým sa nazýva to, čo nemá v sebe nič protivné alebo nič primiešané z vecí inej prirodzenosti, tak sa hovorí o rýdzom zlate, v ktorom nie je prímes žiadneho iného kovu. Tak aj trest zavrhnutých je čistý, lebo s ním nie je spojená žiadna útecha, žiadna nádej, žiaden prospech.

Tresty terajšieho života, akokoľvek veľké, sú znesiteľné, lebo pre toho, kto nimi trpí, sú mnohými spôsobmi užitočné, liečivé, ak sú znášané bez reptania. Pomáhajú nám dosiahnuť odpustenie hriechov, získať dary milosti, vyhnúť sa budúcim trestom a zaslúžiť si večnú radosť. Tiež robia človeka opatrnejším, aby nehrešil, cez ne sa približujeme k Ježišovi Kristovi, ktorý za nás trpel.

ČLÁNOK 45. O TRESTE STRATY PRE ZAVRHNUTÝCH

„Mŕtvi, ktorí sú v pekle, ktorých duch sa oddelil z ich útrobov, nevelebia Pána a jeho spravodlivosť, ale duša, ktorá sa priveľmi zarmucuje nad veľkosťou svojho nešťastia a kráča bez sily s hlavou schýlenou, trpiaca nedostatkom, oslávi Pána a jeho spravodlivosť.“³⁰²

Ako najväčšie dobro a najväčšie blaho človeka spočíva v tom, požívať Boha, súhrn všetkého dobrého, a v jeho vlastnej bytosti naňho pozeráť, tak na druhej strane najväčším nešťastím a najväčšou stratou je pripraviť sa o toto nanajvyš blažené a slastné pozeranie na Boha. Toto olúpenie, ktorého sa za trest zavrhnutým dostáva, nazýva sa trestom straty, na rozdiel od trestu ohňom, mrazom a iných múk, ktorými sú v pekle mučení a ktoré nazývame trestami zmyslov. Hoci zavrhnutí Boha nemilujú, naopak sú naplnení najväčšou nenávisťou voči nemu, svätému a klaňaniu sa hodnému a hoci nemajú ani túžbu byť s ním spojení a ho požívať, pokiaľ by to istým spôsobom malo prispieť k jeho väčšej sláve, predsa si žiadajú blaženosť a chceli by byť v nebeskom kráľovstve, pokiaľ by to bolo pre nich výhodné a pokiaľ by to bolo východiskom z ich zavrhnutia, a tak veľmi túžia vyviaznuť z pekla alebo aspoň by túžili, keby to bolo možné. To patrí k prirodzenosti vôle. Preto hovorí svätý Gregor

³⁰² Bar. 2, 17-18.

v homílii: *„Niet pochýb o tom, že tí ktorí sú v pekle, by chceli zdieľať osud blažených.“* Preto, ako sme už skôr povedali, v deň posledného súdu budú do kráľovstva nebeského volaní najprv vyvolení a pred očami zavrhnutých so slávou vstúpia do plnosti nebeských radostí, aby zavrhnutí videli, na čo nedbali a čo stratili a aby boli z toho naveky zarmútení.

Pri každom smrteľnom hriechu treba mať na zreteli dve veci. Jedna je odvrátenie mysle od najväčšieho a nezmeniteľného dobra, za toto odvrátenie sa platí, ukladá a mu zodpovedá trest straty, t. j. straty pozerania na Boha. Iná vec je nezriadené obrátenie mysle k stvorenému dobru, vratkému a márnemu; tomuto hriešnemu obráteniu zodpovedá trest zmyslov. Ale trest straty je horší ako trest zmyslov a je sa treba mať pred ním viac na pozore. Preto hovorí Ján Zlatoústý: *„Sú mnohí nemúdri, ktorí si myslia, že im postačí, ak sa v pekle uchránia pred trestom zmyslov, ja však považujem za horší a ťažší trest, byť odohnaný od Božej tváre a byť zbavený jeho blaženého požívania.“* A opäť: *„Keby si mi predložil tisíc pekiel, nie že ich za nič nemám a že sa ich nedesím, ale desím sa byť zapudený od slastného obcovania s Bohom a byť nenávidený Stvoriteľom. Peklo je hrozné, strašnejšia je však rozhnevaná tvár najvyššieho Sudcu, ale čo je nad všetky hrôzy, je byť naveky vzdialený od pohľadu na preblazenú Božiu Trojicu.“* Z toho istého dôvodu hovorí aj Prosper: *„Predstav si, aké zlo, aká bieda, je byť vzdialený od Božej tváre, byť vylúčený z radosti večného pohľadu na Boha, byť zbavený najblaženejšej spoločnosti všetkých svätých, byť hlboko ponorený do večnej smrti rozvíreného pekla, aby ma po celú večnosť žrali červy, musieť znášať plamene spaľujúceho ohňa a byť oslepený temnotou dymiacej jamy.“* O tom pekne píše Ján Zlatoústý: *„Byť vylúčený z večného šťastia, byť zbavený toho, čo Boh pripravil tým, ktorí ho milujú, spôsobuje také hrozné muky, že aj keby ma plameň zvonku nepálil, už to samé by stačilo. Lepšie by bolo znášať tisícero plameňov, ako uvidieť rozhnevanú najmiernejšiu tvár Kristovu a musieť od nej naveky odstúpiť.“*

Trasme sa pred touto najstrašnejšou stratou, pred týmto zlom, s ktorým nie je možné nič porovnať, aby sme do neho neupadli. Dbajme o to, aby sme v tomto živote Božiu lásku pre smrteľný hriech nestratili.

ČLÁNOK 46. ZAVRHNUTÍ VEĽMI POCÍTIA PEKELNÉ TRESTY

„Do ohňa uvrhneš biednych, svoju biedu neznesú.“³⁰³

Ako v pekle, tak aj v očistci, sú dva druhy trestov a síce trest straty a trest zmyslov. O oboch hovorí svätý Tomáš a iní svätí Otcovia, že najmenší trest očistcový alebo pekelný, je oveľa väčší ako najväčší trest na tomto svete. Dobre si to zapamätajte a trasme sa pred Božím súdom! Uvážme, aké ťažké sú mnohé tresty na tomto svete! A ak sa za jeden najmenší smrteľný hriech ukladá taký tvrdý trest, aké ťažké a nesmierne kruté je potrestanie tých, ktorí sa previnili mnohými ťažkými hriechmi.

Povážme ďalej, aké citlivé, chúlостivé a zraniteľné je ľudské telo. Okrem toho, pomyslíme si na to, ako ľahko sa zraňuje, ako ťažko býva postihnuté z malého zasiahnutia chorobou a zvlášť ako sa bojí popálenia ohňom! Preto musia byť pekelné muky pre človeka doslova neznesiteľné a sú také, že keby človek za mnohé, aj ťažké hriechy, by mal čo i len jeden deň trpieť v pekle, nikdy by sme nepochopili, že človek dokáže byť tak odvážny a môže tak hrešiť. Aké veľké a nepochopiteľné je ľudské bláznovstvo, ktoré sa za tak nízku a krátku zmyselnú rozkoš vydáva do nebezpečenstva upadnutia do večných múk v pekle! Právom sa svätý Ján Zlatoústý pýta hriešnika: *„Povedz mi, koľko času, v ktorom by si sa oddával hriešnej rozkoši a hriešnym zábavám, by si si chcel kúpiť za cenu pekelných múk? Dajme tomu, že by si za túto cenu dostal sto rokov, počas ktorých by si žil v rozkoši. Alebo dvesto, či tisíc rokov. Ale pýtam sa, čo je aj tých tisíc rokov v pomere k večnosti? Blázon, nevidíš, že i najdlhší čas na tomto svete je v porovnaní s večnosťou nič iné, iba krátky sen? A nezmyselnú všetky zábavy a radosti na tomto svete ako tieň? Nerozplynú sa tak rýchlo, ako zmizne mrak? Muky pekelné však trvajú večne.*

Ale aj keby tieto muky neboli večné, keby ich po smrti bolo treba znášať len taký čas, ako sme sa na zemi oddávali zmyslovým rozkošiam, kto by chcel byť takým bláznom a tak nerozumným, aby pre jeden deň zmyslovej pozemskej rozkoše chcel trpieť celý deň strašné pekelné muky, ved' predsa len jediná hodina bolesti spôsobí, že si na všetky minulé radosti už nespomíname?“

³⁰³ Ž. 140, 11.

Pováž, človeče, aké úzkosti, aké pohromy, aký strach sklúči tvoju dušu, akonáhle opustí telo a ty z nej teraz veľmi nerozumne robíš slúžku telesných žiadostí a nečistých rozkoší? Avšak telo si tak zhýčkane uchovávaš. Prečo nedbáš na to, čo hovorí Pán: „*Kto miluje svoj život, stratí ho a kto svoj život nenávidí na tomto svete, zachráni si ho pre večný život.*“³⁰⁴ Kto ho telesne miluje, zahynie; kto ho však spasiteľne nenávidí, drží si ho totiž na uzde, správa sa k nemu prísne, zasluhuje si večnú spásu. Pováž, aký nesmierny strach prepadne tvoju dušu, keď tvoje telo opustí všetkých drahých, priateľov, kolegov, domácich a príbuzných, s ktorými duša dôverne, ako aj pre zábavu obcovala a keď vstúpi do neznámej krajiny a stretnú sa tam s ňou najnevernejší, najkrutejší a najzlomyselnejší mučitelia, žalobníci a posmievači, ako ju hneď obžalujú pred Sudcom a akonáhle bude odsúdená k trestom, okamžite ju schmatnú a zrazia do múk! Ó, predstav si to a vtlač si to hlboko do srdca!

Áno, vtlačme si predsa hrôzy Božieho súdu a večné muky čo najhlbšie do srdca, aby kedykoľvek sa v nás prebudí a dráždi nás svetská rozkoš, žiadostivosť tela a vôbec nejaké pokušenie k hriechu, aby sme boli ihneď zadržaní od hriechu spomienkou na tieto hrôzy a boli povzbudení postaviť sa hrdinsky na odpor každému pokušeniu. Nech teda nie je naša viera ako spiaca a bez svetla, ale nech je živá a vidí jasne. Stále majme na pamäti hrôzy onoho sveta, akoby sme ich videli na vlastné oči a tým nech sme povzbudení usilovne vykonávať skutky kajúcnosti.

Aby sme sa však tak správali, uveďme tu príklady tých, ktorým bolo dožičené nazrieť do budúceho života a tiež aj do jeho hrôz. Svätý Gregor v knihe Rozpráv hovorí o viacerých osobách, ktoré po smrti zázračne zas ožili a ktoré podali otrasné správy o tom, čo vo večnosti videli. Medzi iným sa hovorí o veľmi zbožnom mníchovi, menom Peter, ktorý po smrti ožil. Na druhom svete videl strašné muky a že niektorí sa už chystali aj na neho vrhnúť a strhnúť ho do pekla, ale do cesty im vstúpil anjel a zakázal im to urobiť. Potom anjel povedal rehoľníkovi: „*Vrát' sa späť na zem, do života a vezmi si z toho, čo si videl poučenie, ako máš ďalej žiť!*“ Od tej chvíle mních žil tak prísny a kajúcim životom, že už jeho samotný život by bol býval nevyvrátiteľným dôkazom o tom, že videl pekelné muky aj keď jeho jazyk o tom pomlčal.

³⁰⁴ Jn. 12, 25.

Rovnako svätý Béda hovorí o akomsi zomrelom vojakovi, ktorý tiež po smrti bol z milosrdenstva Božieho znovu prebudený k životu. Ten bol, ako píše svätý Béda, pri pohľade na muky a utrpenie, ktoré vo večnosti videl, natoľko ohromený a zničený, že sa uchýlil na pustatinu, kde si blízko rieky postavil príbytok a tam sa oddával neobyčajnej kajúcnosti. Často sa tam oblečený vrhal do rieky a zostával v nej tak dlho, až mu údy preniknuté chladom vody začali úplne krehnúť a meravieť. Potom sa zo studenej vody vrhol priamo do vriacej vody, aby pri tomto náhlom prechode tým viac trpel. A keď mu to ktosi vyčítal, odpovedal: *„Vy by ste si počínali ešte úplne inakšie a konali by ste hroznejšie skutky kajúcnosti, keby ste videli to, čo som videl ja.“* Zo svojej kajúcnosti neupustil až do smrti. Kiež by aj nás tieto príklady povzbudili a prinášali sme také hodné skutky kajúcnosti.

ČLÁNOK 47.

ZLÍ KREŠŤANIA TRPIA V PEKLE OVEĽA TVRDŠIE TRESTY AKO NEVERIACI

„Lebo je čas, aby sa začal súd od Božieho domu.“³⁰⁵

Ako sa dozvedáme zo štvrtej knihy životopisov svätých Otcov, svätý Makarius kedysi zbadal na zemi na opustenom poli umrlčiu lebku. Pristúpil k nej a opýtal sa jej, či bola. Dostalo sa mu odpovede: *„Za života som bol pohanským kňazom, viem že ty si opát Makarius, Boží priateľ a máš Ducha Svätého. Vez teda, že ako je d'aleko nebo od zeme, toľko ohňa je nad nami a práve toľko pod našimi nohami.“* Keď to Boží muž počul, dal sa do plaču a vzdychajúc hovoril: *„Beda človeku, ktorý prekračuje Božie prikázania.“* Potom sa zase obrátil k lebke s otázkou: *„Povedz mi, sú v pekle ešte strašnejšie muky, ako tie ktoré trpíš ty?“* „Áno“, odpovedala lebka *„tí, čo sú hlbšie pod nami, sú mučení ešte hroznejšie.“* „Kto sú to?“ pýtal sa d'alej Boží muž. Na to umrlčia hlava odpovedala: *„My, pohania, ktorí sme za života Boha nepoznali, tešíme sa akémusi malému zľutovaniu, ale tí ktorí poznali Boha aj jeho prikázania, a napriek tomu nežili podľa jeho vôle, sú hlbšie pod nami a ich tresty sú ťažšie ako naše.“*

³⁰⁵ 1. Pt. 4, 17.

Je to naozaj tak, o čo kresťania lepšie poznajú Božie prikázania, o to ťažšie hrešia, keď ich prestupujú, a tak o to prísnejšie budú za to trestaní a o to ťažšie bude ich zavrhnutie. Právom sa tak deje pre ich nevďačnosť a pre ich neposlušnosť voči Bohu a ich tresty budú tým ťažšie, čím viac dobrodenia sa im od Pána Boha dostalo, lebo kto mnoho dostal, od toho sa bude mnoho požadovať.³⁰⁶

O čo kresťania dôkladnejšie poznajú Božie prikázania, o to ťažšie hrešia a zasluhujú si bolestnejšie zavrhnutie. A čím viac a čím väčších dobrodení sa im od Boha dostalo, tým zavrhnutiahodnejšia je ich nevďačnosť a priestupok. Najťažšie zavrhnutie dostanú predstavení, ktorí viedli zlý život a tí, ktorí pohoršili iných, áno, tí všetci sú toľkokrát hodní zavrhnutia, koľko ľudí pohoršili.

Preto sa v knihe svätého Hieronyma „*O smrti*“ píše, že jeden z troch, ktorí pre zásluhy svätého Hieronyma ožili, povedal svätému Cyrilovi, biskupovi: „*V pekle je tak veľký rozdiel medzi mukami hriešnych kresťanov a pohanov, že tresty pohanov v porovnaní s trestami, ktoré znášajú falošní a hriešni kresťania, sú akoby ničím, hoci aj tieto sú neopísateľné a veľmi veľké a živí si ich ani nedokážu predstaviť. A tak je to v poriadku, lebo hriešni kresťania nadarmo prijali milosť Božiu a pokiaľ žili, nechceli sa zo svojich hriechov polepšiť a napomenutia Písma nemali za nič.*“

ČLÁNOK 48.

O SILE OČISTCOVÝCH A PEKELNÝCH TRESTOV SA MÔŽEME POUČIŤ Z TOHO, ČO SA PÍŠE V KNIHE O SMRTI SVÄTÉHO HIERONYMA

„Ak nepočúvajú Mojžiša a prorokov, neuveria, ani keby niekto vstal z mŕtvych.“³⁰⁷

Toto sú slová, ktoré ako svedčí Boží Syn, povedal patriarcha Abrahám zavrhnutému bohatému labužníkovi. To, že sú pravdivé, poznávame zo skúseností. Vidíme totiž, ako hriešne žijúci a Písmu neveriaci kresťania, neveria a nič nedbajú na slová tých, ktorí vstali z mŕtvych. Práve tak ako Annáš, Kajfáš a ostatní ich zatvrdilí druhovia

³⁰⁶ Lk. 12, 48.

³⁰⁷ Lk. 16, 31.

neverili tým, ktorí s Kristom vstali z mŕtvych a prišli do svätého mesta a zjavili sa mnohým.

A tak biskup, svätý Cyril, v liste ktorý poslal Augustínovi, rozpráva o zázrakoch blaženého Hieronyma, ako boli pre jeho zásluhy traja muži vzkriesení z mŕtvych a tí potom začali rozprávať o radoostiach blažených duchov, ale aj o trestoch hriešnikov v očistci aj v pekle. Svätý Hieronym ich totiž so sebou viedol do raja, očistca a pekla, aby všetkým vyjavili, čo sa tam dialo.

V uvedenom liste píše biskup, svätý Cyril: *„Kedysi som zašiel za jedným z nich. Keď som ho našiel, veľmi plakal, a tak som sa ho opýtal, prečo tak narieka. Lenže môj záujem ho nepotešil, ale nariekal ešte viac a hoci som svoje otázky častejšie opakoval, nevšiml si ich. Až premožený mojou neodbytnosťou konečne prehovoril: „Keby si vedel, čo som skúsil, ani ty by si neprestal plakať. Čo si myslíš, aké tresty sú pripravené nielen pre zavrhnutých, ale aj pre tých v očistci?“ Na to ja: „Myslím, že sú väčšie ako tresty na tomto svete.“ Na to on: „Keby sme všetky tresty, muky a trápenia tohto sveta porovnali s menším trestom, ktorý je trpený na onom svete, zdali by sa byť nie trestami, ale úľavou. Veru, keby každý zo živých tieto tresty poznal, tak by rád a bez úľavy vytrpel všetky tresty dohromady, ktoré všetci ľudia od Adama až po dnešný deň jednotlivo znášali. Radšej by ich vytrpel, ako by bol jeden deň trápený najmenším trestom, ktorý bol v pekle alebo v očistci. Preto je dôvodom môjho plaču strach z trestov, ktoré si hriešnici spravodlivo zaslúžia. Viem dobre, že som hrešil proti Bohu, o ktorom nepochybujem, že je spravodlivý. Nečuduj sa preto, že plačem, ale skôr sa čuduj, prečo ľudia, ktorí vedia, že sú smrteľní, žijú tak bezstarostne a neboja sa upadnúť do týchto strašných trestov, ba ani nedbajú na to, ako by im unikli. Veľkým trestom je aj vidieť diablov. Každý zo smrteľníkov by radšej chcel horieť v plameňoch, než čo i len na okamih vidieť ich podoby. Lebo nie je možné si ani len pomyslieť na nič strašnejšie a hroznejšie, ako na ich podoby. Aj moja duša sa pri smrti tak ťažko oddeľovala od tela, lebo ma obostrela tieseň a úzkosť, akú ľudská myseľ nemôže pochopiť. Iba ak by, podobne ako ja, to spoznala zo skúsenosti.“*

Hľa, tu sa ukazuje pravda o tom, čo sme povedali. Ak sa teda ani pre lásku k najvyššiemu dobru, ani pre túžbu po večnej blaženosti nechceme vyhnúť hriechom a nastúpiť cestu cností, snažme sa aspoň

zo strachu pred týmito trestami napraviť svoj život, utekať pred rozkošami, nenávidieť márnosti a s bážňou a úctou slúžiť Všemohúcemu Bohu!

ČLÁNOK 49.

AKO TREBA ROZUMIEŤ TO, ČO BOLO DOPOSIAL Povedané o mukách DUŠE V PEKLE A OČISTCI

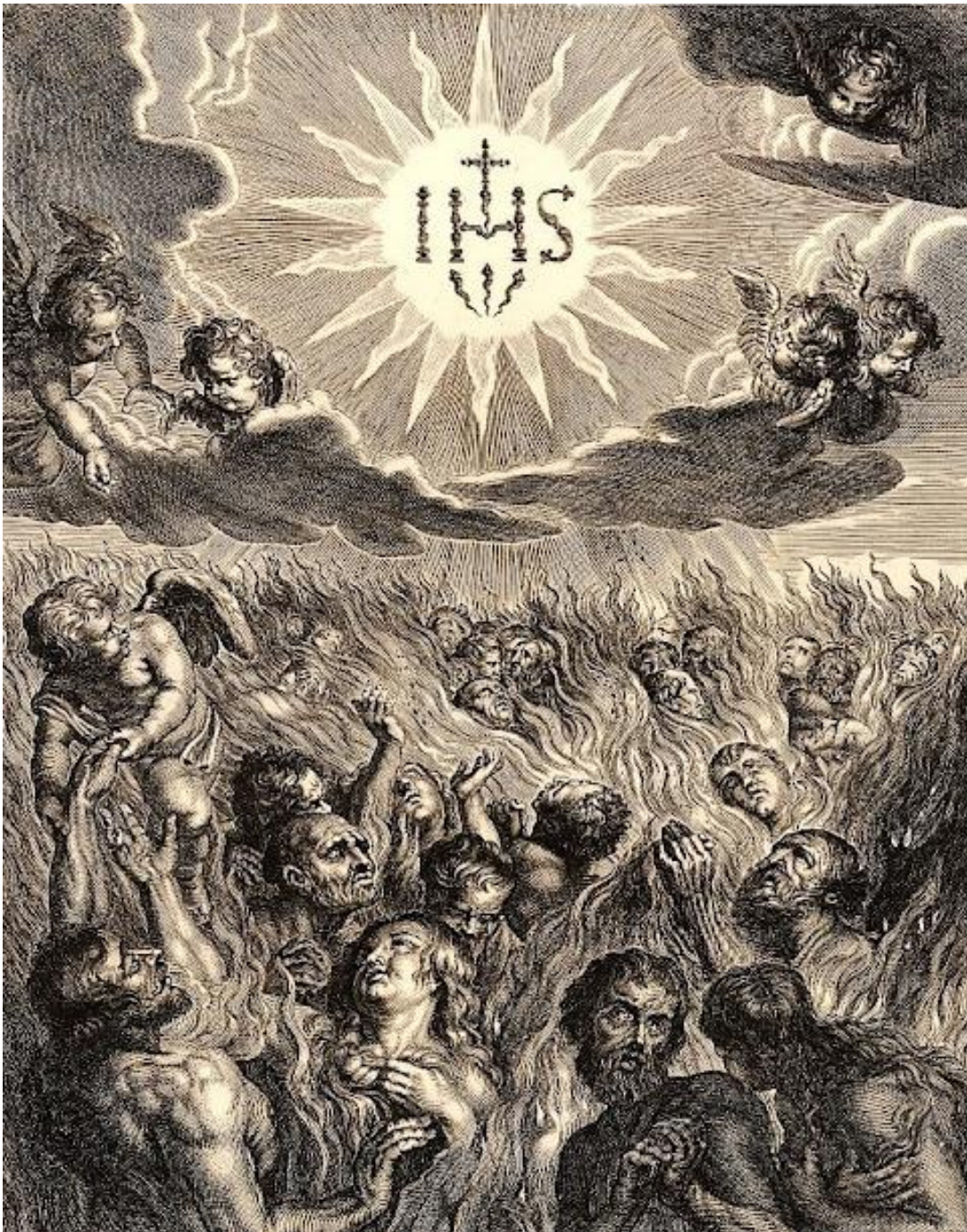
„Dušu zatázuje pomínutelné telo a pozemský pobyt veľmi stláča starostlivého ducha.“³⁰⁸

Videniam, o ktorých sme hovorili, by sa mohol niekto zo svetsky múdrych ľudí skôr vysmiať, než im uveriť, pretože títo tvrdili, že videli duše zomrelých, teda oddelené podstaty od tela, a teda videli obyčajných duchov ako trpia muky zmyslov: ohňa a mrazu. Ved' duše sú netelesnej podstaty, nemajú kosti, ani kožu. Proti tomu je možné namietat', že Všemohúci Boh v pravde, skutočne a kruto trestá duše zomrelých a diablov telesným ohňom. Ako sa to môže diať, na to odpovedajú rôzni bohoslovci rôzne. Chcem sa dotknúť tejto záhady len krátko a hovorím celkom jasne, bez ďalšieho filozofovania, že musíme veriť, že duše zomrelých a diabli trpia na onom svete skutočne strašné tresty ohňom a mrazom. Ako sa to deje, to nemôžeme na tomto svete pochopiť, iba si to akosi ozrejmiť na prirodzených a nadprirodzených javoch. Je teda skutočnosťou, že duša hoci má nehmotnú podstatu, predsa je podľa prirodzenosti spojená s hmotným telom a oživuje ho tak, že telesné bolesti sa ozývajú v duši a trápia ju aj v jej vyšších schopnostiach. Práve tak môžu byť Božou všemohúcnosťou duše zomrelých a diabli spojené s ohňom a inými telesnými vecami, podobne tak ako ten, kto má byť trestaný je spojený s trestajúcim, a tak budú aj duchovia hmotnými vecami nevýslovne trýznení, nie pre prirodzené vlastnosti týchto vecí, ale preto že tieto veci sú nástrojom všemohúcej Božej spravodlivosti. Je teda nad slnko jasnejšie a nepopierateľné, že ak duše dovedy, kým sú spojené s telom, pociťujú podľa prirodzenosti bolesti a muky tela, potom môžu trpieť tresty ohňom a mrazom, aj keď sa od tela oddelia, ak to tak chce

³⁰⁸ Múd. 9, 15.

Všemohúci Boh. A to tým citeľnejšie, čím duchovnejší je spôsob, ktorým sa tieto tresty ukladajú.

Ukončíme rozpravu tým, že sa znova povzbudíme, ako je potrebné sväto žiť a namiesto svetských zábav, pôct a bohatstva máme milovať kresťanské umŕtvovanie, aby sme unikli večnému zavrhnutiu a aj očistcovým mukám, ktoré aj keď netrvajú večne, predsa sú mimoriadne silné a strašné.

O NEBI

ČLÁNOK 50. O NEBESKEJ BLAŽENOSTI

„Ježiša Krista milujete, hoci ste ho nevideli, veríte v neho, hoci ho nevidíte, ale veríte a jasáte nevýslovnou radosťou, plnou slávy, že dosahujete cieľ svojej viery, totiž spásu duší.“³⁰⁹

To sú slová svätého apoštola Petra, ktorými najskôr chváli veriacich preto, že milujú Ježiša Krista, ktorého telesnými očami nevidia a po druhé, že veria v neho, ktorého jasne z tváre do tváre nevidia. Potom sa dotýka tiež ovocia tejto lásky a tejto viery, že totiž uvidiac Ježiša Krista jasne v sebe samom, budú sa nevýslovne radovať z dosiahnutia cieľa: z ovocia a z odmeny svojej viery a lásky, teda zo spásy svojich duší. Táto spása pozostáva v tom, že jasne, bezprostredne, tvárou v tvár hľadia na Krista v jeho Božstve, áno na celú Najsvätejšiu Trojicu, ktorá je predsa jeden Boh, jedna Bytosť a jedna nerozdielna Moc. Kristus preto u svätého Jána hovorí: *„Kto ma miluje, toho bude milovať aj môj Otec. Ja ho budem milovať a zjavím mu seba samého.“³¹⁰* Boží Syn tu teda ako odmenu za túto lásku sľubuje, že tomu kto ho miluje, zjaví seba samého. Ktokoľvek však vidí jednu nerozdielnu Božskú osobu, vidí celú Najsvätejšiu Trojicu; a nie je možné vidieť jednu Božskú osobu jasne v jej podstate, aby rovnako tak jasne neboli videné v jej podstate aj ostatné dve Božské osoby. Preto keď apoštol Filip pri poslednej večeri prosil Pána: *„Pane, ukáž nám Otca!“* Spasiteľ odpovedal: *„Filip, kto vidí mňa, vidí aj Otca.“³¹¹* Preto aj Boh Otec sľubuje spravodlivému človeku pohľad na svojho jednorodeného Syna: *„Vytrhnem ho zo súženia a oslávim ho. Chcem ho odmeniť dlhým životom a ukážem mu svoju spásu.“³¹²* O tejto spásе hovorí spravodlivý Simeon večnému Otcovi: *„Moje oči uvideli tvoju spásu, ktorú si pripravil pred tvárou všetkých národov.“³¹³*

V tomto blaženom pohľade na Boha spočíva pravá, plná, dokonalá, konečná, večná a najvyššia spása i blaženosť všetkých rozumných tvorov, t. j. anjelov a ľudí. Keď dosiahneme túto blaženosť, upokoja sa a stíchnu naše túžby, ako naznačuje prorok, keď hovorí: *„S tvárou tvojou*

³⁰⁹ 1. Pt. 1, 8-9.

³¹⁰ Jn. 14, 21.

³¹¹ Jn. 14, 8.

³¹² Ž. 91, 15-16.

³¹³ Lk. 2, 30-31.

*naplníš ma radostou.*³¹⁴ A zase: „*Nasýtím sa, až sa zjaví tvoja sláva.*“³¹⁵ Po tomto pohľade na tvár najvyššieho Tvorcu, pravého a živého Boha, najvrúcnejšie túžili svätí a vyvolení muži, vidiac v tom svoju blaženosť a naplnenie svojich túžob. Preto čítame, že Mojžiš prosil Boha: „*Ak som našiel v твоjich očiach milosť, ukáž mi svoju tvár, aby som ťa poznal.*“³¹⁶ Žalmista hovorí podobne: „*Pane, Bože zástupov, obnov nás a ukáž nám svoju tvár a budeme spasení.*“³¹⁷ A svätý apoštol Pavol: „*Túžim zomrieť a byť s Kristom.*“³¹⁸

Keď sme teda ukončili rozpravu o troch posledných veciach, zostáva nám povedať si ešte o štvrtej z posledných vecí, ktorou je blažené a jasné pozeranie na Najsvätejšiu Trojicu, poznanie a požívanie Boha, aby sme z poznania, chvály a vebnosti najjasnejšieho a najspasiteľnejšieho pozerania na všemohúceho Boha, boli roznetení túžbou po ňom a z túžby a lásky k takej blaženosti, aby sme sa vyhli všetkému a neustále so všetkou starostlivosťou utekali pred všetkým, čo by nám znemožňovalo dôjsť k tak nesmierne vznešenému hľadaniu na Boha. Ide totiž o to, aby sme nehrešili, lebo jedine hriech je prekážkou, ktorá nás od Boha vzdaluje a oddeľuje. Prorok preto povedal: „*V tom spočíva celý úspech, aby bol odčinený hriech.*“³¹⁹ A zase: „*Hľa, Pánova ruka nie je prikrátka, aby nemohla spasit' a jeho ucho nie je zaľahnuté, aby nemohlo vypočuť! Ale vaše hriechy vás oddeľujú od Boha a vaše hriechy zakryli jeho tvár pred vami.*“³²⁰

Konečne, tak ako pozorné uvažovanie o smrti a o Božom súde, odvracia človeka svojou hrôzou od hriechov, ženie ho ku kajúcnosti a pomáha mu spravodlivo žiť, ako sme už objasnili, tak pozorná a dôkladná úvaha o budúcej blaženosti vyvoláva v nás túžbu po nej a lásku k nej, a tým nás odvádza od hriechov, privádza k cnostiam, k duchovnému osohu a k čistote srdca.

³¹⁴ Ž. 16, 11.

³¹⁵ Ž. 17, 15.

³¹⁶ Ex. 33, 13.

³¹⁷ Ž. 80, 20.

³¹⁸ Flp. 1, 23.

³¹⁹ Iz. 27, 9.

³²⁰ Iz. 59, 1-2.

ČLÁNOK 51.

ČLOVEK JE URČENÝ POŽÍVAŤ TÚ ISTÚ BLAŽENOSŤ AKO ANJELI

„Pri vzkriesení sa ľudia nebudú ženit, ani vydávať, ale budú ako Boží anjeli.“³²¹

Tieto slová povedal Pán Ježiš Kristus Saducejom. Týmito slovami potvrdzuje, že po súdnom dni a po všeobecnom vzkriesení ľudí, budú vyvolení a spravodliví podobní svätým anjelom. Z toho plynie, že ako Boh stvoril anjelov, aby večne požívali jeho Božstvo i nesmiernu dobrotu, tak pre ten istý cieľ určil aj ľudské pokolenie. A tak sa v nebeskom kráľovstve vytvára z anjelov a vyvolených ľudí jedna dokonalá a úplná víťazná Cirkev. Ako z jednotlivých anjelských chórov niektorí padli, tak zase do jednotlivých anjelských rádov a chórov budú dosadení niektorí vyvolení ľudia, aby takto vyplnili miesta po padlých anjeloch; tak to učí svätý Gregor v homílii o anjeloch. Pritom si však nesmieme myslieť, ako to niektorí nevedomí bludne učili, že ľudia by neboli stvorení, keby anjeli neboli zhrešili. V takomto stave vecí by totiž nebolo usporiadanie sveta úplné. Aj ľudské pokolenie nebolo stvorené iba preto, aby vyplnilo medzery po páde niektorých anjelov, ale z iných dôvodov, aby totiž usporiadanie sveta bolo úplné. Všemohúci Stvoriteľ chcel, aby bol poznaný, ctený, chválený a milovaný nielen tvormi rozumnými bez hmotných tiel, anjelmi, ale aj rozumnými tvormi v tele, totiž ľuďmi, o ktorých skrze Šalamúna hovorí: *„Mojou rozkošou je byť medzi synmi ľudskými.“³²²*

Preto hovorí svätý Gregor: *„Boh stvoril anjelov a ľudí, aby ho poznali.“* Majster potom v 2. knihe Sentencií píše o tom obširnejšie: *„Boh stvoril rozumné tvorstvo, aby poznalo najvyššie dobro, keď ho pozná, aby ho milovalo, keď ho miluje, aby ho získalo a keď ho získa, aby ho požívalo.“* To je to, o čom v Knihe o milovaní Boha hovorí svätý Augustín: *„Rozumný tvor je stvorený preto, aby svojho Stvoriteľa chválil, jemu slúžil a jeho požíval, a tak bol blažený.“* Preto ľudia už z prirodzenej náklonnosti túžia po šťastí.

³²¹ Mt. 22, 30.

³²² Prísl. 8, 31.

Keďže dôstojnosť ľudí je taká veľká a keďže boli stvorení pre tak nesmierne vznešený cieľ: pre blaženosť anjelov a aby mohli po celú večnosť hľadiť na tvár svojho Spasiteľa, či potom nie je nevýslovne veľkým nevďakom, ničomnosťou, bláznovstvom telesných hriešnych ľudí, keď sa od svojho Stvoriteľa odvracajú, nestarajú sa o tak veľkú blaženosť, ale svoje šťastie hľadajú vo veciach telesných, nestálych, márných a ničomných, teda v telesných rozkošiach, v pozemskom bohatstve, v poctách, v chvále a v časnej, pomíňajúcej sa ľudskej sláve?

Ťažko hreší ten, kto dáva prednosť tvorovi pred Stvoriteľom a určuje si za cieľ veci stvorené a vratké a lipne na nich viac ako na Stvoriteľovi. V tom spočíva najväčšia urážka Stvoriteľa, v tom je pohrdanie večnou blaženosťou, hoci nás sám Boh pre ňu stvoril. Tak to robia všetci pyšní, nečistí i lakomí a každý, kto smrteľne hreší, alebo v smrteľnom hriechu zotrúva. Na tých sa vyplnía to, čo hovorí prorok Joel: *„Zhnil dobytok v nečistote svojej.“*³²³ Podobne hovorí žalmista: *„Skazení sú a odpornými sa stali v neprávostiach.“*³²⁴ A zase hovorí: *„Ved' človek, aj keď bol poctený, nepochopil to a je podobný nerozumnému dobytku.“*³²⁵ Veru, ktokoľvek porušuje Božie prikázania pre nejakú stvorenú vec, ten odvracia svoju dušu od Stvoriteľa a miluje viac tvora ako Boha, t. j. miluje seba samého a nečistú rozkoš alebo čokoľvek iné, stvorené ako svetskú poctu alebo zlato. Tým ťažko uráža Boha a je bláznom. Preto sa všetci hriešnici v Písme nazývajú *„bláznami“*. A takých je veľa. Majú chlapčenský rozum, lebo ako malí chlapci viac milujú hrušky a jablká ako zlato a najcennejšie drahokamy. Takí sú aj ľudia, ktorí milujú a zhromažďujú si telesné a pozemské veci viac ako nezmeniteľné dobro a najjasnejšie dary Ducha Svätého. O tých Šalamún dosvedčuje: *„Je nesmierny počet nerozumných.“*³²⁶

Človeče, snaž sa byť múdrejší, vymaň sa spod nadvlády nezmyslu! Vráť sa k svojmu Stvoriteľovi a dbaj na dôstojnosť, čo si dostal zhora! Si ozdobený obrazom najvyššej a ctihodnej Trojice, si stvorený na obraz Boží, prečo sa teda pripodobňuješ k zvieratám? Ba prečo hriechom robíš seba horším a ničomnejším ako všetky zvieratá? Drahocennou krvou a najbolestnejším utrpením a smrťou jednorodeného Syna Božieho si

³²³ Joel 1, 17.

³²⁴ Ž. 53, 2.

³²⁵ Ž. 48, 13. 21.

³²⁶ Kaz. 1, 17

predsa vykúpený z večného zatratenia, z jarma hriechu a z diablovho otroctva. Prečo sa vrháš do večnej záhuby? Prečo sa pre najohavnejšiu nerest', pre klamlivú dôstojnosť, pre pozemské bohatstvo, ktoré ťa vlečie do pekla, predávaš diablovej a lezieš do jarma hriechu a stávaš sa diablovým otrokom, hoci si stvorený pre nebeskú a anjelskú blaženosť, hoci si určený mať podiel na sláve Najvyššieho Boha? Prečo hľadáš svoje šťastie v pomíňajúcich sa a telesných veciach a viac po nich túžiš, vyhľadávaš ich a naháňaš sa za nimi ako po statkoch duchovných, nebeských, božských a večných? Pri krste si bol zasvätený Bohu a dostal si dary Ducha Svätého, prečo sa vydávaš do rúk najhoršiemu nepriateľovi a seba poškrňuješ tak veľkými hriechmi? Prečo poslúchaš diabla, prečo s ním súhlasíš a slúžiš mu, tomu ktorý si nič iné neželá, iba tvoje zatratenie? Prečo odmietaš rady svojho dobrého, najmúdrejšieho a najvernejšieho Stvoriteľa a Spasiteľa, prečo neprisvedčuješ jeho dôvodom a jeho prikázania prestupuješ? Uvedom si, aká je to veľká zvrátenosť, aká nesmierna pochabosť, aká zavrhnutiahodná a nesmierna nevďačnosť! Vráť sa teda a čiň pokánie, neprestávaj túžiť po pravej blaženosti a vyhľadávaj ju! Nechci, aby si bol zahrnutý do počtu tých, ktorí si mysleli, že náš život je na to, aby sme ho vyplnili hrou a zábavou a že pobyť na tomto svete má za účel zhromaždiť čo najviac bohatstva a že ho treba získať akýmkoľvek spôsobom, hoc aj nespravodlivosťou!

ČLÁNOK 52.

BLAŽENOSŤ SVÄTÝCH SPOČÍVA V JASNOM A BEZPROSTREDNOM POZERANÍ NA BOHA, JE NEVÝSLOVNE SLÁVNÁ, SLASTNÁ A NAJDÔSTOJNEJŠIA A ROBÍ NÁS ÚČASTNÝMI NA BOŽEJ PRIRODZENOSTI

„Milovaní, teraz sme Božími deťmi a ešte sa neukázalo, čím budeme. Vieme však, že keď sa on zjaví, budeme mu podobní, lebo ho budeme vidieť takého, aký je.“³²⁷

Ako učí skúsenosť, potešenie vzniká zo spojenia duševnej schopnosti s vhodným a dobre usmerneným predmetom a čím je predmet vhodnejší a príjemnejší, tým väčšie potešenie vzniká v schopnosti, ktorou je vnímaný. Tak má zrak potešenie z krásy, z pohľadu na vhodnú, príjemnú

³²⁷ 1. Jn. 3, 2.

a viditeľnú vec, sluch zase z príjemného zvuku, harmonickej súhry a lahodného spevu, chuť z chutného pokrmu a nápoja, hmat z predmetu príjemného na dotyk a čuch z lahodnej vône. Hľa, ako sa niektorí ľudia veľmi tešia zo spevu, z výrečnosti a z dokonalej hry na hudobnom nástroji! Iní sa zase podobne veľmi radujú pri pohľade na pekné veci. Zaiste, radovať sa z pohľadu na krásne veci je prirodzené a čím je viditeľná vec krajšia, tým je pohľad na ňu príjemnejší.

Či azda nie je radosťou vidieť mládenca takej krásy, ako bol Absolón, Adonis a Paris? Len čo by sme sa však potešili pohľadom na nejaký krásny jav, už by sa vyskytlo čosi desaťkrát krajšie a skoro by sme odvrátili zrak od toho prvého a upreli oči na to druhé a potešili sa z pohľadu naň. Keby však prišiel tretí, stokrát krajší ako prvý a druhý, či by sme sa neprestali pozerat' na krásu tých dvoch a nezaujal by nás s veľkou rozkošou ten tretí? Podobne, keby do hry vstúpil štvrtý, tisíckrát krajší ako tretí, náš vonkajší ako aj vnútorný zrak by sa tak s celým údivom a rozkošou upol na neho. A keď tak postupujeme, uvidíme, že čím krajšia je viditeľná vec, tým je pohľad na ňu príjemnejší. Keďže však Boh na nebesiach je neporovnateľne krajší a nádhernejší ako všetky jednotlivé tvory spolu, ktoré aj keby boli stotisíckrát krásnejšie ako v skutočnosti sú, tak z toho vyplýva, že je neporovnateľne a nevýslovne príjemnejšie a potešiteľnejšie vidieť pravého a velebného Boha. A vidieť ho jasne, bezprostredne a bezprestania upierať duševný zrak na jeho čistotu a nesmiernu jasnosť, zvlášť keď obsahuje nielen najväčšiu krásu, ale tiež všetky dokonalosti bez miery a hraníc, teda nesmiernu lahodnosť, svätosť, múdrosť, všemohúcnosť, lásku, dobrotu a blaženosť.

Vedzte, že keby na svete bol človek tak múdry, ako je múdry anjel alebo ako bol Šalamún, ako by sme si žiadali vidieť ho a počuť ho! Je predsa napísané, že všetci pozemskí králi túžili vidieť tvár Šalamúna, aby mohli počúvať jeho múdrosť.³²⁸ Podobne by to bolo, aj keby bol na svete tak zdatný muž ako Samson alebo taký víťazný, silný a v bojoch statočný človek ako Júda Machabejský, tiež by sme ho iste chceli vidieť. A keby bol na svete muž taký svätý a konal by také zázraky ako konal naj dôstojnejší Peter, hlava apoštolov, či by sme si ho čo najrozhodnejšie nepriali vidieť? Dajme tomu, že by medzi ľuďmi bol ktosi, kto by v sebe spájal všetko to, čo sme vymenovali: bol by múdry ako Šalamún, statočný ako Samson,

³²⁸ 1. Kr. 10, 24.

vítazný ako Machabejec a svätý ako apoštol Peter, či by sa nezbehol celý svet, aby ho videl? A predsa by všetky prednosti v ňom boli len v obmedzenej a konečnej miere. Ak je tomu tak, prečo sa naše srdce nerozpáli túžbou po dosiahnutí pozerania na Boha z tváre do tváre, ktorý má v sebe všetky uvedené dokonalosti v nekonečnej miere, ktorý je sám najväčšou dokonalosťou? Uvidieť ho z tváre do tváre, takým akým je, je blaženosť, ktorá presahuje každú inú blaženosť v takej istej miere ako je On sám čistejší, krajší, múdrejší, mocnejší, v každom smere dokonalejší a šťastnejší ako hociktorý iný tvor alebo všetci dohromady.

Či sa nemáme potom čudovať a ešte viac plakať nad tým, že sme tak ľahostajní, zaslepení, leniví a že nemáme vrúcnu túžbu hľadiť na toto nekonečné a nesmierne krásne dobro, požívať tento najsladší dar, žiť s Pánom Bohom, Stvoriteľom, Spasiteľom a našim Otcom, keď celá naša spása a naše najvyššie dobro spočíva práve v tomto pozeraní a požívaní? Hoci sme podľa prirodzených darov v pravde podobní Bohu, lebo vôľou, rozumom a pamäťou sme stvorení na obraz a podobu Božiu, avšak podľa darov jeho milosti a podľa cností a skutkov cnosti sa v nás zaskvie ešte vznešenejší obraz a podobnosť s Bohom. Obzvlášť však podľa darov slávy, podľa blaženého pozerania a požívania tak dokonalej a večnej, nestvorenej dobroty sa Bohu pripodobňujeme tak výsostne a nadprirodzene, na spôsob anjelov, a ako hovorí apoštol svätý Ján, že sa budeme podobat' Bohu, lebo ho uvidíme takým akým je, teda z tváre do tváre, v ňom samotnom. Svätý apoštol tu naznačil, že toto pripodobenie sa človeka Bohu má takú vznešenosť, že ono pripodobenie k Bohu darom prirodzenosti a milosti je treba mať za nič oproti tomuto pripodobeniu vo svetle slávy. Ved' život, blaženosť a sláva Božia v sebe samom je večné a najjasnejšie pozeranie na jeho nezmeniteľnú pravdu a tiež najhorúcejšia a dokonalá láska k jeho neopísateľnej добрote, milovanie a požívanie najsvätejšej a najctihodnejšej Trojice, v ktorej každá Božská a nestvorená osoba večne a dokonale pozerá na druhú, miluje ju a v ktorej sa navzájom s nesmiernou záľubou a sladkosťou požívajú. Preto keď človek dosiahne blažené pozeranie na Boha a dospeje k jeho plnému požívaniu, jeho život sa pripodobní nadprirodzeným a celkom nevysvetliteľným spôsobom k životu v blaženosti a sláve Božej. Vtedy je vyvolená duša zaiste ponorená do najčistejšieho pozerania na najvyššiu pravdu a do najhorúcejšej lásky k Božskej a nestvorenej добрote

a do najradostnejšieho požívania nekonečnej Božej sladkosti a pre nič inej už nezostáva zmysel.

ČLÁNOK 53. O VELKEJ A NEZMERATELNEJ RADOSTI VYVOLENÝCH

„Naplní nás blahobyt tvojho domu, tvoj chrám je svätý.“³²⁹

Blaženosť a sláva vyvolených v nebi spočíva obzvlášť v jasnom nazeraní na Boha, ako to vyplýva z toho, čo už bolo povedané. To nazeranie sa však pre vyvolených stáva prameňom mnohých radostí. Prvou a najväčšou z nich je radosť zo samotného Božstva. Lebo keď svätí v nebeskej vlasti Boha čo najvrúcnejšie a najúprimnejšie milujú oveľa viac a vrúcnejšie ako seba a ostatné tvory, je isté, že sa najviac radujú z nesmiernej dokonalosti a výsosti Všemohúceho tvorcu. Nevýslovne ho oslavujú pre jeho dôstojnosť, slávu a ešte viac sa tešia z jeho vznešenosti, múdrosti, bohatstva a šťastia ako z vlastnej blaženosti.

Ale prameňom nevýslovného blaha a radosti nie sú len vznešené vlastnosti a dokonalosti nezmeniteľného Božstva ako múdrosť, všemohúcnosť, krása, svätosť, milosrdenstvo, bohatstvo, ale aj samotná Najsvätejšia Božia Trojica. Najjasnejšie uvidia, ako večný Otec najčistejšie chápe a pozerá na svojho jednorodeného Syna, ako naň hľadá a nesmiernou láskou ho večne miluje, nie menej ako seba samého; a ako jednorodený Syn svojho večného Otca dokonale poznáva, hľadá naňho a miluje ho nezmerateľnou láskou tak, ako aj Otec a Syn milujú a pozerajú na Ducha Svätého a ako Duch Svätý miluje Otca a Syna. Vidia ako Syn je plodený Otcom a ako Duch Svätý vychádza od Syna a Otca. Hľa, ako sa všetci svätí v nebi nevýslovné radujú zo vzájomného pozerania troch svätých osôb na seba, z ich vzájomnej lásky, záľuby a sladkosti požívania aj vychádzania a vzájomného zdieľania sa vo vnútri Najsvätejšej Trojice!

Ďalej, ako sa nesmierne tešia z Božej krásy, tak sa nevýslovne radujú z nekonečnej Božej múdrosti, z nekonečnej Božej všemohúcnosti a z jeho

³²⁹ Ž. 65, 5.

nesmierneho bohatstva, teda aj z ostatných jeho dokonalostí a vlastností ako z lásky, spravodlivosti, šťastia, dobroty, slobody a jeho blaženosti.

Pri pohľade na Boha sú potom naplnení nevýslovnou radosťou z toho, že Boh je bytosť, ktorá je pre nich najviac primeraná. Ved' Boh je dôstojnosť sám v sebe, vznešenosť a pokoj. Je najväčší a jeho blaženosť je neopísateľná. Ňou napĺňa ľudské srdce, je nanajvýš dobrý, láskyhodný a žiaduci; v najvyššej miere je krásny, láskavý, štedrý, bohatý, spravodlivý, súcitný a milosrdný, a tiež pre každého tvora v najväčšej miere nevyhnutný a užitočný, takže bez neho žiaden tvor nemôže ani na chvíľu byť. Všetka spása a dokonalosť každého tvora závisí od neho a na ňom.

Preto každý stvorený a neskazený duch cíti, že je k Bohu neodolateľne priťahovaný, a preto vyvolení v nebi pociťujú v láskyplnom a bezprostrednom spojení s Bohom takú rozkoš, pokoj a spokojnosť, presahujúcu každý pojem a radosť, ktorá sa s ničím nedá porovnať.

Okrem týchto radostí sa tešia z blaženého pohľadu na Boha a z jeho prítomnosti viac ako z vlastnej blaženosti a aj z nadprirodzenej a najvyššej dokonalosti a dôstojnosti, ktorú im prepožičiava. Premýšľajú sami o sebe, uvedomujú si dary, ktoré im Boh udelil a vzdávajú mu vdaky. Keď poznajú, že sú tak blažení, oslávení, tak povýšení a neodvolateľne spojení s prameňom všetkého šťastia, nevýslovne plesajú pri oblažujúcom pohľade na Boha a na jeho prítomnosť a tešia sa zo všetkej slávy im darovanej.

To preto, lebo vidia, že majú večnú istotu a sú tak dokonale obohatení, že sú úplne uspokojení a majú všetko po čomkoľvek by mohli túžiť. A hoci duše oslávených ešte nemajú skutočne oslávené telá a nedostali niektoré prípadné odmeny, majú ich však akosi svojím spôsobom, pretože ich očakávajú s úplnou istotou a celkom iste ich budú mať.

Ďalej, to čo je nemožné na zemi poznať, totiž počet svätých anjelov a vyvolených ľudí, lebo ich počet je nespočítateľný, nepochopiteľný a presahujúci všetky naše schopnosti, tak tam v nebi je táto znalosť skutočnosťou. Každý svätý v nebi poznáva a vie o všetkých nebeských obyvateľoch, pretože všetci vyvolení sa navzájom milujú veľmi horúcou

láskou. Taktiež je isté, že každý z nich sa teší zo šťastia a zo slávy každého nebeského spoluobčana ako zo svojej vlastnej. Čím je väčšia sláva jeho spoluobčanov a čím väčšia je ich vzájomná láska, tým srdečnejšie sa spolu s nimi raduje, a tým vrúcnejšie im blahoželá. Preto v nebi má každý toľko radosti, koľko je anjelských duší v deviatich anjelských chóroch a koľko je svätých duší v nebeskom kráľovstve.

Ó, aká veľká je blaženosť a sláva vyvolených! Majú tak nespočetné radosti, veľké aj sladké, čisté a slávne, z ktorých ktorákoľvek, aj tá najmenšia, je väčšia ako ktorákoľvek svetská a telesná rozkoš. Ó, ako skutočne a nevýslovne sú šťastní tí, ktorí prebývajú v tvojom dome Pane, v tom nebeskom dome, v ktorom jeden deň je lepší ako tisíc rokov! „*Ó, aký šťastný je ten, koho si si vyvolil, hoci by medzitým čokoľvek vytrpel!*“³³⁰

Ó, vy úbohí milovníci tohto ničomného sveta a nečistej telesnosti, nerozumní milovníci viac rozkoše ako Boha, umúdrite sa, kajajte sa! Pohrdnite nečistými rozkošami a zatúžte po tak veľkej blaženosti! Z túžby po nej a z lásky k nej nech pre vás stratia akúkoľvek cenu všetky márne útechy a telesné zábavy.

Nechcete stratiť tak veľkú slávu pre ničomnú a krátku radosť! Hľa, svet a jeho žiadostivosť zaniknú, nebeská sláva však potrvá naveky! Je isté, že dobrota, krása a Božia dokonalosť nekonečne prevyšujú všetku stvorenú dobrotu, krásu a dokonalosť, a preto príjemnosť, ktorá vzniká z bezprostredného prijímania tak nekonečného dobra a krásy, nekonečne prevyšuje všetku rozkoš vznikajúcu z prijímania stvoreného dobra. Ak teda zo spojenia tiel vzniká veľká rozkoš, aká je potom rozkoš, ktorá spočíva v bezprostrednom, čistom a jasnom spojení s Bohom? Neprevyšuje celý oceán, čo do rozsahu, jedinú kvapku tak, ako prevyšuje nadprirodzená blaženosť všetky rozkoše, ktoré kedy na svete boli, sú a budú?

³³⁰ Ž. 84, 5. 11.; 44, 5.

ČLÁNOK 54. O RÔZNYCH OKOLNOSTIACH, Z KTORÝCH JE MOŽNÉ POZNAŤ, AKÁ VEĽKÁ MUSÍ BYŤ BLAŽENOSŤ A SLÁVA VYVOLENÝCH

„Opoja sa blahobytom tvojho domu a prúdom svojej rozkoše ich naplníš.“³³¹

Mnohé dôvody poukazujú na to, že blaženosť svätých je nevýslovne veľká. Najskôr ten, že žiaden obyčajný tvor, ani cherubín či serafín nebol hodný a schopný znova získať túto blaženosť pre ľudí, iba Syn Boží. Ved' keď prví ľudia túto blaženosť pre seba a svojich potomkov stratili, tak sám jednorodený Syn Boží, pravý Boh, sa stal človekom, aby v prijatom človečenstve znova ľudskému pokoleniu túto blaženosť a slávu získal. Ako hovorí evanjelium: *„Ja som prišiel, aby mali život a aby ho mali hojnejšie“³³²* t. j. aby získali život slávy v budúcom živote. Preto v evanjeliu stojí: *„Lebo Boh neposlal Syna na svet, aby svet odsúdil, ale aby sa skrze neho svet spasil.“³³³* Syn Boží, rovný večnému Otcovi, zaiste neprišiel na svet v tajomstve svojho vtelenia pre akúsi zanedbateľnú vec alebo z bezvýznamného dôvodu.

Ved' táto blaženosť vyvolených má nekonečnú dôstojnosť, lebo spočíva v bezprostrednom a čistom požívaní najvyššieho a nekonečného dobra. Preto svätý Tomáš hovorí, že aj keď žiaden tvor nie je nekonečne dôstojný, predsa však medzi stvorenými sú tri také! Kristovo človečenstvo, spojenie s osobným a nestvoreným bytím večného Slova, t. j. jednorodeného Syna Božieho, o ktorom je napísané: *„Na počiatku bolo Slovo.“³³⁴* Ďalšou je Najblahoslavenjšia Panna Mária, ktorá sa stala rodičkou pravého Boha a toto povýšenie má nekonečnú dôstojnosť. Tretia je blaženosť vyvolených, lebo spočíva v bezprostrednom požívaní nekonečného dobra.

Chcime teda túžiť po tejto blaženosti a nepokladajme ju za maličkosť kvôli márnemu prospechu alebo ničomnej rozkoši pozemského života. Ba pre jej získanie nám musí byť každá námaha sladká, každé pokánie sa nám musí páčiť, každé protivenstvo máme znášať s radosťou. Lebo

³³¹ Ž. 36, 9.

³³² Jn. 10, 10.

³³³ Jn. 3, 17.

³³⁴ Jn. 1, 1.

skutočne ako hovorí apoštol: „*Utrpenia tohto času nie sú hodné budúcej slávy.*“³³⁵ Preto svätý pápež Lev hovorí: „*Žiadna námaha sa nám nesmie zdať tvrdou, ani žiadna doba dlhou, ktorou sa získava nebeská sláva.*“ A svätý Augustín hovorí: „*Taká veľká je krása najvyššej spravodlivosti, taká veľká potecha večného svetla, teda nezmeniteľnej pravdy a nestvorenej múdrosti, také veľké šťastie nebeského dvora, že aj keby v ňom bolo dovolené zostať čo i len jeden deň, pre tento jediný deň by bolo možné zavrhnúť mnohé roky plné rozkoše a bohatstva!*“

Po druhé, neporovnateľnú plnosť a hodnotu slávy vyvolených je možné odhadnúť z toho, že jednorodený Syn Boží ju tak draho a tak namáhavo ľuďom vykúpil a znova získal. Sám jednorodený Syn Boží, Stvoriteľ vesmíru, ktorý obyčajným rozkazom v okamihu stvoril nebo i zem, takto neobnovil a neoslobodil ľudské pokolenie, ale ho vykúpil svojou najdrahocenejšou krvou a najbolestnejším utrpením a najpotupnejšou smrťou znova získal a zaslúžil ľudskému pokoleniu večnú blaženosť a „*stal sa poslušným až na smrť.*“³³⁶ Preto povedal: „*Svoj život položím za moje ovce.*“³³⁷ O ňom hovoril Izaiáš: „*Neslávny bude nášho pohľad medzi mužmi a potupný jeho výzor medzi synmi ľudskými.*“³³⁸ Ten totiž, o ktorom žalmista predpovedal, že „*je najkrajší z ľudských synov*“³³⁹ sa kvôli nám vydal „*na posmech a davu na opovrhnutie.*“³⁴⁰

A aby nám znova vydobyl krásu nebeského raja, svetlo slávy a jas blaženého života, ráčil podstúpiť najbolestnejšiu a najpotupnejšiu smrť, musel sa objaviť ako najposlednejší malomocný medzi ľuďmi a byť aj za takého považovaný, ako píše Izaiáš: „*Videli sme ho ako človeka nemajúceho vzhľadu a krásy. Vskutku, on niesol naše choroby, našimi bôľmi sa obťažil, no my sme ho pokladali za malomocného, raneného a poníženého Bohom. On však bol sám prebodnutý pre naše hriechy, strýznený pre naše neprávosti.*“³⁴¹ Preto slávne knieža apoštolov hovorí: „*Nie porušiteľným striebrom alebo zlatom ste vykúpení, ale drahou krvou nepoškvrneného Baránka.*“³⁴² O tom sa dočítame v Zjavení svätého

³³⁵ Rim. 8, 18.

³³⁶ Flp. 2, 8.

³³⁷ Jn. 10, 15.

³³⁸ Iz. 52, 14.

³³⁹ Ž. 45, 3.

³⁴⁰ Ž. 22, 7.

³⁴¹ Iz. 53, 2. 4-5.

³⁴² 1. Pt. 1, 18-19.

apoštola Jána: „*Kristus nás miluje a svojou krvou nás oslobodil od hriechov a urobil nás kráľovstvom, kňazov Bohu svojmu Otcovi.*“³⁴³

Nemožno si nijako mysliet, že by najmúdrejší kupec ponúkol za tak bezvýznamnú vec takú veľkú cenu. Naopak, aby znovu získal pre svojich neporovnateľnú slávu, vykonal a zniesol tak veľké veci. Preto nepredávajme sa diablove za biedny peniaz hriechu, ale budme poddaní a vd'ační najvyššiemu Spasiteľovi!

Po tretie, vznešenosť večnej blaženosti možno predpokladať na základe toho, že vyvolení a spravodliví si ju tak draho kúpili, vytrpeli a zniesli tak neznesiteľné veci, aby ju dosiahli. Pre toto šťastie totiž svätí mučeníci dobrovoľne pretrpeli nespočetné a najkrutejšie druhy múk a pohrdli všetkým, čo je zo sveta, ako hovorí svätý apoštol: „*Svätí zakúsili výsmech a bičovanie, ba aj okovy a väzenie, kameňovali ich, rozpilovali ich, mučením boli skúšaní, umierali mečom, chodili v ovčích a kozích kožiach, boli núdzni, utláčaní a sužovaní. Oni, ktorých svet nebol hoden, blúdili po púšti a po horách, po jaskyniach a zemských roklinách.*“³⁴⁴ Pre toto šťastie mnohí veľmi vznešení a krásni mladí muži a panny pohrdli všetkými výhodami sveta s jeho márnymi potešeniami a vstúpili do svätých reholí a v kláštorech viedli ťažký život a áno, mnohí vyvolení sa odobrali na púšť a žili pustovníckym životom, anjelským životom na svete, čo najprísnejšie si trýznili svoje telo a uspokojili sa s chlebom a vodou.

Preto nech nás nemrzí trocha trpieť pre takú veľkú blaženosť a svoje telo s chybami a žiadosťami križovať.³⁴⁵ Podobne aj statočne bojovať proti pokušeniam, lebo ako hovorí apoštol: „*Nedostane veniec, iba ak závodí podľa pravidiel.*“³⁴⁶ Preto povedal svätý pápež Lev: „*Kráľovstvo nebeské nedostanú spáči a večná blaženosť nie je prisľúbená ustrnutým v nečinnosti a v lenivosti.*“

Po štvrté, o vznešenosti tejto slávy možno usudzovať z mnohých svedectiev Božích priateľov, svätých prorokov a apoštolov, ktorým to Duch Svätý zjavil. Tak hovorí o tejto blaženosti prorok Izaiáš: „*Oko nevidelo, Bože, okrem Teba, čo si pripravil, tým čo ťa očakávajú.*“³⁴⁷

³⁴³ Zjv. 1, 5-6.

³⁴⁴ Hebr. 11, 36-39.

³⁴⁵ Gal. 5, 24.

³⁴⁶ 2. Tim 2, 5.

³⁴⁷ Iz. 52, 15.

Apoštol rozvinul tento prísľub, hovoriac: „*Ani oko nevidelo, ani ucho nepočulo, ani do ľudského srdca nevstúpilo, čo Boh pripravil tým, čo ho milujú a skrze Ducha Svätého nám to zjavil.*“³⁴⁸ Preto hovorí Pán v prvej knihe Mojžišovej Abrahámovi: „*Ja som tvoj ochranca a tvoja odmena bude veľmi veľká.*“³⁴⁹ Nakoniec veľkému a božskému Dionýzovi sa v žalári zjavil Kristus a dávajúc mu svoje telo, povedal: „*Prijmi to, môj drahý lebo tvoja odmena u mňa je veľmi veľká.*“ Preto tiež čítame v druhej knihe Mojžišovej, že keď Mojžiš prosil Pána: „*Daj mi vidieť tvoju slávu!*“ tak Pán mu odpovedal: „*Ja ti ukážem všetko dobré, teda seba samého.*“³⁵⁰ Boh je zaiste ctihodný a požehnaný, jeho dobro je celkom dokonalé, v ňom je nekonečná dokonalosť i vrchovatá náplň všetkých dobier a krás. Preto je Boh to jediné, čo je najviac potrebné, lebo v ňom je najúplnejšie všetko to, po čom možno správne túžiť. Ak existuje túžba po bohatstve, moci, rozkoši, múdrosti, blaženosti, pokoji, tak on sám je bohatý v sebe a v iných a jeho bohatstvo nemá konca. On sám je všemohúci a jeho múdrosť sa nedá odmerať, on sám je prameňom všetkej spásy, len v ňom jedinom rozumný tvor nachádza pravý a blažený pokoj a mier. K nemu samotnému uprime teda svoje snaženie, nech sa v ňom ustáli naša konečná láska, iba po ňom túžme a po ničom inom! Po ostatnom majme túžbu, pokiaľ je to pre nás nevyhnutné, a keď sa mu tým zapáčime a dosiahneme jeho blaženého požívania. A tak budeme plesat' v protivenstvách, hovoriac si s prorokom: „*V Bohu je moja spása a moja sláva, Boh je moja sila a v Bohu je moje útočisko.*“³⁵¹

Aká veľká je sláva vyvolených, to je možné posúdiť, po piate, aj z krásy, ktorú všemohúci Stvoriteľ každý rok uštedruje neživým tvorom, lúkam, stromom, bylinám, kvetom, roliam a ľaliám. Keď nastane leto príroda kvitne, ozdobuje sa a krásli. Preto u sv. Matúša hovorí Spasiteľ: „*Pozrite sa na poľné ľalie, ako rastú, hovorím vám, že ani Šalamún v celej svojej sláve nebol oblečený tak, ako jediná z nich. Keď teda Boh takto oblieka poľnú bylinu, ktorá dnes je tu a zajtra ju hodia do pece, o čo skôr vás, vy maloverní?!*“³⁵² Ak teda tieto pozemské a najnižšie veci rozkvitajú a skrášľujú sa, keď sa nad ne skloní slnko, ako budú ozdobené a ako budú plesat' rozumné tvory, keď im vyjde Slnko rozumu, prameň

³⁴⁸ 1. Kor. 9, 10.

³⁴⁹ Gn. 15, 1.

³⁵⁰ Ex. 33, 18-19.

³⁵¹ Ž. 62, 8.

³⁵² Mt. 6, 28-30.

múdrosti, pôvod všetkého svetla a milosti, predmet a príčina slávy a večnej spásy? Tým sľubuje Pán u proroka Malachiáša: „*Vám, ktorí sa bojíte môjho mena, vyjde Slnko spravodlivosti, ktoré má na krídlach uzdravenie.*“³⁵³ Hľadte, ako sa zdobí suchá pôda, holé lúky, pusté stromy, ako sa zelenie tráva, kvitnú kvety a zrejú plody! Ako potom budú pri poslednom vzkriesení telá vyvolených vybavené jasom, pohyblivosťou, bezbolestnosťou, najsladšou vôňou a najradostnejšou výzdobou! Aby nám to naznačil, tak sa „*Kristus pred svojim utrpením premenil pred tromi apoštolmi a tvár mu zažiarila ako slnko.*“³⁵⁴

Po šieste, to aké úplné je šťastie a sláva vyvolených, sa dá pochopiť aj z toho, že múry nebeského Jeruzalema a straty medzi anjelmi musia byť opravené a doplnené z vyvolených ľudí. Ak sa teraz a tu na svete usilujú umelci tak krásne otesávať hrubé balvany, aby z nich postavili paláce alebo vytvorili z nich sochy, o čo viac ozdobí nebeský umelec všetkou možnou krásou duše a telá vyvolených, ktoré sú určené na ozdobu nebeského Jeruzalema, t. j. víťaznej Cirkvi a jeho nebeského domu?

Že nebeská blaženosť presahuje všetky možné pojmy, to vysvitá, po siedme, aj z tej skutočnosti, že Boh svojim verným sluhom, už tu na zemi dáva okúsiť takú útechu, že títo, keďže ľudská krehkosť túto nesmiernu sladkosť nedokáže zniesť, sú celí bez seba, bez pohnutia a bez citu k vonkajšiemu svetu a z Božej nádhery sú v podivuhodnom vytržení mysle a akoby celkom spútaní. Ak teda už iba kvapka nebeskej sladkosti vyvoláva také slastné opojenie, čo bude potom, keď sa budeme občerstvovať pri samotnom prameni nezmerateľných sladkostí?

To, že vyvolení v nebi sú účastní celkom neopísateľnej slávy a blaženosti, to po ôsme, vyplýva z toho, že Boh, ktorý je nanajvýš verný a štedrý, už tu na zemi svojich vyvolených tak nesmierne vyznamenáva. Uctieva ich zázrakmi každého druhu, ktoré svätí robia. Spomeňme si, ako už i tieň svätého Petra uzdravoval chorých! Uctieva ich aj tým, že dopúšťa, aby ich veriaci ctili a ich ostatkom vzdávali väčšiu úctu ako cisárom, kráľom a kniežatám tohto sveta. Právom teda hovorí prorok: „*Tvoji priatelia, ó Bože, sú mnou obzvlášť uctievaní, ich panstvo sa stalo nad mieru silným.*“³⁵⁵

³⁵³ Mal. 3, 20.

³⁵⁴ Mt. 17, 1-3.

³⁵⁵ Ž. 139, 7.

Ctime si zo všetkých síl tohto najbohatšieho, najlepšieho a najštedrejšieho darcu všetkého dobra. On v knihe Samuelovej sľubuje: *„Ktokoľvek by ma oslávil, toho oslávim aj ja, kto však mnou opovrhne, upadne do hanby.“*³⁵⁶

ČLÁNOK 55.

O NAJBLAŽENEJŠEJ A NAJLAHODNEJŠEJ HOSTINE VYVOLENÝCH V NEBI

*„Blahoslavení sú tí, čo sú pozvaní na svadobnú hostinu Baránka.“*³⁵⁷

Najsvätejšia Trojica občerstvuje duchovným pokrmom všetkých obyvateľov nebies. Toto občerstvenie je nad akékoľvek telesné občerstvenie. Je tým lahodnejšie a cennejšie, čím je rozumný duch vznešenejší ako telo a čím je duchovný pokrm hodnotnejší a sladší ako telesná potrava. Toto osvieženie sa tiež správnejšie nazýva večerou a nie obedom, lebo je posledným osviežením, po ktorom už žiadne iné nebude, tak ako je večera posledným jedlom dňa. Nazýva sa aj večerou Baránkovou, to jest večerou Krista Pána, Syna Božieho, o ktorom hovoril svätý Ján Krstiteľ: *„Hľa, Baránok Boží, ktorý sníma hriechy sveta.“*³⁵⁸ Pretože svojím nevýslovným utrpením nám zaslúžil toto slávne občerstvenie, tak ako o tom pri poslednej večeri hovoril svojim apoštolom a cez nich všetkým veriacim: *„A ja vám dám kráľovstvo, ako ho môj Otec dal mne, aby ste jedli a pili pri mojom stole v mojom kráľovstve.“*³⁵⁹ On nám totiž svojím spasiteľným utrpením otvoril bránu a vstup do kráľovstva nebeského.

Hostina sa nazýva aj svadobnou večerou Baránkovou, lebo v tomto kráľovstve večnej spásy sa Cirkev najdokonalejšie zaslubuje Synovi Božiemu a nerozlučne sa s ním spája blaženým pozeraním na neho a jeho požívaním a nie vierou a nedokonalou láskou ako je to za života v tomto vyhnanstve, v ktorom sme pútnikmi vzdialenými od Pána, ako hovorí žalmista: *„Ved' u teba som iba hosť, len pútnik, ako všetci moji otcovia.“*³⁶⁰ Pri tomto zaslúbení sa neveste t. j. víťaznej Cirkvi a každej vyvolenej duši, podáva najvzácnejšia, najlahodnejšia večná večera, ktorá

³⁵⁶ 1. Sam. 2, 30.

³⁵⁷ Zjv. 19, 9.

³⁵⁸ Jn. 1, 29.

³⁵⁹ Lk. 22, 29-30.

³⁶⁰ Ž. 38, 13.

je slávnym osviežením, najviac posilňujúcim, oblažujúcim, bez odporu sýtiacim a duchovnou stravou živiacim. O nej sa hovorí v evanjeliu: „*Blahoslavený, kto bude jesť chlieb v Božom kráľovstve.*“³⁶¹ Týmto chlebom je Kristus, ktorý je chlebom života, chlebom prepodstatneným, ktorý svojim svätým telom a drahocennou krvou pod viditeľnými rúškami vo Sviatosti Oltárnej osviežuje bojujúcu Cirkev. Avšak víťaznú Cirkev osviežuje svojim nepochopiteľným a najvyšším Božstvom a jeho blažené požívanie sa môže tiež nazývať aj chlebom svätých a ich pokrmom. A keďže Najsvätejšia Trojica je jedno Božstvo, teda poznanie a navonok nerozlučná činnosť, preto aj keď sa táto večera zvlášť pripisuje Kristovi, predsa je podávaná Najsvätejšou Trojicou. Toto občerstvenie je tak dôstojné, že sám Boží Syn tvrdí, že bude obsluhovať svojich vyvolených, ako to hovorí sám o sebe: „*Veru, hovorím vám: Opáše sa, posadí ich k stolu a bude ich obsluhovať.*“³⁶² Toto obsluhovanie však nijako neznižuje jeho dôstojnosť, alebo že by ho ponížovalo, ale jasnejšie ním vydáva svedectvo o jeho nesmiernej láske a ochote voči pozvaným. Stáva sa to predsa aj na zemi, že vysokopostavené osoby, pohnuté láskou a ľudskosťou, obsluhujú pri stole svojich podriadených.

Pri tejto večeri a pri tomto blaženom občerstvení podáva Boh Otec ako najvyberanejšie sústo jasné poznanie seba samého tým, že svojim vyvoleným nielen ukazuje svoje základné a najrozkošnejšie Božstvo, ale aj svoju otcovskú plodnosť a svoju vnútornú činnosť, ktorou večne a nezmeniteľne plodí svojho jednorodeného Syna. Druhé najvzácnejšie sústo, ktoré podáva, je zjavenie a osvietenie, ktorým osvecuje vyvolených, aby uvažovali o jeho plodnosti a vnútornej činnosti, cez ktorú z neho vychádza Duch Svätý. Tretím sústom je zjavenie, ktorým vyvoleným ukazuje, ako vrúcne miloval ľudské pokolenie, keď pre jeho spásu poslal na svet svojho jednorodeného Syna, v zmysle slov: „*Boh tak miloval svet, že dal svojho jednorodeného Syna, aby nezhynul nik, kto v neho verí, ale aby mal život večný.*“³⁶³ Toto všetko jasne s blaženým pocitom a najsladším požitkom poznať, na to všetko hľadieť a ustavične o tom rozjímať, vyvoleným presladko chutná a pohľadom na toto sú nevýslovne rozpaľovaní. S Bohom sa spájajú stále užšie a sú napĺňaní všetkou sladkosťou.

³⁶¹ Lk. 14, 15.

³⁶² Lk. 12, 37.

³⁶³ Jn. 3, 16.

Ďalej, pri tejto hostine Syn podáva vyvoleným ako prvé jedlo jasné poznanie toho, ako on sám je od večnosti plodený Otcom a ostáva s ním v jednej podstate a sú si rovní. Druhým chodom im podávaným je sladké rozjímanie o tom, ako z neho vychádza Duch Svätý, ako z Otca a dáva im návod, aby toto tajomstvo chápali. Ako tretí chod im podáva osvietenie ich myslí s tým cieľom, aby čo najjasnejšie poznávali tajomstvo jeho vtelenia a jeho najvelebnejšie človečenstvo, všetku jeho blaženosť, slávu či dobrodenia, ktoré nám z neho poskytol. Veru nikto v tomto živote nemôže plne pochopiť, ako dokonale sú týmito všetci vyvolení čo najhojnejšie naplnení blaženosťou.

Pri tomto najblaženejšom občerstvení a pri tejto hostine nebeských občanov ďalej Duch Svätý ako prvý pokrm vyvoleným ukazuje, ako sám od vekov vychádza z Otca a Syna, a predsa je s nimi jednej podstaty a zostáva im rovným. Pri druhom chode im nadeľuje najskvelejšie a najsladšie poznanie celej Najsvätejšej Trojice, všetkej jej slávy a ako tri ctihodné a nestvorené osoby s nesmiernou radosťou na seba vzájomne hľadajú, seba milujú a seba požívajú. Pri treťom pokrme vyjavuje vyvoleným všetku svoju lásku, dobrotu, štedrosť a dobročinnosť k nim a ako z jeho dobroty a milosti boli posvätení a spasení a ako im dal svoje dary a tým podal a vliat do nich seba samého.

Hľa, týmito pokrmami sa hojne živia najšťastnejší svätí duchovia, čo najvznešenejšie sa zbožňujú, čo najsladšie opájajú, nepremožiteľne sa posilňujú, nadprirodzene zušľachtujú, najradostnejšie sa nasycujú a večne sa tešia v bezpečnosti. O tomto občerstvení hovorí Ženích v Piesni piesní: *„Jedzte a pite, priatelja, a opojte sa najmilší!“*³⁶⁴ A žalmista hovorí *„Aké veľké je množstvo tvojej sladkosti Pane.“*³⁶⁵ To je skutočne chlieb z neba, ktorý obsahuje akýkoľvek pôžitok a sladkosť všetkých chutí.³⁶⁶ Keď sa táto rozkoš vo svojom prameni dokonale a bezprostredne zakúša, tak potom vôbec nechutí a čo najrozhodnejšie sa zavrhuje každá telesná rozkoš, každé pohlavné milovanie a každý pozemský pocit sa považuje za najodpornejší kal.

Ó, aká preslávná je táto nebeská duchovná večera, božská a najčistejšia, pri ktorej sú tak nespočetní, najkrajší, najmúdrejší

³⁶⁴ Pies. 5, 1.

³⁶⁵ Ž. 30, 20.

³⁶⁶ Múd. 16, 20.

a najvznešenejší spolustolovníci, ktorí sa navzájom čo najvrúcnejšie milujú a sú spätí najdokonalejšou a nezmeniteľnou svornosťou, totiž všetci svätí Anjeli, Archanjeli, Kniežatá, Sily, Mocnosti, Panstvá, Tróny, Cherubíni a Serafíni aj všetci proroci, patriarchovia, apoštoli, mučeníci, vyznávači, panny a ostatní svätí. Pri tejto hostine bude predsedat' Kristus ako človek, prostredník medzi Bohom a ľuďmi, pretože sám, keď vzal na seba podobu človeka, sa sýti Najsvätejšou Trojicou. Bezprostredne po ňom tam zasadá jeho Matka, najmilostivejšia, najsvätejšia Panna Mária, povýšená nad všetky anjelské chóry. Potom k stolu zasadá každý svätý, podľa dôstojnosti a stupňa svojich zásluh.

Nakoniec, pretože každé rozjímanie svätých má veľkú a vlastnú rozkoš a sladko osviežuje blaženú dušu, je isté, že pri tejto najvyššej hostine bude toľko radostných pokrmov, koľko budú svätí rozjímať o Bohu, o sebe samých a o celom udelenom blahu, dokonalosti a sláve, o celej obci svojich spoluhodovníkov, o každom z nich, o poriadku celého tvorstva, ba aj o trestoch a strastiach zavrhnutých, s ktorými vyvolení nebudú mať sústrasť, ale pre horlivosť za spravodlivosť budú oslavovať Božskú spravodlivosť, že bezbožných právom zavrhla.

Preto svätý apoštol Ján hovorí v Zjavení: *„Počul som mohutný hlas ako zvuk mnohých poľníc v nebi hlásajúcich: Aleluja, spása, sláva a moc Bohu nášmu, lebo sú správne a spravodlivé jeho súdy, ktorý odsúdil veľkú neviestku, ktorá porušila zem“*³⁶⁷, t. j. odsúdil zhromaždenie bezbožných, ktoré je cirkvou nespravodlivých. Predobrazom tejto veci bolo potopenie Egyptanov v Červenom mori, lebo keď tam zahynul faraón so svojimi ľuďmi, Synovia Izraela zaspievali: *„Spievajme Pánovi, lebo je v vznešený. Koňa i pohoniča hodil do mora.“*³⁶⁸ Tak, keď bude knieža temnôt so všetkými zavrhnutými zvrhnutý do pekla, vzdajú vd'aku a chválu Bohu a jemu zaspievajú všetci vyvolení.

Je isté, že pri tejto nebeskej hostine budú mať svätí vznešený pokrm a celkom zvláštnu radosť z človečenstva Syna Božieho a tiež z najlaskavejšej Panny Márie, ako sa dozvieme v ďalšej časti. Za takú veľkú hostinu svätí ďakujú pred ňou a počas jej trvania a nie na konci, lebo táto hostina sa nikdy neskončí. Tak budú bezprestania ďakovať štedrému a láskavému hostiteľovi. Nech každý z nás zatúži po tejto najsvätejšej

³⁶⁷ Zjv. 19, 1.

³⁶⁸ Ex. 15, 21.

hostine najhorúcejšou túžbu a nech povie: „*Ako jeleň dychtí po vode z prameňa, tak moja duša, Pane, túži po tebe. Po Bohu žízni moja duša, po Bohu živom, kedyže už prídem k nemu a uzriem Božiu tvár?*“³⁶⁹

ČLÁNOK 56. SVÄTÍ V NEBI MAJÚ PO KAŽDEJ STRÁNKE NAJVIAC DÔVODOV PRE MNOHONÁSOBNÚ RADOSŤ

*„Prídu na Sion s chválospevom a večná radosť bude nad ich hlavami, radosť a rozkoš dosiahnu a zmizne bolesť a vzdychanie.“*³⁷⁰

Blaženosť a sláva vyvolených v nebi je taká veľká, hojná a mnohonásobná, že kamkoľvek sa obrátia, všade nachádzajú dôvody a príležitosti pre radosť. Ved' na prvom mieste sa najviac radujú z Najsvätejšej Trojice, ktorá je nad nimi. Potom sa radujú z blaženosti, dokonalosti, krásy a vznešenosti človečenstva Božieho Syna, aj on je nad nimi. Po tretie sa radujú z pohľadu na slávnú Pannu Máriu, tešia sa z jej krásy, výsosti, blaženosti a jej ctihodnosti a aj ona je nad nimi. Po štvrté sa tešia z celej anjelskej obce a z duší, alebo svätých ľudí, ktorí nad nimi vynikajú slávou a aj tí sú nad nimi. A potom sa radujú zo seba samých, z celej blaženosti, vznešenosti a zo všetkých milostí, ktoré dostali. Okrem toho sa tešia aj z najšťastnejšej spoločnosti svätých okolo seba a zo spoločenstva, v ktorom sa každý so svojou radosťou delí s ostatnými. Radujú sa nielen z tých, ktorí sú odmenení nižšou slávou ako oni, a to je ríša pod nimi, ale aj z celého usporiadania sveta, ktorý bude po súdnom dni čo najkrajšie vyzdobený a budú sa radovať aj z pekla, ako sa o tom hovorilo v predchádzajúcom článku.

O tom, ako sa budú z Boha radovať a ako pohľad na neho a jeho požívanie sú podstatnou odmenou všetkých svätých, už bolo hovorené. Ale ako sa budú radovať z Kristovho človečenstva, si ešte povieme.

Z človečenstva Syna Božieho sa mnohonásobne zaradujú. Najprv z celej jeho krásy, ktorú má z darov milosti a slávy, ako na tele tak aj na duši. Duša Kristova a jej schopnosti boli od svojho stvorenia a spojenia s Božstvom naplnené všetkou milosťou, všetkou cnosťou, všetkými darmi

³⁶⁹ Ž. 42, 2-3.

³⁷⁰ Iz. 35, 10.

Ducha Svätého a ich plodmi, ba aj jeho rozum bol naplnený blaženým pohľadom na Boha. Pokiaľ ide o jeho telo a jeho človečenstvo, to bolo po jeho utrpení dokonale oslávené vo svojom zmŕtvychvstaní a nanebovstúpení. A o čo dokonalejšie Kristova duša požíva Boha a o čo je slávnejšia i svätejšia ako všetci svätí, o to je telo Kristovo obdivuhodnejšie a skvelejšie oslávené štyrmi darmi tiel vyvolených ľudí, takže jas jeho krásy a krása jeho jasu, jeho nádherný vzhľad a najkrajšia tvár je nevýslovne jasnejšia a prítlačlivejšia nad všetok jas a krásu slnka, mesiaca a hviezd, všetkých oslávených tiel a tých, čo majú byť oslávení. Ak je teda celé človečenstvo Kristovo tak nevýslovne krajšie, sladšie, slávnejšie a vznešenejšie nad všetky tvory a anjelov i nad všetkých svätých, je isté, že všetci blažení pociťujú z pohľadu na Kristovo človečenstvo najväčšiu rozkoš, takže najväčšia radosť, ktorú majú po blaženom pozeraní na Boha, je táto radosť vznikajúca z pozerania sa na človečenstvo Kristovo. Toto človečenstvo je vybavené takou krásou, lúbeznosťou a slávou, že svätí anjeli naň túžia pozerat'³⁷¹. S nevýslovnou záľubou naň pozerajú aj všetci blažení.

Po druhé, nebeskí občania sa radujú z človečenstva Kristovho a z pohľadu naňho, pokiaľ boli cezeň vyslobodení a polepšení, a tým sa im dostalo mnohého dobrodenia. Preto sa sväté duše neprestajne radujú z ľudskej prirodzenosti Božieho Syna a zo všetkej jeho vznešenosti a slávy, lebo pre ňu boli vyslobodení z večného zatratenia, pre ňu boli naplnení darmi milosti v časnom živote a dovedení k večnému šťastiu. A o čo väčšie a hodnotnejšie sú tieto dobrodenia, o to radostnejšie pozerajú na Kristovo človečenstvo, vrúcnejšie ho milujú a srdečnejšie Pánu Ježišovi Kristovi, Spasiteľovi svojmu, vzdávajú vd'aky. Istotne, tým srdečnejšie a oddanejšie, čím viac a čím väčšie skutky pre ich spásu vykonal a čím viac utrpenia zniesol. Svätí anjeli sa radujú z človečenstva Kristovho, lebo skrze neho sa doplnia straty v ich radoch a ich počet sa rozmnoží a sláva znásobí.

Po tretie, všetci svätí sa v nebi radujú z človečenstva Kristovho preto, lebo je spojené s jednorodeným Synom Božím, pravým Bohom, do jednej Božskej Osoby. Je to nekonečná dôstojnosť a väčšie dobro a dar nad všetky dary, poskytnuté všetkým svätým i ostatným tvorom. Preto sa z tak veľkého povýšenia človečenstva Kristovho svätí radujú viac ako z celej

³⁷¹ 1. Petr. 1, 10.

blaženosti, krásy a milosti všetkých ostatných svätých. A o čo viac Krista v oboch jeho prirodzenostiach milujú, o to hojnejšie plesajú nad celou dokonalosťou, vznešenosťou a slávou oboch jeho prirodzeností, totiž večného Božstva a prijatého človečenstva.

Okrem toho, kvôli prítomnosti a pohľadu na najsvätejšiu Pannu Máriu, Matku Božieho Syna, svätí v nebi podivuhodne a nevýslovne plesajú, tým radostnejšie, čím vrúcnejšie ju milujú. Najprv teda plesajú pri pohľade na ňu, lebo je nad každého tvora krajšia, svätejšia, dokonalejšia, slávna, dobrá, lásky hodná a zbožná, príjemná, a áno, najsladšia. Ak teda o kráľovnej Ester Písmo hovorí, že: „*Bola veľmi pekná a neuveriteľnej krásy, v očiach všetkých sa zdala lúbeznou a lásky hodnou.*“³⁷² O čo väčší zmysel má povedať to o najslávnejšej a najhodnejšej Panne, Matke Božej, keď počala a porodila prameň nekonečnej krásy! A keď všemohúci Stvoriteľ vkladá tak veľkú krásu, láskyhodnosť a pôvab do nepatrnej časti ľudského tela, napríklad do tváre, aký nevýslovne krásny, láskyhodný a pôvabný musí byť on sám?

Po druhé, všetci vyvolení sa z najvznešenejšej Panny radujú, lebo skrze ňu od Pána dostali dary milosti i vzácne dobrodenia. Ona totiž porodila Spasiteľa svetov, ona je ochrankyňou bojujúcej Cirkvi, útočiskom hriešnikov, matkou a tešiteľkou úbohých. Jej je zverené kráľovstvo milosrdenstva a skrze ňu mnohí hriešnici získali odpustenie, milosť a spásu a čokoľvek z milosti máme, máme skrze ňu.

Po tretie, v nej, z nej a z jej vznešenosti sa radujú svätí, lebo ona samotná je Matkou Božou a tak spolurodičkou s Bohom Otcom, s ktorým má toho istého Syna. To predstavuje nekonečnú dôstojnosť, a preto ju obzvlášť pokorne uctieva nebeské vojsko a o to viac jej blahoželá k jej vznešenému povýšeniu, o čo vrúcnejšie ju miluje. A o čo väčšie milosrdenstvo skrze ňu každý vyvolený dostal, o to srdečnejšie ju miluje a uctieva a vo všetkom sa s ňou raduje.

Okrem toho sa každý z vyvolených raduje zo všetkých svätých anjelov a zo všetkých ostatných, ktorí ho prevyšujú slávou. V nebi niet závisti, ani neprajnosti, naopak druh druhovi tam zo srdca praje iba dobro a každý je dokonale spokojný so svojím osudom a to čo sám v sebe úplne nemá, má v inom skrze lásku a skrze srdečné účastenstvo. Ach, kto by si

³⁷² Est. 2, 15.

len mohol pomyslieť, nie to ešte povedať, ako veľmi sa nižší svätí tešia z pozerania, prítomnosti a spoločnosti apoštolov, prorokov, cnostných pastierov duší a iných, ktorých učenosťou a pomocou sa dostali k takej veľkej blaženosti a akú zvláštnu majú radosť z pozerania na slávu tých, ku ktorým prechovávali hlbokú úctu!

Skutočne, všetky radosti tohto sveta dohromady sa nemôžu vyrovnáť radosti, ktorú má každý vyvolený z prítomnosti blahoslavenej Panny Márie a z pohľadu na ňu. Niektorí vyvolení ctitelia Panny Márie to mohli zakúsiť už na tomto svete, keď sa im sama Panna Mária ráčila zjaviť.

Niet pochybností, že ešte viac sa radujú z pozerania na človečenstvo Božieho Syna. A predsa, všetky tieto radosti patria k prípadným odmenám vyvolených. Ak uvážime celú túto odmenu, spoločne vzatú, potom je neporovnateľne menšia ako radosť z odmeny podstatnej, spočívajúcej v blaženom požívaní, ktorým požívajú Najsvätejšiu Trojicu a jej najjednoduchšie Božstvo. To, ako sa všetci svätí medzi sebou skutočne radujú z vlastného šťastia, z vlastnej dokonalosti, zo slávy a zo všetkých svojich spoluobčanov, sme si už povedali. Ale napriek tomu si mnohé ešte povieme.

Zatúžme teda, ponáhľajme sa a bežme za nevýslovnou slávou vyvolených! Bežať za ňou znamená vrúcne si ju žiadať; ponáhľať sa za ňou znamená užitočne využiť čas a starostlivo plniť Božie prikázania, túžiť po nej znamená z túžby a z lásky k nej plakať a vzdychať v tomto slzavom údolí podľa príkladu proroka, ktorý hovorí: „*Beda mi, lebo môj pobyt sa predĺžil*“³⁷³ a podľa apoštola volajúceho „*Ja nešťastný človek! Kto ma vyslobodí z tohto tela smrti?*“³⁷⁴ Skutočne, keby v nebeskom kráľovstve nebolo inej radosti a inej odmeny, než vidieť spanilú a najsladšiu Pannu Máriu, nositeľku Krista, právom by sme sa snažili zo všetkých síl tam dôjsť.

O čo viac sa musíme o toto usilovať, keď v nasycujúcom pohľade na úctyhodného Boha je v prvom rade ustanovená naša spása a odmena, ktorá ako vyznáva svätý Bernard, sa nedá zmerať, nemožno ju spočítať a je tak trvalá, že nemôže skončiť! Preto tiež povedal: „*S touto odmenou a radosťou, ktorá má pôvod v samotnom Tvorcovi nemožno porovnať žiadne iné radosti, ktoré hľadáme a nachádzame v iných tvoroch. Ak ich*

³⁷³ Ž. 99, 5.

³⁷⁴ Rim. 7, 24.

medzi sebou porovnávame, potom sú všetky svetské radosti žiaľom, sú horkosťou, všetky príjemnosti na svete sú bolesťou, všetky krásy sveta ohavnosťou a všetky slasti i pôžitky príťažou.“

ČLÁNOK 57.

ANJELI V NEBI NEMAJÚ NIEKTORÉ RADOSTI, KTORÉ SÚ ÚDELOM DUŠÍ BLAŽENÝCH A ĽUDÍ VYVOLENÝCH

„Boh zotrie z očí svätých každú slzu a už nebude smrti ani žiaľu, náreku, ani bolesti.“³⁷⁵

Pokiaľ hovoríme o podstatnej odmene, ktorou je blažené pozeranie na Všemohúceho, tak ľuďom i anjelom je prisľúbená rovnaká sláva. Ale ako ľudia namáhavejšie a ťažšie získavajú blaženosť ako anjeli, ktorí si tak veľkú blaženosť zaslúžili na počiatku sveta svojim jediným veľmi rýchlym a ľahkým obrátením mysle k Stvoriteľovi, tak aj svätým dušiam, pred všeobecným vzkriesením, a ľuďom vyvoleným, zmŕtvychvstalým po súdnom dni, tiež pripadnú nejaké prípadné odmeny a radosti, ktoré svätým anjelom vlastne nepatria.

Najprv však, keďže človek pozostáva z duše a tela, bude mať po súdnom dni dvojaké rúcho, teda slávu a blaženosť tela a slávu a blaženosť duše podľa výroku Izaiáša: *„Pre vašu dvojnásobnú hanbu a potupu budú plesat' nad svojim údelom, preto budú dvojnásobne vládnuť vo svojej krajine, dostane sa im večnej radosti.“³⁷⁶* Preto v Prísloviach čítame: *„Všetci jej domáci ľudia sa oblečú do dvojakých šiat.“³⁷⁷* Z tých slávnostných rúch jedno majú už duše svätých v nebi, druhé rúcho dostanú so svojimi telami pri vzkriesení, ako čítame v Zjavení: *„Každý z nich dostal biele rúcho a povedali im, aby ešte krátky čas odpočívali, kým sa nenaplní počet ich spoluslužobníkov.“³⁷⁸*

Pod rúchom tela sa rozumejú štyri vlastnosti oslávených tiel, z ktorých každá poskytuje svoj zvláštny a veľký pôvab. Okrem toho svätí mučeníci, cirkevní učitelia a sväté panny, ktoré sa rozhodli zostať vo večnom panenstve, okrem podstatnej odmeny, okrem spomínaného

³⁷⁵ Zjv. 21, 4.

³⁷⁶ Iz. 61, 7.

³⁷⁷ Prís. 31, 21.

³⁷⁸ Zjv. 6, 11.

rúcha a štyroch vlastností, budú mať ešte aureolu - svätožiaru, čo je osobitný dar za zvláštny výkon, svätý a neľahký, ako je mučeníctvo, neobyčajný spôsob vyučovania a panenská čistota. Ako z radosti nad podstatnou odmenou vyžaruje akýsi jas a krása pre telo, tak z ľúbezosti svätožiare telo dostáva akúsi ozdobu, a tak aureola tkvie síce v duši, ale zažiarí aj v tele.

Druhá zvláštna radosť vyvolených ľudí bude spočívať v tom, že spoznajú, že Boh, ich Stvoriteľ, sa stal ich bratom a blížnym. Toto im spôsobí nevýslovnú radosť, rozhojní v nich ešte väčšiu lásku a strhne ich k večnému vd'akyvzdávaniu! Túto radosť majú občas aj sväté duše v nebi. Preto hovorí svätý Bernard: „*Vidiet' Stvoriteľa ľudí ako človeka, je naozaj naplnenie všetkou sladkosťou.*“ Tým Všemohúci viac poctil ľudské pokolenie ako anjelov alebo prirodzenosť anjelskú. A tak sa vonkajší zmysel človeka obzvlášť občerství a zaraduje z pohľadu na človečenstvo Syna Božieho a vnútorný zmysel, teda rozum z pohľadu na jeho Božstvo.

Tretia radosť, ktorá je zvláštna a vlastná dušiam a vyvoleným ľuďom spočíva v tom, že unikli nebezpečenstvám pokušení, biedam pozemského života a jarmu všetkej zloby. Preto s radosťou spievajú: „*Naša duša unikla ako vtáča zo siete poľovníkov. Slučka sa roztrhla a my sme na slobode.*“³⁷⁹ A zase: „*Smrť, kde je tvoje víťazstvo? Smrť, kdeže je tvoj ostenň?*“³⁸⁰ Pretože aj mnohé vyvolené duše po tomto živote znášajú kruté očistcové tresty, ktoré sú silnejšie ako všetky muky časného života, obdivuhodne zajasajú, keď sa im po týchto trestoch dostane nesmiernej slávy a večnej spásy.

Ved' práve tým lepšie sa učíme nejakú vec spoznať a cenit' si ju, čím lepšie poznáme jej protiklad. Aj jedlo chutí lepšie, keď sme dlho hladovali, odpočinok je pre nás vítanejší, keď príde po veľkej námahe, útecha je sladšia po veľkom smútku, a tak je to aj s dušami vyvolených, ktoré jasajú nad večnou spásou po tak veľkých námahách, úzkostiach a utrpeniach.

Preto potom veľmi radi Bohu vyznávajú: „*Radujeme sa za dni, v ktorých si nás pokoril, za roky, keď sme okusovali nešťastie.*“³⁸¹ A ako veľmi sa budú radovať, že unikli pred stroskotaním v tomto svete, z ktorého vyviazne len tak málo ľudí a že s pomocou Krista zvíťazili nad

³⁷⁹ Ž. 124, 7.

³⁸⁰ 1. Kor. 15, 55

³⁸¹ Ž. 90, 15.

diablami, ktorí takmer všetkých premáhajú a že už nebudú môcť hrešiť, lebo sú upevnení v milosti a oslávení v Bohu.

Nakoniec, aby všetko spolupôsobilo pre radosti vyvolených³⁸², budú mať svätí trojnásobnú radosť i z pekla. Prvou bude, že unikli pekelným trestom. Preto bude môcť každý z vyvolených povedať: *„Keby mi Pán nebol pomohol, istotne by moja duša prebývala v pekle.“*³⁸³

Druhá radosť bude z toho, že uvidia, ako sú ich odporcovia a prenasledovatelia v pekle mučení. Radujú sa nie z pomstychtivosti, ale z horlivosti pre spravodlivosť. Preto stojí v Zjavení: *„Duše zabitých zvolajú mohutným hlasom: Dokedy, Pane svätý a pravdivý, nepomstíš našu krv na tých, ktorí dobyli zem?“*³⁸⁴

Tretia radosť bude z toho, že každé zlo, každá vina a každý trest budú navždy zapudené do pekla, tam budú uzavreté a nikdy sa k nim nebudú môcť priblížiť. Takto sa z toho všetkého nahromadia hojné radosti pre vyvolených.

³⁸² Rim. 8, 28.

³⁸³ Ž. 94, 17.

³⁸⁴ Zjv. 6, 9-10.

ČLÁNOK 58.

O SLASTI A RADOSTI VYVOLENÝCH, KTORÚ POCÍTIA ZO SPOLUBÝVANIA S OSTATNÝMI VYVOLENÝMI

„Či je možné spočítať Božie vojsko? A nad kým nevychádza jeho svetlo?“³⁸⁵

Nesmierna velebnosť nebeského kráľa si žiada, aby nebeské vojsko a zástupy blažených tvorili spoločenstvo, ktoré by pokiaľ ide o krásu, vznešenosť, múdrosť, svornosť a láskyplnosť predstihovalo všetky predstavy aké si o podobnom spoločenstve vieme vytvoriť. Ved' už múdry Šalamún hovorí: *„V množstve ľudu väzí dôstojnosť kráľova a v malom počte ľudí vladárova hanba.“³⁸⁶* Preto dosvedčuje prorok Daniel: *„Tisíce tisícov mu slúžili a desaťtisíce desaťtisícov stáli pred ním.“³⁸⁷* Nik na svete nemôže pochopiť počet anjelov najnižšieho chóru, v ktorom je najmenej toľko anjelov, koľko ľudí je dnes a koľko ľudí bolo a ešte bude na celom svete. Keď každý človek má svojho dobrého anjela, patriaceho do najnižšieho chóru, tak je zrejmé, že je takmer nespočítateľné množstvo všetkých anjelských duchov, zvlášť keď podľa učenia božského Dionýza vyšší svet obsahuje dvojnásobný počet anjelských duchov v porovnaní s najbližším nižším stupňom.

Keď však pohliadnuť na jedného svätého anjela a poznať ho, spôsobí takú veľkú radosť, ktorá prevyšuje každú radosť na svete, akou radosťou potom bude stále sa pozerat' v sláve na všetkých i jednotlivých anjelov, dokonale ich poznávať a zo spoločnosti ich všetkých sa radovať? Rovnakou nesmiernou radosťou je jasne poznávať, radovať sa zo spoločnosti a pozerat' sa na všetkých svätých apoštolov, prorokov, patriarchov, mučeníkov, vyznávačov, panny, pustovníkov a rehoľníkov oboch pohlaví, vyvolené nemluvniatka a ostatných svätých, zároveň sa zúčastňovať na ich blaženosti, radovať sa s nimi a jasat' so všetkými a vo všetkom. Každý z vyvolených v tejto najslávnejšej obci má účasť na spoločnosti, šťastí a sláve všetkých, ktorí požívajú Boha.

Patriť k tejto najslávnejšej spoločnosti je radostnou a najviac vytúženou metou a dokonalým blahom. Najskôr pre vzájomnú lásku

³⁸⁵ Jób 25, 3.

³⁸⁶ Prís. 14, 28.

³⁸⁷ Dan. 7, 10.

v tejto spoločnosti; o tej je isté, že sa všetci navzájom milujú najvrúcnejšou láskou, láskou neutíchajúcou, najčistejšou, nerozlučiteľnou a dokonalou a tiež vedia, že medzi nimi nemôže byť nič, čo by bolo proti tejto láske a čo by sa s ňou nezhodovalo. Je isté, že neexistuje nič nad slasti tejto lásky, nad toto láskyplné spojenie a nad túto najistejšiu a najčistejšiu vzájomnú lásku, nie je nič príjemnejšie ako oblažujúce požívanie Boha.

Po druhé, je radostné, žiaduce a blažené byť v tejto najšťastnejšej spoločnosti pre jej vzájomné, láskyplné a najštedrejšie zdieľanie spoločenstva. Vrucna a tak dokonalá láska neobsahuje v sebe nič vlastné, ale čokoľvek dobré má, prežíva to so svojimi blíznymi a druhmi. A tak v takej veľkej spoločnosti, radosti jedných pretekajú do srdc ostatných a svoje bohatstvo a slávu každý jeden vlieva do duší svojich druhov, všetko je pre nich spoločné a blaženosť jedného je blaženosťou všetkých. „Ó, aké slávne veci hovoria o tebe, ó mesto Božie, ó víťazná cirkev, ó dvor nebeského Jeruzalema, ó vlasť blažených.“³⁸⁸ Šťastní sú všetci, ktorí ťa milujú a ktorí sú predurčení pre tvoju spoločnosť.

Po tretie, je radostné a žiaduce byť v tejto spoločnosti pre jej úplnú a neporušiteľnú svornosť a najsladší pokoj. Ako totiž všetci nebeskí občania spočívajú v Bohu a v ňom majú najdokonalejší pokoj a ako úprimne a nenávratne prispôsobia svoju vôľu vôli Božej, od ktorej sa nebudú môcť nikdy odchyliť, tak majú medzi sebou plnú, večnú a nerozlučnú svornosť. Preto hovorí svätý Augustín: „V nebeskej vlasti je láska zákonom, pravda kráľovnou, pokoj blahom, život večnosťou. Tam bude pravý mier, kde nikto nič protivného netrpí ani od seba samého, ani od nikoho iného. Nad tento pokoj nie je nič sladšie.“ Tento pokoj vytvára jasnú myseľ, upokojuje srdce, je putom lásky, spoločenstvom blahovôle a neskaleným odpočinkom mysle v Bohu. Právom teda žalmista vyzýva nebeský Jeruzalem: „Chváľ Jeruzalem Pána, lebo učinil tvoje územie pokojným!“³⁸⁹ A u proroka Izaiáša Pán hovorí: „Darujem pokoj tým, ktorí ťa navštevujú.“³⁹⁰

Po štvrté, byť v tejto spoločnosti je radostné, žiaduce a je to veľkým blahom byť v nej pre jej početnosť, o čom sa už hovorilo. Lebo o istej časti tejto spoločnosti hovorí apoštol Ján: „Videl som veľký zástup, ktorý nik

³⁸⁸ Ž. 87, 3.

³⁸⁹ Ž. 147, 12. 14.

³⁹⁰ Iz. 60, 17.

*nemohol spočítat', zo všetkých národov, kmeňov, plemien a jazykov, stojaci pred trónom.*³⁹¹ Rovnako sme hovorili aj o nespočítateľnom množstve anjelov či anjelských chórov. Svätý Tomáš o tom hovorí, že ako nebeské telesá svojim počtom neporovnateľne predstihujú telesá nižšie, tak množstvo svätých anjelov predstihuje počet nižších tvorov. Svätá Brigita vo svojich zjaveniach píše, že hoci by sa zhromaždili všetci ľudia, ktorí sú, boli a ešte budú, počet anjelov ich o toľko prevýši, že na každého človeka by pripadlo desať anjelov, teda anjelov je desaťkrát viac ako ľudí. Nemožno to však s istotou tvrdiť, aj keď svätý Gregor hovorí, že toľko ľudí bude spasených, koľko anjelov zostalo v milosti.

K tomu tvrdeniu sa pripájajú mnohí učenci. Slová svätého Gregora nemožno brať na ľahkú váhu, lebo tak svätý Albert ako aj svätý Bonaventúra dosvedčujú, že svätému Gregorovi zjavil mnohé veci Duch Svätý. Ó, aké to bude radostné a slávnostné vidieť to nebeské vojsko, pozostávajúce zo všetkých anjelov, svätých a vyvolených ľudí, stáť pred Kráľom slávy v najhlbšej úcte, v najhlbšom úklone a v najochotnejšej poslušnosti!

Po piate, je radosťou byť údom tejto spoločnosti pre jej krásu a ozdobu. Všetci členovia tejto spoločnosti sú dokonale krásni, niet už na nich poškvvrny, oplývajú plnosťou cností a dokonalej lásky, svetlom slávy, najskvelejším pozeraním na Boha, bezprostredným a dokonalým spojením s prameňom všetkej krásy! Krása celého viditeľného sveta by sa nevyrovnala kráse posledného občana tohto spoločenstva. Preto bude nesmiernou rozkošou hľadiť na najkrajšie, najjasnejšie a najsvätejšie spoločenstvo, v ktorom nemôže byť nič, čo by mohlo požívajúceho uraziť, nič čo by mohlo vyvolať podozrenie alebo pohoršenie.

Po šieste, je radostné byť členom tejto spoločnosti pre jej najkrajšie a najlepšie usporiadanie, lebo v nej má miesto každý podľa svojej dôstojnosti, svätosti a zásluh. Preto Spasiteľ hovorí: „*V dome môjho Otca je mnoho príbytkov*“, to znamená, že sú tam rôzne odmeny, podľa rôznych zásluh. Poriadok vo veciach je čosi veľmi dobré a teší najviac toho, kto ho pozoruje.

Po siedme, je radosťou byť v spoločnosti vyvolených pre vznešenosť tejto spoločnosti. Ved' všetci sú synovia a dcéry Božie, všetci králi

³⁹¹ Zjv. 7, 9.

a kráľovné, všetci dôverníci Stvoriteľa, všetci dediči Boží a spoludediči Kristovi, tí všetci sú naplnení múdrosťou a cnosťou, čo je najväčšia vznešenosť.

Prv než to všetko ukončíme, pomyslime na to, akou vytúženou a príjemnou vecou je byť členom nebeského dvora a pobývať v ňom, ktorý je tak nevýslovne lásky hodným, najštedrejším, najsvornejším, najpočetnejším, najkrajším, najmúdrejším, najmocnejším a najusporiadanejším. Aj preto je najpríjemnejšie byť jeho členom, lebo v ňom vládne vzájomná pokora. Ved' každý v ňom, o čo je vyšším, o to je pokornejším, a tak najvyšší v ňom sa k najnižším chovajú čo najpokornejšie, najmilostivejšie a najláskavejšie.

ČLÁNOK 59. O NÁDHERNOM MIESTE POBYTU VYVOLENÝCH

„Ó, Izrael, aký veľký je dom Boží a ohromné miesto, ktoré vlastní! Veľké je, nemá hraníc, vysoké a nezmeniteľné.“³⁹²

„Múdrosť Všemohúceho siaha mocne od jedného konca k druhému a všetko najlepšie riadi.“³⁹³ A preto pre každú vec pripravuje vhodné miesto a každú vec a každého tvora umiestňuje tam, kam podľa svojej prirodzenosti alebo zásluh patrí. Boh stvoril prvého človeka v pôvodnej spravodlivosti a umiestnil ho do pozemského raja.³⁹⁴ Keďže však svätí, ktorí úplne a bezprostredne požívajú Boha, sú nad akékoľvek pomyslenie dokonalejší, dôstojnejší a viac v Bohu uspokojení ako bol Adam pred pádom, tak sa patrilo, aby Boh pre nich od počiatku pripravil príjemnejšie a pokojnejšie miesto ako bol pozemský raj. A tým miestom je nebeský raj, nebo, vlasť, kraj a domov blažených. Toto nebo sa nazýva empirejským t. j. ohnivým, nie však od žiaru ohňa, ale od osľňujúceho lesku. A hoci netelesné bytosti, ako anjeli, nepotrebujú pre svoje bytie hmotné miesto, predsa sa žiadalo, aby boli umiestnení na mieste najvyššom, najkrajšom a najdôstojnejšom, lebo sú v oblažujúcom spojení

³⁹² Bar. 3, 24-25.

³⁹³ Múd. 8, 1.

³⁹⁴ Gn. 2, 15.

s najvyšším Stvoriteľom celého vesmíru, sú naplnení leskom cností, svetlom slávy a stali sa Božími dedičmi.

A tak je nebo svojou polohou najvyššie, rozsahom najväčšie, prirodzenosťou najčistejšie, svetlom najviac naplnené a obsahom najrozsiahlejšie. O ňom hovorí svätý Tobiáš: *„Šťastný budem, ak ostane niekto z môjho rodu a uvidí tvoju slávu a bude velebiť nebeského kráľa.“*³⁹⁵ Toto nebo je palácom najvyššieho kráľa, v ktorom sa sám v sebe najjasnejšie zjavuje nepochopiteľný Boh, v ktorom sa prejavuje jeho vznešenosť, a preto sa hovorí, že zvlášť v ňom prebýva. Po tomto mieste túžil ten, kto povedal: *„Pane, milujem krásu tvojho domu a miesto tvojej slávy.“*³⁹⁶ A zase: *„Blažení tí, čo bývajú v tvojom dome, Pane, na veky vekov ťa budú velebiť.“*³⁹⁷ Až tam, ako hovorí svätý Augustín, uvidíme a zakúsime *„aký dobrý je Pán“*³⁹⁸, *„aké veľké je množstvo jeho sladkosti“*³⁹⁹ a *„aké nekonečné je množstvo jeho lahodnosti a slávy.“*⁴⁰⁰ Tam uvidíme Kráľa v jeho lesku a budeme ho milovať večnou a vrúcnou láskou, stále rovnako sviežou, čo nikdy nezovšednie. Tam budeme velebiť toho, koho bezprestania velebí celé nebeské vojsko s najčistejšou radosťou a súladom, s nevystihnuteľnou úctivosťou i vrúcnosťou.

Tam je náš cieľ. Ale nestačí nám cieľ, iba ak ten ktorý nemá konca. To je cieľ, ktorý nás nestrávi, ale nás zdokonalí a celkom uspokojí. Keď k nemu dôjdeme, nemôžeme si už nič viac žiadať, pretože tento cieľ úplne naplní našu túžbu všetkými možnými statkami. To je náš cieľ, dôjsť do kráľovstva, ktorého blaho a sláva nemajú konca. Preto správne povedal svätý Gregor: *„Ak si uvedomíme aké a aké veľké veci máme prisľúbené v nebi, tak pozemské veci nemajú pre dušu cenu.“* V porovnaní s nebeskou blaženosťou sú pozemské statky skôr príťažou ako podporou, časný život na zemi v porovnaní so životom večným je skôr smrťou ako životom. Veru, ktorý jazyk by dokázal vypovedať, alebo ktorý rozum dokáže pochopiť to, aké veľké sú radosti v nebeskej vlasti, kde budeme medzi anjelskými chórmami, kde budeme s blaženými duchmi prisluhovať Stvoriteľovi v sláve, kde budeme bezprostredne hľadiet

³⁹⁵ Tob. 13, 17.

³⁹⁶ Ž. 26, 8.

³⁹⁷ Ž. 84, 5.

³⁹⁸ Ž. 34, 9.

³⁹⁹ Ž. 26, 20.

⁴⁰⁰ Iz. 33, 17.

na Božiu tvár, vidieť neopísateľné svetlo, kde sa nás nedotkne žiaden strach zo smrti, ale budeme sa tešiť z večného daru neporušiteľnosti? A ten istý svätý opäť hovorí: *„Tam sú anjelské chóry, ktoré oslavujú Boha, tam je spoločnosť nebeských občanov, tam sú stále slávnosti na počesť tých, ktorí sa po prežitých biedach na pozemskej púti vracajú, aby boli prijatí do večných príbytkov blažených. Tam už nebudú panovať bludy, ani nevedomosť, ani rôznosť názorov a nebude tam možný žiaden nesúlad.“* O tom, aká je nepochopiteľná nebeská blaženosť a sláva, bol svätý Augustín poučený tajomným spôsobom práve vo chvíli, keď sa chystal napísať texty o nebeskej sláve blažených. Zjavila sa mu duša svätého Hieronyma a takto k nemu prehovorila: *„Augustín, Augustín, čo chceš? Myslíš si snád, že sa ti podarí preliať obrovské more do malej nádoby, alebo vziať zemeguľu do ruky? Myslíš si, že čo nemohlo počuť žiadne ucho, počuje práve tvoje? Čo nepocítilo žiadne srdce, myslíš že by tvoje mohlo? Možno nájsť hranice čohosi, čo je bezhraničné? Alebo zmerať, čo je nezmerateľné? Vezď, skôr by bolo možné preliať more do malej nádoby, alebo obsiahnuť zemeguľu malou ľudskou dlaňou, ako by sa niekomu podarilo pochopiť len nepatrnú časť radosti slávy, z ktorej sa nebešťania radujú v nebi. Nepokúšaj sa o nemožné! Dokonaj beh svojho života a správaj sa tak, aby si to, čo by si rád chcel pochopiť, raz naveky mal a požíval.“*

ČLÁNOK 60.

O RÔZNYCH PLODOCH A RADOSTIACH VEČNEJ BLAŽENOSTI

„Vtedy sa spravodliví zaskvejú ako slnko v kráľovstve ich Otca.“⁴⁰¹

Jednotlivé radosti blažených budú také veľké, že len Boh a tí, ktorým sa ich dostáva, ich môžu pochopiť. Budú tam mať tak veľkú múdrosť, že aj Šalamúnova múdrosť by bola proti nej iba pochabosťou, tak veľkú statočnosť, že proti nej je Samsonova statočnosť iba slabosťou, budú mať tak veľkú plnosť bohatstva, že Kroisovo bohatstvo je proti nej iba chudobou. Pocítia tam toľko slastí a radostí srdca, že všetka pozemská radosť je proti nej smútkom a ich svätosť bude taká veľká, že proti nej sa svätosť na tejto zemi zdá byť nedokonalosťou. Budú nadaní takou rýchlosťou, že rýchlosť Asaelova by tam bola zdĺhavosťou, budú mať také

⁴⁰¹ Mat. 13, 43.

trvanie, že dlhovekosť Matuzalema by tam bola sotva okamihom, budú tam takí šťastní, že blaženosť tohto života by sa zdala nešťastím, bude tam taký plameň Božej lásky, že všetok pozemský plameň by sa zdal vlačnosťou, budú takí slobodní, že všetka sloboda tohto času by tam bola otroctvom a zajatím, budú tam ponorení do takej bezpečnosti, že proti nej je každá pozemská bezpečnosť iba úzkosťou.

Je tam večná mladosť, ktorá nikdy nestarne. Všetci tam budú, ako sa hovorí, ako vo veku tridsať rokov, alebo budú v takom veku, v ktorom zomrel Kristus, lebo apoštol hovorí: „*Kým nedospejeme všetci k zrelosti a k miere plného Kristovho veku.*“⁴⁰² To však nie je možné chápať tak, že všetci vstaneme z mŕtvych len ako muži, naopak každý bude svojho pohlavia. Tam sa budeme tešiť zo zdravia, ktoré neohrozujú žiadne choroby. Tam budeme nasýtení bez presýtenia, ba nasýtení budeme túžiť po novom nasýtení a túžiac po nasýtení, budeme takí sýti, že naša túžba nebude plynúť z nedostatku a nebude spojená s úzkosťou. Telesné rozkoše sa nám totiž skoro sprotivia a zhnusia, avšak duchovné pôžitky vzbudzujú túžbu po nových, lebo tí ktorí ich majú a pociťujú, túžia ich mať, pociťovať a ochutnávať stále. V nebi bude sloboda zbavená všetkého nehodného otroctva, všetci tam budú na tele i na duši ozdobení prirodzenou a mravnou krásou a krásou nadprirodzenou. Skrátka statky, ktoré budú a sú vo večnosti, nemožno spočítať, ale je potrebné si ich zaslúžiť. Tam bude radosť čistá, stála a večná a naše zásluhy budú odmenené viac, ako by si zaslúžili.

Telá tam budú úplne podrobené dušiam a čo najpresnejšie ich budú poslúchať. Tam, kde bude duša chcieť, tam sa ihneď ocitne telo. Telá vyvolených budú bez porušenia a zbavené všetkého, čo je dnes pri cvičení sa v cnostiach dušiam na prekážku ako sú váha, tuposť, potreba pokrmu, odevu a spánku. „*Spravodliví sa budú skviet' a ako iskry sa rozbehnú cez strnisko.*“⁴⁰³ Za silu prirodzenú a pozemskú nadobudnú nové sily a novú slávu: „*Tí však, čo dúfajú v Pána, dostávajú novú silu, získavajú krídla ako orly, utekať budú a neustanú, budú putovať a neomdlejú.*“⁴⁰⁴ „*Vykročia a poskočia ako teliatka z maštale!*“⁴⁰⁵ a povedia: „*Hľa, toto je náš Boh, jeho*

⁴⁰² Ef. 4, 13.

⁴⁰³ Múd. 3, 7.

⁴⁰⁴ Iz. 40, 31.

⁴⁰⁵ Mal. 3, 20.

*sme očakávali a spasil nás.*⁴⁰⁶ „Vzdávame ti vd'aky, Pane Bože náš všemohúci, ktorý si a ktorý si bol, že si sa ujal svojej veľkej moci a začal si kral'ovat'.”⁴⁰⁷

Na onom svete najjasnejšie spoznáme a so srdečnou vd'akou na slávu Božiu priznáme, aký krátky bol čas, v ktorom sme za mzdu takej veľkej blaženosti slúžili Bohu na výsosti, aká to bola zanedbateľná práca, ktorú sme tu na svete za taký nesmierny odpočinok v nebi vykonali, ako málo sme za hriechy zadostučinili, a predsa sme dospeli do nekonečného a najsladšieho pokoja, aký malý bol boj, ktorý nás doviedol k najbezpečnejšiemu a nikdy nekončiacemu víťazstvu. Zanechajme preto teraz všetku vlašnosť, malodušnosť, pohrdnime každým odporom a ponáhl'ajme sa za tak veľkou blaženosťou! A keďže blahoslavení sú čistého srdca, lebo oni uvidia Boha, so všetkou vrúcnosťou a rozhodnosťou dbajme na čistotu srdca a so všetkou starostlivosťou chráňme svoje srdcia pred každým previnením, lebo do neba nevojde nič poškrvneného! Teraz sa pričiňme, aby sme mohli už vopred zakúšať, aký sladký je Pán, aby sme sa presvedčili o jeho l'úbeznosti a pohrdli telesnými pôžitkami, aby sme si zaslúžili dosiahnuť tak sladkú predchuť a zakúsiť božskú sladkosť. Chráňme sa pred každou pochabou útechou a každým telesným pôžitkom, starostlivo kráčajme pred tvárou Všemohúceho a snažme sa každý deň napredovať v milosti a cnosti!

ČLÁNOK 61.

SRDEČNÁ VÝZVA, ABY SME VRÚCNE A USTAVIČNE TÚŽILI PO NEBESKEJ BLAŽENOSTI

*„Sluhovia Boží mu budú slúžiť, budú pozerat' na jeho tvár a na čele budú mať jeho meno a budú kral'ovat' na veky vekov.”*⁴⁰⁸

*„Ó, prečo si smutná, duša moja? Dúfaj v Pána, lebo ho ešte budem velebiť, že je mojou spásou, mojím Bohom.”*⁴⁰⁹ Dúfaj v Boha, ktorý je predmetom, príčinou a prameňom celej mojej spásy. A teraz duša moja, prečo sa žiaľom stravuješ? Či nemáš Kráľa a Spasiteľa, pomocníka

⁴⁰⁶ Iz. 25, 9.

⁴⁰⁷ Zjv. 11, 17.

⁴⁰⁸ Zjv. 22, 3-5.

⁴⁰⁹ Ž. 41, 6-7.

a tešiteľ'a, či zahynul tvoj radca, že sa oddávaš bolesti? Čuj predsa, ako k tebe hovorí, ako ťa teší a vyzýva: „*Vzývaj ma v čase súženia, ja ťa zachránim a ty mi vzdáš úctu.*“⁴¹⁰ Či neveríš tomu, čo ti Boh sľubuje, keď hovorí: „*Pretože vo mňa dúfal, vyslobodím ho, ochránim ho, lebo pozná moje meno. Vzýval ma a ja ho vyslyším, v súžení som s ním, vyslobodím ho a oslávim ho. Obdarím ho dlhým životom a ukážem mu moju spásu.*“⁴¹¹

Či nepovedala najvyššia a neomylná Pravda: „*Každý, kto prosí, dostane a kto hľadá, nájde a kto klope, tomu otvorí.*“⁴¹² Len daj pozor na to, čo tá istá večná Pravda žiada: „*Treba sa stále modliť a nechabovať*“⁴¹³ a zase: „*Modli sa k svojmu Otcovi v skrytosti*“⁴¹⁴ a zase: „*Boh je duch a tí, čo sa mu klaňajú, majú sa mu klaňať v Duchu a v pravde*“⁴¹⁵, to znamená vnútornou skrúšenosťou mysle, so starostlivou pozornosťou a pravou zbožnosťou alebo aspoň s predsavzatím a úsilím nedopustiť sa žiadneho hriechu. Hriešnikov úmyselne zotrúvajúcich v hriechu, totiž Boh nepočuje. Preto hovorí Boží Syn: „*Nie každý, kto mi hovorí: Pane, Pane, vojde do nebeského kráľovstva, ale iba ten, kto plní vôľu môjho Otca, ktorý je na nebesiach.*“⁴¹⁶

Nech ťa teda neuvedie do zmätku protivenstvo a nech ťa nezarmúti pokušenie! Naopak, považuj za čistú radosť, keď upadneš do rôznych pokušení, vediač, že: „*Skúška vašej viery prináša vytrvalosť. A vytrvalosť sa má ukázať v dokonalých skutkoch, aby ste boli dokonalí a neporušení a v ničom nezaostávali.*“⁴¹⁷

Počúvaj ako ťa Otec nebeský utešuje: „*Ja karhám a trestám tých, ktorých milujem.*“⁴¹⁸ „*Ved' všetci, čo chcú žiť nábožne v Ježišovi Kristovi, budú prenasledovaní.*“⁴¹⁹ „*Či nemal sám Kristus, Boží Syn, všetko toto pretrpieť a tak vojsť do svojej slávy.*“⁴²⁰ Či nie je tento svet a táto zem putovaním slzavým údolím, miestom vyhnanstva a väzením, nie vlasťou vyvolených? Nevieš, že blahoslavení sú tí, čo plačú, avšak beda tým, ktorí

⁴¹⁰ Ž. 50, 15.

⁴¹¹ Ž. 90, 14. 16.

⁴¹² Lk. 11, 10.

⁴¹³ Lk. 18, 1.

⁴¹⁴ Mt. 6, 6.

⁴¹⁵ Jn. 4, 24.

⁴¹⁶ Mt. 7, 21.

⁴¹⁷ Jak. 1, 2-4.

⁴¹⁸ Zjv. 3, 19.

⁴¹⁹ 2. Tim. 3, 12.

⁴²⁰ Lk. 24, 26.

sa smejú? Či si v mnohých veciach neurážal Boha a či denne neurážaš toho, ktorý nestrpí, aby hriechy nezostali nepotrestané? Prijmi teda vd'ačne a trpezlivo rany od Boha a vedz, že ťa neprišli zatratit', ale urobiť ťa kajúcim a pokorným! A tak maj účasť na utrpení Pána, raduj sa, aby si sa radoval, keď sa zjaví jeho sláva a aby si bol s ním večne oslávený, lebo koľko je slávy, cti a Božej sily, to všetko spočinie na tebe, ak budeš teraz trpezlivo znášať všetky súženia. V Bohu budeš večne plesáť: „*hoci sa teraz, ak treba, trochu aj rmútite pre rozličné skúšky, aby vám bola vaša vyskúšaná viera omnoho vzácnejšia ako pominuteľné zlato.*“⁴²¹ „*Kto však bude pokorným a trpezlivým, toho on spasí.*“⁴²²

Nech je zvelebený Boh, ktorý ťa vo svojom veľkom milosrdenstve znovu zrodil k živej nádeji, aby si dosiahol a mal neporušiteľné, nepoškvrnené a nevädnuce dedičstvo, pripravené pre teba v nebi, v ktorom budeš jasať nevýslovnou radosťou.⁴²³ „*Vtedy uvidíš, rozplývať sa budeš a šíriť sa ti bude srdce.*“⁴²⁴ A pre plnosť slávy sotva budeš môcť pochopiť seba samého. Vtedy sa celkom iste budeš radovať v Pánovi a zaplesá tvoja myseľ v Bohu, v tvojej spáse, lebo veľké veci ti urobil Boh všemohúci, keď ťa obliekol do rúcha spásy a naplnil ťa radosťou pred svojou tvárou.⁴²⁵

Keď o tom všetkom premýšľaš a vkladáš do toho svoju nádej, chváľ svojho Boha, ó dcéra sionská, z celého svojho srdca jasad, dcéra jeruzalemská, lebo Pán Kráľ je uprostred teba, aby ťa naveky spasil a už sa nebudeš báť pohromy! Raduj sa z toho, čo ti hovorím, lebo pôjdeš do domu Pána a to do domu, nie postaveného rukami, ale do večného domu v nebi, v ktorom to, čo v prítomnom čase je na okamih tvojím ľahkým súžením, vytvorí v tebe večnú hodnotu nekonečnej slávy. Preto očakávaj Pána, počínaj si statočne, lebo tvoja námaha v Pánovi nebude márna a bude odmenou najhojnejšou za tvoju prácu, odmenou ktorá nebude mať konca. Z dobrých skutkov totiž vzíde vzácne ovocie. Mieru dobrú, natlačenú, natrasenú a vrchovatú nasype Pán a Spasiteľ do tvojho lona.

⁴²¹ 1. Pt. 1, 6. 7.

⁴²² Jób. 22, 29.

⁴²³ 1. Pt. 1, 3-7.

⁴²⁴ Iz. 60, 5.

⁴²⁵ Ž. 16, 9-11.

Nechci preto milovať svet a čo je zo sveta! Ved' tu nemáš trvalé bývanie, ale hľadáš budúce, o ktorom svätý muž hovorí: „*Vzácné veci o tebe hovoria, mesto Božie, lebo pobyt všetkých v tebe je ako pobyt radujúcich sa.*“⁴²⁶

Očakávaj teda mesto so základmi, ktoré buduje a zdobí sám Boh. Pristúp k hore Sion, k mestu živého Boha, k nebeskému Jeruzalemu, k spoločenstvu mnohých tisícov anjelov, k Cirkvi prvotín, ktorí sú zapísaní v nebi, k sudcovi všetkých, ktorému by si slúžil s bážňou a úctou, lebo zlomený je človek, ktorý nedbalo koná dielo Najvyššieho.

To je sväté mesto Jeruzalem, o ktorom spieval prorok Izaiáš: „*Vstaň, zasviet', ved' prišlo tvoje svetlo a sláva Pánova sa zaskvela nad tebou! A jeho sláva sa zjavila nad tebou. Nebude už počuť o násilí v tvojej krajine ani o ničení a hubení v твоjich hraniciach, svoje múry budeš nazývať spásou a svoje chvály slávou.*“⁴²⁷ Akí nemúdri sú nešťastní Židia, ktorí si slová proroka Izaiáša vykladajú, akoby hovoril o pozemskom Jeruzaleme, ktorí očakávajú príchod Mesiáša, o ktorom však vieme, že už prišiel, lebo k už uvedeným slovám, kráľ prorokov Izaiáš pripojil toto: „*Slnko ti už nebude svetlom vo dne, ani k žiare ti už nezasvieti mesiac, ale Pán ti bude večným svetlom a Boh tvojou nádherou! Tvojim ľuďom budú všetci spravodliví, budú vládnuť krajinou naveky, štepy môjho sadu, dielo mojich rúk, aby ma oslávilo.*“⁴²⁸

Je to mesto, o ktorom tajomne hovorí apoštol Ján v Zjavení: „*Jeho hradby boli postavené z jaspisu a mesto samo bolo z rýdzeho zlata, podobné čistému sklu. Základy mesta tvorili rôzne drahokamy krásliace ich a jeho brány boli z jednotlivých perál. Dlažba mesta bola z rýdzeho zlata, takého ako najjasnejšie sklo. Ale chrám som v ňom nevidel, lebo Pán veru, Boh všemohúci, bol jeho chrámom a Baránkom. Mesto však nepotrebuje ani slnko, ani mesiac, aby v ňom svietili, lebo ho osvecuje velebnosť Božia a jeho lampášom je Baránok. Nič poškrvnené tam nevojde, ani nikto kto sa dopúšťa ohavnosti a lži, iba tí ktorí sú zapísaní v knihe života.*“⁴²⁹

⁴²⁶ Ž. 86, 3. 7.

⁴²⁷ Iz. 60, 1-2. 18.

⁴²⁸ Iz. 60, 19. 21.

⁴²⁹ Zjv. 21, 18-19. 21-23. 27.

Po tomto najslávnejšom meste nech prahne tvoja túžba! Zaiste tvojím osudom sú veci najslávnejšie. Nech ti je teda toto mesto a toto dedičstvo najdôležitejšou vecou; pre lásku k nemu pohrdni všetkým telesným a pozemským! „*Tvoj podiel je v krajine žijúcich.*“⁴³⁰ Tam je tvoj poklad, tam je tvoje vlastníctvo; najslávnejšie, neporovnateľné a nevy povedateľné statky, ktoré si ľahšie môžeš zaslúžiť a dosiahnuť, ako by si to v tomto živote mohol pochopiť a vypovedať. Hľa, na tvoj príchod čakajú všetci občania tak nesmierne vznešeného a nádherného mesta, ba čaká na teba aj jeho Kráľ a Pán. O to láskavejšie, blahovoľnejšie a rýchlejšie ťa príjme, o čo budeš dokonalejší v jeho láske a o čo viac a ťažších príkorí si pre neho zniesol. Preto sa snaž a znášaj protivenstvá tak, akoby boli najväčším bohatstvom sveta.

Ako dlho ešte, moja úbohá duša, chceš hynúť v lenivosti a nechceš urýchlene vojsť do tejto najlepšej krajiny, v ktorej niet nedostatku, ktorú ti vykúpil Syn Boží svojou krvou, v ktorej: „*Z vrchov bude kvapkať sladkosť a z pahorkov bude vytekať mlieko a med.*“⁴³¹ „*Prečo spíš?*“⁴³² Vstaň, volaj k svojmu Bohu, aby ťa viedol po správnych cestách, ukázal ti svoje kráľovstvo a udelil ti poznanie a spásu svätých. Ak budeš s Kristom trpieť, budeš spolu s ním aj kralovať, ak budeš mať s ním účasť na súženiach, budeš mať tiež účasť na úteche.⁴³³ Tak ako potešuje príval rieky, tak poteší najbohatší podiel na daroch Ducha Svätého obyvateľov Božieho mesta. Teraz vidíme Boha v zrkadle a v hádanke, potom ho však uvidíme tvárou v tvár. Teraz poznáme Boha len z časti a nedokonale, potom ho však spoznáme jasne a dokonale, ako Boh pozná nás. „*Táto nádej nech spočíva v tvojom srdci*“⁴³⁴ a ver, že „*uvidíš dobrodenia Pánove v krajine žijúcich.*“⁴³⁵ Pričič sa preto a stále viac sa usiluj rásť v láske k tomu, ktorý tak veľkodušne s tebou zaobchádzal.

⁴³⁰ Ž. 141, 6.

⁴³¹ Joel. 3, 18.

⁴³² Jonáš 1, 6.

⁴³³ Rim. 8, 17.

⁴³⁴ Jób 19, 27.

⁴³⁵ Ž. 26, 13.

ČLÁNOK 62.

AKÉ ÚČINKY MÁ ÚVAHA O VEČNEJ BLAŽENOSTI A TÚŽBA PO NEJ

„Ved' u teba je zdroj života a v tvojom svetle uvidíme svetlo.“⁴³⁶

Pán a Spasiteľ na počiatku svojho učiteľského úradu hovoril: *„Robte pokánie, lebo sa priblížilo nebeské kráľovstvo.“⁴³⁷* To dokazuje, že úvaha o nebeskom kráľovstve a túžba po ňom navádzajú človeka, aby konal pokánie. Ak si totiž niekto pomyslí na to, aká veľká je sláva nebeského kráľovstva, musí mu byť ľúto, že tak veľkú slávu stratil a hneď sa kajá zo všetkých svojich hriechov, vyznáva ich a činí za ne zadosťučinenie, aby znova získal stratené šťastie.

Po druhé, úvaha o nebeskom kráľovstve privádza človeka k tomu, aby pohrdol časným bohatstvom, bál sa lakomstva a uspokojil sa s vecami nevyhnutnými pre život. Ako už bolo ústami svätého Gregora povedané: *„Ak uvážime, čo a aké veľké veci sú nám v nebi sľúbené, tak všetko, čo je na zemi, je pre dušu bezcenné.“* Preto apoštol napísal: *„Všetko pokladám za stratu pre vznešenosť poznania Krista Ježiša, môjho Pána. Preňho som stratil všetko a všetko pokladám za odpadky, aby som získal Krista.“⁴³⁸* Nemožno veru porovnávať veci pozemské, časné a telesné s bohatstvom božským, nebeským a večným. Kresťan, čo máš teda z týchto zmyselných a pozemských statkov, keď si pozývaný k statkom nebeským?

Po tretie, úvaha o nebeskom kráľovstve vyzýva človeka, aby statočne, vytrvalo a s nadšením pre túto slávu pracoval podľa slov Písma: *„Vzmužte sa a nech vám neochabnú vaše ruky, lebo príde odmena za vašu prácu.“⁴³⁹* Preto apoštol hovorí: *„Neviete, že tí čo bežia na štadióne, bežia síce všetci, ale iba jeden dosiahne víťaznú cenu? Bežte tak, aby ste sa jej zmocnili.“⁴⁴⁰* Ak teda oni bežia kvôli pomíňajúcej sa cene, pre malú a krátko trvajúcu korunu, hoci vedia, že iba jeden z nich dosiahne odmenu za najrýchlejší beh, o čo viac sa máme namáhať my na ceste Božích prikázaní pre večnú cenu a slávnú odmenu, o ktorej je isté, že ju získa každý z bežiacich! A veru, takej spásy nie hoden ten, kto

⁴³⁶ Ž. 35, 10.

⁴³⁷ Mt. 4, 17.

⁴³⁸ Fil. 3, 8.

⁴³⁹ 2. Krn. 15, 7.

⁴⁴⁰ 1. Kor. 9, 24-25.

v tomto krátkom čase života pre ňu váha pracovať a ani z lásky k nej nechce zanechať nedovolené zábavy. Pre darcu tejto spásy je potom najväčšou urážkou považovať jeho samotného a jeho sľuby za nič a buď vlažne, alebo vôbec túto spásu nehl'adať.

Po štvrté, úvaha o kráľovstve nebeskom odvádza človeka od všetkých hriechov, ktoré sú prekážkou na získanie tejto slávy. Lebo čím vrúcnejšie si ju človek žiada, tým viac sa bojí ju stratiť. Ó, koľkým strašným zločinom sa mnohí vyhnú, aby neutrpeli časné straty, zvlášť aby nezomreli! O čo viac treba stále utekať pred všetkými hriechmi, ako nám to len ľudská krehkosť dovoľuje, aby sme nestratili život a slávu, aby sme neboli olúpení o najcennejšie bohatstvo večnej blaženosti, ktorá je dokonalým stavom z nahromadených dobier! Preto apoštol napomína: *„Keď máte takéto prisľúbenia, milovaní, očistite sa od každej poškvorny tela a ducha a posväcujte sa v každej bázni Božej.“*⁴⁴¹

Po piate, táto úvaha nás povzbudzuje a posilňuje, aby sme statočne a vytrvalo bojovali proti odporcom svojej spásy: proti svetu, telu a diablu, lebo ako hovorí apoštol: *„Nedostane veniec ten, ak nepreteká podľa pravidiel.“*⁴⁴² Z tohto dôvodu v knihe Múdrosti čítame: *„Po krátkom súžení prijímú veľké dobrodenie, pretože ich skúšal Boh a zistil, že sú ho hodní. Preto z rúk Božích dosiahnu skvelé kráľovstvo a nádhernú korunu.“*⁴⁴³ Preto apoštol napomína: *„Neustávajte a neochabujte na myslí. V boji proti hriechu ste ešte neodporovali až do krvi.“*⁴⁴⁴ K tomu píše aj svätý Gregor: *„Teší sa myseľ z veľkých odmien, ale nech ju neodrádzajú ťažké práce, veľkú odmenu totiž nemožno dosiahnuť bez veľkej námahy.“*

Po šieste, úvaha o večnej spáse prináša trpezlivosť v trápeniach a učí človeka radostne a ľahko znášať akékoľvek utrpenia a prenasledovania, lebo osoh z protivienstiev je tak veľký a taká veľká je odmena za horkosť v nich. Preto Kristus hovorí: *„Blahoslavení ste, keď vás budú pre mňa prenasledovať a potupovať a všetko zlé na vás nepravdivo hovoriť, radujte sa a jasajte, lebo máte veľkú odmenu v nebi.“*⁴⁴⁵

⁴⁴¹ 2. Kor. 7, 1.

⁴⁴² 2. Tim. 2, 5.

⁴⁴³ Múd. 3, 5.

⁴⁴⁴ Žid 12, 4.

⁴⁴⁵ Mt. 5, 11-12.; Lk. 6, 22. 23.

Po siedme, táto odmena rozpaľuje človeka láskou k Bohu, ktorý nám prisľúbil ako odmenu seba samého a bezprostredné a jasné pozeranie na neho ako spôsob tejto odmeny. Boh je predsa ten, ktorý hoci nad všetkým vyniká a nad všetko je dobrotivý, sa z nepochopiteľnej lásky, nežnosti a zľutovania, ráči čo najužšie spojiť so svojimi úbohými tvormi. A tak udelené dobrodenia, ako aj prisľúbenia do budúcnosti nás rozpaľujú, aby sme milovali dobrodinca, ktorý nám dal také sľuby.

Po ôsme, táto úvaha spôsobuje, že človek sám o sebe pokorne zmýšľa, keď si uvedomí, že je stvorený a povoláný k takejto nadprirodzenej blaženosti, hoci si musí priznať, že sám o sebe je jej úplne nehodný, nedostatočný a neschopný ju dosiahnuť. Preto si musí povedať: ty úbohý a ničomný tvor, vo všetkých oblastiach mdlý a chybný, odkiaľ sa ti dostalo tej výsady: byť stvorený pre takú veľkú blaženosť, byť vykúpený a k nej pozvaný?

Nakoniec táto úvaha spôsobuje, že človek sa stará o to, aby sa Bohu odvd'ačil, aby k jeho milosti nebol nedbalý. Preto apoštol hovorí: „*Musíme dávať tým väčší pozor na to, čo sme počuli, aby sme snád' nezanedbali takú spásu.*“⁴⁴⁶ A zase: „*Dajte si pozor, aby ste neodmietli toho, ktorý hovorí. Lebo ak neunikli tamtí, čo odmietali toho, ktorý hovoril na zemi, o čo menej my, keď sa odvrátíme od toho, ktorý hovorí z neba.*“⁴⁴⁷

Aby sa teda tieto spasiteľné účinky v nás prejavili, stále a dôkladne premýšľajme o tom, aká je blaženosť a sláva nebeského kráľovstva, pre ktoré sme stvorení a povolani a do ktorého sme každý deň mnohorakým spôsobom pozývaní.

⁴⁴⁶ Žid. 2, 1. 3.

⁴⁴⁷ Žid. 12, 25.

ČLÁNOK 63.

SME VYZÝVANÍ, ABY SME SI ZASLÚŽILI VEČNÚ BLAŽENOSŤ A ABY SME Z NEJ ČO NAJVIAC ZÍSKALI A SI JU ZASLÚŽILI

„Hľadajte, čo je hore, kde Kristus sedí po pravici Boha. Myslite na to, čo je hore, nie na to, čo je na zemi.“⁴⁴⁸

Dvojaká láska, ako mieni svätý Augustín, buduje dve obce. Láska k Bohu, smerujúca až k pohrdaniu sebou samým, buduje obec Božiu, to znamená Cirkev bojujúcu a dokonca aj víťaznú. Ale láska k sebe, smerujúca až k pohrdaniu Bohom, tvorí obec diablovu, cirkev zlých, babylonské a antikristovo kráľovstvo.

Teda láska vliata, čistá a duchovná, ktorou Boha nadovšetko milujeme a tiež seba samých v Bohu, je základom zásluh a prameňom každého záslužného a cnostného diela. Hriešna samolúbosť, ktorá je nezriadenou láskou k sebe samému, je začiatkom všetkých nerestí. Kto si teda žela záslužne napredovať, rýchle nadobudnúť dokonalosť a dostať sa do neba, nech sa snaží mnohými zásluhami sám seba milovať v Bohu. Taký si musí priať, hľadať a prijímať všetky tie veci, ktoré sú mu viac nutné alebo užitočné, aby sa Bohu páčil, a tak dosiahol blažené pozeranie na neho. Taký sa musí tešiť z protivenstiev a ťažkostí a zo všetkého, čo telu spôsobuje nepríjemnosti. Musí byť rád, keď ho karhajú a poučajú, keď ním pohrdajú, posmievajú sa mu a nesmie sa vzoprieť znášaniu bezprávia, naopak všetko toto mu musí spôsobovať radosť. Ten musí slúžiť Bohu bezprestania, s horlivosťou a úctivosťou, často sa musí pred Bohom a blížnymi pokorovať a chcieť všetok svoj čas užitočne využiť. A čím dokonalejšie toto všetko splní, tým tichším, trpezlivejším, horlivejším, pokornejším a miernejším sa vo všetkom stane.

Hriešnu samolúbosť, pre ktorú sú telesné rozkoše, časné bohatstvo, vlastný prospech a časné pocty milované a domáhané, treba zo srdca vytrhnúť aj s koreňmi, pretože táto klamlivá a najhoršia láska je jedom pre lásku k Bohu, pre ňu sa človek stáva diablovým otrokom, antikristovým údom, zajatcom neprávostí a občanom babylonským. Uvedomme si, akou nebezpečnou, hriešnou, nákazlivou, škodlivou

⁴⁴⁸ Kol. 3, 1-2.

a zavrhnutia hodnou je táto samolúbosť, ktorá nás zvádza až k pohrdaniu Bohom a k prestupovaniu jeho prikázaní.

Tejto samolúbosti ako príčiny všetkej záhuby sa hrozme a bezprestania prosme Boha, aby túto prekliatu lásku a vôbec všetku telesnú lásku z našich srdc odstránil a ráčil nás naplniť svojou svätou láskou. Prosme o to, aby sme svojho Boha nadovšetko, z celého srdca bezprestania milovali pre jeho vlastnú, nekonečnú a úplnú dobrotu. Aby sme ho milovali aj preto, lebo on sám nás skôr miloval a tiež preto, lebo prikázal, aby sme ho milovali pre jeho dobrodenia a prísľuby, aby sme smerovali priamou cestou k večnému blaženému pozeraniu na neho, a tak z neho, skrze neho a v ňom už v milosti žili a v budúcnosti boli v jeho sláve.

Ved' ako píše vo svojich rozjímaniach svätý Bernard: *„Našou blaženosťou a našou odmenou je Boha vidieť, s Bohom žiť, z Boha a v Bohu život mať, byť s Bohom a byť v Bohu, ktorý bude všetko vo všetkom. A kde je najvyššie dobro, tam je najväčšie šťastie, najväčšia slasť, pravá sloboda, večná bezpečnosť a bezpečná večnosť, tam je pravá radosť, úplné poznanie, všetka krása a všetko blaho. Aký nerozum nás tiesni, poháňa žízniť po trpkostiach nerestí, ísť za týmto stroskotaným svetom, znášať nepriazeň umierajúceho života, trpieť panstvo krutého tyranstva a neponáhľať sa skôr do blaženosti svätých, do spoločnosti anjelov, k slávnostiam nebeskej veselosti, k slasťam rozjímavého života, aby sme mohli vstúpiť medzi Božie veľdiela a uvidieť prehojné bohatstvá jeho dobroty! Tam poznáme moc Otca, Synovu múdrosť a najmilostivejšiu dobrotu Ducha Svätého, a tak spoznáme celú najvyššiu blahoslavenú svätú Trojicu. Aký šťastný je pohľad a pozeranie na Boha v ňom samom, vidieť ho v sebe a seba v ňom! To bude najväčšie blaho, lebo v čistom bytí sa spozná najčírejšie Božstvo, v ňom bude obsiahnutá nepochopiteľná Trojica a tajomstvá Božstva sa otvoria. Tento pohľad a radosť naplní celé ľudské srdce, bude ho nasycovať, bude úplným pozeraním na onú blaženosť. Všetci budú hovoriť jedným jazykom, nikdy neustane jasot, bude jedna láska, rovnaký pocit, večná chvála. Tam sa budú rovnako radovať anjeli aj ľudia, bude jeden rozhovor, jedna hostina.“* Tol'ko svätý Bernard.

Musíme sa ponáhľať tam, kde budeme šťastne žiť bez konca. Keď tak milujeme tento biedny, vratký, neistý a pomíňajúci sa život, v ktorom

žijeme v tak veľkom nebezpečenstve, žijeme s takou veľkou námahou a s hriechom, tak oveľa viac máme milovať onen život, v ktorom s najväčšou bezpečnosťou, pokojom a čistotou budeme žiť naveky. Aký si myslíte, že tam bude jas duší, keď slnečným jasom bude svietiť jas tiel spravodlivých v kráľovstve Otca? To je kráľovstvo všetkých kráľovstiev, kráľovstvo všetkých vekov, vlast' vyvolených. O tej čítame v legende prebľazených a presvätých mučeníkov kňaza Epikteta a mnícha Astiona: *„Bohatstvo blažených sa nazýva rajom. Ich obydlia sú postavené zo svetla, ich život je Boh, ich bytie je nesmrteľné. Na ich hlavách žiaria koruny z najčistejšieho zlata, ozdobené drahokamami. Ich vládcom a kráľom je Boh bohov, jeho služobníci sú anjeli svetla, rada toho kráľa je najslávnejšia, jednu jej polovicu tvoria proroci a druhú apoštoli. Táto ríša má meno Krista – mesto. V ňom vyniká podivuhodný muž menom Dávid, majúci desaťstrunovú gitaru. Neustále vyzýva všetkých obyvateľov v tomto meste ku chvále samotného kráľa, hovoriac: „Chváľte Pána na nebesiach, chváľte ho na výsostiach. Chváľte ho všetci jeho anjeli, chváľte ho všetky jeho sily.“⁴⁴⁹*

A tak vzdychajme po tomto najbľazenejšom meste nebeského raja, a to čo najvrúcnejšie, aby sme mohli potom šťastne doňho prísť! Múdro uvažujme o svojich posledných veciach, o ktorých sme až do tejto chvíle hovorili! Na chválu a slávu Všemohúceho, ktorý je nadovšetko vznešený a slávny Boh. Amen.

⁴⁴⁹ Ž. 148, 1-2.

PRÍLOHY

DIES IRAE

Modlitba zo Sviatku všetkých zosnulých veriacich (2. nov.).
Zdroj: Latinsko-slovenský misál. 1952.

Dies iræ, dies illa Solvēt sæclum in favilla: Teste David cum Sibylla.	V ten deň hnevu, v deň bezprávia, v prach sa zvráti sveta sláva, Sibyla a Dávid vravia.
Quantus tremor est futúrus, Quando iudex est ventúrus, Cuncta stricte discussúrus!	Aký strach nás schváti dravý, keď sa pred očami zjaví, všetkých skutkov Sudca pravý.
Tuba mirum spargens sonum Per sepúlcrā regiōnum, Coget omnes ante thronum.	Hlasy trúby, plné čudu, nad hrobami krajín budú znieť a volať všetkých k súdu.
Mors stupébit et natúra, Cum resúrget creatúra, Iudicánti responsúra.	Príroda, smrť v žase stíchne, keď sa každý mŕtvy zdvihne, k súdu príde, jak len stihne.
Liber scriptus proferétur, In quo totum continétur, Unde mundus iudicétur.	Napísaná kniha tu je, všetky deje obsahuje, z nej svet ortieľ vypočuje.
Iudex ergo cum sedébit, Quidquid latet, apparébit: Nil inúltum remanébit.	Keď si sudca teda sadne, vyjaví sa všetko riadne, nenechá tak viny žiadne.
Quid sum miser tunc dictúrus? Quem patrónum rogatúrus, Cum vix iustus sit secúrus?	Čo len poviem na obranu, koho vzývať o ochranu, keď aj svätí bázňou vzplanú?
Rex treméndæ maiestátis, Qui salvándos salvas gratis, Salva me, fons pietátis.	Kráľu hroznej velebnosti, spásu dávaš cez milosti, spas ma, studňa láskavosti.
Recordáre, Iesu pie, Quod sum causa tuæ viæ: Ne me perdas illa die.	Ježiš dobrý nezabudni, Pre mňa si šiel kríž niešť trudný, nezatrať ma v ten deň súdny.
Quærens me, sedísti lassus: Redemísti Crucem passus: Tantus labor non sit cassus.	Hľadal si ma, ustal v sparne, vykúpil na kríži zdarne, nech to všetko nie je márne.

Iuste iudex ultiónis,
Donum fac remissionis
Ante diem ratiónis.

Spravodlivý Sudca zlostí,
odpuš' moje neprávosti,
prv než v hrob dáš moje kosti.

Ingemísco, tamquam reus:
Culpa rubet vultus meus:
Supplicánti parce, Deus.

Vzlykám ako vinník čierny,
červeň vín sa v tvári perlí:
Bože, prosím, súd svoj zmierni.

Qui Maríam absolvísti,
Et latrónem exaudísti,
Mihi quoque spem dedísti.

Máriu si zbavil zlosti,
lotra vzal si do milosti,
aj mne dal si nádejnosti.

Preces meæ non sunt dignæ:
Sed tu bonus fac benígne,
Ne perénni cremer igne.

Prosím to, čo nezaslúžim:
no daj, Bože, po čom túžim,
nech sa v oheň nepohrúžim.

Inter oves locum præsta,
Et ab hædis me sequéstra,
Státuens in parte dextra.

Medzi ovce daj ma, Pane,
od baranov odhodlane
oddeliac ma k pravej strane.

Confutátis maledíctis,
Flammis ácribus addíctis:
Voca me cum benedíctis.

Keď už pôjdu zlorečení,
do plameňov odsúdení:
zavolaj ma k vyvoleným.

Oro supplex et acclínis,
Cor contrítum quasi cinis:
Gere curam mei finis.

Prosím vrúcne, úpenlive,
jak prach srdce lítostivé:
riad' môj koniec milostive.

Lacrimósa dies illa,
Qua resúrget ex favílla
Iudicándus homo reus.

Slzavý deň, v ktorý v strachu,
zasa vinný človek z prachu,
vstane, dostaví sa k súdu.

Huic ergo parce, Deus:
Pie Iesu Dómine,
Dona eis réquiem.
Amen.

Preto, Bože, šetri ľudu!
Dobrý Ježiš, Pán náš, daj
všetkým večný pokoj, raj.
Amen.

CTIHODNÝ DIONÝZ KARTUZIÁN (1402-1471)

Katolícky teológ a mystik, známy aj ako Denys van Leeuwen, Denis Ryckel alebo Dionysius van Rijkel bol.

Svet je v zlom rozpore, a tak najväčšou múdrosťou zostane vytrhnúť sa z jeho osídien a nájsť toho, kto je jedinou hĺbkou istoty a bezpečnosti. Zistiť to, je práca veľká a namáhavá, ale prináša pokoj a najväčšie šťastie. Kto to dosiahol? Tí, ktorí naozaj všetko opustili a išli za Kristom. Najrozhodnejšie tak činili pustovníci, eremiti a medzi nimi vynikajú kartuziáni.

Kartuziáni! Pre moderného človeka je to zapadnutý, neznámy svet! Pri tom názve si snáď spomenieme na pokladnicu umenia - kláštor Certosa di Pavia, ktorú kartuziáni vybudovali, ale inak zostávajú neznámi. A predsa aj u nás boli známe kartúzy (kláštory kartuziánov) ktoré úspešne zasiahli do behu našich dejín. Boli hrádzou proti rastúcim bludom, a to i napriek tomu, že zotrvali v trvalom mlčaní a boli úplne odlúčené od sveta. Ale práve preto boli najpoddajnejším nástrojom v rukách samého Boha. Myšlienkami, ktoré čerpali priamo z Boha, ktoré boli uchránené pred zhubným vplyvom vášni a sebalásky, svojim prísny kajúcim životom, svojimi modlitbami, vždy neomylnne ukázali na cestu z bludov a rozvratu, a preto liečili, tešili, posilňovali, svietili a víťazili.

Nesmrtelný pápež Lev XIII. denne čítal malú knižku Dionýza Kartuziána „*O posledných veciach človeka*“; často z nej uvádzal myšlienky a vrelo ju všetkým odporúčal, ako o tom svedčí jeho nástupca na arcibiskupskom stolci v Perugii Msgr. Federigo. Pápež bol presvedčený, že táto knižka dušiam veľmi prospeje.

Ale Dionýz Kartuzián nenapísal len toto dielko. Jeho spisovateľská činnosť je jedinečná. Napísal veľmi veľa náboženských diel, viac než sám sv. Augustín, ako hovorí jeho životopisec Teodorich Loer.

Dionýz Kartuzián z rodu de Lewis sa narodil v r. 1402 v Rickelu, obci v okolí St. Trond v Belgicku. Za jeho rannej mladosti doznieval veľký západný cirkevný rozkol, nastala doba prudkého cirkevného snemovania, osudné vieroučné bludy otriasali Európou a z východu desivo hrozili Turci. Bola to doba veľkého nepokoja, ktorý Európe hrozil skazou. V duši nášho Dionýza všetko zaznievalo hlasnou ozvenou. Dionýz bol od Boha vybavený bystrým rozumom, neobyčajnou pamäťou, citlivým srdcom a neuhasiteľným smädom po vede. V 21 rokoch bol majstrom v bohosloví

a prečítal z väčšej časti vtedy dostupných spisovateľov, premyslel ich myšlienky, obzvlášť ich výklady Písma a nadobudol presvedčenie, že liek pre chorý svet je len v Bohu. Bohu slúžil verne zbožnou modlitbou a cítil silnú túžbu patriť len a len jemu.

Rád kartuziánov, založený sv. Brunom, sa vtedy nachádzal v plnom rozkvetu. Dionýz už vo veku 18 rokov sa pokúsil zaklopať ma bránu kartuziánskeho kláštora v Zeelen v Holandsku. Ale pre mladosť nebol prijatý. O to isté sa pokúsil aj v 22. roku opäť u kartuziánov v meste Roermond. Tu bola jeho túžba splnená. Vstúpil do večného mlčania svojej pustovne, ktoré prerušoval len spoločnou chórovou modlitbou, rozhovorom so svojimi predstavenými alebo keď ho rád a Cirkev poslali pracovať do sveta. V kartúzach vyspel na dokonalého muža modlitby a na veľkého, plodného spisovateľa. V oblasti bohoslovnia niet oblasti, do ktorej by nebol svojím perom zasiahol. Navždy cennými zostanú jeho výklady ku všetkým knihám Písma. Keďže vtedajší svet bol rozvrátený a hrozila mu skaza, Dionýz ho chcel liečiť večnými Kristovými pravdami a týmito myšlienkami sa snažil oživiť aj všetky spoločenské vrstvy. Začal duchovnou obnovou kňazov, kanonikov, kniežat, vojakov, študentov, škôl a učiteľov; pokračoval naozaj jedinečnými návodmi pre kupcov, vdovy a osoby žijúce v manželstve. Upozornil na bludy a na nebezpečenstvo mohamedanizmu, ktoré do Európy prinášali víťaziaci Turci; snažil sa vyvolať, avšak márne, krížové ťaženie proti polmesiacu a napísal početné a zaujímavé diela o všetkých pomôckach duchovného života. Snažil sa napr. vystihnúť cenu svätej omše, darov Ducha Svätého a svoju horúcu lásku k Panne Márii nezabudol dokázať prekrásnymi prácami o jej milostiach a sláve. Bol aj nadaným básnikom. Tolko napísal, tolko sa namodlil a pri tom viedol ťažký a prísny život kartuziánov. Spával len štyri hodiny, často sa celé dni postil, jedával to, čoho sa iní štítili, zhnité ryby, ovocie ohlodané od slimákov a podobné.

Pri všetkej práci mu ešte zostal čas odpovedať na početné listy rôznych vplyvných osôb. Pre vynikajúce vlastnosti a pre jeho učenosť si ho kardinál Mikuláš Kuzánský, pápežský legát pre Nemecko, vyvolil za svojho spolupracovníka. Čo v tomto postavení vykonal, vie len Boh; a keď Luterovým bludom neprepadlo celé Nemecko, iste mal na tom veľkú zásluhu aj náš Dionýz. Sám však bol rád, že tento úrad mohol zložiť a s nedočkavosťou sa ponáhlal späť do mlčania svojej milej kartúzy.

Kartuzián žije v jednom z domčekov, tvoriacich štvorec okolo kláštorného chrámu. Domček je jednoposchodový. Má izbičku, v ktorej sa kartuzián modlí, číta, študuje a píše, v druhej sa venuje ručnej práci a v tretej má kaplnku, kde denne slúži sv. omšu. Všetko koná sám podľa

prísne rozvrhnutého denného poriadku. O polnoci idú kartuziáni spoločne na chórovú modlitbu a ráno na spoločnú sv. omšu. Jednoduché, bezmäsité jedlo, pozostávajúce zo zeleniny a chleba sa im podáva okienkom do ich obydli. Pri domčeku majú malú záhradku, ktorú obrábajú. V mlčaní, v práci, v modlitbe a v rozjímaní im plynie život.

Vždy majú dosť toho, za čo sa môžu modliť. Modlia sa za rôzne skupiny ľudí, aby boli takými a pôsobili tak, ako to Boh chce a tak, aby bez akejkoľvek vášne a samolásky vo svetle Božom, spoznávali možné cnosti a ich dobré skutky, prostriedky a pomôcky, s ktorých pomocou by svoje povinnosti splnili. Kto ich pozná lepšie ako kartuzián aj keď žije mimo sveta v svojom hlbokom mlčaní? Samotné Božie svetlo k tomu dodáva svetlo. Preto sa nemôžeme čudovať, že náš Dionýz písal o všetkých skupinách ľudí, a to spôsobom, ktorý prekvapuje a budí obdiv.

A aké hĺbky dosahuje, keď píše o Bohu a jeho živote! Sú to duchaplné, hlboké a učené rozjímania, ktoré plynú z horúcej a veľmi pokornej modlitby. A ako pozná človeka! Prichádza až ku koreňom ľudského života. Ako pravdivo, ale tiež zdrvujúco dokáže písať o posledných veciach človeka, ktoré zakončuje úchvatným obrazom nebeského blaha, do ktorého vojsť nabáda skrze neodolateľné dôvody! Čítajte len a presvedčíte sa!

V takejto práci plynul život nášho Dionýza až do r. 1469. Rokmi ho začali ťažiť choroby, obzvlášť dna. Vytušil, že teraz sa treba úplne venovať príprave na príchod Kristov. Odložil pero, ktoré 47 rokov používal ku sláve Božej a na získanie vlastných zásluh a žil len v modlitbe a rozjímaní, až ho Boh 12. marca r. 1471 prijal do svojej slávy. S ním zomrel posledný scholastik.

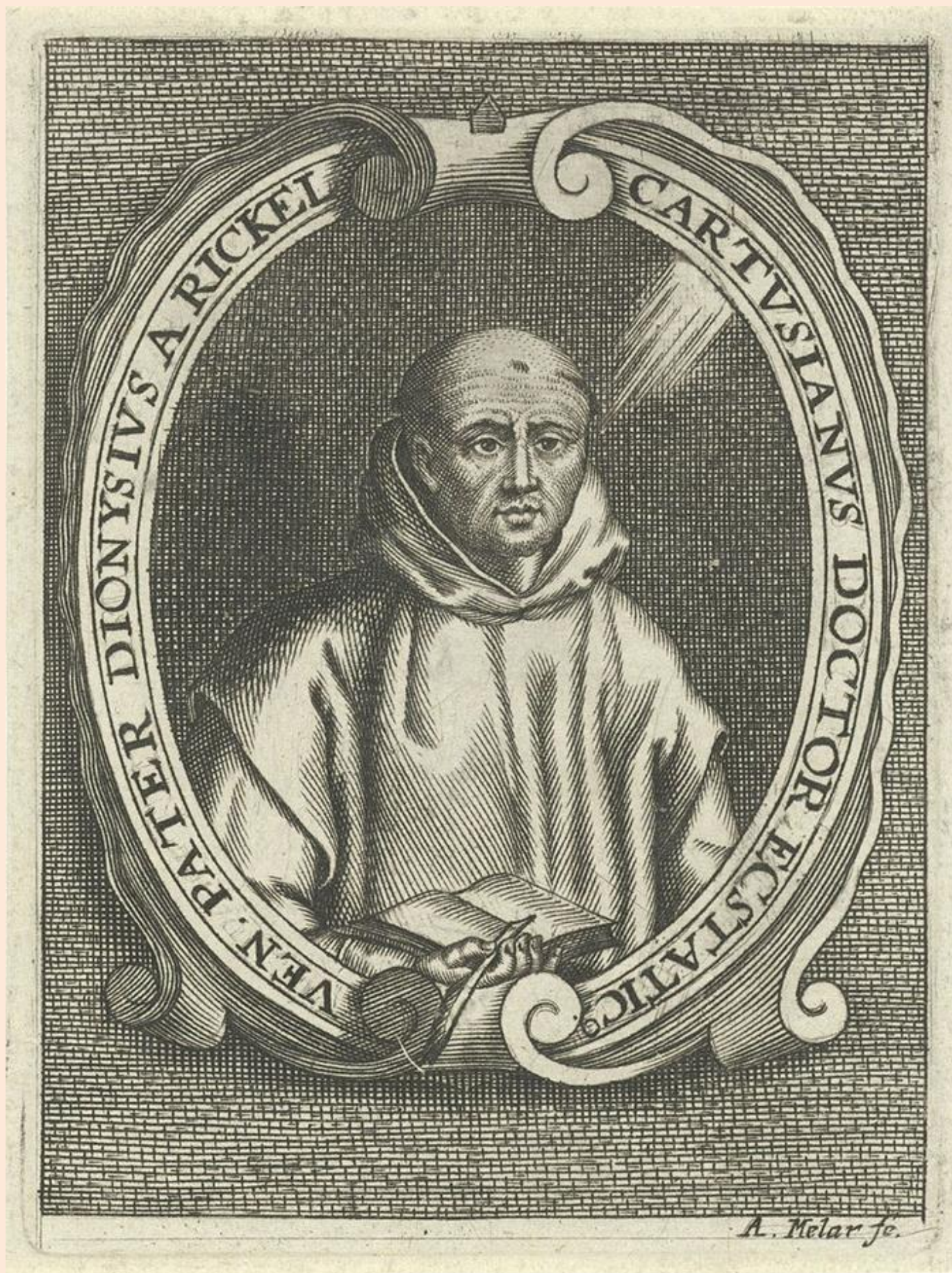
Cirkev svätá ho vyznamenala titulom a nazýva ho ctihodným sluhom Božím. Jeho spisy nestratili na cene až doteraz. Nielen sv. František Saleský, sv. Ľudovít z Granady, sv. Alfonz, sv. Bellarmin a tiež mnohí iní študovali a ešte študujú jeho spisy. V poslednej dobe vydali francúzski kartuziáni súborne jeho spisy, ktoré listom generálnemu priorovi kartuziánov s láskou privítal sám pápež Lev XIII.

Podrobný obsah

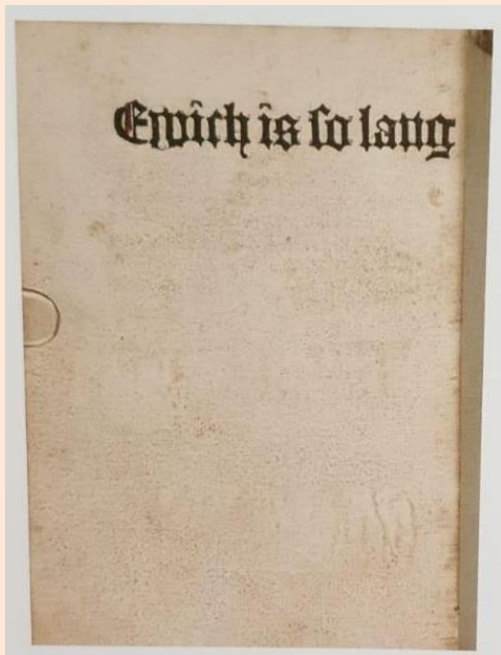
OBSAH	2
Predhovor spisovateľa	3
POSLEDNÉ VECI ČLOVEKA	5
O SPOJITOSTI A PORADÍ ŠTYROCH POSLEDNÝCH VECÍ ČLOVEKA	5
O SMRTI	7
TELESNÁ SMRŤ JE STRAŠNÁ A BOLESTNÁ NIELEN SAMA OSEBE ALE AJ PRE INÉ PRIRODZENÉ PRÍČINY	8
SMRTI JE TREBA SA STÁLE BÁŤ PRE NAJSTRAŠNEJŠIE A NAJNEBEZPEČNEJŠIE POKUŠENIE, KTORÉ ZOMIERAJÚCEHO PREPADÁ	9
TREBA SA BÁŤ SMRTI A UŽ VOPRED O NEJ ROZJÍMAŤ, LEBO PO NEJ NIET NÁVRATU DO STAVU, V KTOROM BY BOLO MOŽNÉ ZÍSKAŤ SI ZÁSLUHY, KAJAŤ SA ALEBO ZNOVU NADOBUDNÚŤ ZANEDBANÉ MILOSTI A SPÁSU	13
JE SPASITEĽNÉ PREDSTAVIŤ SI STAV ZOMIERAJÚCEHO ČLOVEKA	14
AKÝ VÝZNAM MÁ ROZJÍMANIE O SMRTI A AKÉ SÚ ÚČINKY STRACHU PRED ŇOU	17
O PRVOM ÚČINKU ROZJÍMANIA O SMRTI, TEDA O BÁZNI KTORÁ PRICHÁDZA NA UMIERAJÚCEHO.	19
O DRUHOM ÚČINKU, KTORÝ VYPLÝVA Z POZORNÉHO ROZJÍMANIA O SMRTI.	20
O TREŤOM ÚČINKU POCHÁDZAJÚCOM Z ROZJÍMANIA O SMRTI	23
O ŠTVRTOM ÚČINKU VYPLÝVAJÚCOM Z ROZJÍMANIA O SMRTI	26
VŠETKO POVAŽUJEM ZA BLATO, ABY SOM ZÍSKAL KRISTA.	29
„POĎ DO MOJEJ ZÁHRADY, SESTRA MOJA, NEVESTA“	31
BUĎME PRIPRAVENÍ NA SMRŤ, LEBO AJ VEĽMI VZNEŠENÉ OSOBY PODĽAHLI ZÁKONU SMRTI	33
UVÁDZAJÚ SA PRÍKLADY A UDALOSTI, Z KTORÝCH SA ČLOVEK MUSÍ POVZBUDIŤ, ABY SA STÁLE PRIPRAVOVAL NA SMRŤ	36
O BIEDACH A STRASTIACH ĽUDSKÉHO POKOLENIA	39
O BOŽOM SÚDE	41
O DRUHEJ ZO ŠTYROCH POSLEDNÝCH VECÍ, O BUDÚCOM BOŽOM SÚDE, KTORÉMU SA MÔŽU PRIVLASTNIŤ VŠETKY ÚČINKY, KTORÉ BOLI UŽ SKÔR PRIPÍSANÉ SMRTI	42
TREBA SA BOŽIEHO SÚDU VEĽMI BÁŤ PRE PRÍSNE SÚDY, KTORÉ BOH UŽ NIEKEDY NA TOMTO SVETE VYKONAL	44
O MNOHÝCH VECIACH, Z KTORÝCH AK ICH SPRÁVNE POCHOPÍME, JE ZREJMÉ, AKO SA TREBA BÁŤ PRÍSNEHO BUDÚCEHO BOŽIEHO SÚDU, AKO VŠEOBECNÉHO NA KONCI, TAK AJ SÚKROMNÉHO SÚDU PRI SMRTI JEDNOTLIVÝCH ĽUDÍ.....	47
O HRÔZE BOŽIEHO SÚDU PRE NAJvyššiu VÝSOSŤ A VZNEŠENOSŤ SUDCU, KRISTA	48

AKO SA MÁME BOŽIEHO SÚDU BÁŤ PRE NESMIERNU SUDCOVU MÚDROŠŤ	51
O HRÔZE BOŽIEHO SÚDU PRE VŠEMOHÚCNOŠŤ NAJVVYŠŠIEHO SUDCU	54
O HRÔZACH A PRÍSNOŠTI BOŽIEHO SÚDU PRE BOŽIU SPRAVODLIVOSŤ	56
NEPOROVNATEĽNE S NIČÍM INÝM JE POTREBNÉ SA OBÁVAŤ BOŽIEHO SÚDU, PRETOŽE NAJVVYŠŠÍ SUDCA JE ZÁROVEŇ AJ ŽALOBCOM	59
O HRÔZE A PRÍSNOŠTI BOŽIEHO SÚDU, LEBO SME NEDBALI NA JEHO DOBROTU	62
BOŽÍ SÚD JE STRAŠNÝ PRE VINNÍKOV	64
BOŽIEHO SÚDU SA TREBA NEVÝSLOVNÉ BÁŤ PRE ROZSUDOK SUDCU A KONEČNÉ ROZHODNUTIE, KTORÝM JE VEČNÉ ZAVRHNUŠTIE ALEBO DOKONALÁ BLAŽENOSŤ	67
O HRÔZACH VŠEOBECNÉHO SÚDU PRE ZNAMENIA, KTORÉ HO PREDÍDU	70
O HRÔZE BOŽIEHO SÚDU PRE STAV, V KTOROM VTEDY BUDE SVET	72
O HRÔZE POSLEDNÉHO SÚDU PRE PRÍTOMNOŠŤ VOJSK NAJVVYŠŠIEHO SUDCU	74
VŠEOBECNÝ SÚD BUDE VEĽMI STRAŠNÝ KVÔLI PRÍTOMNOŠTI VŠETKÝCH ROZUMNÝCH TVOROV	76
POSLEDNÉHO SÚDU SA JE TREBA BÁŤ AJ PRE PRÍTOMNOŠŤ TÝCH, KTORÍ VYSTÚPIA PROTI HRIEŠNIKOM AKO ŽALOBCOVIA	77
POSLEDNÝ SÚD BUDE PRETO NAJSTRAŠNEJŠÍ, LEBO NAJVVYŠŠÍ SUDCA BUDE ŽIADAŤ ZO VŠETKÉHO, AJ Z JEDNOTLIVOSŤÍ, NAJPRÍSNEJŠIE ÚČTY	80
O PORADÍ, POSTUPE A SKONČENÍ POSLEDNÉHO SÚDU	83
UVÁDZA SA PRÍKLAD, Z KTORÉHO VYPLÝVA PRAVDA O TOM, ČO BOLO POVEDANÉ O STRAŠLIVOSŤI A PRÍSNOŠTI POSLEDNÉHO SÚDU	86
O PEKLE	88
O TRETEJ Z POSLEDNÝCH VECÍ A TOU JE TREST PEKELNÝ	89
O SILE A HRÔZACH PEKELNÉHO TRESTU	89
O RÔZNYCH VECIACH, KTORÉ TREBA MAŤ NA PAMÄTI, AK IDE O TREST PEKELNÝ	91
O VEČNOSTI PEKELNÝCH MÚK	93
O SILE PEKELNÝCH TRESTOV	95
O RÔZNOSTI A ROZLIČNOSTI PEKELNÝCH TRESTOV	98
V PEKLE PODSTUPUJÚ MUKY VŠETKY ČASTI TELA A VŠETKY SCHOPNOSTI DUŠE	104
O STRAŠNEJ SPOLOČNOSTI ZAVRHNUŠTÝCH V PEKLE	107
O PEKELNOM ŽALÁRI	109
ZAVRHNUŠTÝCH BUDE NESMIERNE MUČIŤ MYŠLIENKA, ŽE STRATENÝ ČAS UŽ NIKDY NEBUDÚ MÔČŤ ZNOVU ZÍSKAŤ	111
O TRESTE STRATY PRE ZAVRHNUŠTÝCH	112
ZAVRHNUŠTÍ VEĽMI POCÍŠTIA PEKELNÉ TRESTY	114
ZLÍ KREŠŤANIA TRPIA V PEKLE OVEĽA TVRDŠIE TRESTY AKO NEVERIACI	116

O SILE OČISTCOVÝCH A PEKELNÝCH TRESTOV SA MÔŽEME POUČIŤ Z TOHO, ČO SA PÍŠE V KNIHE O SMRTI SVÄTÉHO HIERONYMA	117
AKO TREBA ROZUMIEŤ TO, ČO BOLO DOPOSIAL' POVEDANÉ O MUKÁCH DUŠE V PEKLE A OČISTCI	119
O NEBI	121
O NEBESKEJ BLAŽENOSTI.....	122
ČLOVEK JE URČENÝ POŽÍVAŤ TÚ ISTÚ BLAŽENOSŤ AKO ANJELI	124
BLAŽENOSŤ SVÄTÝCH SPOČÍVA V JASNOM A BEZPROSTREDNOM POZERANÍ NA BOHA, JE NEVÝSLOVNE SLÁVNA, SLASTNÁ A NAJDÔSTOJNEJŠIA A ROBÍ NÁS ÚČASTNÝMI NA BOŽEJ PRIRODZENOSTI.....	126
O VEĽKEJ A NEZMERATEĽNEJ RADOSTI VYVOLENÝCH	129
O RÔZNYCH OKOLNOSTIACH, Z KTORÝCH JE MOŽNÉ POZNAŤ, AKÁ VEĽKÁ MUSÍ BYŤ BLAŽENOSŤ A SLÁVA VYVOLENÝCH	132
O NAJBLAŽENEJŠEJ A NAJLAHODNEJŠEJ HOSTINE VYVOLENÝCH V NEBI	137
SVÄTÍ V NEBI MAJÚ PO KAŽDEJ STRÁNKE NAJVIAC DÔVODOV PRE MNOHONÁSOBNÚ RADOSŤ.....	141
ANJELI V NEBI NEMAJÚ NIEKTORÉ RADOSTI, KTORÉ SÚ ÚDELOM DUŠÍ BLAŽENÝCH A ĽUDÍ VYVOLENÝCH	145
O SLASTI A RADOSTI VYVOLENÝCH, KTORÚ POCÍŤIA ZO SPOLUBÝVANIA S OSTATNÝMI VYVOLENÝMI	148
O NÁDHERNOM MIESTE POBYTU VYVOLENÝCH	151
O RÔZNYCH PLODOCH A RADOSTIACH VEČNEJ BLAŽENOSTI	153
SRDEČNÁ VÝZVA, ABY SME VRÚCNE A USTAVIČNE TÚŽILI PO NEBESKEJ BLAŽENOSTI.....	155
AKÉ ÚČINKY MÁ ÚVAHA O VEČNEJ BLAŽENOSTI A TÚŽBA PO NEJ	160
SME VYZÝVANÍ, ABY SME SI ZASLÚŽILI VEČNÚ BLAŽENOSŤ A ABY SME Z NEJ ČO NAJVIAC ZÍSKALI A SI JU ZASLÚŽILI.....	163
PRÍLOHY	166
DIES IRAE.....	167
CTIHODNÝ DIONÝZ KARTUZIÁN (1402-1471).....	169

Dionýz Kartuzián (1402-1471)

Kniha o štyroch posledných veciach človeka vydaná v strednej holandštine v roku 1487 končí štyrmi slovami vytlačenými najväčším typom písma

Ewich ist so lang

**VEČNOSŤ
JE TAK DLHÁ**